

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BOOKER EDEBİYAT ÖDÜLÜ ADAYI

ALI SMITH

Çeviri
Seda Çingay
Mellor

YAZ

Yaz

Orijinal Adı: *Summer*

Yazar: Ali Smith

Çeviri: Seda Çingay Mellor

Yayın Yönetmeni: Aslı Tunç

Yayıma Hazırlayan: Şebnem Soral Tamer

Editör: Başak Sözer

Düzeltili: Nur Çakır

Kapak Konsept Tasarımı: Dilara Şebnem Esendimir

Kapak Uygulama: Berna Özbek Keleş

Sayfa Tasarım: Ceyda Çakıcı Baş

1. Baskı: Ekim 2022

ISBN: 978-625-799-466-8

© Ali Smith, 2020

Bu eser, yayıncının yazılı izni olmadan çoğaltılamaz.

Türkçe yayım hakkı: © Epsilon Yayınevi Ticaret ve Sanayi A.Ş.

kafkakıtap*Epsilon Yayınevi Tic. ve San. A.Ş.'nin tescilli alt markasıdır.

Baskı ve Cilt:

My Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Yılanlı Ayazma Sk. No: 8/F

Zeytinburnu / İstanbul

Tel: 0212 674 85 28

mymatbaa34@gmail.com

Sertifika No: 47939

Yayımlayan:

Epsilon Yayınevi Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Osmanlı Sok., No: 18/4-5 Taksim/İstanbul

Tel: (212) 252 38 21 Faks: (212) 252 63 98

İnternet Adresi: www.kafkakıtap.com

E-posta: kafka@kafkakıtap.com

Sertifika No: 49067

YAZ

ALI SMITH

**İngilizce aslından çeviren
Seda Çıngay Mellor**

ALI SMITH

İskoç yazar, oyun yazarı, akademisyen ve gazeteci Ali Smith, 1962 yılında doğdu. Başta şiirler, oyunlar ve öyküler yazan Smith, *Gibi*'yle romancılığa adım attı. Bunu kendisine Orange Ödülü ve Man Booker Ödülü adaylıklarından sonra Encore Ödülü ile İskoç Sanat Konseyi Yılın Kitabı Ödülü'nü kazandıran *Hotel World* romanı izledi. 2005 yılında yine Man Booker Ödülü'ne aday gösterilen *Rastlantısal* ile hem Orange Ödülü'nü hem de Whitebread Yılın Romanı ödülünü kazandı. *İkisi Birden* romanıyla büyük ses getiren Smith, Bailey Kadınlar Kurmaca Ödülü, Goldsmiths Ödülü, Costa Roman Ödülü ve Saltire Cemiyeti İskoçya Yılın Kurmaca Kitap Ödülü'ne layık görüldü. Türkiye'de *Kız Erkeklerle Buluşur* ve *İlk Kişi ve Diğer Öyküler* gibi kitaplarıyla da tanınan yazar, "Mevsim Dörtlemesi" üst başlıklı romanlarının ilki olan *Sonbahar*'la 2017'de Man Booker Ödülü'ne aday gösterildi.

Editörün notu:

Kitabın bazı bölümlerinde dikkatinizi çekecek düşük cümleler ve imla hataları eserin orijinalinde, o bölümlerdeki anlatıcıların yetersiz İngilizceleri nedeniyle kasti olarak bırakılmıştır.

kız kardeşlerim
Maree Morrison
Anne MacLeod için

arkadaşlarım
Paul Bailey
Bridget Hannigan

unutmamak için
arkadaşım
Sarah Daniel

ve
eski ve sıkı dostum
Sarah Wood için

Bir yaz gecesiydi, pencereleri bahçeye bakan büyük odada
konuşuyor, foseptik çukurundan bahsediyorlardı.

Virginia Woolf

Tanrım hafızamı taze tut!

Charles Dickens

Karanlık ne kadar uçsuz bucaksız olursa olsun,
kendi ışığımızı yaratmak zorundayız.

Stanley Kubrick

O kişiyi düşündüm,
kadın veya erkek, beni götürüyor bir ülkeye
uzaklarda yükseklerde güneşli, orada bildiğim
mutluluğun sadece bir an sürdüğü, şöminedeki ufak bir alev
ama bütün mutsuzlukları yakıp kül ediyor
elinden gelirse, tabutlar dehşet verici bir kasvetle gömülürken
kükremelere, dumanlara, ışığa, neredeyse hiçliğe,
matemini tuttuğumuz şey uçuşan bir parça kül gibi.
Hiçlik olmayan o şeyi övüyorum, yazarak ondan bahsediyorum.

Edwin Morgan

Ah, teni sıcak!

William Shakespeare

1

Herkes şöyle dedi: Ee?

Ne olmuş yani der gibi. *Omuz silker* gibi ya da *benden ne yapmamı bekliyorsun ki* veya *açıkçası sikimde değil* veya *aslında ben bundan yanayım, bana göre gayet iyi* der gibi.

Tamam, herkes böyle demedi. Mecazen söylüyorum, *herkes aynısını yapıyor* tabirinde olduğu gibi. Demek istediğim şu, bu aldırılmaz tavır tam o sırada, o anda gayet belirleyici bir işaretti, bir tür turnusoldü. Umurunuzda değilmiş gibi davranmak, o sıralarda moda oldu. Umurunda olan ya da umurunda olduğunu söyleyen insanların iflah olmaz şekilde mağlup kişiler olduğu ya da sadece gösteriş yaptığı konusunda ısrar etmek de moda oldu.

Bir ömür önce sanki.

Ama değil. Bütün ömürlerince ya da hayatlarının büyük kısmında, bu ülkede yaşamış insanların tutuklandığı ve sınır dışı edilmekle tehdit edildiği ya da sınır dışı edildiği günlerin* üstünden alt tarafı birkaç ay geçti: Ee?

Hükümetin, istediği sonucu alamadığı için kendi parlamentosunu kapattığı günlerin: Ee?"

Bunca insanın, gözlerinin içine baka baka yalan söyleyen insanlara oy verip onları iktidara getirdiği günlerin: Ee?

* 2018 yılında, 1973'ten önce özellikle Karayip ülkelerinden Büyük Britanya'ya gelmiş olan, Windrush kuşağı adıyla anılan insanların ülkede yasadışı olarak bulundukları iddiasıyla yasal haklarından mahrum bırakılması, gözetimine alınması ve içlerinden en az 83'ünün sınır dışı edilmesiyle kopan Windrush skandalı kastediliyor. Ali Smith, bu skandaldan *İlkbahar* kitabında da bahsetmiştir. (ç.n.)

** Başbakan Boris Johnson, İngiltere'nin ne pahasına olursa olsun Avrupa Birliği'nden çıkmasını sağlayabilmek için 2019 yılının ağustos ayında kraliçeyi devreye sokarak parlamentoyu ekim ayının ortasına dek askıya aldırdı. (ç.n.)

Bir kıtanın yandığı,* diğerinin eridiği günlerin: Ee?

Dünyanın dört bir yanındaki iktidarların insanları dinlerine, etnik kökenlerine, cinsel yönelimlerine, entelektüel ya da siyasi fikir ayrılıklarına göre ayırtırmaya başladığı günlerin: Ee?

Ama hayır. Doğru değil bu. Herkes öyle demedi.

Kesinlikle hayır.

Milyonlarca insan öyle demedi.

Ülkenin dört bir yanından, dünyanın dört bir yanından milyonlarca, milyonlarca kişi yalanları anladı, insanlara ve gezegene nasıl kötü muamele edildiğini gördü ve yürüyüşlerle, protestolarla, yazarak, oylarıyla, konuşarak, eylem yaparak, radyoda, televizyonda, sosyal medya aracılığıyla sesini çıkardı, tvit üstüne tvit, sayfalarca yazı.

Ee? demenin gücünü bilen insanlar da buna radyoda, televizyonda, sosyal medyada tvit üstüne tvitle, sayfalarca yazıyla cevap verdi: Ee?

Demek istediğim şu, kayıtsız kaldığımızda neler olduğunu tarihin açıkça gösterdiğini ve kayıtsızlığın siyaset eliyle beslenip büyütülmesinin sonuçlarını sıralayarak, bunlar hakkında konuşarak, kaynaklar, grafikler, örnekler ve istatistikler aracılığıyla hepsini göstererek ömrümü tüketebilirim, bunu inkâr etmek isteyenlerse küçücük ama etkili bir sözcükle, bir anda her şeyi ellerinin tersiyle itebilirler:

Ee?

Ee'si şu.

Onun yerine, buyurun bir keresinde gördüğüm bir şey:

Yaklaşık yetmiş yıl önce, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin üstünden pek uzun bir süre geçmemişken İngiltere'de çekilen bir filmde bir görüntü.

Filmi, neredeyse bir ömür önceki o yıllarda, dünyanın dört bir yanında her yaştan on milyonlarca insanın vaktinden önce

* Avustralya'da 2019 yılının haziran ayında çıkan ve bir türlü kontrol altına alınamayan 240 gün boyunca devam eden orman yangınları kastediliyor. (ç.n.)

ölmesinin ardından, Londra'nın, kendini yeniden inşa etmesi gereken pek çok yerden biri olduğu sıralarda, İtalya'dan bu şehre gelen genç bir sanatçı çekmiş.

Sahnedede, iki valiz taşıyan bir adam var.

İnce bir adam, genç bir adam, dikkati dağınık ve kararsız tavırlı bir adam, şapkası ve ceketıyla iki dirhem bir çekirdek, atik ama aynı zamanda bir yük taşıdığı belli, iki valiz taşımasaydı bile bir yükü olacağı apaçık. Ciddi, ince yapılı, akli başka yerde, pek hevesli; gökyüzünün altında siluet hâlinde görünüyor çünkü yüksek bir binanın çevresini dolaşan daracık tuğla çıkıntısının üstünde duruyor, o çıkıntıda neşeyle ve delice dans ediyor, Londra'nın harap hâldeki çatıları arkasında; hayır: Daha doğrusu, o çatılar adamdan çok aşağılarda bir yerde.

Nasıl bu kadar hızlı hareket edip binanın çıkıntısından aşağı düşmez?

Yaptığı şey bu kadar çılgıncayken nasıl böyle zarafet dolu ve aynı zamanda hem telaşlı hem de gamsız olabilir?

O valizleri nasıl öyle havada sallar ama yine de dengesini koruyabilir? O dimdik yüksekliğin tam kıyısında, nasıl o kadar hızlı hareket edebilir?

Neden her şeyini tehlikeye atıyor?

Bu sahneden bir kareyi ya da fotoğrafı size göstermenin bir anlamı olmaz. Hareketli olması gereken bir görüntü.

Tek bir tuğla genişliğindeki çıkıntıdan ibaret o patıkada birkaç saniye boyunca aşırı bir hızla zikzaklar çizerek şehrin ta yukarılarında delice ama neşeli bir tel cambazlığı sergiliyor.

Ee'si:

Bir kadın olarak kendi hayatımın kahramanı mı olacağım,* diyor Sacha'nın annesi.

Sacha, diyor sonra, bu ne? Nereden bu?

Sacha ön taraftaki odada telefonundan bir şeyler okuyarak kahvaltı ediyor. Televizyon açık, sesi de biraz fazla yüksek, annesi televizyonun sesini bastıracak şekilde bağırıyor.

Bilmiyorum, diyor Sacha.

Bunu normal bir sesle söylüyor, o yüzden annesinin hiçbir şey duymamış olması kuvvetle muhtemel. Gerçi fark etmez ya.

Kendi hayatımın kahramanı, annesi odada bir aşağı bir yukarı yürüyor ve bunu tekrar tekrar söylüyor, kendi hayatımın kahramanı, sonra bir görevle ilgili bir şey, görevi biri üstlenecekmiş. Nereden bu?

Fark edermiş gibi.

Sacha, salladığı belli olacak kadar sallamadan başını iki yana sallıyor.

Annesi hiçbir şey bilmiyor.

Bugün Merchiston'ın dersine yazması gereken bağışlama konulu kompozisyon için dün gece internette bulduğu alıntıyla ilgili olanlar da bunun bir örneği. Brexit'in üstünden bir hafta geçmesi sebebiyle hepsine "Bağışlama" konulu birer kompozisyon yazmaları söylendi. Sacha, bağışlama meselesinden fena hâlde kuşkulu. *Seni bağışlıyorum* demek, *sen benden aşağıdasın, ahlaki ya da mevki olarak üstünlük bende* demek gibi bir şey.

* Charles Dickens'in *David Copperfield* romanının açılış cümlesi. "Kendi hayatımın kahramanı mı olacağım, yoksa bu görevi başka biri mi üstlenecek, bu sayfalar gösterecek." (T. İş Bankası Kültür Yayınları, çev. Meram Arvas, İstanbul, 2019.) Sacha'nın annesi, cümledeki "kahraman" sözcüğünü "kadın kahraman" diye değiştiriyor. (ç.n.)

Ama böyle dürüstlük kumkumalıyı yaparsanız, gerekli notları almak için nasıl cevap verilmesi gerektiğini artık bütün sınıfın bildiği Merchiston'dan A değil B alırdınız ancak.

O yüzden Sacha dün gece –çünkü ödevin bugün verilmesi gerekiyor– internetten birtakım alıntılara baktı.

Geçen yüzyıldan bir yazarın yürekte bir inançla belirttiği üzere, bağışlamak tarihin geri döndürülemez akışını geri döndürmenin tek yoludur.

Annesi kapıyı çalmadan odasına girmişti yine, durmuş, Sacha'nın omzunun üstünden ekranı okuyordu.

Ah, güzelmış bu alıntı, dedi annesi, hoşuma gitti.

Ben de beğendim, dedi Sacha.

Yürekte bir inançla, doğru tabir mi? dedi annesi. Kulağa Tanrı inancından daha felsefi geliyor. Dindar bir yazar mı? Kim yazmış bunu?

Evet, dindar bir yazar, dedi Sacha, halbuki bu konuda en ufak bir fikri yoktu, cümleyi kimin yazdığını bilmiyordu, yürekte bir inançla demişti çünkü yürekte bir inançla, cümlemin içinde güzel duruyordu. Ama şimdi annesi ensesinde dikilip durduğu ve kim demiş diye tutturduğu için başlangıç sayfasını açıp geri döndürülemez, akış ve tarih kelimelerini yazdı. Alıntı ekranda belirdi.

Avrupalı ismi gibi, dedi.

Ah. Arendt, Hannah Arendt, dedi annesi. Arendt'in bağışlama hakkında yazdıklarını okumak isterdim. Şu anda çok isterdim bunu.

Tuhaf, diye düşündü Sacha, çünkü annesi de babası da hemen yakınlarda birbirini affedecekmiş gibi görünmüyordu.

Ama ona dindar der miydim, orasını bilmiyorum, dedi annesi. Kaynak ne?

Brainyquote, dedi Sacha.

Öyle kaynak olmaz, dedi annesi. Özgün kaynağı söylüyor mu? Bak. Söylemiyor. Ne fena.

Kaynak Brainyquote işte, dedi Sacha. Alıntıyı oradan buldum. Brainyquote'u kaynak diye yazamazsın, dedi annesi.

Yazarım, dedi Sacha.

Daha düzgün bir kaynak bilgisi olması lazım, dedi annesi. Yoksa Hannah Arendt'in söylediği şeyin nereden geldiğini bilemezsin.

Sacha ekranı kaldırdı. Annesine çevirdi. Brainyquote. Quotepark. Quotehd. Azquotes. Facebook. Goodreads. Picturequotes. Quotefancy. Askideas. Birthdaywishes.expert, dedi. Alıntıdan parçalar yazıp aradığında bütün bu siteler çıkıyor. Bunlar sadece en üstte görünenler. Aynı alıntı bir sürü sitede var.

Hayır, sitelerin ondan alıntı yapıldığını söylemesi yetmez, dedi annesi. Bütün bu siteleri tek tek inceleyip aslında nereden alıntı yaptıklarını bulman gerek. Bağlam. Önemlidir.

Evet ama onu bilmeme gerek yok, dedi Sacha.

Evet ama var, dedi annesi. O sitelerin hiçbirinin ana kaynak belirtip belirtmediğini kontrol et.

İnternet ana kaynak zaten, dedi Sacha.

Annesi odadan çıktı.

On dakikalığına her şey sessizliğe büründü.

Sacha yeniden normal nefes alıp vermeye başladı.

Sonra, belli ki mutfaktaki dizüstünün başına geçip Brainyquote Quotepark ve diğerlerine bakmış olan annesi, Brainyquote ve diğerleri ona bizzat hakaret etmiş gibi merdivenden yukarı bağırdı:

Bu sitelerin hiçbiri ana bir kaynak vermiyor Sach, biri bile vermiyor. Arendt'in o sözü nerede yazdığını bulamıyorum. Yani alıntıyı kullanmamalısın. Kullanamazsın.

Tamam, teşekkürler, diye bağırdı Sacha odasından.

Sonra annesine aldırmandan yaptığı şeyi yapmaya devam etti.

Merdivenin yarısına kadar çıkmış annesi, o lafı Arendt söylememiş bile olabilir, diye bağıırıyordu şimdi.

Kimse onu duyamıyormuş gibi bağıırıyordu.

Güvenilir değil, diye bağırdı annesi.

Okul ödevinin güvenilir olması kimin umurunda? dedi Sacha.

Benim, diye bağırdı annesi. Senin de. Kaynak kullanan bütün insanların umurunda.

Böyle şeyler konusunda endişelenmek, annesinin kuşağının dünyada olup biten gerçek şeyler konusunda endişelenmek yerine yaptığı bir şeydi. Yine de, ne olur ne olmaz, belki annesi haklıdır diye...

En sona bir not koyup bu lafı şeyin söylediği internette yazıyor desem olmaz mı, Hannah şey, neydi adı? dedi Sacha.

O sözü söylemiş kişinin soyadını bulmak için yeniden internete baktı.

Yeterli değil, diye bağırdı yine izin almadan odaya dalan annesi. Çünkü Hannah Arendt'in böyle bir şey söylemiş olduğuna dair bir kanıt yok. Ya başkası söylediyse, adı anılmayan biri söylediyse? Veya. Ya hiçbir özgün kaynakta bunu söyleyen kimse yoksa, bir yerlerde biri Hannah Arendt'in bu lafı söylediğini uydu-rup internete yazdıysa, sonra da cümle bütün sitelere yayıldıysa?

O zaman Hannah Arendt, artık her kimse, memnun olur, dedi Sacha (bunu normal bir sesle söyledi ki annesi kendi sesinin yüksekliğini anlasın). Güzel bir laf.

Hannah Arendt adına konuşamazsın, dedi annesi (evet, daha az bağıırıyordu, iyi). İnternette bir şey alıntılansaydı ve bu lafı Sacha Greenlaw söylemiştir denseydi hoşuna gider miydi?

Aldırmazdım. Bir yerlerde birilerinin benim güzel bir şey söylediğimi düşünmesi hoşuma giderdi, dedi Sacha.

Ah anladım. Demek mesele takdir. Robert'ın yaşındaymış gibi davranıyorsun, dedi annesi.

Hayır davranmıyorum, dedi Sacha. Hâlâ on üç yaşında olsaydım ya da Robert olsaydım, aman lütfen Allah korusun, o zaman şöyle derdim: Derhal kurallara anlamsız bir şekilde riayet edilen eğitim çağına dön.

Yapma Sacha, dedi annesi. Kaynak. Önemli. Sebebinin düşün.

Düşündüğüm şu, dedi Sacha annesine bakmak için dönerek. Bence kesinlikle kabul edilebilir bir seviyede çalışıyorum.

Bahsettiğim özen seviyesi her şey için gerekli, dedi annesi sesini yine yükselterek (Daha yüksek ses, daha haklı olduğu anlamına geliyordu sanki). Kesinlikle kabul edilebilir seviye dediğin şey de, sadece bir sosyal savaş hilesi.

Annesi Sacha'nın odasında kollarını öyle bir sallıyordu ki lambanın başlığına çarptı ve iki yana sallanmaya başlamasına sebep oldu.

Ya bir gün uyandığında internette ne kadar sayfa varsa hepsinde, öleceğini bilsen söylemeyeceğin bir şeyi söylediğinin yazıldığını görürsen ne olacak? dedi annesi.

Herkese öyle bir şey söylemediğimi anlatırım olur biter, dedi Sacha.

Ama ya internete girip binlerce insanın sana yine de kızdığını görürsen? Ya küçük kardeşinin başına gelen şey gibi bir şey senin de başına gelirse?

O türden zincirleme kazalar konusunda yapabileceğin bir şey yok, dedi Sacha. O yüzden kimin ne düşündüğü umurumda değil. Doğru söylediğimi ben bilirdim. Kendimin kaynağı da benim. Git kardeşimi rahatsız et. Benim buna vaktim yok.

Ederdim. Ama evde değil, dedi annesi.

Saat on, dedi Sacha. Çocuk on üç yaşında. Ne biçim annesin sen?

Üstesinden gelinmez zorluklara rağmen iki çocuğu için de elinden geleni yapan bir anneyim, dedi annesi.

Ödevi sabah ilk iş teslim etmem gerek, dedi Sacha.

Ya itibarın yerle bir olursa ve herkes sana yalancı ve yüz karası dediği için hiçbir yere gidemezsen? dedi annesi.

Onları affederdim, dedi Sacha.

Ne yapardın ne? dedi annesi.

Bağışlamak, dedi Sacha, tarihin geri döndürülemez akışını geri döndürmenin tek yoludur.

Kısa bir duraklama oldu, tiyatro oyunlarındaki duraklamalar gibi bir şey. Sonra annesi güldü.

O zaman Sacha da güldü.

Annesi gelip masasının başında Sacha'yı kucakladı.

Benim akıllı kızım, dedi.

Sacha'nın göğsü, bir zamanlar gerçekten pek küçük olduğu sırada hissettiği o harika şeyi annesine sorduğu, annesinin de, *işte o, senin içindeki yaz* diye cevap verdiği sıcaklığa benzeyen bir sıcaklıkla doldu.

Ama daha bile akıllı olman gerek, dedi annesi onu sımsıkı kucaklamaya devam ederek. Akıllı kızların şeyden, şeyden daha akıllı olması gerekir.

Kesinlikle kabul edilebilir akıllılık seviyesinden, dedi Sacha annesine doğru.

Bunlar dün geceydi. Şimdi ertesi sabah. Sacha, telefonundan hem haberlere hem de milletin Facebook paylaşımlarına bakarken kahvaltısını huzur içinde edebilmek için geldi buraya. Ama huzur diye bir şey yok. Annesi ön odada bağıra çağıra söylenecek ve içindeki kahvenin bazen dökülüp parkeye sıçradığı fincanını sallayarak dolaşıp duruyor, Sacha birkaç kez çantasının yerini değiştirmek zorunda kaldı.

Televizyonun sesi fazla açık, stüdyodaki ve dış dünyadaki haber spikerleri de her zamanki gerçeküstü tavırlarıyla söylenip duruyorlar. Sacha ünlülerin, yüzlerinde kocaman maskeler olan kostümler giyip şarkı söyledikleri, bir jürinin ve seyircilerin de maskenin ardındakini tahmin etmeye çalıştığı o televizyon şovunu seyrettiğinden beri, aslında televizyondaki herkesin ve her şeyin maske takmış biri gibi olduğunu anladı. İnsan bunu bir kere gördü mü bir daha görmemezlik edemiyor.

Jüri ve seyirciler, kaybeden ve maskesini çıkarmak zorunda olan ünlüye *Çıkar şunu! Çıkar şunu!* diye bağırıyorlar, böylece insanlar maskenin ardındakini görebiliyor.

Sacha bir keresinde, rıhtımın yakınlarındaki bir grup adamın bir kıza *Çıkar şunu!* diye bağırıldığını gördü.

Kendi hayatımın kahramanı mı olacağım, diyor annesi. Yoksa bu görevi başkası mı üstlenecek. Üstlenecek.

İnternette baksana, diyor Sacha.

Hayır, diyor annesi.

Ben senin yerine bakarım, diyor Sacha.

Hayır. Bakma, diyor annesi.

“Bakma” sözcüğü annesinin bütün haşinliğini içinde taşıyor; annesi bugünlerde sürekli bir şeyleri unutuyor ve unuttuğu şeylere internette bakmamak için sürekli çabalıyor. *Çok fena menopozdayım. Menopoz yüzünden.* Sanki ismini bağıra bağıra söyleyerek kaçınılmaz olanı mağlup edebileceğiniz gibi. İnternette bakmaktansa unuttuğu şeyleri zorla hatırlamaya çalışıyor. Bu da, annesinin yarım saat boyunca herkesin sinirlerini bozduktan *sonra* internete başvurup hatırlayamadığı şeyin ne olduğuna bakması anlamına geliyor.

Bu görevi başkası üstlenecek, diyor annesi, bu görevi başkası mı üstlenecek. Tanrı aşkına Sach. Şunun sesini kıs da düşündüğümü duyabileyim. Düşünmediğimi duyabileyim.

Kısamam, kumandayı bir yere saklamış, diyor Sacha.

Robert çoktan okula gitti. Son zamanlardaki şakalarından biri, televizyonun sesini biraz fazlaca açıp sonra da uzaktan kumandayı saklamak, çünkü televizyonun herhangi bir şey yapmasını sağlayabilmelerinin tek yolu kumanda. Tepedeki açma/kapama düğmesi artık çalışmıyor (Bu televizyon epey eski, yenisini babaları giderken yan tarafa götürdü). Fişini çekerseniz de bir daha açamama tehlikesiyle karşı karşıyasınız demek. O yüzden fişi çekmiyorlar.

O anda ekrandaki aşırı yüksek sesli şey, Amerikan başkanıyla ilgisi olan evangelist bir gösterinin haberi.

Ara şunu, diyor annesi. Bak bakalım babanın yanında mıymış?

Yan komşu baba. Annesinin kuşağından bir komedi dizisi gibi.

Orada değildir, diyor Sacha.

Canım olur mu olur, diyor annesi.

Sacha Robert'ın cep telefonunu arıyor. Karşısına doğrudan sesli mesaj kutusu çıkıyor.

Kapalı, diyor Sacha.

Tabii kapalıdır, diyor annesi. Duvarı tıklatacağım.

Orada değildir, diyor Sacha.

Ashley Robert'ı artık eve almıyor: 1. Ashley'nin Galler melodilerini çaldığı küçük arp şeyini yürüttüğünden, 2. Aleti Cash Converters'a* satıp parasını, kadına iyilik yapıyormuş gibi bir havayla zarf içinde Ashley'ye verdiğinden 3. Ashley'e (kadın Galli, yani aslında Britanyalı olmasına karşın) bu ülkede artık turistten başka bir sıfatla bulunmasının hoş karşılanmadığını söylediğinden beri.

Mercy Amerika'nın İncil kuşağında** kasırga gibi esiyor, diyor televizyon muhabiri. Ona büyük beyaz umut diyorlar.

Doğru bu, Sacha Mercy Bucks Kutsal Ruh Kilisesi'nin görüntülerinde beyaz olmayan tek bir kişi bile görmüyor.

Size iletmemi istedi benden. Benimle doğrudan konuşuyor. Şu anda benimle konuşuyor. İlahi sesini duyuyorum, kudretli yüce Tanrının, o ilahi ağzıyla, bizzat benimle konuşan ilahi sesini duyuyorum, O burada, şu anda konuşuyor, merhamet, merhamet (Kilisedekiler de cevaben merhamet, merhamet diye bağıyor ya da belki Merhamet, Merhamet diyorlardır çünkü kadının adı Mercy, merhamet anlamına geliyor.)

Annesi odada bir tur daha atarken televizyonun önünde duruyor. Bu kim? diyor.

* İkinci el elektronik eşya alıp satan zincir mağaza. (ç.n.)

** Amerika Birleşik Devletleri'nin tutucu orta ve güney bölgelerine verilen isim. (ç.n.)

Büyük beyaz umut, diyor Sacha. Tanrı, ilahi ağzından çıkan ilahi sesiyle onunla doğrudan konuşuyor, kulak deliğinin tam içine doğru.

Mercy Bucks, diyor annesi. Uydurma bir isim, belli. Ayrıca o ne berbat bir aksan. Claire Dunn'a ne kadar benziyor. Claire Dunn otuz sene daha yaşlı olsaydı tabii. Ki kabul etmek zorundayız, şimdi neredeyse öyle.

Televizyonda gördüğün kişilerin, tanıdığın birileri olduğunu düşünürsün hep, diyor Sacha.

Hayır, onu tanıyorum. Beraber çalıştık. Gerçekten Claire'se burnunu yaptırmış, diyor annesi. Burnu farklı.

Burnu farklı, çünkü onu tanımıyorsun, diyor Sacha.

Annesine yan yan bakıyor. Annesinin oyunculuk geçmişinden söz açması genellikle hassas bir ruh hâlinde olduğuna işaret eder. Sacha'nın annesi bir zamanlar, babasıyla tanışmadan önce, Sacha'yla erkek kardeşi doğunca bıraktığı reklamcılık işlerinden de önce, oyunculukla uğraşıyormuş. Bütün bunlar aynı zamanda, annesi daha Robert'ın yaşındayken aşırı miktarda ilaç içerek ölen annesinin, annesi konusunda aileden kimsenin yüksek sesle söyleyemeyeceği şeylerle ilişkili, annesi bunun kaza olduğunu söylüyor, annesi de dahil herkes, muhtemelen kaza olmadığını biliyor ama hiçbir zaman dile getirmiyor (Robert bile).

Ama annesi hassas görünmüyor. Biraz yorgun görünüyor sadece.

Haber, Mercy Bucks'ın arkasında duran ve bağışlanan para miktarının saniye saniye yüzlerce dolar arttığını gösteren bir sayfaya odaklanan kamerayla sona eriyor.

Bir sonraki haber, Avustralya'daki orman yangınlarıyla ilgili. Sıcak bir ocak ayı geçirdiler, diyor annesi.

Kayıt tutulmaya başladığından beri görülen en sıcak yaz, diyor Sacha. Hem artık şubat geldi, ama yangınlar hâlâ devam ediyor.

Şu haberleri tekrar oynattan açsana yine, diyor annesi. Claire'e bir daha bakayım.

Sacha ellerini kaldırıp iki yana açıyor.

Yapamam, diyor.

Annesi ellerini kanepenin yanlarından içeri sokup kumandayı arıyor. Raflardaki şeylerin arkasını kontrol ediyor. Sonra ne yapacağını bilemeden odanın ortasında dikiliyor.

Sacha annesinin ne yapacağını bilemez hâlde olmasından nefret eder.

Herhalde odasındadır, diyor Sacha.

Ya da yanında okula götürmüştür, diyor annesi.

Sacha hole gidip paltosunu üstüne geçiriyor. Aynada kendine bakıyor.

Tekrar oynat'ı çalıştıramıyorum, diye bağıyor annesi mutfaktan.

Gitmem gerek, diye bağıyor Sacha cevap olarak.

Ama annesinin sesindeki panik tınısı yüzünden mutfağa gidiyor.

Doğru, BBC iPlayer çalışmıyor, sadece annesinin bir altı becerememesi değil sorun. Ama Sacha annesinin gününü kurtarıp okula öyle gitmeyi başarabilir, çünkü Muhterem Mercy Bucks'ın kendine ait bir YouTube kanalı var.

MERCY BUCKS KURTULUŞTUR

Mercy Bucks'ın bütün videolarının isminde beyaz kelimesi var.

Bedeninin beyazlığında

Beyaz bir bulutu seyrederken

Dallar beyaza kesmiş

Sacha dün yüklenmiş olan en yeni tarihli videoya tıklıyor. Kocaman beyaz bir taht. 44.400 görüntülenme.

Yüksek tavanlı modern kilisede KİTABI MUKADDES'LE

KAZANIN sözcükleri Mercy Bucks'ın arkasında floresan ışıklarla pırıldıyor.

Krallar 21.2'yi Matta 6.33'e ekleyin, diyor Mercy. *Değerini Sana Gümüş Olarak Ödeyeyim ve Siz Öncelikle O'nun Egemenliğine Girin.* 'Hayatta gerçek bir başarıya ulaşmanın tek yolu budur, çünkü şirketimizin patronu Tanrı'dır. En büyük muhasebeci Tanrı'dır. Ve Tanrı her şeyi bilir. Tanrı sizi tanır. Tanrı neleriniz olduğunu, neleriniz olmadığını bilir. Tanrı babanın en sağlam şifrelerle korunan banka hesaplarını bile görebildiğini unutmayın. Tanrı her şeyi kuruşu kuruşuna görür. Tanrı'ya ne kadar vermek istediğinizi tamı tamına bilir. Manevi değerleri yüksek biri olmak için Tanrı adına ne kadar fedakârlıkta bulunmak istediğinizi de. Çünkü Tanrı, tasarruflarını feda edenlere gülümser. Tanrı, Tanrı'ya ait olanları Tanrı'ya verenleri ödüllendirir. Tanrı, buna değecek kadar kıymetli olduklarını gösterenlerin başına talih kuşu kondurur. Tanrı, Tanrı'nın hayırlı kilisesine bağışta bulunanlara iyilikler yağdırır.

Mercy Bucks bütün bunları kendine has o ezgili tarzıyla söylüyor, cemaat de yayın ışıklarının altında rock konserindeymiş gibi iki yana sallanıp duruyor, telefonlarıyla havayı yumrukluyor ve eski *Glory Glory* melodisiyle *Mercy Mercy Hallelujah* diye ilahi söylüyor.

Mercy onları susturmak için elini kaldırıyor.

Ve Tanrı hiç kimsenin, gerçekten inançlı hiç kimsenin, başkanımız hakkında kötü, karalayıcı ya da ona zararı dokunabilecek bir şey söyleyemeyeceğini söylüyor.

* Krallar Kitabı 21:2, alıntının tamamı şöyle: Yizreel'de Samiriye Kralı Ahav'ın sarayının yanında Yizreelli Navor'un bir bağı vardı. Bir gün Ahav, Navor'a şunu önerdi: "Bağını bana ver. Sarayıma yakın olduğu için orayı sebze bahçesi olarak kullanmak istiyorum. Karşılığında ben de sana daha iyi bir bağ vereyim, ya da istersen değerini gümüş olarak ödeyeyim."

Matta 33:6, alıntının tamamı şöyle: Siz öncelikle O'nun egemenliğinin ve doğruluğunun ardından gidin, o zaman size bütün bunlar da verilecektir. (ç.n.)

Sacha glmeye başlıyor.

Tanrı, böyle şeyler söyleyenlerin şeytanın dilinde konuştuğunu söylüyor, diyor Mercy. Tanrı başkan aleyhine yapılan meclis soruşturmasının şeytanın işi olduğunu biliyor. Tanrı, başkanımızın adını başkanımızın aldığı her nefesle temizledi. Ben Tanrı'yı tanırım. Tanrı da beni tanır. Bana inanın. Bana inanın. Tanrı'yla doğrudan bağlantısı olan bir kadını, Tanrı benimle doğrudan iletişim kuruyor ve Tanrı bana dünyaya muhteşem, muhteşem işler, Tanrı babamızın ve kurtarıcımız İsa'nın yapması için ona güvendiği muhteşem, muhteşem işler yapmak için gelmiş olan muhteşem muhteşem başkanımızı desteklemeniz gerektiğini size söylememi söylüyor...

Sacha artık gülmekten, üstünde oturduğu sandalyeyi devirecek neredeyse. Annesi başını iki yana sallıyor.

Bugünlerde hepimizin yaygara koparılmasına iyice alışmış olmamız, yaygaranın bizzat kendisini daha yaygaracı bir hâle getirdi galiba, diyor annesi.

Evet. Ama bu ne biçim sahtekrlık böyle, diyor Sacha.

Baştan beri hep böyleydi, diyor annesi. İlk ağaçta ilk yaprak biteli beri.*

Annesi, oyuncu olduğu zamanlardan dizeler söylüyor şimdi. Ama aslında, Sacha'nın bildiği kadarıyla annesi, her şeyden önceki günlerde, televizyondaki bir bulaşık deterjanı reklamında rol almış sadece, hepsi bu. Küçükken Sacha'ya reklamı göstermişlerdi, dolapların birinde de bir video kasedi var, artık seyredilmesi imkânsız, çünkü video kaset oynatıcısı diye bir şey kalmadı. Reklamda genç bir kadın, ince yapılı ve süslü bir yabancı, inanılmaz ama gerçekten annesi. O zamanki hliyle, bir mutfakta eğiliyor ve polis şapkası takmış bir çocuktan bir tabak alıyor, ocuk da muhtemelen annesi olan bu kadına tabakları doğru düzgün temizlemeyerek suç işlediğini söylüyor.

* Shakespeare, Kuru Gürültü, Perde II, Sahne III, ev. Sevgi Sanlı, T. İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2009.

O yüzden bağış yapın, bağış yapın, doğru olanı yapın, bana yardım edin, Tanrı'ya giden yolu önüme döşeyin, çünkü yüce Tanrım günbegün üç şey için dua ediyorum, beni açıkça görün, içtenlikle sevin, sosyal medyada takip edin ve bağış yapın, her gün mutlaka her gün mutlaka mutlaka her gün...

Godspell'den parçalar alıntılıyıp duruyor, diyor annesi.

Godspell ne? diyor Sacha.

Eski bir müzikal. Birlikte Godspell'de oynamıştık. Kuru Gü-rültü'de de. Sonra doğu vilayetlere Shakespeare/Dickens turnesi yaptık.

O arada kamera, Mercy'nin seyircilerine yakın çekim yapıyor. Bazıları gururlu görünüyor. Bazıları çökmüş. Bazıları çaresiz. Bazıları umutla aydınlanmış. Hepsi de yoksul görünüyor. Çoğu telefonunu havaya kaldırmış sallıyor. Bir kısmı da telefonundan bağış yapıyor. Ekran flu mercekle Mercy'nin yüzüne yakınlaşıyor.

Evvvet, diyor annesi. Kesinlikle.

Ekranı beklemeye alayım mı yoksa seyretmeye devam etmek mi istiyorsun? diyor Sacha.

- üzgün müsünüz? Sizi görüyorum, yalnız mısınız? Sizi görüyorum, endişeli misiniz? Öfkeli misiniz? Günahlarla mı bezelisiniz? Sizi görüyorum, yorgunluğunuz katmerli mi? İş bulma çabalarınız kederli mi? Hayat sizi kendi kendinizin gölgesi hâline mi getirdi? Yaşıyordan ziyade ölü gibi misiniz? Kendi kendinizin hayaleti misiniz, solup gittiniz mi? O zaman dinleyin, çünkü Tanrı benim aracılığımla konuşuyor, ne yapmalı, ne yapmalı...

Sacha sayfayı kapatmak için imlecin okunu hareket ettiriyor.

Yapmanız gereken, inancınızı uyandırmak, diyor annesi.

İnancınızı uyandırın, diyor Mercy Bucks annesinden saniyenin binde biri kadar sonra ve Mercy Bucks ekrandan kaybolmadan saniyenin binde biri kadar önce.

Annesi başıyla onaylıyor.

Bir Kış Masalı, 89 yazı. Hermione rolündeydim. O da yedekten. Sacha, gerçekten çok fena geç kalacaksın. Seni bırakmamı

ister misin? Ay, istemezsin tabii, ne aptalım. 2020 Araba Ambargosu Güzeli. Unutmuşum.

Unutmadın, diyor Sacha. Sadece başka insanların kahramanlık girişimlerine alan tanımayı beceremiyorsun.

Petrolle çalışan herhangi bir şeyle yolculuğu reddetmeyi kahramanlık girişimi olarak adlandırır mıydım bilmem, diyor annesi. Belki ilkeli olmak. Ama kahramanlık?

Kış Masalı 89 Yazı nedir? Diyor Sacha.

Kış Masalı Shakespeare'in oyunlarından biri, diyor annesi.

O kadarını biliyorum, diyor Sacha (aslında bilmiyordu, daha doğrusu yüzde yüz emin değildi).

Ve 89 yazı geçmişte kalalı çok oldu. Nuh Nebi'den öncede kaldı artık, diyor annesi.

Yuh ne? diyor Sacha.

Nuh. Peygamber. Öncesinde. Tufan, diyor annesi. Yirmi geçiyor. En iyisi koş.

Sacha paltosunu yerden alıyor, yeniden üstüne geçiriyor ve annesini yanağından öpüyor.

Hadi kazasız belasız, diyor annesi.

Tanrı ilahi sesiyle doğruca kulağına mı söyledi bunu? diyor Sacha.

Bir beşlik atarsan tam da öyle oldu, diyor annesi.

Araba ambargosu. Sanki şakaymış, bir hevesten ibaretmiş gibi.

Yuh Nebi'den kalma.

Sacha sözcükleri epey seviyor. Gerçi evde bu konuda ona pek sıra gelmiyor, çünkü sözcükleri sevme işini Robert sahiplenmiş durumda.

Okul yolunda telefonundan Yuh Nebi'den Önce tabirine bakıyor.

Biraz farklı yazılıyormuş, Tufan'dan önce demek, T büyük.

Hah. Sanki Tufan büyük T geçmişte kalmış bir şeymiş gibi. Hepimiz şu anda Nuh Nebi durumundayız.

Avustralya yangınının resimlerini görünce bile kabul etmiyorlar. Sırf tek bir bölgede yarım milyar ölü yaratık (5000000000 canlı varlık ölmüş demek bu) varken bile. Avustralyalıların; arkalarındaki ufukta beliren ateş topu, eriyen tereyağından bir güneş gibi yayıldığı sırada, yaz mevsiminin ortasında, bir kumsalda, günışığı olmaksızın kırmızı bir gökyüzünün altında kırmızı toz soluyarak durduğu, iplerinin nasıl işlediğini kimsenin çözemediği kuklaları andırarak dikildiği ve tam ortalarında doru bir atın, masumiyetin bizzat ispatı misali şaşkına dönmüş, vakur bir tavırla durduğu fotoğrafını gördüklerinde bile.

5 0 0 0 0 0 0 0 0. Sacha her bir ölü yarattığı teker teker kafasında canlandırmaya ve hepsini ayrı ayrı saygıyla anmaya çalışıyor. Ölü hayvanları yanıp kavrulmuş bir ovaya ikişer ikişer ikişer ikişer ikişer milyon diziyor, gözün alabildiğinin ötesine, kanguru közü kanguru közüyle, valabi külü valabi külüyle, kömüre dönmüş koala, kömüre dönmüş koalayla.

Kafasının içi yeterince geniş değil.

Hiçbir zaman çocuk sahibi olmamaya çoktan karar verdi. Bir felaketin içine niye bir de çocuk getirsin ki? Hapishanede doğum yapmak gibi bir şey olur. Üstelik Brighton iyi bir yer, yeşil şeyler açısından ülkedeki en iyi yerlerden biri, bütün Birleşik Krallık'ta yeşil bir milletvekili çıkaran tek yer, buna rağmen burada bile yerel haberlerde *küresel ısınma aldatmacasıyla beni korkutmaya çalışmaktan vazgeçin çocuklarınızı saçma sapan şeylerle korkutmayın geceleri uyuyamıyorlar aslında bence sorun yok havanın biraz daha sıcak olması hoşuma gider gezegende bütün yıl yaz olsa harika olur doğrusu* diyenler var. Kendi annesi de bu çatlak seslerden biri. Annesi sanki menopozun kendisine yaptıklarından gerçek dünyada ve gerçek dünyaya olan şeylerden daha fazla dehşete kapılıyor.

Menopoz da gerçek, diyor annesi Sacha'nın kafasının içinde.

Haydaa.

Bir dakika.

Bu şey (biraz önce kafasının içinde olan şey), Tanrı'nın Mecry Bucks'ın kulağının içine konuşmasıyla aynı şey mi?

Evet ama Sacha'nın annesi kulağının ya da kafasının içinde gerçekten konuşmadı. Sacha, orada olsaydı annesinin ne söyleyeceğini biliyor, hepsi bu. Çünkü annesini çok iyi tanıyor.

Ama Tanrı gerçek değil. Sacha bundan enikonu emin.

Tanrı, insanların ihtiyaçlarının ve hayal gücünün bir uydurması.

Annesine gelince.

Kesinlikle gerçek.

Ama. Bir dakika.

Çünkü: Tanrı birkaç açıdan gerçek, 1. O dini programlardaki Tanrı'ya inanan insanlar için "gerçek" olması açısından, 2. Söylendiğine göre fiziksel olarak birinin kulağına konuşmasıyla o insanlar için "gerçek" kılınması açısından, 3. Mercy Bucks'ın hayal gücünün Mercy Bucks için son derece kârlı sonuçlar getiren "gerçek" bir uydurması olması açısından.

Peki. Bu durumda Sacha'nın annesi ne oluyor?

Daha doğrusu, Sacha'nın annesini hayal etmesi ne oluyor?

Suyun içindeki bir çiçek olduğunu hayal et ama bir bitki olarak suyu içine çekme günlerin sona ermiş çünkü doğal olarak kuruma-ya başlıyorsun ve su (çiçek olduğun için sen bunu anlayamasan da) artık eskisi gibi sapından yukarı yürümüyor.

Annesinin söyleme alışkanlığı edindiği türden bir şey bu. Genç insanlara, özellikle de kızına duyduğu Freudyen bir kıskançlığın sonucu.

Böyle bir şey başlarına geldiğinde çiçekler de benimle aynı şeyleri mi hissediyor acaba? Çiçekler maharetlerini kaybettikleri hissine kapılır mı? Sürekli bir şeylere çarparlar mı? Sürekli bir şeyleri unutturlar mı? Cowell olduğunu gayet iyi bilmelerine karşın bir sebepten ötürü bu ismi artık nöral yollarından geçirmeyi başaramadıkları

için Simon Cowell'in adının Simon Callow** olduğunu zannederler mi?*

Sacha küçümser bir tavırla dişlerinin arasından dışarı hava üflüyor.

Artık sorumlu davranmamak için bir bahane olarak kullandığın takdirde yaşlılık zavalıca bir şey.

Annesi biraz daha çaba harcayabilir.

Sacha asla öyle olmayacak.

Gezegende neler olduğu düşünülürse, Sacha'nın istese de istemese de öyle olacağı bir yaşa ulaşma ihtimali pek yok zaten.

Annesi bu kadar uzun yaşadığı için şanslı.

Hayali saçmalıklardan bahseden sensin, diyor annesi kafasının içinde. Her şey yoluna girecek.

Annesi, ister gerçek, ister "gerçek." İkisi de kandırılmış.

Yine de annesine sinir olduğu ve kafasının içinde onun hakkında böyle kabalık ettiği için kendini biraz suçlu hissediyor.

Neydi o şey, kahramanların bir görev üstlenmesi meselesi neydi? İnternette bakıp annesine kaynağını mesajla yollayacak. Bu da annesini hem sinir edecek, hem de memnun. Bir taşla iki kuş.

Ne fena bir atasözü.

Dehşetengiz görüntüler kafasını dolduruyor. Bir zamanlar gökyüzündeki bir kuş olan bir şey, kırık ve amaçsız kanat kemikleri soyulmuş alazlanmış bir kaburga kafesinden dışarı fırlıyor.

Eldeki kuş daldakinden yeğdir.

Hayır. Eldeki bir kuş, gelip elinize oturmayı zorlanmaya maruz kalmadan kendi özgür iradesiyle seçmediyse doğal bir şey değildir.

* Türkiye'de Yetenek Sizsiniz Türkiye adıyla gösterilen yarışma programının Britanya versiyonu Britain's Got Talent'in yapımcısı ve jüri başkanı. (ç.n.)

** Okurların özellikle Dört Nikâh Bir Cenaze filmindeki İskoç karakter rolüyle hatırlayacağı, pek çok yapımda yer almış başarılı sinema, televizyon ve sahne oyuncusu. (ç.n.)

Gerçi öylesi de atasözü olarak biraz fazla uzun.

Eldeki iki kuş?

Aziz Francesco.*

Kendisi daha Robert'ın yaşındayken, annesiyle babası hâlâ aynı evde yaşayıp annesinin sevmediği, babasınınsa sevdiği alt-yazılı şeyler seyredirken seyrettikleri İtalyanca filmi düşünüyor. Film, Aziz F'nin ağaçların altında sabah duasını etmeye çalışmasıyla ilgiliydi, kuşlar onu o kadar çok seviyor ve dört bir yanındaki dallara üşüşüp sevgilerini öyle yüksek sesle ötüşüp şakıyarak gösteriyorlar ki Aziz F. ettiği duaları duyamadığı için onlardan sessiz olmalarını istiyor.

Sonra bütün keşşileri de etrafına üşüştü, nereye gitmelerini ve Tanrı'nın kelimelerini nerelere yaymalarını istediğini sordular. Aziz F. de onlara kendi etraflarında durmadan dönmelerini, dönmelerini, başları dönüp de yere düşene kadar dönmelerini söyledi. Birer birer hepsi devrildi. Sonra Aziz F. tepelerinde durup tamam dedi, düştüğünüzde yüzünüz ne tarafa bakıyorduydu o tarafa gidin biraderlerim ve kelamı yayın.

Tesco süpermarketin önünden geçiyor. Kapı eşiğinde bir adam var ama Steve değil.

Sacha, her neredeyse Steve'in iyi olduğunu umuyor. Bugün dışarıda çok evsiz var, hava güneşli ve kuru da ondan. Son gördüğünde Steve Sacha'ya Nottingham'dan ve kuzeydoğudan getirilen on altı otobüs dolusu evsizden bahsetti.

Güney sahiline bedava yolculuk, dedi. Tek yön yolculuk. Milletvekilinin muhafazakâr olmadığı yerlerde indiriveriyorlar hepsini. Şehir onlarla dolu. Deniz kıyısına yollayın gitsin. Bak ne diyeceğim, hepimiz tatile çıksak da olurdu çünkü artık hepsi buraya geldiğine göre kimsenin para mara kazandığı yok.

* Hayvanların, tüccarların ve çevrenin koruyucu azizi. Özellikle kuşlarla konuştuğu rivayet edilir. (ç.n.)

Sacha o gün cebinde olan bozuklukları vermişti ona. Biri Steve'in botlarını çalmıştı.

Teşekkür ederim şekerim, demişti Steve.

Kendini sıcak tut, demişti Sacha.

Elimden geleni yaparım, demişti Steve. Sen de.

Sacha Steve'i bir ekranda, arkasında Mercy Bucks'ın arkasındaki bağışları gösteren sayaç gibi bir sayaçla hayal ediyor, yalnız Steve'in sayacındaki sayılar çok daha yavaş artıyor. Mercy Bucks'ın Mercy Bucks Kutsal ruh Kilisesi'nin mihrabında durmayı başaramayan bir break dansçı ya da bir pusulanın çıldırmış iğnesi gibi durmadan, durmadan döndüğünü hayal ediyor, Mercy cemaatine kendi etrafında nasıl döneceğini gösteriyor, sonunda hepsi yere devriliyor. Sonra Mercy Bucks başı dönen, yere devrilmiş insanların etrafında savaş meydanında dolaşır gibi dolaşıyor, hepsiyle şefkatle ilgileniyor, ilgilenirken de yankesicilikle ceplerini boşaltıyor.

Annesinin kış güneşinin bakışları altında ön kapıdan, sonra bahçe kapısından çıkıp basamaklardan tırmandığını hayal ediyor, bütün görünmez bıçaklarını çekmiş, ordu ve denizcilik malzemeleri satan dükkânlarda sergilenen İsviçre çakılarına benziyor biraz, bütün eklentileri açılmış olarak bir kaidenin üstünde dönen kırmızı renkli dev bir çakı, uzaktan kumandanın orada olup olmadığını öğrenmek için babasıyla Ashley'nin ön kapısını çalıyor.

Annesi babasının ona verdiği anahtarı asla kullanmaz. Daima kapıyı çalar.

Sacha Ashley'nin çok bıçaklı annesine kapıyı açtığını ve boş boş bakarak orada dikildiğini hayal ediyor. Duyamıyor. Anlamıyor. Hiçbir şey, diyor ve başını iki yana sallayıp kapıyı kapatıyor.

Televizyon o kadar yüksek sesle açıkken annesi hiçbir işini yapamaz.

Gerçi Brexit'in sikip attığı bir iş yeri için yapılacak fazla bir idari iş de yok artık.

Annesinin ön odada sabah gezintisini yaptığını, televizyo-

nun gürültüsü arasında kahraman ve yoksa sözcüklerini bağırarak dolaştığını düşünüyor.

Ha evet. Şu görev meselesi.

Kaynağı bul, sessiz bir hürmetle Kaynaklar Kraliçesi'ne yolla.

Telefonundaki arama çubuğuna yoksa ve kahraman sözcüklerini yazıyor.

Uyuşturucular çıkıyor.* Uyuşturucular, uyuşturucular, uyuşturucular, sonra epey aşağılarda Jane Austen ve Viktorya dönemi insanlarıyla ilgili bir şeyler.

Sacha arama çubuğunu temizliyor.

Görev, üstlenmek ve hayat sözcüklerini yazıyor.

Uzay görevi üstlenen insanların ne kadar yaşayabileceğine dair bir şeyler çıkıyor.

Sacha kahraman sözcüğünü ekliyor.

Uyuşturucu müptelalarıyla ilgili bir şeyler çıkıyor.

Sacha sayfayı kaydırıyor, kaydırıyor, sonra Greta Thunberg'ün tek bir görseli çıkıyor karşısına, balıkçı yağmurluğuna benzeyen o sarı yağmurluğunun kapüşonunu başına geçirdiği, kimsenin, hiçbir şeyin yoluna çıkmasına izin vermeyecekmiş gibi görüldüğü o fotoğraf.

Kendi hayatımın kahramanı!

Sadece güçlü Greta internetin kahraman sözcüğünün kadın bir kahramanı değil A sınıfı sert bir uyuşturucuyu işaret etmesi konusunda inadına galebe çalabilir.

Sanki sözcüğü yazan kişi ille de eroini kastetmek zorundaydı, sanki kadın kahraman öylesine az kullanılan bir kavramdı.

Sacha, Brighton istasyonunu, sürünerek geçilen daracık giri-

* İngilizcede "kadın kahraman" anlamına gelen "heroine" sözcüğünün "eroin" anlamındaki "heroin" sözcüğüyle benzerliği dolayısıyla. (ç.n.)

şı, taksi sırasını, bisiklet yerini, Pret* ve M&S'deki** insanları düşünüyor. Hepsini, yukarıdakilerin hepsini dev bir elin avucunda dururken canlandırıyor kafasında. Ama el kimin eli?

Kimsenin eli.

Sacha'nın kendi eli, madem şimdi bunu hayal etti.

Kimseden dünyanızı elinde tutmasını istemenin bir anlamı yok.

Okul kapısında duruyor, telefonun ekranını paltosunun kol-tukaltı kısmına sürerek parmak izlerini temizliyor. Bunu yaptığı sırada telefonu bir kısa mesajla aydınlanıyor.

Mesaj Robert'tan.

aptalca bişey yapmak üzereyim galiba ;- \ sahilde ur cad or-dayım ltf hmn gel gelebilirsen 3 dk yardım gerek

Kararını vermesini "hmn"den ziyade "ltf" sağlıyor. Kardeşinde eskiden bulunan nezaketten eser kalmadığına bakılırsa bu söz-cükte gerçek bir telaş var.

Numara olabilir.

Gerçek de olabilir.

Ur cad dediği Vapur Caddesi.

Sacha okula gireceği yerde niye orada oyalanıp durduğunu sorabilecek birinin onu görmesine fırsat vermeden kapıdan uzaklaşıyor.

Çoktan girişe varmış olması gereken Mel'e mesaj atıyor.

Melaneeee özür msjımı iletir msn ltf evde acil bişey var bir saate gelirim tşk mel (kalp emoji'si kalp emoji'si) sachxxx

Ya numaraysa bu? O zaman Robert'ı gebertecek.

Onu seviyor ama yani. Robert Sacha'nın küçük kardeşi.

* Pret A Manger. Sandviç, kahve, soğuk içecekler ve atıştırılmalık yiyecek satan zincir mağaza. Şubeleri istasyonlarda yaygındır. (ç.n.)

**Türkiye'dekinden farklı olarak Marks & Spencer İngiltere'de süpermarket ürünleri ve hazır yiyecekler de satar. Özellikle istasyonlarda sandviç vb. ürünlerin satıldığı küçük şubeleri bulunur. (ç.n.)

Akıllı, yani gerçekten çok akıllı. Ama yani. Sanki on üç yaşına geldiğinden beri gözlerinin önüne koyu renk bir siperlik inmişti de Robert her şeyi ve herkesi madeni bir yarıktan bakarak görüyordu. *Karpuzun yüzde doksan ikisi su, geri kalan yüzde sekizi de her şeydir, bu da su miktarı = %92 demektir, geri kalanı da karpuzdur, yani karpuz oranı aslında sadece %8'dir, işin esas heyecanlı tarafı şu, hemen hemen her şeyden, sebzelerden ya da meyvelerden bile matematik denklemini çıkarılabilir gibi akıllıca ama ipe sapa gelmez şeyler* söyleyen bir çocuğun, *sınıftaki siyahı bir insanın gülümsemesinin karpuzla benzediğini* söylemesinin nesi yanlış? benzeri şeyler söylediği için okuldan eve yollanan bir çocuğa dönüşmüştü.

Söylediğini iddia ettikleri şeyleri gerçekten söyledin mi? Yüksek sesle? Bütün sınıfa? Bir de öğretmene? demişti annesi okuldan gelen ve hem annesinden hem de babasından öğullarıyla ilgili bir toplantıya katılmasını isteyen e-postadan başını kaldırarak.

Robert, böyle şeyler söyleyemezsin, demişti Ashley.

Öncedendi bu, Ashley'in henüz konuştuğu zamanlarda.

Evet söylerim, demişti Robert. Herkes her şeyi söyleyebilir. Buna ifade özgürlüğü deniyor. İnsan haklarından biri. Benim insani hakkım.

Şaka değil bu Robert. Çok ayıp, demişti Ashley. Bunlar ayıp şeyler ve hiçbir şekilde komik değil. Nasıl böyle şeyler söyleyebilirsin?

Kolayca, demişti Robert. Onlara ayrıca insanların kadınlarından neden nefret ettiğini de açıkladım, kız kılıkli inekler" gibiler ve sadece seks yapmaya ve çocuk doğurmaya yarıyorlar da

* İngiltere başbakanı Boris Johnson'ın başbakan olmadan uzun süre önce, 2002 yılında Daily Telegraph gazetesindeki köşesinde kullandığı ırkçı benzetme. (ç.n.)

** 2019 yılında parlamentodan basına sızdırılan bir notta Başbakan Boris Johnson'ın eski başbakan David Cameron hakkında böyle yazdığı anlaşılmıştı. (ç.n.)

ondan, özellikle de sizin olduğunu kabul etmediğiniz çocuklar, çünkü erkek demek tohumlarımızı yaymak demektir.*

Robert! (koro hâlinde)

Aslına bakarsanız bir sürü kadın da dahil olmak üzere herkes kadınların çenelerini kapatmaları gerektiğini düşünüyor, demişti Robert. Tarihe ve hakkımızda anlattığı şeylere daha fazla kulak vermemiz gerektiğini söylersiniz hep. Ben de tarih bize cadı yularını** boşuna vermemiş diyorum.

Okul, yolladığı e-postada Robert'ın ayağa kalkıp bütün bunları söyleyerek sınıfta bir kahkaha isyanı başlattığını söylüyordu.

Tam bir hiciv ustası olmuşsun Robert, demişti babası.

Hayır, sadece pragmatistim, demişti Robert.

Böyle şeyler söylemeye devam ettiği takdirde onu eve sokmam, demişti Ashley.

Sacha'nın, konuşmayı hepten bırakmadan önce Ashley'nin söylediğini hatırladığı son şeylerden biri bu.

Uyum sağlamak için bağnazlığa sapmak zorunda değilsin, dedi babası.

Başbakanımıza ve diğer siyasi liderlerimize bağnaz mı diyor-sun yani? dedi Robert. Büyük ülkemizi aşağılamaktan vazgeç. Britanya için ayağa kalkmamız gerek. Bundan daha azı ihanettir, felaket tellalı ve sürekli karamsarlık körükleyen biri olduğunu gösterir.

Babana şeyi söyle Robert, hani eğitim hakkında bir şey demişsin ya, öğretmenlerin en çok ona kızmış, onu söyle, dedi annesi.

Ben sadece yoksul bir geçmişli olan ya da yoksulluk içinde

* Başbakan Boris Johnson'ın önceki evliliğinden dört, şu andaki evliliğinden bir ve evlilik dışı ilişkisinden de bir tane olmak üzere "bilinen" altı çocuğu var ama dedikodular bu sayının dokuz, hatta daha fazla olduğu yönünde. (ç.n.)

** 16. ve 17. yüzyıllarda Britanya'da ve kolonisi ülkelerde özellikle kadınları cezalandırmak için kullanılan işkence aleti. Kafaya geçirilen demir bir maske şeklinde tasarlanmıştır, maskenin ağız kısmında kurbanın ağzına sokulan ve konuşmasını engelleyen iğneli bir demir plaka bulunur. (ç.n.)

büyüyen çocukların eğitilmeye değmediğini belirtti, tıpkı başbakanımızın baş danışmanının* blogunda yazdığı gibi, çünkü bu çocuklar eğitime uygun değil, dedi Robert. Asla hiçbir şey öğrenemeyecekler, o yüzden doğuştan gelen özellikleri sebebiyle asla kullanamayacakları bir eğitim almaları için devletin harcama yapmasının hiçbir anlamı yok. Bunu söylerken sadece başbakanımızın baş danışmanının düşüncelerini tekrarlamış oluyorum. Ve hatırlarsanız başbakanımız, baş danışmanı işinde çok iyi olduğu için daha kısa bir süre önce büyük bir çoğunluğun oyunu alarak seçildi. Peki bu size ne gösteriyor?

Sacha işte buna gülmüştü.

Ta ki Robert ona da sataşmaya başlayana dek. Babasının işten çıkarmak zorunda kaldığı Jamie ile Jane, Noel'de (dargın olmadıklarını gösteren özür mahiyetinde) bir şeyler içmeye uğradığında yaptığı gibi. Robert kapıda durup bütün odaya ilan etmişti:

ablam tam bir gerizekâlı. Gerçekten dünyayı değiştirebileceğini düşünüyor, kendisinin ve duyar kasma meraklısı arkadaşlarının küçücük bir dürtüsüyle her şeyin değişebileceğini zannediyor. Azize Sacha'nın dikkat çekmek için bulduğu en son yöntem bu,

o zaman Yeni Zelandalı Jane de Robert'a, demek biraz şüphesin Robert, senin dikkat çekme yöntemin de bu mu? dedi.

Robert da ona yabancı olduğunu söyleyip konuşma biçimiyle alay etti.

Şiphici.

Sonra Robert'ı bisiklet park yerindeki bisikletlerin seleslerini delerken yakalayan polisler kapıya geldi. Yazılı ihtar alacağını ve tutuklanıp hukuki yaptırım gerektiren fiil suçlaması almak ya da altı yıla dek uzayabilecek bir süre boyunca bir Güvenlikli Eğitim Merkezi'ni boylamak için yaşının yeterince büyük ol-

* Başbakan Boris Johnson'ın eski danışmanı ve Brexit'in mimarı Dominic Cummings kastediliyor. (ç.n.)

madığını söylediler. Onu eve getiren polisler, bu ciddi şeyleri söylerken bile gayet nazikti. Nezaketleri Robert'ı açıkça rahatsız etti, o da polislere o bisikletlilerin evlerine anüslerinde ıslak lekelerle gittiğini sırf düşünmenin bile suçlanmaya ya da her neyse artık ona degeceğini bildirdi.

Annesinin uzlaşmaya yanaşmamak, babasının tam bir gerzek gibi davranmak dediği davranışlar içinde; Ashley'e gelince, yüksek sesle konuşacak olsaydı Ashley Robert'ın davranışlarını öyle ağza alınmaz sözlerle tanımlardı ki babası ciddi ciddi onu terk etmek zorunda kalır ve yeniden eve taşınırdı.

Çok fena zorbalığa uğruyor da ondan, dedi Sacha Robert odada değilken. Onu yeni bir okula verdiğiniz için. Hayatta kalmak için kimliğini değiştirip başkalaştırmak zorunda.

Sosyal medyadaki şeyler ve sanki sosyal medyanın nefes almaya bile ihtiyacı yokmuş gibi eski okuldan gelip yeni okuldaki bütün çocukların telefonuna dolup Robert'ı takip eden tüm o şeyler hakkında ne yapacaklarını bilmiyorlar.

Annesi Robert için endişeleniyor.

Babası Robert'a öfkeli.

Sacha Robert'ın parlak zekâlı olduğunu biliyor.

Robert'ın Alexa'yı ceketinin içine saklayarak evden çıkarıp sahile götürdüğü, sonra da gayet rahat bir tavırla iskelenin yanından denize atıp arkasından *Alexa, kurbağalama nasıl yüzülür göster* diye bağırdığı günü hatırlıyor. O zamana dek odasındaki raflarda Robert Greenlaw Spor Ayakkabı Sergisi olarak sergilenen spor ayakkabıları gerçekten giymeye başladığı günü hatırlıyor. Telefonuyla çektiği filmi hatırlıyor, telefonunuzla film çekmek artık son derece kolay ama Robert'ın filmi daha eskidendi, insanların trende, bisikletle giderken ya da sokakta yürürken kulaklıklarından müzik dinlediği sırada nasıl dalgın görüldüğünü gösteriyordu, Robert'ın filmi insanların gözlerini ve etraflarındaki dış dünyada olup bitenlerle hiçbir ilgisi bu-

lunmayan bir müziğin ritmiyle hareket ettiklerinin farkına bile varmadan oturuşlarını gösteriyordu ve bu filmi çektiği sırada sadece dokuz yaşında olan Robert, filminin müziğini kulaklıkları insanları şehirde takip edip onlara kendileri hakkında elbette duyamadıkları sorular sorarak kendisi kaydetmişti.

Sacha Robert'ın çektiği filmle o kadar sarsılmıştı ki epeyce uzun bir süre kendi başına olduğu zamanlar haricinde kulaklıklarını takmaktan vazgeçmişti.

Ama son zamanlarda Robert sanki parlak zekâsına bir kısma düğmesi tutturdu ve düğmeyi en kısık, en karanlık dereceye varana dek çeviriyor, sonra da birden göz kamaştırıcı seviyeye çıkarıyor ya da tam tersini yapıyor. Rıhtımdaki atari makineleri gibi parlayıp sönüyor, titreyiyor.

Robert, Sacha'nın parlak zekâlı biricik kardeşi.

Öte yandan Sacha parlak zekâlı kardeşine daima göz kulak olması gereken abla olma mecburiyetine içerliyor. Payına düşen buymuş gibi. Ömrü boyunca.

Bir öğleden sonra internetteki kişilik testlerini yapmaya giriştiğinde Sacha bir süre oturup onu seyretmiş, sonra bu testleri veri toplamak ve örneklemek için kullandıklarını biliyorsun değil mi? diye sormuştu, Robert da *evet ama ben veri anarşistiyim, bile bile yanlış cevaplar veriyorum, cevaplarımı topladıkları verileri mahvetmek üzere veren bir kişi uyduruyorum* demişti, Sacha da o zaman tamam ama Rob, o uydurma kişiler bile sensin, çünkü onları sen uyduruyorsun deyince Robert ona yüzünde öyle bir yeis ifadesiyle bakmıştı ki onu böyle mağlup düşmüş görmek Sacha'yı neredeyse ağlatacaktı, bu duyguları hissetmemek için odadan çıkmak zorunda kalmıştı.

Şimdi.

Nerede bu?

Sacha kumsala göz gezdiriyor.

Saat daha sabahın dokuzu ama kaç olursa olsun sahilde mut-

laka birileri olur; Sacha birkaç kişi görüyor, suyun kıyısında genç bir çift, denizi işaret eden birkaç yaşlı, yanında bir çocuk, bir de köpek olan biri.

Robert'ı henüz göremedi.

Ama telefonu ötüyor.

Mesaj Robert'tan değil. Mel'den.

Hey bugün okulda değilim sach (asık surat emoji) Waitrose'daki* kadın anneme "çocuklarımla yakınında nefes alma" dedi sonra adamın biri senin maske takman gerek dedi babam kafayı yedi adamı yumrukladı (asık surat asık surat) çöktük mahvolduk (gözleri x x şeklinde asık surat) pencerelerimizde perdeler çekili bugün kepenkleri indirdik. Başka ne yaparız bilmiyorum. Dünyaya haber veren doktor Dr Li ölmüş galiba aklımı kaçıyorum sach "sağlıklı bir dünyada tek bir sestten fazlası olmalıdır" Li benim kahramanım aralık ayında durum kötü demiş ama dinlemediler ytkliler onu susturdu şimdi de öldü işte hzr içnd uysn drmadan ağlyorm duramyrm xxx

Melanie'nin anneannesi Çinli.

Sacha internetteki virüs resimlerini, insanların virüse benzeterek yaptığı çizimleri düşünüyor. Bütün çizimler yüzeylerinden trompetler çıkmış küçük gezegenlere benziyor biraz ya da diken diken bitkilerle kaplı küçük dünyalara, yüzeyinin dört bir yanı şu eski moda atış poligonlarında tüylü kuyruklu lunapark oklarıyla vurulmuş ya da II. Dünya Savaşıyla ilgili filmlerde denizdeki mayınlara benzeyen küçük dünyalara.

İnternet, ağızlarıyla burunlarını örten maskeler takmış başka ülkelerden insanların fotoğraflarından geçilmiyor.

İnternete bakılırsa hastalık insanlara yedikleri yılanlardan bulmuş. Başka yerler yarasa ve pangolinler diyor. Çinlilerin çöp şişlere geçirilmiş küçük sarı yılanları yediği görüntüler viral oldu.

* Doğrusu Waitrose. Müşterileri genellikle zengin sınıftan olan, üst sınıf kabul edilen süpermarket zinciri. (ç.n.9)

İnsan niye yılan yer ki? Ya da yarasa? Ya da pangolin?

Tabii bu yılan yeme meselesi virüsü ırkçılıkla ilişkilendirmenin bir yoluysa ve Çinlilere karşı karalama kampanyası olarak kullanılıyorsa o başka.

Neyse işte, virüs yabani hayvanların yenmesiyle bulaşmış.

İyi de dünyada herhangi bir şeyi öldürmeden yenebilecek bunca şey varken *insan sırfbiri yiyebilirsin diye öldürülmesi gereken herhangi bir yaratığı* nasıl yer, neden yer?

Sacha, ait olduğu türün ne kadar çıldırmış olduğunu yaşadıkça yaşadıkça daha fazla fark ediyor.

Mel'e cevap yazıyor.

Kalp emoji. Öpücük emoji. Boks eldiveni emoji. Çizgi film patlaması emoji. Beyaz atlı prens emoji. Kaslı kol emoji. Kalp emoji. Kalp emoji.

Bildiği kadarıyla ırkçılık karşıtı bir emoji yok.

Muhtemelen tonla ırkçı emoji vardır ama ırkçı saldırıya maruz kalmış birine gönderilebilecek belli bir şey yok.

Neden?

Sacha parmaklığa yaslanıp kumsala bakıyor.

Deniz, güneşin altında bile gri.

Sacha bir martıyla bakışıyor.

O zaman biraz daha kış, öyle mi?

Ne yazık ki.

Eh, ne yapalım.

Gagası ve ayakları sapsarı martı, kanat tüylerini düzeltip başını çeviriyor.

Gagası yüzlerce yıl önce veba sırasında Venedik'te insanların taktığı maskeler gibi öne doğru çıkıntı yapıyor.

Sacha şimdinin küçücük, pamuklu maskelerini düşünüyor. Gerçek maskelere, bu gezegenin yalancılarının yüzündeki maskelere nispeten entipüften şeyler, ölü yapraklar, rüzgârın savurduğu çerçöp hepsi.

Akla gelebilecek her türlü kötücül şey oluyor.

Sacha dönüp arkasındaki binaların ön cephelerine bakıyor.

Bir perşembe günü epey geç bir saatte buradayken o binaya bakmış, temizlikçilerin gecenin on birinde binayı temizlediğini görmüştü.

Bunu görmesi gerekirmiş gibi gelmişti ona.

Ama aynı zamanda anlamsız bir şeydi. Tesadüftü sadece.

Belki tesadüf, taşımamasını istediğiniz anlamı asla taşımıyor-dur. Çünkü taşıyaydı tesadüf olmazdı, değil mi?

Dönüyor, yeniden denize bakıyor.

Kimileri, i360'ın* tepesinde olduğunuz takdirde açık havalarda Fransa'nın çıplak gözle görülebildiğini söyler.

Anlaşılan doğru değil bu. Fransa çıplak göz için fazla uzakta. (Asi360. İri360)

Çıplak göz! Göz dediğin şey giysi giyebilir mi?

Sacha bir gezegendeki bir ülkenin bir şehrinde kaldırımda duran biri, gezegeni çok sayıda orada olmayan uydu yukarıdan gözlüyor böylece gezegenimizin uzaydan ne kadar hoş, ne kadar güzel göründüğünü görebiliyoruz ama uyduları kontrol eden insanlar gezegende bulunan hemen hemen herkesin ve her şeyin gerçek ihtiyaçlarıyla uzaktan yakından ilgisi olmayan sebeplerle görüntüyü insanlara yaklaştırabilir.

O zaman uydular ne diye orada?

Madem görmenin aslında görmekle ilgisi yok?

Her şey maske.

Televizyonda Avustralya başbakanına bağırırken gördüğü kızı düşünüyor. Salaksın. Salaksın. Salaksın.

Her şeyin maskesinin çıkarılması gerekiyor, derhal, tıpkı o kızın o adamın maskesini çıkardığı gibi.

Robert ortalarda yok.

* İngiltere'nin Brighton kentinin sahilinde bulunan 162 metre yüksekliğindeki gözlem kulesi. (ç.n.)

Sacha yine saati kontrol ediyor.

Vapur Caddesi'nin neredeyse tam arkasında kalmasına dikkat ediyor.

Orada. Biraz ileride bir şekil var. Sacha bunun Robert olduğunu hemen anlıyor, kapüşonunu yukarı çekmişken bile tanıyor kardeşini. Bunlar onun omuzları.

Kumsala iniyor.

Selam, diyor.

Robert bir şey demiyor.

Sacha Robert'ın yanına, ıslak taşların üstüne oturuyor. Robert ona bakmıyor. Ama şöyle diyor:

Bana elini verir misin Sacha, sadece bir dakikalığına?

Elini mi tutmak istiyor?

Sesi öyle küçük, öyle kırılgan ki.

Böylece Sacha sol elini uzatıyor. Robert Sacha'nın elini kendi eline alıyor, doğruca (sıcak) ceketinin içine sokuyor, avucunu kazağıyla kuruluyor.

Gözlerini kapat, diyor.

Hayır, diyor Sacha.

Lütfen, diyor Robert.

Neden? diyor Sacha.

Bir dakikacık, diyor Robert.

Sacha içini çekiyor. Gözlerini yumuyor.

Robert eline soğuk, kavisli ve cam gibi bir şey bastırıyor.

Bakma, diyor.

Ne bu? diyor Sacha gözleri hâlâ kapalı hâlde.

Şimdiki zamandan bir hediye, diyor Robert. Gelecek için. Bir dakika bekle.

İki elini birden hem alttan hem üstten, Sacha'nın artık bu hediye her neyse onu tutan eline sıkı sıkı bastırıyor. Ellerini çok uzunmuş gibi gelen bir süre boyunca Sacha'nın eline kapanmış hâlde tutuyor.

Bırakıyor. Ve Sacha elini gerçekten bir garip hissediyor.

Elinde epeyce büyük, çifte kavisli cam bir şey var. Birbirine bağlı iki cam küre. Avucundan uzun. Pürüzsüz, camı incecik, içinde de, ne bu? Parlak sarı kum mu? Kürelerin içinde?

Sacha doğru dürüst bakabilmek için elini açmaya çalışıyor. Her nedense eli açılmıyor. Avucundaki her neyse eline yapışmış. Eli o şeye yapışmış.

Bir yumurta pişirme saati.

Robert bir şeyi Sacha'nın görmesine ancak yetecek kadar bir süreyle kızın yüzüne tutuyor. Japon yapıştırıcısı.

Sonra kumsalda koşmaya başlıyor, Sacha da taşların üstünde tökezleyerek peşine düşüyor ama sonra daha dikkatli davranması gerektiği kafasına dank ediyor, tökezlememeli, bir yere sürtünmemeli çünkü Robert'ın eline yapıştırdığı şey ipin-
cecik camdan yapılmış, Sacha'nın camı kırmaması lazım, çünkü kırarsa bir yeri kesilir ve kırık cam parçaları eline yapışır.

Robert'ın adını haykırıyor.

Sırtının parmaklıkların altında gözden kaybolmasını seyrediyor.

Yapışmış şeyi silkip atmak istercesine başını iki yana sallayarak taşla kaplı eğimli yolda duruyor. Yumurta saati ilk üç parmağına boydan boya yapışmış. Parmaklarını açamıyor. Başparmağını ve serçe parmağını oynatabiliyor. Onlar yapışmamış. Diğer üç parmağının sadece uçlarını kıpırdatabiliyor.

Yumurta saatini çekistiriyor. Yumurta saatini çekistirmek canını epey yakıyor.

Birileri, bir erkekle bir kadın iyi misin? Yardım edebilir miyiz? Bir şey mi oldu? diyerek ona doğru geliyor, demek ki Sacha gerçekten avaz avaz bağırdı.

Teşekkür ederim, evet, hayır, sorun yok, bir şeyim yok, diyor. Cebinde telefonu çalıyor.

Sacha ters eliyle beceriksizce telefona uzanıyor.

Robert'tan yeni bir mesaj gelmiş:

Zaman kalmıdı diye ne kdr endşlğni blyrm o yzdn her zmn zamanın olsun dye sana bu hediyeı buldum

Sacha cevap ver tuşuna basıyor.

Ama o eliyle, ters eliyle mesaj yazamıyor.

Telefonunu kadına uzatıyor.

Benim için birkaç şey yazıp gönder tuşuna basmanızı rica edebilir miyim? diyor.

Tabii. Tabii edebilirsin. Ne yazmamı istiyorsun? diyor kadın.

Sacha bir an düşünüyor.

Olağanüstü bağlanma tecrübesi için teşekkür ederim, diyor.

Kadın yüksek sesle gülüyor.

Adam kendi telefonundan internete girip Japon yapıştırıcı-sıyla cildinize yapışmış camı nasıl çıkarabileceğimize bakmaya başlıyor.

Sonra kadın Sacha'nın telefonunu kaldırıp Robert'ın verdiği cevabı gösteriyor:

gülen surat emojisinin yanında üzgün surat emojisi, onun yanında da orta parmak emojisi.

Bu iş nasıl oldu? diyor kadın.

Sacha başını iki yana sallıyor.

Bu... Kadın yeniden telefon ekranına bakıyor... Robert kim?

Sacha elini bir martı pençesine, bir kuş ayağına çevirmiş şeye bakıyor. Pençesini ters çeviriyor, böylece camın içindeki kum ilk küreden diğerine doğru akmaya başlıyor, çok da güzel akıyor, küreleri bağlayan minicik açıklıktan geçen incecik bir altın iplik.

Kardeşim, diyor Sacha.

Zaman çok boyutlu. Robert Greenlaw daha biraz önce zamanın sadece eğrisini ve çok boyutluluğunu değil, çoklu doğasını da ispatladı ve eğimli ve çok boyutlu bir zaman parçasını ölümlü bir elin eğimli boyutuna çıkarılamaz bir biçimde sabitleyerek kendini aştı.

He he.

!

Hâlâ şarkı söyleyebilseydi zamanın nasıl tek bir şeyden fazlası olduğuna dair o şarkıyı söylerdi, zaman cam ve kum, zaman gevrek ve akışkan, zaman kırılğan ve sert, zaman keskin ve küt, zaman şimdi ve eskiler, zaman öncesi ve sonrası, zaman pürüzsüz ve kaba ve zamanla olan bağınızı koparmaya kalkışırsanız zaman size güler ve derinizi yüzer.

Ayrıca zaman göreceli olduğundan ve birden fazla tür zaman bulunduğundan, bugün zaman benim zamanım olabilir, ben de Einstein'ın dediği gibi haris eğitsel başarılarla tapmayarak zamanı daha da fazla benim kılacağım. Einstein'ın da berbat bir öğrenci olduğu hesaba katılmalı. Yani Einstein, Robert Greenlaw'un yaşındayken Einstein'ın okulu Einstein'ın aptal olduğunu sanmıştı. Einstein'ın! Onur kırıcı bir felaket.

Yani bugün eve gideceğim, gizlice içeri girip merdivenden çıkacağım, evde olduğumu bilmeyecekler ama evde ve görünmez olacağım, güneş üstümde batana dek üst katta İSTİSMAR oynayacağım, ben, Robert Greenlaw, yalnız kurt, kayıp çocuk, kusursuz sabrın tamı tamına tam olarak ta kendisi.

Küçüklüğündeki gibi biri olsaydı, tam o anda, yumurta pişirme saatini çaldığı dükkânın vitrininin önünden geçerek yolun

karşı tarafına yönelirken görünmez Robin Hood şapkasını iyice öne eğdi ama artık büyüdü, görünmez şapkalar takan salağın biri olmayı çoktandır bıraktı. Onun yerine yüzünü öbür tarafa çevirip başını yerden kaldırmıyor, hayatın ironileriyle astarlanmış kışlık paltosuyla sarınıp sarmalanarak sıcacık tutulmuş, kanunsuz Greenlaw. Dışarıdan bakınca 13 yaşında bir çocuk, içindeyse gerçek bir şarkıcı (her şey kulaktan bu arada, doğal bir yetenek), kendi zamanının ve gelmiş geçmiş zamanların akıntısı altında kalmış baladını söylüyor, bu iki şey, zaman ve zamanlar aynı şey değil.

Kitapçı?

Evet.

Çünkü:

Dünyada, daha çok kısa bir süre önce annesinin Sunday Times gazetesine göz gezdirirken keşfettiği bir kitap var ve bu kitap Einstein'ın Britanya'ya geldiği zamanla/zamanlarla, özellikle de Norfolk'ta kaldığı zamanla ilgili. Robert Greenlaw Norfolk'un nerede olduğunu pek bilemiyor. Oralarda bir yerde olduğunu biliyor. Einstein'ın Brighton'a ya da bu civarlarda bir yere gelmiş olmasını öyle yana yana istiyor ki aslında. Ama. İnternette hiçbir yerde Einstein'ın Brighton'a geldiğine dair bir şey yazmıyor.

Gerçi Sussex'te neresi olsa olurdu.

Başka bir sürü yer, internet evet diyor, Londra, Oxford, Cambridge, Nottingham ve Woolsthorpe (Woolsthorpe mu? Çünkü Newton orada doğmuştu, ağaçtan düşen elmanın hikmetini ilk kez Woolsthorpe'da anlamış, ışığı oluşturan bütün renkleri de ta 1666'da yirmi dört yaşında veba bakterisiyle üniversiteden uzakta, evde tıkilıp kalmışken yine orada keşfetmişti) diyor, Southampton, Winchester ve Kent, Cotswolds, Surrey, Norfolk, Einstein Glasgow'a bile gitmiş, pipo içerken fotoğrafı çekilmiş, büyük bir kalabalığa izafiyet konuşması yapmış, Manchester'a gitmişti. Ama Sussex'e gitmemişti, hiç gitmemişti, anlaşıldığına göre Sussex'deki hiçbir yer Einstein'ın ayak tabanlarıyla ya da yüzünün yumuşaklığıyla şereflendirilmemişti.

Paskalya kuzusu gibi bir yüz, karahindiba gibi bir kafa ama sadece dünyanın gizli altyapısını barındırmakla kalmayan bir kafa. Evreninkini de barındırıyor.

!

Ayrık otu gibi bir sertlik.

Ayrıca internet her zaman haklı değil, hayır, internetin bildikleri devede kulak ve işte Einstein'ın burada, bu adada bulunduğu günlerle ilgili bu yeni kitap, Sussex'le ilgili internette henüz bulunmayan bir şey söylüyor olabilir.

Ve bu kitap orada vardır belki. O kitapçıda.

Böylece Robert uysal bir tavır takınarak yine on üç yaşında bir çocuk oluyor, çünkü

sen niye okulda değilsin?

Cevap hazır:

fizik öğretmeni Bay Musgrave (uydurma bir isim, harika bir öğretmen, uydurma öğretmenler hep harikadır), Einstein'ın Britanya'ya gelmesiyle ilgili yeni kitabın sizde bulunup bulunmadığımı öğrenmem için yolladı beni

ve kitapçının kapılarından içeri süzülüyor-

ve kimse bir şey sormuyor.

Robert bakınıyor.

Bilimsel kitaplarda yok.

Yeni çıkanlarda yok.

Yumuşakbaşlı on üç yaşındaki çocuk biyografi raflarına bakmaya gidiyor ve

!

Çocuk, kitabı buluyor.

Çocuk kitapçının zemininde bağdaş kuruyor ve kitabı açtığı yerden okuyor,

Einstein'ın babasının (henüz çocuk olan) Einstein'a bir pusula verdiğini ve (henüz çocuk olan) Einstein'ın elindeki o pusuladan yola çıkarak manyetizmanın ne olabileceğini anladığını okuyor.

Bana niye hiç pusula almadın (diyor Robert Greenlaw kafasının içinde babasına)?

Robert, derdim başımdan aşmış zaten, başıma daha fazla zorluk çıkarma (diyor babası Robert Greenlaw'a, gerçek hayat-taki günlerin çoğunda).

Anlaşılabilir bir şey. Babasının işi boku yedi. Babasının evli-liği boku yedi. Babasının kız arkadaşı artık düzölmek istemiyor. Kitaba dönüş.

Robert Greenlaw yine rastgele bir yer açıyor: Einstein'ın İngiltere'de bir yerde bir ders verdiğine dair bir hikâye, aritmetik denklemlerini iki karatahtaya yazmış, o gittikten sonra karatahtalar artık kıymetli eser sayıldıkları için özenle bir yere kaldırılmış, sonra da bir müzeye ya da özel bir depoya yollanmışlar, ORADA KARATAHTALARDAN BİRİ YANLIŞLIKLILA SİLİNİP TEMİZLENMİŞ.

!

Einstein'ın bizzat eliyle yazdığı sayılar – silinmiş.

!

Ayrıca, Einstein'ın o tahtalardaki matematik denklemlerinde hatalar olduğunu anlatan bir hikâye de buna eşlik ediyor.

Einstein = insan

!

Komik.

Robert Greenlaw, BBC'nin Einstein'ın günlüklerinde Çinlilerle ve o zaman Seylan, şimdiyse Sri Lanka olan ülkenin halkıyla ilgili yakışsız şeyler söylediğini haber yapmasının ardından dünyanın dört bir yanından *troll*ün uzun süre önce ölmüş olan Einstein'ın üstüne nasıl çullandığını internetten biliyor.

İrkçi ve yabancı düşmanı!

Einstein! Nazilerin, son derece Yahudi olduğu için ellerine geçen ilk fırsatta asacaklarını söylediği Einstein.

Einstein! Amerika Birleşik Devletleri'nde insan hakları çağrısında bulunan Einstein.

Einstein! Nükleer bombalara karşı uyarıda bulunan ve kuantumla rölativite hakkında keşfettiği şeyleri böyle kullanacaklarını bilseydi ayakkabı tamircisi olup ömrünü insanların ayakkabılarını tamir ederek geçireceğini söylemiş olan Einstein.

İnsanların mahrem günlüklerini okursanız olacağı budur.

Robert Greenlaw'un geçici olarak Kan ve İroni diye adlandırdığı ve yakın bir gelecekte geliştirerek bir *sermet* karşılığında satacağı hayali bilgisayar oyunundaki sıraya dizilmiş insanlar, vurulup hendeklere devrilmeden hemen önce Rencide oldum! diye bağıyor.

sorunlu mu?

ben mi?

böylece Robert Greenlaw Einstein'ın Britanya'ya gelmesiyle ilgili kitabın arka tarafındaki dizine bakıyor

Brighton

hayır

Sussex

hayır.

Ah.

Eh ne yapalım.

Yine de buna üzülüyor.

Hayatının bu aşamasında tam bugün, tam şu anda Einstein'ın daha önce bulunduğu bir yerin yakınlarında bulunmaya neden ihtiyacı var?

Kim bilir?

Gizemli bir durum.

Ama ihtiyacı var işte.

Kitabın sayfalarını karıştırıyor yine, Einstein'ın Robert Greenlaw'un tam o anda bulunduğu ülkede, İngiltere'de çekilmiş fotoğrafları.

Einstein fotoğraflarda daima sıradışı görünüyor.

Muhteşem.

Derbeder dâhi, çünkü dehanın derbe olmaya ihtiyacı yoktur, derbe her ne demekse artık.

Einstein'la ilgili bu kitabın başındaki alıntıyı, o zaman onu kendi gözleriyle görmüş biri yazmış:

Cromer sahilinde çömelmiş aritmetik işlemler yaparken görün onu, Shakespeare kafalı Charlie Chaplin... Nazilerin ona karşı özel bir öfke beslemesi tesadüf değil yani. Einstein gerçekten Nazi-lerin en çok nefret ettiği şeylerin temsilcisi, sarışın canavarın tam tersi, entelektüel, bireyci, süpermilliyetçi, pasifist, esmer, tıknaz.

Tıknaz.

Biraz nahoş bir sözcük seçimi.

(Zamanında Robert Greenlaw'a da tıknaz dediler.

İşte bu yüzden Robert artık ince, incecik.

Cromer ne/nerede?)

Robert Greenlaw telefonundan bakıyor.

Ha. *Orası*. Tamam.

Sarışın canavarın tam tersi. O sözler bugün yazılısaydı sarışın canavar = Birleşik Krallık başbakanı. Sarışın canavar başbakan dün bazı gazetecilerin Downing Caddesi'ne girmesini yasaklamaya çalıştı, Amerikalılar gibi. Bazılarıysa yasaklanmadı. Bazılarına halının bir yanında durmaları söylendi, bazılarına da halının öbür yanında durmaları söylendi. Bir taraftakiler izin verilenler. Diğer taraftakiler verilmeyenler. Böyle ikiye bölünmelerini bütün gazeteciler boykot etti. Ama uzun sürmez bu. Robert Greenlaw herkesten çok başbakanın danışmanına hayran, danışman siyaseti siyasetmiş gibi görünmeyecek şekilde yönlendirmeyi biliyor, Stalin ve Hitler gibi davranmanın mümkün olduğu söylendiğinde eski moda siyasete bağlı herkes dehşete düşmesine karşın Stalin ve Hitler olunmasının mümkün olduğunu da gayet iyi biliyor.

Şu anda İngiltere'nin başındaki insanların her biri manipülasyon konusunda birer dâhi.

Robert Greenlaw onların vurdumduymazlığı karşısında huşu içinde.

12 yaşındakilerin bütün hararetiyle vatanseverlikten bahsederken bunun yanlarına kâr kalması karşısında huşu içinde. Robert Greenlaw artık 13 yaşında olmasına ve bu davranışı ergenlik öncesi işkembeden sallama olarak adlandırmasına karşın buna hâlâ biraz heves ediyor.

Düpedüz deha işte.

Başbakan, bilinçli bir biçimde derbeder. Tarzı var.

Zihninde bu iki derbeder adamı, neydi orası, o kumsalda bir araya getiriyor.

Hımm.

Biri görünüşe ve kılık kıyafete önem vermediği için, düşündüğü için derbeder görünüyor.

Diğeri biraz sarhoşmuş gibi davranıyor ya da erkek gibi değil de erkek çocukmuş gibi davranıyor. Ne yaptığını bilmiyormuş gibi görünüp insanların bu yüzden ondan hoşlanmasını sağlamak şahane bir numara.

Biri her eğilimi tersine çevirip evrensel doğruları daha doğru bir hâle getirmek üzere yeniden yazdığı için bir kahraman.

Diğeryse tam tersi bir sebeple bir kahraman, yalanların muhteşem şekilde uygulanması sebebiyle. Etkileyici. Ayrıca mevcut eğilimleri gördüğü, takip ettiği, beslediği, kullandığı ve onlardan büyük kâr elde ettiği için de kahraman, eğilimleri sağ salim atlatmanın en iyi yolu budur.

Görüşselerdi birbirlerine neler söylerlerdi? Zamandan bahsederler miydi? Etikten, kahramanlıktan bahsederler miydi? Robert Greenlaw Einstein'ın kahramanlık hakkındaki düşüncelerini biliyor. Peki ya başbakan?

Robert Greenlaw telefonunu çıkarıp “Einstein,” “kahraman,” “başbakan,” “etik” ve “zaman” yazıyor.

Bir alıntı çıkıyor. Times dergisinden.

İşte ikisi de orada, bir İngiliz kumsalında.

Einstein: *Vatanseverlik adı altında sürüp giden emre bağlı kahramanlıklar, anlamsız şiddet ve her türlü menfur saçmalık... Hepsinden nasıl da içtenlikle nefret ediyorum!*

Başbakanımız: *Kahramanım Jaws filmindeki belediye başkanı. Şahane bir adam. Hatırlarsanız, katil bir balığın seçmenlerini yediği ispatlandıktan sonra bile plajları açık tutuyor. Bu kararının felakete yol açacak bir yanılgı olduğu anlaşıldı elbette ama sezgileri doğrudu.*

Gerçek bir konuşma değil. Daha ziyade karikatür gibi.

Ama bunun önemi yok çünkü yeni bir çağın başlangıcındayız, karikatür gibi bir çağın.

Robert Greenlaw'un aklına, Robert Greenlaw'un babasının kız arkadaşı geliyor.

İyk.

Kafasının içinde bir sandık var, ortaçağ sandığı gibi bir şey, kadın davet edilmeden aklına girdiğinde onu sandığa kilitliyor.

Kendine dikkat et, derdi henüz konuştuğu günlerde. Hoşça kal demek yerine öyle derdi. Tehdit gibi söylerdi bunu. *Kendine dikkat et.*

Gir bakalım. Kapak aşağı. Asma kilit.

Şimdi.

Robert Greenlaw telefonunun ekranını kaydırırken ablasının cevabını görüyor yine,

bağlanma tecrübesi

Gülümsüyor.

Einstein kitabını kapatıyor. Eve gidip İSTİSMAR oynayacak. Aşırı derecede şiddet içeren afet.

Kontrol ettiğini belli etmeden, güvenlik kamerası olup olmadığını kontrol ediyor.

Hayır. Güç sendeymiş gibi yap şu işi.

Doğruca kameraya bakıyor. Kitabı pantolonuna tıktığını kameraya gösteriyor, kazağını pantolonunun üstüne çekiyor, paltosunun önünü kapatıp ayağa kalkıyor.

Ne ziller çalıyor ne başka bir şey, peşinden birilerinin geldiğine dair ses yok,

evvet, gördün mü, işte,

kimsenin sikiinde değil,

zamane işleri,

kimse görmedi bile, gördüyse de aldırmadı.

Robert Greenlaw için İSTİSMAR (alt başlığı *bin kere öl*) oynamanın en ilginç tarafı, hangi çağda olursanız olun işkencenin pek de fazla değişmemesi. Elektrik kullanmak mümkün hâle geldiğinde elektrik de daha gündelik oluyor, çünkü ne de olsa her odada bir priz ve o prize takılabilecek türlü türlü sıradan şey var, matkaplar, testereler, daha heyecan verici bir biçimde masum olan lambalar, tost makineleri, saç maşaları. Telefonun icadının ardından ilk yapılan şeylerden biri, aleti telle bir insana bağlayıp küçük manivelasını çevirerek söz konusu insana acı vermenin bir yolunu bulmak olmuş. Buna ne isim vermişler peki? Telefon.

Zenginlikler, ironiler. Robert Greenlaw bir *İron(i) Man*. İyi ki de öyle, çünkü çağlarla ve küresel mesafelerle birbirinden ayrılan dünya halklarının esas müşterek yanı, bir sürü benzer yolu takip ederek birbirlerine küçük düşürücü ve acı verici şeyler yapmaları.

Acı verici oturma/ayakta durma/çömelme/asılma yollarıyla verilen rahatsızlık ve kemiklerin eklemelerden çıkması. Kızgın yağ/katran/balmumu/su. Sadece su. Birinin üstüne büyük bir titizlikle ve son derece yavaş yavaş su damlatmak. Ya da insanları tamı tamına tam olarak aşırı miktarda suyla doldurmak. Sıcak, soğuk, kavurma, dondurma. Ağır taşlar. Çivilerle ve bıçaklarla dolu demir sandalyeler ya da düzenekler. Parmak mengeneleri.

Ayak parmağı mengeneleri. Ayak ve bacak kemiklerinin kırılma ya da un ufak olana dek sıkıştırılabileceği çizme benzeri bir aletin küresel çeşitlemeleri.

Bütün vücudu olduğu yere mıhlayan düzenekler ne ilginçtir ki genellikle kadın olarak tasarlanmış. Skevington'ın Kızı, Exeter Dükü'nün Kızı, Demir Bakire. Bir de örümcek denen, pençeye benzeyen madeni bir şey var, o da kurbanın kadın olduğu durumlar için.

Bunlar İSTİSMAR'da üçüncü ve dördüncü seviyeler. Robert Greenlaw o seviyeleri çok geride bıraktı. Yedinci seviye Fail artık, erken dönem elektrikli aletlere erişimi ve Kurban verileriyle profillerine ulaşabileceği, diğer Faillerle işkence yöntemlerini konuşup tartışabileceği bir sohbet odasına giriş izni var. Ayrıca, beşinci seviyeye dek Failler kurbanların izini sürüp takip etme ve yakalama işlerini kendi başlarına yapmak zorunda ama altıncı seviyeden itibaren oyun hediyesi olarak Kurban üstüne Kurban sunuluyor onlara. Ama burada şöyle bir kazık yenebilir (lafın gelişi canım he he), sorguda Kurban'a üstün gelip bilgi almayı başarmak zorundasınız, Kurban bilgi vermeden ölürse üçüncü seviye olan Külfet'e dönüyorsunuz. İş iyce elinize yüzünüze buluşturırsanız ve Kurban kaçarsa, oyun profili sizi doğruca Kurban bölgesine atıyor.

Kurbanların sayısı Faillerden çok daha fazla.

Öldürmek kolay. Sıçan işkencesi, birinin bülbül gibi ötmesini sağlamanın kesin yollarından biri gibi görünebilir, Kurban'ın karnının yukarısında bir yerde deriyi kanlı şeritler hâlinde yol yol kesersiniz, sonra içinde sıçan olan torbayı Kurban'a bağlarsınız, sıçan da yemeye başlar ama bu iş neredeyse daima ölümle, kelimenin tam anlamıyla bağırsakların dışarı dökülmesiyle sonuçlanır. Robert Greenlaw'un (bütün bilgileri verdiği için) artık bir kıymeti kalmamış birini öldürme konusunda en sevdiği yol, toplam puanı müsaitse ve işlemi almaya yetiyorsa tabii, İkiye

Ayırma yöntemi; ortaçağa ait bir yöntem, bir kolla bir bacak iri bir ata, öbür kolla öbür bacak da başka bir iri ata bağlanıyor ve atlar farklı istikametlere dehleniyor. Öldürmeden işkence için en sevdikleriyse, siz izin verene dek insanların konuşmasını engelleyen Acı Armut'la İngilizlerin on sekizinci yüzyıl civarında İrlandalılara uyguladığı Katranbaş'tı: Kurban'ın kafasına tutturulmuş kâğıttan külahın içine sıcak katran doldur, sonra da külahı hızla çek, kafa derisi de birlikte gelsin. (Ayrıca vücut deliklerini de ziftle ya da katranla doldurabilirsiniz ama öyle bir şey yaparsanız Kurban ölür, o yüzden bu yöntemi sadece artık ihtiyacınız kalmayan Kurbanlarda kullanın.)

Şimdiye dek, en basit işkencelerin en iyi sonuçları aldığını keşfetti.

Uçak koltuğu işkencesi (modern isimli kadim bir uygulama). Tek ihtiyacınız bir duvar.

Tırnak çekme (kadim).

Kuru boğma (kadim ve tam anlamıyla güncel; şu anda CLA'nın işine yarıyorsa muhtemelen sizin de işinize yarar).

Onuncu seviyede en son elektromanyetik işkence aletlerine erişebiliyorsunuz, Robert Greenlaw bunu dört gözle bekliyor. Sihir gibi! Ama sadece en başarılı Failler onuncu seviyeye ulaşabilir.

İç çekiş.

Bugün sadece on dakikadır oynuyor ama Robert Greenlaw her zamanki hissizliğe kapıldı bile.

Kurbanın ne bildiği ya da ne bilmediği umurunda bile değil.

Neyse, zaten Fail odası boş gibi bir şey. Herkes okulda.

Kurban'ı asılı hâlde bırakıyor, oyunu durduruyor.

Biraz dikkati dağıldı.

Sıkıldı.

Aşağıda biri var, ziyarete gelmiş. Eve girdiğinde seslerini duymuştu

(ve yarım saat önce ön kapıya varıp sessizce açtığından ve sessizce kapattığından beri, çünkü temizlik dolabından mobilya cılası+menteşeler = sessiz giriş, Robert Greenlaw'un başardıkları).

a). ziyarete gelen her kimse, şemsiyeliğin yanında duran çantasını iyice inceledi. Kanvas. Ağır. Şaşmamalı. İçinde epeyce büyük, yusuvarlak bir taş var. Taştan yapılmış küçük bir futbol topu gibi. Bahçe şeyi mi? Bir sütunun tepesine konacak bir şey mi? Eski, patlamamış bir gülle belki? Taşı büyük, büyük bir dikkatle yeniden çantaya koymuştu. Merdiveni tırmanmış, gıcırdayan basamağı atlamıştı.

Yukarı çıkarken salonda birilerinin konuştuğunu duymuştu. Televizyon gürültüsü yoktu.

Fişini çekmişlerdi demek.

Dinlemek için sahanlıkta bir an duraklamıştı.

Kimse yumurta pişirme saatinden bahsetmiyordu.

Kimsenin sesi öfkeli çıkmıyordu.

Ama tam olarak da duyamamıştı.

Şeyden bahsediyorlardı.. Worthing'den mi? Ya da ona benzeyen bir şeyden.

Sıkıldı.

b). bir üst kata, oradan da çatı odasına çıkmıştı. Çorap çekmecesinden bir çift çorap almış, kulaklıklarını çoraplara sokmuş ve kendine saygısı olan her 13 yaşındaki oğlanın kalıtsal ve doğuştan gelen özelliklerinden ötürü yapmak zorunda olduğu gibi biraz porno seyretmişti. Seyrettikten sonra kendini yine kötü hissetmişti. Ava çıkmış avcının bir sürü bakireyi çıplak hâlde yıkanırken gördüğü ve oturup elinden geldiği müddetçe seyrettiği hikâye* geliyor aklına hep, kim seyretmezdi ki ama bunun aklında olması bile o kadar sinir bozucu ki aslında. Sonra av tanrıçası avcıyı yakalıyor, kötü niyetlerle bakarak bakirelerini

* Yunan mitolojisinde Avcı Aktaion'un hikâyesi, bahsedilen tanrıça da av tanrıçası Artemis. (ç.n.)

kirletti diye küplere binip onu geyiğe çeviriyor, sonra avcının köpekleri efendilerini tanımayıp sadece bir geyik görüyor ve sonunda da onu parçalayarak öldürüyor. Robert Greenlaw, içine kapanık ozan, tam olarak tamı tamına sabır timsali, bir keresinde okulda bu hikâyeyle ilgili bir kompozisyon yazdı ve kendiniz saf değilken hayatınızdaki saf şeyleri görüp durmaya devam ettiğiniz takdirde içinizdeki köpeğin sizi paramparça edeceğini öne sürdü.

Aferin oğlum.

!

Robert Greenlaw, dışarıdan bakınca haydut, sonra bu kompozisyonu yırttı ve okula giderken çöpe attı, Milton'a ödevi yapmadığını söyledi ve işittiği azar boyunca ona gayet küstah gözlerle baktı

sorunlu mu?

ben mi?

Böylece evin babasının on altı yaşındaki (aslına bakılırsa otuz beş falan, saçlarınızı keçi kulak yapmak yaşlı olmadığınızı göstermez) Fransız dadıyı becerdiği görüntüyü tıklayıp kapattı, banal mi banal, anal mı anal, sahte inlemeler, havaya kalkmış sivri topuklar, sonra görünmez şapkasını yan yatırarak bunu seyrederken bilgisayarının kamerasından onu kaydeden her kimse onu selamladı, çünkü bir yerlerde birileri bunu yapıyordu mutlaka. Artık hepimizin açık hava hapishanesinde yaşadığımız düşünülürse, bunu kabul edip öyle olmadığını düşünmekten vazgeçmek en iyisiydi.

Sıkıldı.

c). onun yerine YouTube'da siyah beyaz bir Alman filminin sevdiği sahnesini seyretti, soytarının handa o delice, titrek Ölüm Dansı'nı yaptığı ve bütün köylülerin transa girip soytarıyla birlikte robot gibi, terli zombiler gibi titreyip sarsılarak dans ettiği sahneyi. Filmin adı Paracelsus. Orta çağda geçmesine rağmen

Hitler'le bir ilgisi var. Soyтары kasabaya gelip veba getiriyor, çünkü iş ve para kaybına uğramak istemeyen ahlaksız tüccarlar mallarını ablukadan geçirip getiriyordu. Sonra Robert Greenlaw ayağa kalktı ve sallantılı dans hareketlerinin bir kısmını sessizce tekrarladı.

Peki soyтары mıydı yoksa takipçi mi?

Hah.

!

Her neyse.

sıkıldı.

d). yine konuşup konuşmadığını anlamak için canlı Echo yayını bağlantısını açtı. Bir gün birinin evindeki Echo kendiliğinden açılmış ve Echo sahipleri şaşkınlık içinde bakarken odaya doğru yüksek sesle şöyle demişti:

gözlerimi her kapattığımda ölen insanlardan başka bir şey görmüyorum.

Tabii hikâye her yere yayılmıştı; tabii kurnaz bir Echo sahibi kendi Echo'suna bir Echo kamera bağlama akıllılığını göstermişti ve o zamandan beri her gün bir milyondan fazla insan yirmi dört saat kesintisiz süren canlı yayını takip ederek kameraya bağlı Echo'nun ya da Echo aracılığıyla konuşan Tanrı'nın başka bir şey söylemesini bekliyordu.

Bu da hiçbir zaman olmayacaktı tabii.

Müthiş, diye düşündü Robert Greenlaw yine. Echo'nun, alçak bir büfenin üstünde duran rastgele, sıradan bir Echo'nun görüldüğü ekrana bakıyordu, o anda çevrimiçi seyreden insanların sayısı 360.746'ydı (Amerika uykudaydı). Yani. Bir Echo'yu böyle şairane konuşması için kim programlamıştı? O küçük, kafası kıyak el bombasını makinenin ta merkezine kim koymuştu? Onca insanın bu görüntüye bağlandığını, Tanrı'nın ya da makinenin, ikisi aynı şey, onlara mesaj vermesini beklediğini düşününce her seferinde gülüyordu.

30 saniye sonra?

Sıkıldı.

e). yatağına oturdu, Einstein kitabındaki fotoğrafı kitap-
tan kopardı, paltolu Einstein İngiltere’de bir tarlada bir yığın
biçilmiş otun üstünde oturuyor, elleri ceplerinde, neşeli bir
melankoli havasında.

Robert Greenlaw fotoğrafın kenarlarını makasla güzelce ke-
sip düzeltti.

Einstein’ın bir kulübenin önünde heykeltıraşın daha yeni
bitirdiği kilden Einstein kafasının iki yanında heykeltıraşla be-
raber durduğu fotoğrafı kopardı.

Yine makasla kesti, düzgün kenarlar.

İkisini de Blu-tak’la duvara yapıştırdı.

Duvardaki Albert Einstein melankolik neşeli bir havayla
Robert Greenlaw’dan öteye, odasının uç tarafında bir yere ba-
kıyordu.

Tamı tamına tam olarak sabır timsali ne anlama geliyor?

Tüh. Kendi kendini sorgulamaya başlayınca...

sıkıldı.

f). İSTİSMAR profilini açtı.

$a+b+c+d+e+f = ?$

Şimdi. Yeni Kurban Tahta At’ta. Henüz dökülen bağırsak
yok. Robert Greenlaw uşaklara Kurban’ın ellerini arkasından
bağlattırıyor ve Kurban’ı tavan kirişlerinden sallandırıyor.

Çatırt. Yerinden çıkan kemikler.

Hâlâ bir şey yok.

Sonra Kurban tuşa basıyor: Konuşacağım.

Iyy.

Robert Greenlaw, hayatta görmediği hiçbir şey kalmamış ih-
tiyar bir tiranın iç çekişiyle içini çekiyor.

Sıkıldı.

Kurbanın söylediğini yapıp konuşarak kendini kurtarmasına
fırsat vermeden oyunu kapatıyor.

Hani neredeyse keşke okula gitseydim diye düşünecek.

Ablasının zamanı hâlâ ellerinde tutup tutmadığını merak ediyor ha ha.

Aşağıdakinin kim olduğunu merak ediyor.

Robert Greenlaw odasından sessizce çıkarak çatı katının basamaklarından iniyor. Sonra da merdivenden aşağıya sesinin gitmemesi için özen gösteriyor. Son katın yarısına varınca Robert Greenlaw oturuyor ama ayaklarını bir sonraki basamaktan epey yukarıda tutuyor, çünkü gıcırdayan basamak o.

Annesi misafire çocuklarıyla ne kadar gururlandığına, çocuklarının ne kadar akıllı olduğuna, birinin henüz çok küçükken, belki daha sekiz yaşındayken akşam yemeğinde, bir televizyon dizisi *gezegen Ceres* ve *tanrıça Ceres* kadar iyi olabildiği zaman insanlık olarak gerçek kabiliyetimizi nihayet sonuna dek kullanmış oluruz demesine ve Jeffle ikisinin, çocuklarının uzay ve mitoloji konusunda bilgi sahibi olmalarından ve onca şeyi kimse öğretmeden kendi başlarına okumuş olmalarından ötürü ne kadar şaşırdığına dair hikâyelerinden birini anlatıyor.

Ablasının evet, bendim o dediğini duyuyor.

Ceres'le ilgili o şeyi söyleyen ablası değildi. Robert söylemişti. Ablası hiçbir konuda hiçbir şey bilmez.

Misafir, eğitimli seçkin sınıfların telafuzuyla konuşan bir kadındır. Buraya gelmiş, çünkü Worthing'de bir araştırma çalışması yapıyormuş, dün gece orada bir otelde kalmış. Robert Greenlaw'un anlayamadığı bir şey söylüyor. Sonra şöyle diyor:

bu da terörist olduğunuz anlamına geliyor. Artık terörist gruplar listesindeler.

Herkes gülüyor.

Annesi, birinin sokaktaki bütün arabaların ön camlarını kırdığı günden bahsediyor.

Çevre delisi ablası güneş panellerinin ve haftada bir gün et yememenin yeterli bir fark yaratmayacağı hakkında vırvırıyor.

Gerçekten korkunç. Ama sorumlu gençlerden oluşan bu yeni kuşak sorunu çözecek, diyor annesi. Genç insanların varlığı için Tanrı'ya şükürler olsun. Onlara güvenim tam.

Ha, tamam. Sıçıp batırdığınız her şeyin sorumluluğunu bize verin ama bir şeyi değiştirmemizi sağlayacak gücü vermeyin, diyor ablası.

Annesi, devrimci kızıyla ilgili özür mahiyetinde bir şeyler söylüyor.

Evet, çünkü gezegenimiz gerçekten tam anlamıyla boku yemenin eşiğinde, diyor ablası.

Küfretme. Ayrıca tatlım, diyor annesi. O kadar basit değil.

Evet, o kadar basit, diyor ablası. Bana üstünlük taslamam da işleri daha da basitleştirmiyor.

Misafir, insanın sesini çıkarmasının ne kadar önemli olduğuna dair bir şey söylüyor.

Annesiyle ablası neredeyse bir ağızdan misafire Robert'ın babasının kız arkadaşından bahsetmeye başlıyorlar.

Misafir: Konuşmayı bıraktı, öyle mi?

Annesi: Bıraktı. Hiçbir ses çıkaramıyor.

Misafir: Sesini mi kaybetti?

Ablası: Evet ama sesini kaybetmesinden öte bir şeyler söz konusu.

Annesi: Herhangi bir ses çıkarma kabiliyetini yitirdi resmen. Yan tarafa gittiğimizde sadece omuzlarını silkiyor. Sacha hiç beklemediği bir anda ayağına bile bastı ama...

Ablası: Kötülükten ya da canını yakmak istediğimden değil, neler olacağını görmek için bastım ayağına...

Annesi: O zaman bile...

Ablası: Ağzını kocaman açtı ama hiç ses çıkmadı, halbuki canının acıdığını yüzünden anlayabiliyordunuz. Özür diledim, yardım etmek için yapıyorum dedim, sonra beklemediği bir anda kolunu sıcak çay kaşığıyla yaksak mı acaba diye sorduk, bilirsiniz işte, hiç beklemediği bir şey, bunun faydası dokunur

mu diye sorduk, o da bir kâğıda *hiçbir şeyin faydası dokunmuyor, ben denemedim mi zannediyorsunuz?* diye yazdı.

Misafir: Kendini yakmaya mı çalışmış? Çay kaşığıyla?

Annesi: Sanırım sadece denediğini kastediyordu, nasıl yaptığını bilmiyorum, kendini ses çıkarmaya zorlamaya çalışmış.

Misafir: İnsan bilinçaltını gafil avlayamaz.

Annesi: Psikolojik bir şey mi sence? Bence kesinlikle psikolojik. Öyle olduğunu söylemiştim. Söylemedim mi Sacha? Psikomatik dedim.

Ablası: Greta gibi.

Annesi: Nasıl?

Ablası: Greta da konuşmayı bırakmıştı.

Annesi: Hayır, onun sorunu konuşmasıydı, fazla konuşuyordu. Garbo Konuşuyor. Garbo Gülüyor. Babam, ağzını açana dek ideal kadın derdi onun için. [Babasının taklidini yapıyor, Bradford aksanıyla] Ağzını hiç açmaması gerekirdi. Ondan sonra her şey berbat oldu. [normal sesine dönüyor] Gerçekten derdi bunu!

Ablası: Hayır anne. Greta Thunberg. Küçükken dünyaya neler olduğunu fark ettiğinde şok geçirmiş ve gerçekten dili tutulmuş, konuşamaz olmuş. Sonra aslında konuşması gerektiğini, işin püf noktasının bu olduğunu fark etmiş. Sesini kullanmak zorunda olduğunu. Ashley'ye sormuştum.

Annesi: Ne sormuştun?

Ablası: Meselenin dünya olup olmadığını, dünyayı kurtarmaya çalışıp çalışmadığını. O da defterine *artık çalışmıyorum* yazdı.

Robert Greenlaw, kendi çağını ve bütün çağları sezgilerle kavrayan Robert Greenlaw, AA Milne'in çocuklar için yazdığı *şiiirde** olduğu gibi merdivende oturuyor ve babasının kız arkadaşıyla yaptığı ilk konuşmalardan birini kelimesi kelimesine hatırlıyor.

* *Winnie-the-Pooh*'nun yazarı A.A. Milne'in merdivenin ortasında oturan bir çocukla ilgili *Halfway Down* şiiri. (ç.n.)

Babasının kız arkadaşı: Adaletsiz zamanlarda sesini çıkarmaya, adaletsizliğe karşı yüksek sesle konuşmaya daima hazır olman gerekir.

Robert Greenlaw: Öyle bir şey yaparsan ilk öldürülenlerden biri olursun.

Babasının kız arkadaşı: İş oraya gelmez. Yeterince insan sesini çıkarırsa gelmez.

Robert Greenlaw: Evet ama ya gelirse?

Babasının kız arkadaşı: Gelirse de bir endişem yok, isterlerse beni öldürsünler, çünkü benim ardından sesleri tıpkı benim gibi yüksek çıkacak pek çok kişinin geleceğine inancım tam.

Robert Greenlaw: Onların da hepsini öldürürler.

Babasının kız arkadaşı: Adalet her zaman galip gelir.

Robert Greenlaw: Evet ama bu, kanunları yapan insanların adaleti nasıl tanımlayacağına bağlı.

Babasının kız arkadaşı: İş yokuşa sürüyorsun.

Robert Greenlaw: Sen de fazla makulsün.

Babasının kız arkadaşı, konuşmayı bırakmasının yanı sıra “siyaset” konulu “kitabını” yazmayı da bırakmış anlaşılan. Robert Greenlaw bunun sebebinin ocak ayının başlarında babasının, kız arkadaşının “çalışma odasına” gizlice girip sayfalar destesinin en üstündeki sayfanın tepesine, babasının kız arkadaşının adının yanına keçeli kalemle EĞİTİMLİ SEÇKİN SINIF ÜYESİ yazması olduğunu umut ediyor.

Çünkü?

Robert Greenlaw bir başbakanın ya da Amerikan başkanının söylediği yalanların listesini yapıp durmanın bir anlamı olmadığını biliyor.

Nasıl hayret verici bir çağda yaşıyorlar böyle. Dünya düzeni değişiyor.

Ama Robert Greenlaw babasının kız arkadaşının kitabının bazı bölümlerinin gerçekten pek ilginç olduğunu da içten içe kabul ediyor:

(vırvır, Robert Greenlaw’un ilgisini yitirdiği yerleri gösteriyor)

dilin bozularak sürekli sloganlar üretilmesi ve duygusal manipölasyon yoluyla kitlelerin kontrol edilmesi için kullanılması, aslında kontrolün yeniden kitlelerin eline verilmesinin tam tersi
VIRVIR

klasiklere atıfta bulunulmasının ve bilginin sergilenmesinin retorik güç araçları olarak kullanılması, bunların aynı zamanda belli etmeksizin bir sınıf ayrımı işareti olarak, kültürün kimin elinde olduğunun, bilginin kimin elinde olduğunun bir işareti olarak kullanılması VIRVIR

hakikat yerini sahici yalanlara bırakıyor, bir başka deyişle oy verenlerin duygusal açıdan desteklediği şeylere ya da duygusal hakikatlere, bu da olgusal gerçeklerin önemini yitirmesine yol açıyor ve ulusal bütünlüğün yıkımını beraberinde getirirken hizipçiliğe
VIRVIR

Gerçi meselenin Robert Greenlaw'la hiçbir ilgisinin olması daha muhtemel. Babasının kız arkadaşı, kitabını yazmayı muhtemelen başka bir sebeple bırakmıştı, çünkü konuşmayı hepten kesmeden iki gece önce (sessiz haydut Robert Greenlaw bunu biliyor, çünkü anahtarı var ve kimse fark etmeden sık sık yan taraftaki eve giriyor, buzdolabında neler olduğuna bakıyor, odalardaki şeyleri alıyor sonra yeniden bırakıyor, ara sıra da bazı şeyleri cebine atıyor, kimsenin seyretiliyor ya da dinliyor olabileceğini akıllarına bile getirmeden seks yapmalarını (o zamanlar hâlâ yapıyorlardı) dinliyor, sahanlıkta oturuyor, kapıyı açık bırakırlar çünkü), işte o gece babasının kız arkadaşı konuşuyor da konuşuyordu, bir türlü susmuyor, o her zamanki deli kız halleriyle babasına II. Dünya Savaşı'nda evlerde çekilmiş amatör filmlerle ilgili bir program seyrettiğini, o programda bir Nazi kasabasındaki yaz şenliğiyle ilgili eski bir kayıttan bir bölüm olduğunu, tören arabalarının sokaklarda dolaştığını, arabalara binmiş ulusal kostümlü kadınlarla çocukların kaldırımlardaki insanlara el salladığını anlatıyordu, arabalarda çiçeklerden çe-

lenkler asılı olduğunu söyledi ve en arkada, tören alayının en gerisinde, bu amatör filmin son karesi buydu, en geride bir hapishane arabasının penceresinin parmaklıklarından dışarı bakan, hapishaneye götürülen bir Yahudinin karikatürü vardı, herkes gülüyor ve Yahudinin ardından el sallıyordu.

Komiklik olsun diye yapmışlar, dedi babasının kız arkadaşı. Çizgi film gibiydi. Filmde ses yoktu ama herkes gülüp bağışıyordu işte.

Ağlıyordu. Babası kulağa teskin edici gelen bir şeyler söylemişti ama Robert Greenlaw onun aslında aldırmadığını anlamıştı, babasının canına yetmişti artık. Babasının kız arkadaşı hiç anlamadı. Her şeye üzölmeye devam etti. Babasına bir panayırda ilgili diğör amatör filmde bahsetti, Alman vatandaşı gibi giyinmiş insanlar çizgi film ebatındaki kocaman süpürgelerle sokakları süpürüyormuş gibi yapıyorlar, sokaklardan süpürdükleri şey de Yahudi karikatürleri gibi giyinmiş insanlar.

En çok üzöldüğüm şey de, dedi babasının kız arkadaşı, o zamanlarla şimdiki zamanın böyle buluşmasıydı, o zamanlar karikatür zamanlardı, şimdi de son derece karikatür çağlardayız.

Ağlamasının güröltüsü arasında bunu tekrar edip duruyordu. Babası sonunda uyuyakalmış ya da uyuyakalmış numarası yapmıştı, Robert Greenlaw onu suçlamıyordu.

Babasının kız arkadaşının derdi ne böyle?

Televizyonda ve internetin dört bir yanında Nazilerle ilgili şeyler bitmek tükenmek bilmez zaten. Robert'ın yaşamı boyunca hep böyleydi.

Aşağıdaki, salondaki misafir, anlaşıldığı kadarıyla tam o sırada babanın ve kız arkadaşının yan evde yaşadığını fark etmiş durumda.

Bunun ne kadar medeni bir şey olduğuna dair tebrik minvalinde bir şeyler söylüyor.

Evlen mayısta, ömrün boyunca ol yasta,* diyor annesi.

Annesiyle babası gülünç hâlde.

Artık iyice antikalaştıkları için ölümlerinin gitgide yaklaştığını düşündükçe darmadağın oluyorlar.

Babası: Ölsem de kurtulsam.

Annesi: Git kendini öldür. O zaman rahat edersin.

Babası: Bak sana ne diyeceğim. İddiaya varım ölümüm bu yüzden olacak.

O kavgayı hatırlayan Robert Greenlaw nerede olduğunu unutuyor, dikkatli davranmayı unutuyor, vücudunun öyle bir şey yaptığının farkına bile varmadan kavganın anısıyla kendini gerdiğini fark ediyor, gevşeyeyim derken yanlışlıkla iki ayağını birden gıcırdayan basamağa koyuyor.

ÇATIRT

Hasiktir.

Salondaki herkes konuşmayı kesiyor.

Sonra annesi salonun kapısına geliyor ve yukarı bakıyor. Robert'ın başının tepesini görüyor.

Robert? diyor.

Sahne duraklaması.

Annesi yaklaşıyor, üç basamak çıkıyor.

Sen niye okulda değilsin acaba? diyor.

Her zamanki kayıtsız tavrıyla değil, ebeveyn öfkesiyle söylüyor bunu, çünkü evde misafir var.

Robert Greenlaw ayağa kalkıyor, böylece annesine iyice tepeden bakıyor.

Kuantum yaşamlarımdan birinde şu anda okuldayım, diyor. Şey dersindeyim (telefonunu kontrol ediyor), matematik.

Annesi ne kuantumun ne olduğunu biliyor ne de Robert'ın neden bahsettiğini. Beklendiği üzere. Hayretler içinde Robert'a bakıyor.

* Mayıs ayında evlenmenin uğursuzluk olduğuna dair kökeni antik Roma'ya dayanan batıl inancı dile getiren söz. (ç.n.)

Böylece Robert Greenlaw, canının istediğini yapmaya hakkı varmış ve canının istediğini yapma hakkına inancı tammış gibi davranarak epeyce bir şeyden yakayı sıyrabileceğini bilen kuantum oğul, omuzlarını dikleştirip başını çevirerek ve ortada hiçbir soru yokmuş gibi merdivenden inerek üstün konuma geçmeyi başarıyor.

Ah, bir de şey var Robert, diyor annesi. Uzaktan kumandayı ne yaptın?

Ben bizzat kumandayım, diyor Robert Greenlaw, sanki kumanda, süper gücü şey, evet, uzakta olmak olan bir anti kahraman.

Nerede? diyor annesi yine.

Kilometrelerce ötede bir yerde, diyor Robert salona girerken. İşte bu yüzden adına uzaktan kumanda diyorlar, diyor güzel misafir.

Robert: Güneş çarpmasına uğruyor, hayatında ilk defa.

İlk defa gerçekten.

Soyadı eriyip gidiyor. Sadece Robert oluyor, dümdüz Robert, yalnızca Robert, gayet serbest biri, o kadar uzun süredir böyle biri olmamış ki olabileceğini unutmuş.

Her şey farklı.

Her şey, değişik.

Misafir güzeller güzeli.

Annesi misafirin adını söylüyor.

Misafirin adı Charlotte.

CHARLOTTE ismi neon ışıklarla yazılmış bir tabela gibi parlıyor.

Charlotte adlı misafir bu odayı aydınlatıyor.

Robert kendisini de neon ışığı gibi hissediyor, içinden çatır çatır yıldırımlar geçiyor, Robert ışıldıyor, kollarına bakın, ellerine, Charlotte dolayısıyla Robert da bir ışık kaynağı. Hayır,

Robert da ışık, bizzat ışık, ışığın ta kendisi. Onunla da kalmıyor, yakışıklı kelimesinin içinde bulunan türden bir ışık.

Çocukluğundan bir sözcükle dopdolu. Neşe sözcüğüyle. Daha önce bir an olsun düşünmediği bir sözcük bu, hayatında hiç düşünmedi, oysa şimdi karanlıktan ışığa fırlamış bir birey, kollarını her şeyi kucaklamak istermiş gibi iki yana kocaman açmış, bütün dünyayı, bütün galaksileriyle etrafındaki evreni, hepsini kucaklayıp ışığa kaldıracak, kendi ışığına, çünkü artık hiçbir şey sona ermeyecek, her şey sonsuz. Sanki şimdiye dek onu paramparça bir hâlde mahpus tutan paramparça ışık, karının alt tarafında parçalanmış bir ampul gibi sipsivri kırıklar hâlindeki ışığın kaynağı anlaşıldı, ne olduğu biliniyor, aynı anda her şey olabilir ve şimdi parçalar birleşiyor ve Robert'ı bir IŞIK TOPUNA çeviriyor, ayrıca doğrusunu söylemek gerekirse evet hayaları da ışık doluymuş gibi geliyor ona, penisinin ucu da, hayır, penisinin tamamı ve el parmak uçlarıyla ayak parmaklarının uçları, burnunun ucu, bütün vücudu, dalları saf ışıktan bir ağ olan bir ağaçtaki sivri bir dal parçası hâlini aldı.

!

Merhaba, diyor Charlotte adlı misafir.

Merhaba, diyor Robert.

Misafir.

Ziyaret.

Cisimlerin sırf varlıklarıyla birbirlerine uyguladığı bir güç var:

Einstein alıntısı, evin ta yukarılarında bir yerdeki odasının duvarında asılı. Einstein'ın, yerçekiminin babası Newton hakkında söylediği bir şey bu. Oysa bak ne anlama geliyormuş.

!

Robert, Einstein'ın âşık bir adam olduğunu, aşkla, her şeye duyduğu aşkla hareket ettiğini o anda ilk defa anlıyor.

Ablasının elini görüyor.

Sargılı.

Ablası sargılı elini ona doğru sallıyor.

Selam, diyor.

Evet, selam, diyor Robert. Ne haber?

İyi diyelim, diyor ablası.

Ah. Salonda bir adam da var.

Robert [Greenlaw] merdivenden dinlerken hiç erkek sesi yoktu.

Kim bu?

Misafirle birlikte gelmiş buraya.

Ama misafirle birlikte mi?

Annesinin birlikte olduklarını düşündüğü belli. Ablasının öyle düşündüğü de belli. Annesi Robert'a Arthur'la Charlotte'ın nezaket gösterip bir tür kaza geçirerek elini fena hâlde kesen ablasını acile götürdüklerini anlatıyor, sonra da ablasını arabalarıyla eve getirmişler.

Dikiş atılması gerekti, diyor ablası. Şuraya. Bir de şuraya. Deri olduğu gibi kalkmıştı.

Diğer eliyle sargılı elini işaret ediyor, önce parmaklarını, sonra ayasının kökünü.

Ya, evet, diyor Robert. Vay canına.

Zamanda dikiş tutturmak işte, diyor ablası. Öyle denebilir.

Söyleyecek mi?

Misafirin önünde söyleyecek mi?

Robert en kaygısız ifadesini takınıyor, bakışlarını kaçırıyor, yere bakıyor, ocağın orada kahve makinesiyle uğraşıyormuş gibi yapıyor, o arada annesi de misafirlerin ne kadar nazik olduğu hakkında biraz daha konuşuyor. Sonra lafı bıraktığı yerden alıyor ve eski kocasının çok daha genç kız arkadaşıyla yan evde yaşamasını misafirlere savunmaya çalışıyor.

Ne yapabilirdim? diyor. Onunla karşılaştı. Kendisinden yirmi yaş küçük birine âşık oldu, orta yaş bunalımı diye buna

derim doğrusu. Ama biz bir aileyiz, bir arada olmamaya katlanamazdık. Hiç değilse yakın olmamız gerekiyordu. Böylece yan taraftaki ev satışa çıkınca biz aldık, o da evden taşındı. O eve taşındı yani.

Yan komşu baba, diyor ablası. Kocaman, mutlu bir aile.

Evet ama anne. Babam Ashley'le tanıştığı için taşınmadı, diyor Robert herkese sırtı dönük dururken.

Yüksek perdeden bir şeyler söyleyen sesi kulağa tuhaf geliyor.

Robert dönüyor. Kimse daha bir saniye önce tuhaf bir sesle konuşmuş gibi bakmıyor ona.

Yine kadına bakıyor. Misafir, yani Charlotte, Robert için onu gördüğü ilk anda olduğu kadar çarpıcı.

Gerçekten güzeller güzeli.

Robert afallıyor.

Başka tarafa bakıyor.

Yeniden bakıyor.

Sanki biri içine bir projektör tutuyor.

Gel de otur Robert, diyor annesi.

Robert masaya geliyor, annesinin sıranın üstüne vurduğu yere, tam yanına oturuyor.

Oradan hem bakabilir hem bakışlarını kaçırabilir.

Annesi hem konuyu değiştirmeye, hem de misafirlere makul görünmeye çalışarak iki ay önce biraz para yatırmak için Nationwide bankasına gittiği günün hikâyesini anlatıyor.

İçerideki televizyonda, şey işte, seçim haberleri vardı, diyor annesi. Ama ses kısıktı ve altyazılar açıktı. Altyazıları da bilirsiniz işte, televizyondaki kişi konuşurken bir makine tarafından yazıldıkları için ekranda biraz titrek bir şekilde belirirler ya hani, neyse işte, altyazılarda aynı cümle görünüp duruyordu, BRE SENİN SONA TAÇLANMASI cümlesi, sürekli BRE SENİN SONA TAÇLANMASI yazıyordu. Tabii haberin neyle ilgili olduğunu merak ettim. Sonunda televizyon muhabirinin aslında BREXİT'İN SONUÇLANDIRILMASI dediğini anladım.

Misafir, yüzüyle bir şey yapıyormuş numarası çekerken bile güzel.

Brexit'in sanki seninle hiçbir ilgisi yoktu da, diyor ablası.

Sacha, buna hiç gerek yok, diyor annesi. Neyse. Bitti artık. Oldu bitti. Şanslıyız. Yeni bir çağın şafağındayız.

Robert yine ona tuhaf gelen o sesle konuşarak, benim en ilginç bulduğum şey, diyor.

Bunu söylerken çorabının şeritlerini elliyor, çünkü başını kaldırmaya cesareti yok, o zaman ne söyleyeceğini unuttur. Sonra çoraplarını ne amaçla kullandığı geliyor aklına. Kıpırmızı kesiliyor ve ellerini çekip bacaklarından çok uzakta tutuyor. Bakışlarını masadaki bir fincana diyor. Güzel misafir Charlotte fincanın arkasında bir ışık lekesi.

İlginç bulduğun nedir? diyor güzel misafir Charlotte.

Bu işin lüğatinin bir özelliği, diyor Robert.

Sonra kızarıyor, çünkü lügat sözcüğü kulağa seksle ilgili bir şeymiş gibi geliyor.

Hepsi ona bakıyor ve bundan sonra söyleyeceği şeyi söylemesini bekliyorlar.

Lügat, diyor annesi.

O ne demek? diyor ablası.

Sözcüklerle ilgili bir sözcük, diyor güzel misafir Charlotte.

Misafir güzel olmakla kalmıyor, sözel açıdan da parlak zekâlı.

Evet, tamı tamına tam olarak, diyor Robert. Şöyle ki, babamız kalma yönünde oy verdi, annemiz de ayrılma yönünde. Ama sonunda gerçek anlamda ayrılan babam oldu. Ayrıldı.

Tanrım, diyor annesi. Robert.

Bu da şöyle bir sonuç getiriyor, diyor Robert, ayrılma yönünde oy veren insanlar aynı zamanda bir emir vermiş oldu. Aslında epey akıllıca. Yani, fizik dersini beraber aldığımız bir çocuk var, adını bilmiyorum, babası Fransız, restoranı var, iyi bir restoran, şeyi var, yıldızı, şey yıldızı...

Michelin yıldızı mı? diyor güzel misafir, bunu öyle güzel söylüyor ki Robert sessizleşerek bakışlarını kaçırıyor, yere bakıyor, bir an sonra perçeminin altından misafire bir bakış atmaya cesaret ediyor.

Evet ve buradan ayrılıyorlar, ayrılmak zorundalar, diyor ablası. Robert ağzını açıyor ama hiç ses çıkmıyor.

Çok merak ettiğim bir şey var, diyor annesi aşırı bir neşeyle (konuyu değiştirmeye çalışıyor). Belki siz gençler beni aydınlatabilirsiniz. Reddetme kültürü nedir?

Kimse cevap vermiyor.

Güzel Charlotte öne eğiliyor.

(Kokusu Robert'ı geliyor.

Muhteşem kokuyor.)

Güzel Charlotte annesine göz kırpmıyor.

Biliyor musunuz, diyor. Brexit'le ilgili bütün bu tantana hiçbir şey. Nasıl desem, püff. Bir cesede yumurtalarını bırakan sinek gibi. Çünkü her şey değişmek zorunda. Her şey.

Annesi yanlış anlaşılma meydan vermemek için, sanki güzel Charlotte hiçbir şey söylememiş gibi, kavga konusunun, kocamla anlaşmazlığımızın benim verdiğim oyla hiçbir ilgisi yoktu, babanın Ashley ile tanışmasıyla ilgisi vardı, diyor.

İyi ama anne, diyor ablası. Babam Ashley ile 2018'de tanıştı. Halbuki evden 2016'da taşındı.

Annesi omuz silkiyor, derin bir nefes alıyor, nefesini tavana doğru veriyor ve sahnedeymiş gibi gülüyor.

Oldu bitti, diyor ablası. Gerçekten bittik, orası tamam.

Düzelecek, diyor annesi. Herkes için. Uzun vadede.

Einstein geleceğin bir yanılsama olduğunu söylüyor, diyor Robert. Geçmişin de. Ve şimdiki zamanın da.

Değişimi durduramazsınız, diyor güzel misafir Charlotte'la birlikte gelmiş olan adam.

Robert onun bir şey söylediğini ilk defa duyuyor.

Değişim öylece gelir, diyor adam. İhtiyaçtan doğar. Ona ayak uydurmanız ve sizi dönüştürdüğü şeyden faydalanmayı öğrenmeniz gerekir.

Dönüşüm, diyor Charlotte. Cevaplanamaz şeyin cevabı da-ima dönüşümdür. Kafka versiyonunda olduğu gibi böceğe dönüşmek anlamına gelse bile.

Ah, Kafka'ya bayılırım, diyor annesi. Kitap denen şey insanın içindeki donmuş denizi kıracak bir buz baltası olmalıdır. Şimdiye kadar yazılmış en güzel şeylerden biri.

Robert bakışlarını adamdan Charlotte'a çeviriyor, sonra yeniden adama bakıyor. Hayır. Yatmıyorlar. Robert daima anlar. Aralarında bir şey var. Ama o şey değil.

Merak ettim de, diyor adam. Arkadaşınızın, yani komşunuzun demek istiyorum, Ashley miydi?

Ashley ya, diyor annesi.

Ashley'nin sahibiymiş gibi söylüyor bunu.

Ashley'nin, lisanı söyleyecek çok fazla şey olduğu için zor bulup bulmadığını merak ettim, diyor adam.

Yani duygular lisanın yoluna ket vuruyor mu demek istiyorsun? diyor Charlotte.

Bunu çok güzel bir biçimde söylüyor.

(Robert ağzını açıyor ve bir fısıltı çıkıyor.)

Evet.

Ne dedin Rob? diyor ablası.

Son birkaç dakikadır inanamayan gözlerle Robert'ı süzüyordu. Bir kaşını kaldırıyor. Sonra bakışlarını Robert'tan Charlotte'a çeviriyor, yeniden Robert'a bakıyor ve diğer kaşını da kaldırıyor.

Çünkü, çünkü, Ashley'nin kitabı tam da bununla ilgili. Yani lisanla, diyor Robert.

Kitap mı? diyor annesi.

Ashley kitap yazıyor, diyor Robert. Ya da yazıyordu.

Ashley kitap mı yazıyor? diyor annesi.

Sen nereden biliyorsun? diyor ablası.

Okudum. Birazını, diyor Robert.

Ashley ha? diyor ablası. Kitabı okumana izin verdi? Kendi yazdığı kitabı?

Lügatlerle ilgili, diyor Robert. Siyasette. Bölümlerin başlığı sözcükler ya da tabirler.

Nasıl yani? diyor annesi.

Palavra,* diyor Robert. Kız Kılıklı İnek. Halkın Hükümeti. Big Ben'in Gongları.** Arkada sözcüklerin tanımlarının verildiği bir bölüm var. Güncellenmiş Bir Lügat. Posta kutusu*** ve şey, arkacı**** gibi sözcüklerin anlamlarını ve tarihçelerini inceliyor.

Arkacı sözcüğü kendini durduramadan ağzından çıkıyor. Robert kızarıyor. Ablası pis pis gülüyor.

Arkacı mı? diyor Charlotte. O konuda ne demiş?

Şey gibi, diyor Robert. Sözcüğün ilk kısmının aynı zamanda şey anlamına, şey

(olamaz)

kalça anlamına geldiğini.

Ablası yine pis pis gülüyor.

Kıpkırmızı kesildin, diyor.

Devam et, diyor Charlotte.

Ama aynı zamanda geride kalmış demek olduğunu söylüyor, diyor Robert, yani doğru dürüst bir işte çalışmıyor ya da tembel

* Humbug. Charles Dickens'ın Bir Noel Şarkısı kitabındaki huysuz ve kötü kalpli Ebenezer Scrooge'un en sık kullandığı sözcük. İngiltere başbakanı Boris Johnson, 2019 yılında parlamentodaki bir oturum sırasında kullandığı dil nedeniyle kendisini uyaran İşçi Partisi milletvekiline bu sözcükle karşılık vermişti. (ç.n.)

** Big Ben saat kulesinin çanları, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden resmen ayrıldığı tarih olan 31 Aralık 2020'de saat 23.00'de ayrılışı haber vermek üzere çaldı. (ç.n.)

*** İngiltere başbakanı Boris Johnson'ın Telegraph gazetesindeki kapalı Müslüman kadınları posta kutusuna benzettiği yazısı kastediliyor. (ç.n.)

****Yine Boris Johnson'ın Daily Telegraph gazetesindeki 1998 tarihli bir köşe yazısında eşcinsellere hakaret ettiği yazısı kastediliyor. (ç.n.)

ya da sorumsuz veya evsiz. Yani sözcük aslında sadece eşcinsel anlamına gelmiyor, çünkü bütün diğer üstü örtülü anlamları da taşıyor.

Üstü örtülü. Harika, diyor Charlotte.

Harika sözcüğüyle ilgili bir bölüm de var, diyor Robert. Siyasette nasıl şu anda her şeyin harika olduğunu, her şeyin harika olacağını söyleyip durduklarına ve bu sözcüğün daima hayal gücünü tetiklemek için kullanıldığına dair bir bölüm. Ayrıca siyasetçilerin olup bitenler konusunda daima İkinci Dünya Savaşı tabirleriyle konuştuklarıyla ilgili bir bölüm var, böylece halkın sadakatini kazanarak taraf tutmasını sağlayıp vatanseverlik duygusunu harekete geçirdiklerine dair.

Bu kitabın adı ne? diyor annesi.

Ahlaksız Hayal Gücü, diyor Robert.

Annesi küçümseyen bir ses çıkarıyor.

Hah, al işte. Ahlaksız hayal gücü diye bir şey yoktur, diyor. Ahlaklı hayal gücü diye bir şey de yoktur da ondan. Hayal gücünün ahlakla herhangi bir ilgisi olduğu fikri bile yapay.

Şey, diyor adam.

Her türlü şeyi hayal edebiliriz, diyor Charlotte. Ama hayal etme eylemi de dahil olmak üzere her insan davranışı ahlaki bir bağlam taşır.

Evet, diyor Robert. Gerçekten öyledir anne.

Hayal gücünün kendi başına ahlaklı ya da ahlaksız bir şey olmasıyla bu aynı şey değil, diyor annesi.

Öylesi hiçbir ahlaki kurala bağlı yaşamadığımızı varsaymak olur, diyor Charlotte.

Robert büyük bir hararetle başıyla onaylıyor.

Ablası ona bakıp gülüyor.

Hayal gücü rüzgâr kadar özgürdür, diyor annesi.

Evet ama rüzgâr da özgür değil ki, diyor ablası. İklim değişikliğinin ve şimdi de iklim hasarlarının güdümünde.

Tamam, rüzgâr değil o zaman ama rüzgâr haricinde hayal edebileceğin en özgür şey kadar özgür, diyor annesi.

Eh, sorun da bu, değil mi, diyor Charlotte. Neyi hayal edebileceğinize bağlı bu. O da zamanın ruhuna ve kitlesel hayal gücünü kimin ve neyin etkilediğine bağlı olmaya meyleder.

!

O kadar akıllı ki Robert kendini güçsüz hissediyor. Kilise korosundaki bir çocuk gibi dimdik oturuyor, sesi asla çatlama-yacak ve onu şarkı söylemekten mahrum bırakmayacak bir çocuk gibi. Koro çocuklarının elbiseye benzeyen o kıyafetlerinden giyiyor. Hepsi bembeyaz. Kendini hiç bu kadar naçiz hissetmemişti. Kendini hiç bu kadar temiz hissetmemişti, başının tepesinden ta ayak parmaklarının tırnaklarına dek tertemiz. Işığın içinde yıkanıp pirüpak oldu. Pornonun aşkla hiç de aynı şey olmamasının sebebini anlıyor şimdi. Öyle, öyle... Gerçekten hayran olduğunuz birine o şeyleri öyle düşünmeden, öyle küçük düşürücü bir şekilde asla yapamazdınız.

Hayranlık! Hayatında böyle bir sözcüğü kullanma ihtiyacı olacağı hiç aklına gelmiş miydi?

Annesi hâlâ konuşuyor.

Hayal gücü istediği her şeyi, hoşuna giden herhangi bir şeyi yapabilir ve yapıyor da, diyor.

Yapamaz, diye düşünüyor Robert. Yapmamalı.

Robert'ın bisiklet selelerine yaptığı gibi mi? diyor ablası.

Koro üyesi Robert hayali elbisesinin içinde yerin dibine geçiyor.

Bisiklet selesi, diyor Charlotte.

Ablasına, sonra Robert'a bakıyor. Ablası sargılı elini ufak bir mağara adamı sopası gibi, bir mumyanın güdük kolu gibi Robert'a doğru sallıyor. Robert bakışlarını kaçırıp yere bakıyor. Baş ateş gibi.

Mmfmm, diyor.

Evet, öyle, ayrıca Robert Ashley'nin yaptığı herhangi bir şey hakkında nasıl bilgi sahibi olabilir? diyor ablası. Ashley onu eve bile sokmuyor. Robert'ın bunu dikkat çekmek için uydurduğuna kalıbımı basarım.

Uydurmuyorum, diyor Robert. Hiçbirini uydurmadım. Telefonumla kitabından bazı sayfaların fotoğraflarını çektim. Posta kutusu hakkında söyledikleri şöyle.

Telefonunun ekranını kaydırıyor, bir fotoğrafı parmaklarıyla büyütüyor ve becerebildiği en iyi haber spikeri sesiyle aşağıdakileri okuyor:

Posta kutusu iki sözcükten oluşan bir isimdir, posta ve kutusu.

Çok bayat bir açılış, diyor annesi.

Mektup sözcüğü ortaçağ İngilizcesinden gelir, oraya da eski Fransızcadan geçmiştir. Kökeni Latince littera sözcüğüdür, littera harf anlamına gelir, litterae de mektup. Bir alfabenin parçası olan ve sesi temsil etmek üzere yazılmış bir işaretten genellikle postayla gönderilen yazılı bir mesaja kadar, sözcüğün birkaç farklı anlamı vardır. Edebiyatı ve özellikle akademik başarıları kapsamak üzere eğitimi kastetmesi ya da özellikle yasal konularda olmak üzere kesinlik, titizlik belirtmesi de mümkündür, harfi harfine ve kanunun lafzı tabirlerinde olduğu gibi. Kutu sözcüğünün kökeni hem Yunancaya hem de Latinceye dayanır, pyxis ve buxis. Genellikle içine herhangi bir şey koyulabilecek dört kenarlı bir kaptır, bazen kapağı da vardır; bir tiyatro salonunda diğerlerinden ayrı, küçük, kapalı bir oturma alanı olan loca için de kullanılabilir; küçük bir kapalı alan için de; bir otobüste şoförün oturduğu yere de kutu denebilir; kriket oyuncularının cinsel organlarını korumak için kullanılan kalkana da

Robert kızarıyor

vajina

yüzü yanıyor

ya da tabut ya da küçük, her daim yeşil bir ağaç ya da çalı çit anlamına gelebilir. Farklı kaynaklar sözcüğün kütleme ya da kafaya

inen darbe ya da boks yapma eylemindeki gibi yumrukla vurma anlamlarını da veriyor, ayrıca kutulamak bir şeyi çevrelemek, kuşatmak, kapatmak anlamına da gelebilir.

Aman Allah aşkına, diyor annesi.

Devamı var mı? diyor Charlotte.

Robert başıyla onaylıyor.

İngilizcedeki kullanımında posta kutusu, bir kapıdaki bir yarık ya da postanın toplanması ya da iletilmesi için güvenli bir nokta olarak evin önüne yerleştirilmiş bir kutu veya iletilen yahut iletilmeyi bekleyen postaların saklanabileceği ve teslim eden kişi ya da alıcı tarafından güvenle alınabileceği bir yer, bölme ya da kutu anlamına gelir. Posta kutusuna mektup kutusu da denir, ayrıca postanın toplandığı kutu sütun biçimindedir. Son yıllarda küçük ekranda geniş ekran formatı yaratacak şekilde video filme aktarılmış filmler için de sinemaskop anlamında "letterbox" sözcüğü kullanılmaya başlanmıştır.

Basit, diyor annesi.

Devam etmemi isteyen var mı? diyor Robert.

Ben, diyor Charlotte.

Posta kutularının İngiltere'deki simgesel konumu, çocuklar için basılan 1965 tarihli Ladybird "Kolay Okuma" kitaplarından Ladybird İşe Giden İnsanlar serisinde yer alan Postacı ve Posta Hizmetleri kitabı gibi bir yayınlı perçinlendi (Söz konusu kitap, Kraliyet Posta Hizmetleri'nin 500. yıldönümünü kutlamak için 2016 yılında yeniden basıldı). Kapağında, ön tarafında kraliyet sembolü bulunan kıpkırmızı bir posta kutusunun içindekileri kahverengi bir çuvala boşaltan bir postacının renkli illüstrasyonu yer alıyordu. Postacı kaldırımın kenarına yakın bir yerde, bir başka İngiliz klasiği olan kırmızı minivanın (o zamanların tipik posta kamyoneti) yanında duruyor. Arkasında, bir çalılığın ve çitin diğer yanında tipik bir İngiliz banliyö evi var. Kitabın içinde, ilk atlı postacıdan 20. yüzyılda hareket hâlindeki trenlerden posta

çuvallarını alabilmek için icat edilen alete kadar çeşitli şeylerin illüstrasyonları bulunuyordu; ayrıca pul satın alınması, mektupların postalanması, tasnif ve teslimi ayrıntılarıyla anlatılıyordu; kitap ayrıca posta kutularının kraliyet rengi olan kırmızıya boyanmasının sebebini ve Kraliyet Posta Hizmetleri'nin adını nasıl aldığı açıklıyordu. Ladybird yayınevi 1983'te, Bize Yardım Edenler serisinde Posta Hizmetleri adlı bir başka kitap daha yayımladı. Bu ikinci kitap, modern posta hizmetlerine daha modern bir bakıştı, işini seven çalışanların genişlemiş topluma hizmet etmek için nasıl çalıştığını gösteren imgelerle doluydu. Yazılı mesajların, hizmet vermek ve insanların akla gelebilecek her türlü sebeple temas kurmasını sağlamak için her seviyede en üstün çabayı gösteren ulusal bir kurum tarafından bir yerden bir yere mümkün olan en hızlı biçimde gönderilmesinin gündelik olarak devam ettirilmesinin hayret verici başarısını açıklıyor ve övüyordu. Bu sürecin en göz önünde olan sembollerinden biri de kıpkırmızı renkli Kraliyet Posta Hizmetleri posta kutularıydı.

Nasıl desem, çok aydınlatıcı, diyor annesi. Ama pek basılabilecek bir şey değil.

Son kısmı duymadın daha, diyor Robert. Simgesel konumdaki İngiliz posta kutularının güncellenmiş lügatte şu anda ne anlama geldiğiyle ilgili kısmı.

Devam et, diyor Charlotte.

2018 yılında, dışişleri bakanlığı görevinden istifa edip hükümette artık görev almayan bir milletvekili (bir yıldan kısa bir süre içinde Birleşik Krallık başbakanı olacaktı) zamanın başbakanıyla yaşadığı bir anlaşmazlığın ardından, Evening Standard gazetesinde yer alan bir makale yazdı ve kişisel olarak yüzü tamamen kapatan peçeleri olan burkalar giyen Müslüman kadınların dinlerinin emrettiği şekilde giyinmesinin yasaklanması gerektiğine inanacak kadar hoşgörüsüz olmasa da yine de Müslüman kadınların, posta kutularına benzer bir hâlde gezinip durmayı yeğlemesini komik bulduğunu belirtti.

Bakanlık davranış kurallarını ihlal ederek yazdığı ve bunu takip eden günlerde Birleşik Krallık'ta Müslümanlara karşı saldırıların ve Müslümanlık karşıtı olayların dört katına çıkmasının sebebi olarak gösterilen makale için kendisine 275.000 pound ödendi.

2019 yılındaki genel seçimlerin öncesinde kendisi yazısının herhangi bir şekilde zararlı, sorumsuzca ya da rahatsız edici bir mesaj verdiğini kabul etmeyi defaatle reddetti. Önce Amerika'nın, sonra Hindistan'ın sınırlarını müslümanlara kapatmasıyla, Hindistan'ın müslümanlara karşı yasalar çıkarmasıyla ve müslümanlara yönelik saldırıları, dayakları, linçleri, tutuklamaları ve cinayetleri organize etmesiyle ve kısa süre önce Keşmir bölgesini tamamen kuşatmasıyla, sağ kanadın uluslararası eşgüdümlü bir şekilde muazzam derecede askerileştirmesiyle ve eşzamanlı olarak Çin'de Müslümanlar için kurulan "yeniden eğitim vermeye yönelik" toplama merkezleriyle, İslami inanç taşıyanlara yönelik saldırıların, dünyanın dört bir yanında arttığı bir zamanda oldu bu.

Vay canına, diyor Charlotte.

Ashley'ye şapka çıkarıyorum, diyor ablası. Bunu Ayat'a gönderebilir miyim?

Hayır, diyor Robert.

Güncellenmiş Lügat? diyor Charlotte. Adı bu mu?

Evet, diyor Robert.

Okuduğun için teşekkürler, diyor Charlotte.

Bişi değil, diyor Robert.

Niye gönderemiyorum? diyor ablası. Berbat bir hikâye anlatı, adamın biri kuru temizleme dükkânlarının önünden geçen sokakta annesini durdurup gözlerinden içeri mektup yollamaya çalışıyormuş gibi yapmış, sonra da sokaktan geçen herkes gülsün diye uğraşmış. Kimse gülmemiş. Adam delinin biri gibi görüldüğüyle kalmış. Ama o makalenin ardından olan bu işte. Deliler daha beter delirdi.

Doğada Sanat için şahane bir malzeme, diyor adam.

Öyle gerçekten, diyor Charlotte.

Palavra, marsık veletler* ve cesedimi çiğnemededen olmaz** sayfalarının fotoğrafını da çekmişim, görmek ya da dinlemek isteyen varsa, diyor Robert. Gerçekten ilginç şeyler.

Ben isterim, diyor ablası.

Sen hariç demek istemişim, diyor Robert.

O sayfaların birkaçını bize göndersen Ashley kızar mı sence? diyor Charlotte. E-posta adresi var mı sende?

Kızmaz, diyor Robert. Ona sormana gerek yok. Telefon numaranı söylersen sayfaları hemen şimdi gönderirim sana.

Önce sorsak daha iyi olur, diyor Charlotte.

Ablası alçak sesle gülüyor.

Yani, diyor Charlotte. Ashley sözcüklerle ilgili bir kitap yazmaya başladı. Sonra da sözcükleri söyleme yetisini kaybetti. Öyle mi?

Tamı tamına tam olarak öyle, diyor Robert.

Ashley, diyor annesi. Kitap yazıyormuş.

Dramatik bir tavırla, yani bir aktrisin yapacağı gibi başını iki yana sallıyor. Annesi eğitimli bir seçkin. Kitapların kendisine mahsus olduğunu sanıyor, kitaplar annesinin özel malı sanki, başka kimsenin onlara erişmeye annesi kadar hakkı yok.

Kitabını okumana ve sayfaların fotoğrafını çekmene izin verdiğine göre Ashley seni çok seviyor demek Robert, diyor Charlotte. Sana gerçekten güveniyor demek.

Ablası kahkahayı basıyor.

Robert aldırıyor, çünkü Charlotte ismini söyledi.

Ashley Robert'tan nefret eder, diyor ablası.

Yazmak kolay iş değildir, diyor adam.

* Piccaninny, siyah çocuklara karşı bir hakaret sözcüğüdür, Boris Johnson Afrika halklarından bahsettiği 2002 tarihli *Telegraph* yazısında bu sözcüğü kullanmıştı. (ç.n.)

** Birleşik Krallık'ın AB'den çıkış sürecinin uzatılmasıyla ilgili tartışmalarda Boris Johnson'ın kullandığı tabir. (ç.n.)

Arthur ve Charlotte gerçek deneyimlere dayanarak konuşu-
yorlar. İkisi de gerçek yazar, diyor annesi.

Çoğunlukla internette, diyor adam.

Burada tıbbi araştırma yapıyorlar, diyor annesi.

şey, hayır, diyor Charlotte. Daha ziyade röportaj.

Worthing sahiline inen ve herkesin gözlerini yakıp midesini
bulandırarak hasta eden sis hakkında, diyor annesi.

Ağustosta, diyor Charlotte. Ve son birkaç yıldaki kanalizas-
yon taşkınları hakkında. Sahili ve rıhtımı kapatıp herkesi kum-
saldan uzaklaştırmışlardı.

Ablası telefonunda bir şeye bakıyor.

Çaydanlık örtüsü, diyor. Ashley'ye mesaj atıp bu konuda ya-
zar mı diye soracağım. Başbakan haftanın başında karbon salı-
nımının dünyayı çaydanlık örtüsü gibi sardığını söyledi.

Bu da işlerin aciliyetten ne kadar uzak olduğunu düşündü-
ğünü ve diğeri insanların da böyle düşünmesini istediğini tam
olarak gösteriyor, diyor Charlotte.

Ashley'nin telefonu bozuk, diyor Robert. Mesajları alamaz.

(Ama sorun yok, ablası Ashley'ye çaydanlık örtüleri konu-
sundan bahsetme meselesini unuttu bile)

Ayrıca, diyor ablası. Biri bana söylesin. Kokarca denen şey
tam olarak nedir?

Kokarcanın ne olduğunu biliyorsun canım, diyor annesi.
Tanrı yardımcımız olsun, muhtemelen bir yerlerde birileri tam
şu anda bir kokarca yiyerek yeni bir Asya virüsünü başlatıyordur.

Kimse gülmüyor.

İrkçi annem benim, diyor ablası. Öyle kokarca demiyorum,
başka kokarca bu. Uyuşturucu anlamında kullanılanı da kas-
tetmiyorum. Burada yazdığına göre birtakım askerler bütün
sabahı Filistinlilerin yaşadığı bir sokağı spreyle sıkarak geçirmiş.
Kokarca spreyle sıkılmışlar. Ne bu kokarca?

Leş kokulu bir şey mutlaka, diyor Charlotte.

Dilimin sınırları dünyamın da sınırlarıdır, diyor adam.
Wittgenstein. Sanırım.

(Adam eğitimli seçkinlerden biri)

Wittgenstein, harika, diyor annesi. Değil mi?

Bana fena hâlde teyzem Iris'i hatırlatıyorsun, diyor adam
Robert'ın ablasına.

Kim? diyor ablası. Ben mi?

Zamanında Greenham'deymiş. Aldermaston'a yapılan ilk nükleer karşıtı yürüyüşe katılmış. Porton Down yakınlarında bir komünü yönetiyormuş, biyolojik savaşa, sinir gazı ve biber gazı üretimine, insanlara anlatılmayan gizli zehirlere karşı protestolarda bulunmuş, kamuoyunun dikkatini bu konulara çekmiş. Yunanistan'dan yeni döndü, ikinci dönüştü. Akdeniz'deki krizle ilgili çalışıyordu.

Esaslı kadındır, diyor Charlotte.

Greenham nedir? diyor ablası.

Ünlü aktivistler yetiştiren bir üniversite, diyor Charlotte.

Dalga geçme, diyor adam. Özü sözü bir deyiminde herhangi bir öz varsa, Iris'in sayesinde. Hem de tam anlamıyla.

Evet, gerçekten dişli kadındır, diyor Charlotte.

Yepyeni bir eğitime ihtiyacımız var, diyor ablası. Geçmiş geçmişte kaldı. Gelecekse hayal bile edemeyeceğimiz şeylerden oluşuyor.

Iris'e sandığımdan fazla benziyormuş, diyor adam.

Sen de kitap yazıyor musun? diyor Robert.

Bunu Charlotte'a söylüyor, adama değil. Ama Charlotte'a bakmakta hâlâ zorlandığından kadının onunla konuştuğunu anlayıp anlamadığını kestiremiyor, sonra Charlotte cevap veriyor.

Hayır, diyor. Tam olarak öyle yazarlar değiliz biz.

Biz. Çoğul. Robert'ın göğsü sancıyor.

İnternet yazarıyız, diyor adam. Doğada Sanat isimli bir web sitemiz var, sitede nesnelerin sanatta ve doğada aldığı şekillerin

ve evet, lisan gibi şeylerin de derinlemesine analizi yapıyor, yaşımlarımızın yapısı ve benzeri şeyler işte.

Biz Biz

İyi para getiriyor mu? diye soruyor annesi.

Adam hemen hemen hiç para getirmediğini ama binlerce tük aldığını ve düzenli olarak yükselişte olduğunu, yani günün birinde belki getireceğini, o aralar bir mirasla geçindiklerini söylüyorlar. Charlotte ayrıca internetten ve herkesin hayatını böyle ele geçirmesinden cidden bıkmaya başladığını söylüyor. Bunu söylediğinde birlikte olduğu adam rahatsız görünüyor. Güzel. Aralarında huzursuzluk var.

Hep söylüyorum, diyor adam. Çevrimiçi analiz yapılmasına yardım eden biri bunu internete girmeyi boykot ederek yapamaz.

Tık, diyor ablası.

Robert'ın okulundaki bir kadın öğretmenin kafasına, çocuklara başka ülkelerden yabancı sözcükler söylemeyi öğretmesi sebebiyle tuğlayla vurulmasının hikâyesini anlatmaya başlıyor.

(Ama ablası hikâyeyi bilmiyor. Hikâyeyi bilen Robert.

Robert oradaydı. Ablası değildi. Robert, olayı seyreden çocuklardan biriydi.

Birinin babası: İnsanların anlamını bilmediği sözcükleri kasten kullanıyorsun. Çocuklarımıza yabancı sözcükler öğretiyorsun.

Öğretmen: İyi ama infial öfke anlamına gelen bir sözcük sadece. Öfkeyi durduralım diyorum.

Baba: Öfkelenmek istiyorsak kraliçenin İngilizcesiyle öfkeleniriz. Başka dillerden sözcükler kullanmaya hakkın yok artık.

Öğretmen: Bildungsroman sözcüğü bir insanın kişisel gelişimi anlamına geliyor hepsi bu. İngilizceye Almancadan geçmiş, artık İngilizce bir terim. Bir sınavda bu ünlü İngiliz romanı hakkında kompozisyon yazacaksanız, Bildungsroman kelimesini bilmeniz gerekir.

Baba: Bak yine aynı şeyi yapıyorsun.

Öğretmen: Bakın. Durum neyse onu söylüyorum. Yaşamayı öğrenmekle ve olgunlaşıp yetişkinliğe geçmekle ilgili bir hikâyeye Bildungsroman denir.

Tuğla işte o zaman fırlatıldı ve polis çağrıldı.)

David Copyfield kitabı nedeniyle sınıfa öğretilen bir sözcük yüzünden oldu, diyor Robert.

David Copperfield! diyor annesi. İşte bu! Sacha, buldum! Bir kadın olarak kendi hayatımın kahramanı mı olacağım! David Copperfield'ın ilk satırları. Yoksa bu görevi başkası mı üstlenecek.

Kadın kahraman değil de sadece kahraman aslında, değil mi? diyor Charlotte. Kendi hayatımın kahramanı mı olacağım.

Evet, biliyorum ama biz kendi uyarlamamızı yapmıştık, diyor annesi. 80'lerde. Feminist. Okullarda turneye çıkmıştık. Oyunculuk günlerim zamanında. Oyuna Dünya Dönerken adını vermiştik, niye o adı seçtik bilmiyorum, biliyorduksam da unuttum. Kitaptaki kadın karakterlerin başına neler geldiğiyle ilgili bir oyunu. Hepimizin bir ağızdan, koro hâlinde o satırı, o satırları söylemesiyle başlıyordu, hepimizde kitabın birer nüshası vardı, sayfaları karıştırırdık. *Bir kadın olarak kendi hayatımın kahramanı mı olacağım, yoksa bu görevi başkası mı üstlenecek, bunu bu sayfalar gösterecek.*

Annesi gençliğinde oyunculuk yaptığı zamanlar hakkında konuşuyor da konuşuyor, çünkü misafirler kısa bir süre sonra yola çıkıp annesinin bir zamanlar kırsal bölgede oyunculuk yaparak mutlu bir yaz geçirdiği yere gidecekler.

Ne tuhaf, diyor annesi. Yıllardır düşünmemiştim bunu, ta ki bu sabaha dek. Sonra işte televizyon seyrediyorduk, ekranda o zamanlardan, yıllar önceden tanıdığım bir kadını gördüm, sonra senin okula gitmenin ardından Sacha, burada oturup düşündüm, unuttuğum bir sürü insanı ve bir sürü şeyi hatırladım. Bir

yaz Suffolk'ta ne kadar güzel vakit geçirdiğimi hatırladım. Siz de şimdi oraya gidiyorsunuz.

Suffolk mu? diyor Robert. Norfolk'a yakın mı orası?

Yakın, diyor Charlotte. Hemen yanında.

Robert'a gülümsüyor.

Charlotte gülümsediği için Robert bir sonraki cümlesinde sözcüklerin sırasını karıştırıyor.

Yer yakın mı Cromer? diyor.

Ablası yine o imalı gülüşüyle gülüyor.

Charlotte'la birlikte gelmiş olan adam, ölmüş annesini tanıyan bir adamın izini bulmuş, orada o adamı ziyaret edecekler.

Başın sağ olsun. Ne zaman öldü? diyor annesi.

Annenin ne zaman öldüğü hakkında konuşmaya başlıyorlar, asırlar geçmiş üstünden, bir seneden fazla olmuş.

Asla taviz vermeyen bir insandı, kendini pek açığa da vurmazdı, diyor adam. O yüzden vasiyetinde böyle bir ricada bulunması, böyle kesin bir şey istemesi sürpriz oldu.

Avukatına bir mektup bırakmış, diyor Charlotte. Art'ın, ailesinin izini bulmasını, onlara kendini hatırlatmasını ve bir yadigar iletmesini istemiş.

Hiç bahsetmediği biri, diyor adam. Hatırladığım kadarıyla. Neyse, adamı araştırdım, hakkında bazı bilgiler buldum, çünkü 1960'larda şarkı sözü yazarıymış ve şu işe bakın ki hâlâ sağ. İşte biz de onunla görüşmeye gidiyoruz.

Gittiğiniz sahildeki deniz hangisi? diye soruyor ablası.

Kuzey Denizi, diyor Robert.

Kuzey Denizi Manş Denizi'nden farklı mı, yani suları açısından? diyor ablası. Yoksa Britanya'nın etrafındaki deniz tamamen aynı sulardan oluşuyor da sadece insanların denize verdiği isimler mi fark yaratıyor?

Ablası zır cahil.

İyi bir soru, diyor Charlotte.

Robert yüz ifadesini kendisinin de bunun iyi bir soru olduğunu düşündüğünü gösterecek şekilde değiştiriyor.

Ah, güzel Suffolk, diyor annesi. Tarlalardaki mısırlar iyice boy atmış. Mısır başları altın bir denizin dalgaları gibi salınıyor. Yukarıda masmavi gökyüzü, ileride deniz. Mavi fonda altın rengi.

Mısırlar için vakit biraz erken, diyor adam.

O yaz kendimi ölümsüz hissetmişim, diyor annesi.

Esaslı bir yazmış anlaşılan Bayan Greenlaw, diyor Charlotte.

Bana Grace de, diyor annesi. Ah ah. Ne hikâyeler. O zamanlar bronzlaşmayı çok isterdik, o yüzden bitki spreyi şişelerine zeytinyağı doldurup üstümüze sıkar, sonra da güneşin bizi kızartıp gitgide daha da bronzlaştırmasına izin verirdik. Ne kadar aptaldık. Ama ne güzel yazlardı. Harikaydı. Biçilmiş çimlerin o kokusu.

Annesi çocuk gibi.

Eski Robert [Greenlaw] (sessizce): Yaz siktirip gidebilir, hiçbir zaman zannettiğin kadar güzel geçmiyor, hava genelde bok gibi, şimdi sıcak ama sıcak demek genellikle havanın başka türlü bok gibi olması, yani sıcaktan hiçbir şey yapamamak demek, ağaçlardan sarkan yapraklar haftalar geçtikçe iyice donuk, pis bir renk alıyor, her yer bok ve kusmuk gibi kokuyor, çöp kutuları bozuk süt kokuyor, bütün mevsim boyunca şehri gezen bir çöp kamyonunun çevresindeki koku gibi, siz de bir bisikletin üstünde, çok dar bir sokakta son derece yavaş ilerleyen o kamyonun arkasında sıkışıp kalmışsınız.

Yeni Robert (yüksek sesle): Einstein. Oraya gitmiş.

Einstein mı? Suffolk'a mı? diyor Charlotte.

Norfolk'a, diyor Robert. Bizzat gitmiş. 1933 yılında.

Sonra başka biri başka bir şey söylüyor. Charlotte o başka bir şeye dönüyor.

Misafirler gitmeye hazırlanıyor. Veda eder gibi ayaklanıyorlar.

Robert'ın içi, çırpınan bir kuşa dönüyor.

Tanıştığımızı gerçekten çok memnun olduk, her şey pek hoştu, diyor misafirler.

Gidiyor. Ayrılıyor.

Elektro eksi manyetizma.

Robert'ın göğsü acımaya başlıyor.

Gözlerinin irileştiğini hissediyor.

Her şeyin temel yapısına ilişkin saf ve su götürmez bir şeyi biliyor şimdi. İki parçacık birbirine dolanmışsa, birindeki bir değişiklik, evrenin neresinde olursa olsun diğerinde de bir değişiklik olduğu anlamına gelir.

Peki ama partiküller nereden biliyor? Dolanmanın gerçekleştiğini ya da gerçekleşmediğini nereden biliyorlar?

Karşısındaki belki otuzunda.

Kendisiyse Robert, on üçünde.

İmkânı yok.

Birkaç (en azından üç) sene daha yok.

Gerçi kesinlikle fiziksel bir şey düşünmüyor.

Tertemiz bir aşk bu.

Robert'ın dünyayı içinde kendisinden daha fazla bir şeyler bulunan bir yer olarak ilk düşüncüsü bu.

Peki bulduğunuz bir insanı bulduktan sonra kaybederseniz ve aranızda uzun, karanlık yıllar uzanıyorsa onu bir daha nasıl bulursunuz?

Einstein bir ayna tutup kendi yüzüne bakarken saniyede üç yüz bin kilometre olan ışık hızıyla ilerlerse ve ışık da yüzünden aynı hızla ayrılırsa, Einstein'ın kendi yüzünü terk eden ışığı yakalaması mümkün müdür?

Ünlü ayna deneyinde ışığın Einstein'ın yüzünden uzaklaşması fikri bu.

Korkunç.

Robert'ın kendine eziyet ettiği en korkunç düşüncelerden biri, ışığın Einstein'ın yüzünden uzaklaşması. Geceleri yatağında yatıp bu fikirle ıstırap çekti.

Ama sözcüklerin ve gerçeklerin (ışık, hız, enerji, ayna, yüz) esasen ne anlama geldiğini şimdiye dek, bugüne dek hiç gerçekten anlamadı.

Işık gidiyor.

Robert'ın yüzünden uzaklaşıyor.

Yarım saat geçti ve ışık hâlâ orada.

Oh.

!

Tam burada duruyor. Ona dokunmak için uzanmasına bile gerek yok. (Sanki dokunur da.)

Ne tuhaftır ki sonunda hep birlikte dış kapıyla iç kapı arasındaki alana sıkışıp orada kaldılar ve şu anda (dikkatini bir bu konuşmaya, bir diğerine yönelten Robert hariç) hepsi bir ağızdan konuşuyor, pek bir şey söylemeyen adam bile.

Adam ilk adı gerçekten kahraman olan birinden bahsediyor. Buraya yakın bir yerde, havaalanı yakınlarındaki bir hapishanedeymiş. Adam gidip onunla görüşmüş, Charlotte da gitmiş, evvelsi gün. Robert'ın ablasına, havaalanındaki hapishanede tutulan birini görmek için içeri girmenin ne kadar zor olduğunu ve Kahraman adlı birinin mahpus tutulmasının ne kadar ironik olduğunu, ayrıca Kahraman isimli bu kişinin masum olduğu hâlde hapiste tutulmasıyla gerçekten kahramanca bir şekilde başa çıktığını anlatıyor.

Kaçıp geldiği ülkede hükümet için çalışan eşkıyalardan dayak yemiş, çünkü hükümetin onaylamadığı bir girişimiyle ilgili bir *blog* yazmış, diyor adam. Sonra hükümet için çalışan eşkıyalardan dayak yediğine dair ikinci bir *blog* yazısı yazdığı için onu öldürmeye geldiklerini duyunca ülkeden kaçmak zorunda kalmış.

O arada annesi Charlotte'a kapağı hâlâ menteşelerinden fırlamış hâlde portmantoya yaslı duran elektrik sayacı dolabını

gösteriyor, eve gelip ön kapıyı aralık bulduğunu anlatmaya başladı, alışverişten dönüyormuş, çıkarken iki kere kilitlediğini kesinlikle bildiği kapının ardına dek açık olduğunu görmüş. Çocuklardan biri eve erken dönmüş olmalı diye düşünmüş. Ama hayır, eşikte bir icra memuruyla bir çilingir ve SA4A ELEKTRİK'ten iki adam duruyormuş.

Kapınızı mı kırdılar? diyor Charlotte. Ve evinize izinsiz girdiler?

Beni kendi evime sokmadılar, diyor annesi. Ben burada oturuyorum dedim. Siz kimsiniz? Bayan Nureyev diye biri olduğumu söylediler. Burada öyle biri yaşamıyor dedim. Siz ne zamandır burada oturuyorsunuz? dediler. Yaklaşık siz doğduğunuzdan beri dedim. Kopyasını çıkarttıkları mektupları gösterdiler, mektuplarda burada Bay R Nureyev'in yaşadığı yazıyordu. Bay Nureyev faturalarını bir yılı aşkın süredir ödemediği için sayaçlarımızı ön ödemeli sayaçlarla değiştirdiklerini söylediler.

Charlotte Robert'a bir göz atıyor.

Ben yapmadım, diyor Robert.

Telefonumdan kendi SA4A ELEKTRİK hesabımı gösterdim, diyor annesi, her zamanki gibi ödenmemiş fatura yoktu ama bana inanmadılar. SA4A ELEKTRİK'e telefon edip telefondaki robot seslerden birine müşteri olduğumu onaylattığımda bile. Çünkü bilgisayar klasörlerinde bir yerde, elbette aslında var olmayan, Kraliyet Balesi haricinde hiç var olmamış Bay R Nureyev burada oturuyor görünüyordu. İcra memuruyla SA4A'nın adamı resmen kapının önünü tıkadılar, yani eşikte durup kollarıyla kapıdan içeri girilmesini engellediler. Nihayet, yaptıkları işi bitirdikten sonra kendi evime girerken bana eşlik ettiler ve çekmeceyi karıştırıp evin tapularını bulup ismimizi onlara gösterdiğim sırada iki yanımda dikilip beklediler. Sonra da sizin Bay Jeffrey Greenlaw olmadığınız aşikâr deyip beni kendi evimden kapı dışarı ettiler.

Ben de Jeff'i aradım. Ama Jeff gelip onlara pasaportunu gösterince bile yeni sayaçları söküp eskilerini yeniden takmayı kabul etmediler. SA4A ELEKTRİK kamyonetlerine binerek çekip gittiler.

Ayrıca boyayı da berbat etmişler, bak, şurada, ve şurada, bunlar geçen eylülde oldu. SA4A'nın otomatik müşteri temsilcileriyle hâlâ tartışıyorum.

Art eskiden SA4A için çalışırdı, diyor Charlotte gülerek. Değil mi?

Charlotte gülünce pek güzel oluyor. Robert adamın boynunun ta kulaklarına dek kızardığını görüyor.

Çok iyi para veriyorlardı, diyor adam.

SA4A otobüsler dolusu evsiz insanı başka şehirlerden bu şehre taşıyan şirket, diyor ablası.

Ne yapıyorlar ne? diyor adam.

Bir arkadaşım söyledi, diyor ablası. Evsizleri kuzey bölgelerden toplayıp otobüslerle buraya getiriyorlar, çünkü buradaki insanlar evsizlere bazı başka yerlerdekinden fazla para veriyor, bu da sokaklarda ölüp hükümetin başına dert olacak daha az kişi demek.

Sacha, diyor annesi. Bu doğru olamaz.

Birinci ağızdan bilgi, diyor ablası.

Hükümet böyle bir şeye asla müsaade etmez, diyor annesi.

Robert ablasını sık sık takip ediyor ve onun bazen şehirdeki ihtiyar bir evsizle vakit geçirdiğini biliyor. Hatta belki onunla yatıyordur bile diye düşünüyor. Ablasına bir şey söylemedi. Bu meseleyi ihtiyacı olursa pazarlık aracı olarak kullanmak üzere saklıyor. Ablasının herhangi bir zayıflığı Robert [Greenlaw] için bankada para demek.

- onlar için çalıştığım süre boyunca içlerinden birini ne gördüm ne de biriyle konuştum, diyor adam.

Robert'ın daha önce içine baktığı kumaş çantayı omzuna asmış. Her birkaç dakikada bir ağırlığın yerini değiştiriyor.

Çantada ne var? diyor Robert.

Ağır görünüyor, diyor ablası.

Ağır, diyor adam.

Arthur'un ölüm yadigârı var çantada, diyor Charlotte. Göstersene Art. Bugün teslim edeceğimiz şey.

Adam taşı çantadan çıkarıyor.

Vay. Ne kocaman bilye, diyor ablası. Bununla ne biçim oynanır.

Mermer işte, mermerden yapılmış, diyor Charlotte.

Annemin vasiyetinde bahsettiği şey, diyor adam. Yalnız ilk okuduğumuzda, vasiyeti yani, ne dediği hakkında hiçbir fikrimiz yoktu. *Eşyalarımın arasındaki pürüzsüz yuvarlak bir taş.* Öyle bir şey bulamadık. Teyzem Iris bir süredir annemle yaşıyordu, ona sordum ama onun da bir şeyden haberi yoktu. Sonra annemin bütün eşyalarını dolaptan çıkardım, hayır kurumu mağazasına götürecektim, bir sürü ayakkabının altında taşı buldum. Yanımda taşıyorum. Ağırlığını hissetmek epey hoşuma gidiyor.

Biraz mazoşisttir, diyor Charlotte.

Robert porno sitelerde ve İSTİSMAR'da mazoşist kelimesini defalarca gördü.

Kızarıyor.

Hiç de değil, diyor adam. Ama taşı teslim edince üzüleceğim. Yanımda taşımak hoşuma gidiyordu. Hatırlatıyor. Farkına varmadığım onca şeyi. Annem hakkında hiç bilmediğim şeyleri.

Robert ablasıyla bakışıyor. Ablasının da bunu tuhaf bulduğu belli.

Hatıralar. Ağır olabilir, diyor Charlotte.

Başka zamanlarsa çok hafif olurlar, diyor annesi.

Neyse işte, bunu vermeye gidiyoruz, annemin hatırasını. Taşı. İsteddiği gibi, diyor adam.

Bir an için hepsi sessizliğe gömülüyor.

Açık kapının önünde duruyorlar.

Hâlâ gitmiyorlar.

Mucize gibi.

Robert daha küçük olsaydı yakınlardaki lanet kaldırılana ya da kaderin belirlediği ya da artık her neyse o şey yerine getirilene dek kimsenin evden ayrılmasına izin vermeyen bir güç alanı olduğunu düşünürdü.

Her halükârda, kapı açık olduğu hâlde orada öylece dikiliyorlar, paltoları üstlerinde, Charlotte'ın elinde bir araba anahtarı sallanıyor. Öylece dikiliyorlar, dikiliyor da dikiliyorlar, hep birlikte, soğukta, iç ve dış kapıların arasında.

Eski kocanın evi hangi tarafta? diye soruyor Charlotte. Ashley'nin oturduğu ev?

Annesi başını babasının ön basamaklarına doğru sallıyor.

Öbür taraftaki adam, şuradaki işte, diyor. Geçen sene arkadaki bahçe çitinin oradan beni yanına çağırıp kocanızla konuşabilir miyim, dedi. Konu neydi dedim. Ağaçlarınızı soracaktım, dedi. Ben de bahçemle ben ilgileniyorum, kocam değil, bana sorabilirsiniz dedim. Hayır dedi, kocamla konuşana kadar bekleyecektim. Ben de Jeff'e telefon ettim, cumartesi günüydü, yani Jeff evdeydi, geldi. Adam benim üstümden ona doğru bağırdı, halbuki oracıkta duruyordum, ağaçlarınızı kesmenizi isteyecektim, dedi. Niye dedik. Ağaçların bir zararı yoktu ki, yolu falan tıkamıyor, adamın mülküne doğru sarkmıyorlardı, öyle bir şey yok, kanalizasyona da yakın değil, yaşlı, güzelim ağaçlar. Bir dişbudak, bir üvez, elma ağacı. Adam dedi ki, mesele şu, fazla vaktim olmuyor, çok çalışıyorum, bahçede çalışmak için haftada ancak birkaç saat bulabiliyorum, siz ağaçlarınızı kesin ki ben kendi ağaçlarımı dikebileyim. Biz de dedik ki ağaçlarını dikmene engel olan yok, istediğin gibi dik, sorun nedir? Adam da pencereden bakıp bana ait olmayan ağaçlar görmek istemiyorum dedi.

Annesi, Charlotte ve adam, komşuluğun ne kadar alengirli bir şey olduğundan bahsediyor.

Sonra Charlotte, aklına Ashley ile ilgili bir şey geldiğini söylüyor.

Bir film yönetmeni var, seneler önce, geçen yüzyılın ortalarında bir film çekmiş, gerçekten güzel bir film, diyor. Travmayla ilgili olduğunu düşünüyorum, insanı sarsan bir şey. Konuyla ilgisi şu ki film konuşmamakla ilgili. İki adam var, arkadaşlar, ikisi de sağır ve dilsiz, başkaları gibi konuşamıyorlar, o yüzden konuşmak için kendilerine has yolları var. Biri ince uzun, diğeri kısa ve tıknaz, birbirlerinden dünya kadar farklılar ama inanılmaz bir bağları var.

Filmin hemen savaştan sonra, 1950'lerin başında çekildiğini anlatıyor, İngiliz filmi, iki adam Londra'nın bombalarla yıkılmış manzarasında rıhtımın yakınlarında geziniyor, yaşıyor ve çalışıyor.

Film bunca karmaşık şeyi anlatıyor ve bunu tek kelime etmeden yapıyor, diyor Charlotte. Bir dakika. Art. Telefonunu verir misin? Özgür Sinema Akımı, İngiltere. Yönetmen İtalyan, hareketin kurucu filmlerinden birini çeken tek kadın, Mazzetti, hı hı, Lorenza Mazzetti, işte burada, ah. Olamaz.

Telefonun ekranına bakıyor.

Yakınlarda ölmüş, diyor.

Tüh, diyor annesi. Hay Allah.

Bir ay önce, yılbaşında, diyor Charlotte. Roma'da. Burada yazdığına göre doksan iki yaşındaymış. Ah.

Charlotte perişan görünüyor.

Hay Allah, diyor annesi yine. Tanıdığın biri miydi?

Hayır, diyor Charlotte, şahsen tanışıklığımız yoktu. Hayır, yoktu.

Uzun, güzel bir hayat aslında, diyor annesi. Yani, doksan iki yaş.

Hayran olunacak bir hayat, diyor Charlotte. Lorenza Mazzetti. Hakikaten.

Telefonunu adama geri veriyor.

Filmin adı *Together*,* diyor.

Robert'a bakıyor.

Ona söyle, diyor. Ashley'ye yani. Ona filminden bahset, güçlü bir hikâye, belki bir faydası... Biliyorsun işte. Bir faydası dokunur. Benim adıma ona söyle. Unutma.

Söylerim, diyor Robert. Gördüğüm an hemen söyleyeceğim. Unutmam. Lorenza. Mazzetti. *Together*.

Sanatın bazen faydası dokunuyor, doğru, diyor annesi. Ama her zaman değil. Demek istediğim, dünyanın en incelikli sözlerinden bazıları bir kulağımdan girip öbüründen çıktı, fazla C vitamini gibi içimden aktı. Ama o zamanlar genç ve aptaldım, her şeyin sadece sözden ibaret olduğunu sanırdım, etkilemek için, bir şeyler hissetmelerini sağladığınızda başkalarının üstünde elde ettiğiniz gücü seyretmek için yüksek sesle söylediğiniz şeyler olduğunu sanırdım. Ölü birini oynadım, hayata dönen ölü birini. İki hafta boyunca gün aşırı. O yaz, bir kentten diğerrine. Suffolk'ta.

Geçirdiğin o ölümsüz yaz, diyor adam.

Derken Robert damdan düşer gibi konuşuyor:

Ben de gelebilir miyim? Suffolk'a?

Aptallaşma Robert, diyor annesi.

Neden olmasın? diyor adam. İstersen gel. Epey yerimiz var.

İyi fikir, diyor Charlotte. Hepiniz gelsenize.

Kabalığının kusuruna bakmayın, diyor annesi. Sizinle Suffolk'a gelemez. Okulu var.

Evet ya, bir yere gitmek benim de hoşuma gider, diyor ablası.

Hepimiz rahatça sığıyoruz, diyor Charlotte.

Annesi gülmeye başlıyor.

* Bir arada. (ç.n.)

Kızımın arabayla bir yere gideceğini söylemesine gülüyorum, diyor.

Araba elektrikli, diyor ablası.

Gerçi hepimiz dedim ama Ashley'yi ve eski kocanızı sığdıra-bileceğimizi sanmıyorum, diyor Charlotte.

Daha iyi, diyor annesi. Biraz uzaklaşmak güzel olurdu. Çok hoş bir düşünce. Çok nazıksınız. Ama gelemeyiz. Sacha'nın eli-ne baksanıza.

Elimin bir şeyi yok, diyor ablası. O da gitmek istiyor.

Hayır, hayır. Böyle hiç düşünmeden kafama esen şeyi yapamam, diyor annesi.

Neden? diyor adam. İnsan bir kere yaşıyor. Gerçi siz iki kere yaşamışsınız. On beş gün boyunca gün aşırı.

Herkes gülüyor. Adam önce çok şaşırmış, sonra memnun olmuş görünüyor.

Ama birbirimizi neredeyse hiç tanımıyoruz, diyor annesi.

Benim inandığım bir şey var, diyor adam. Şöyle. Hiç tanımadığınız ya da az tanıdığınız kişilerle yaşamlarınızı ve zamanınızı değiş tokuş ederek geçirdiğiniz vakitler epey güzel oluyor. Hatta bazı durumlarda insanın hayatını değiştiriyor.

Evet! diyor annesi. Çok doğru!

Kızarıyor.

Hem Robert hem de ablası fark ediyor bunu.

Hayır, onları okula göndermem gerek, diyor annesi. Hem nerede kalırız? Ayrıca ya şey, şey... Ya her şey?

Elim böyleyken bugün okula dönemem, diyor ablası.

O zaman Suffolk'a da gidemezsin, diyor annesi.

Yarın cumartesi, diyor Charlotte. Gece kalabilirsiniz, denize yakın bir yerde kalır, yarın da istediğiniz zaman trenle dönersiniz.

Ama zaten deniz kıyısında yaşıyoruz, diyor annesi.

Bu farklı bir deniz, diyor ablası.

Aşağı yukarı, diyor Charlotte.

Ama yapacak işleriniz var sizin, ailevi işler, diyor annesi. Biz araya girmeyelim.

Hiç tanımadığım biriyle buluşacağım, diyor adam. Bir saat kadar. Neyse. İstedığınızı yapardınız. Yolculuğun herhangi bir yerinde bizden ayrılabilirdiniz, hoşunuza giden herhangi bir yerde.

Tam olarak nereye gidiyorsunuz? diye soruyor annesi.

Adam, Robert'ın daha önce hiç duymadığı bir yer adı söylüyor.

Hayır, bilmiyorum orayı, diyor annesi.

Charlotte, Robert'ın daha önce hiç duymadığı başka bir yer adı söylüyor. Annesi orgazm oluyormuş gibi davranıyor.

İşte bu! Tam orası! diyor.

Yani ölümsüz olduğunuz yer orası mıydı? diyor adam.

Evet, diyor annesi. Hayret verici doğrusu. Onca yer varken oraya gidiyorsunuz demek. Hem de bugün.

Annesi adamla flört ediyor.

Siz de gelin. Bize ölümsüz yazınızı anlatırsınız. Yolda. Yolda yaz, hem de aylardan şubat olmasına rağmen, diyor adam.

Adam annesiyle flört mü ediyor?

Güzel söyledin, diyor annesi.

Ne de olsa yazar, diyor Charlotte. Sana gelince, diyor (elini bir anlığına Robert'ın omzuna koyup vücudunda elektrik şoku gibi bir şeyin dolaşmasına sebep olarak), sen de kum saati ve yapıstırıcı hikâyesini sonunda bize anlatabilirsin.

Neyin hikâyesini? diyor annesi.

Charlotte biliyor.

Robert'ın zarar verici olduğunu biliyor.

Robert'ın kalbi, derin sulara gömülen bir taş ağırlığıyla eziliyor.

Sonra Charlotte ona göz kırptıyor.

Göz açıp kapayana dek geçen sürede dünya tekrar mümkün hâle geliyor.

Annesi yapıştırıcı konusunda soru sormayı unutuyor (şükürler olsun), genç olup kafasına eseni yapma, sabahın saat on buçuğunda zaman ve doğa konulu sohbetlere girişme ve yolculuklara çıkma konusunda iştahla konuşmaya başlıyor.

Robert'la ablasını bir gecelik eşya toplamak için içeri yolluyor.

Yukarı çıkarlarken Robert ablasına gerçekten özür dilerim, diyor. Acıyacağını bilmiyordum. Lütfen kimseye söyleme.

Öldün sen, diyor ablası. Elimde ömür boyu yara izi kalacak.

Zamanda dikiş tutturmak gerçekten çok akıllıca bir laftı ama, diyor Robert. (Barışçıl siyaset.) Ayrıca hiç değilse bundan sonra beni asla unutmayacaksın. Ne zaman baksan aklına ben geleceğim. Yara izine yani.

Gerizekâli serseri manyak, diyor ablası. Ayrıca uzaktan kumandayı nerene soktun?

Postaladım, diyor Robert.

Ne yaptın ne? diyor ablası.

Bir zarfa koydum, diyor Robert, zarfa da babamın pul koleksiyonundan pullar yapıştırdım, sonra...

Tanıtım pullarından mı? diyor ablası. Hangi takımdan?

Savaş dosyası. 2015 tarihli Star Wars pullarından dört, Dad's Army pullarından da üç tane, diyor Robert.

Babam seni öldürecek, diyor ablası. Cidden öldürecek. Nereye gönderdin peki?

Deception Adası'na, diyor Robert.

Kumandayı hayali bir yere mi gönderdin? diyor ablası.

Deception Adası gerçek bir yer, diyor Robert. İnternette baktım, *dünyanın en ücra köşesi neresidir* diye aradım, çıkan yerlerden biri buydu, Antarktika'daki içi boş bir ada, ortasında yanardağların tepesindeki gibi bir çukur var. Bunun sebebi de adanın gerçekten bir yanardağın tepesi olması, yanardağ patlayabileceği için orada kimse yaşamıyor, yüzyıl falan önceden kalma eski balina istasyonları var, hepsi çökmüş, yıkılmış. Kumsal

balina kemikleriyle kaplı. Adada hiçbir şey yok, kuşlar, martılar ve fırtına kuşları. Penguenler. Foklar ve bebekleri.

Koca bir parça plastiği orada hiçbir şekilde kullanılamayacağı için öylece duracağı, asla çürümeyeceği ve sonsuza dek çöp olarak kalacağı bir yere mi postaladın? diyor ablası. Üstelik bir uçak sırf senin kaprisin yüzünden o plastiği teslim etmek için dünyayı bir uçtan bir uca geçecek, öyle mi?

Robert omuz silkiyor.

Aklını kaçırmışsın sen, diyor ablası. Kime yolladın peki?

B. Ali Nakemik'e, diyor Robert.

Ablası merdivenin ortasında duruyor ve birdenbire gülme krizine girdiği için sargılı olmayan eliyle korkuluğa tutunmak zorunda kalıyor.

Hayattaki en güzel şeylerden biri, ablanızı böyle güldürebilmek yani.

Sevgili Kahraman,*

Beni tanımıyorsun, birbirimize yabancıyız. Bir süre önce bazı arkadaşlarım gözaltı merkezinde tutulduğundan bana biraz bahsetti. Ben de sana yazıp merhaba diyerek dostça birkaç kelime etmek istedim.

Her şeyden önce, umarım bu korkunç günlerde iyisindir.

Bu mektubu arkadaşlarımla gönderiyorum. Bana buraya altı hafta boyunca bir kutunun içine hapsedilmiş hâlde yolculuk yaparak geldiğini, mikrobiyolog olduğunu ve buraya geldiğinde bir depoda buzdolaplarını plastik ambalaja sarma işinde çalışmak zorunda kaldığını anlattılar.

Mart ayında sağlık sebepleriyle bırakılanların arasında olmadığını ve üç yıldır gözaltı merkezinde tutulduğunu da anlattılar.

İnsanın avucuna sığacak kadar küçük bir sözlükten kendi kendine İngilizce öğrendiğini anlatmakla kalmayıp onlara yazdığın son mektupta uykusuzluktan, kümülonimbus bulutlarından, atmosferden ve buzlu camlı bir pencereden dışarı bakmaya çalışmanın zorluğundan bahsettiğini, kuşları ve yabani yaşamı gerçekten sevdiğin hâlde içinde yaşadığın hücrenin penceresinin cam değil ışık geçirmez plastik olduğunu ve açılmadığını söylediğini de anlattılar.

Ben 16 yaşındayım ve Brighton'da yaşıyorum, hâlâ gözaltındaysan senin bulunduğun yerden kabaca doksan kilometre uzaktayım.

Harika bir okula gidiyorum, virüs yüzünden kapalı olmadığına yani. Okulumu seviyorum ve gerçekten özlüyorum. Bir şeyler öğrenmeyi ne kadar sevdiğimi anladım artık. Eskiden olduğu gibi eğitim alamadığımız için anladım.

Benden küçük bir erkek kardeşim var. Beni çıldırtıyor, özellikle de bugünlerde, çünkü kapanmadan aşırı derecede nefret

* Sacha'nın mektup yazdığı kişinin adı Hero, yani "Kahraman." (ç.n.)

ediyor. Annem ona bu kadar hayvansal dürtülerle davranmamasını, mantığını kullanmasını söyleyip duruyor. Hayvanlardan bahsetmişken, okulu bitirdiğimde veterinerlik okumayı düşünüyorum, veterinerlik diploması alırsam kardeşime bakabilirim. Şaka! Hayır tabii ama yabani yaşama gerçekten büyük önem veriyorum, çevre benim için her şey ve böyle zarar görmesi benim de uykusuzluk çekmeme yol açıyor.

Gerçi senin uğradığın haksızlığı düşününce, uykusuzluk çekmeye hiç hakkım yok aslında.

Kahraman'a ona faydası dokunacak ne yazabilirim diye düşünüp durdum.

O yüzden sana ebabillerden bahsedeceğim.

Yılın bir kısmında Afrikada, bir kısmındaysa burada ve Avrupa'yla İskandinavya'nın çeşitli yerlerinde yaşayan kuşlar olduklarını muhtemelen zaten biliyordur. Bugünlerde yine buraya gelmelerinin eli kulağında, daha doğrusu ben öyle umuyorum. Geçen yıl 13 Mayıs'ta gelmişlerdi. Brighton'da biz ebabillerin Birleşik Krallık'a döndüğünü ilk görenler arasında oluyoruz. Annemin ebabillerin yazı getirmesi hakkında hep söylediği bir şey vardır: "Yazın başlangıcını ebabillerin gelişleri, bitişini de gidişleri belirler." Anladığım kadarıyla kendi annesi söylemiş bunu, annesinin annesi de. Bana kalırsa ebabiller bu yüzden kanatlı şişedeki mektup gibi bir şey oluyorlar. Şair Emily Dickinson'ın sevdiğim bir şiiri var. Diyor ki (gerçi o benim şimdi yazacağımdan çok daha şiirsel biçimde söylüyor bunu ama), bir tarlakuşunun içini açarsanız ne olur? Bir ebabilin içini açarsan, mecazi anlamda elbette, içlerinde taşıdıkları rulo yapılmış mektup düzleştirilince YAZ sözcüğü okunacakmış gibi geliyor bana, kafamda böyle bir görüntü var.

Belki bilmiyordur diye söyleyeyim, ebabiller gökyüzünde siyah oklar gibi görünen kuşlar. Aslında grimsi bir renkteler, çenelerinin altında biraz beyazlık, miğfer biçimli küçücük, güzel kafaları ve siyah boncuklara benzeyen akıl dolu gözleri var.

Latince isimleri *apus apus*, bu da ayakları yokmuş gibi görünmelerinden kaynaklanıyor. Aslında binalara ya da kayalara tutunmak üzere evrimleşmiş küçücük ayakları var, yapıları son derece aerodinamik, yani nihayetinde ayaklarının büyük olmasına diğer kuşlardan daha az ihtiyaç duyuyorlar, epey ufak sayılırlar ama bütün uçan kuşlar arasında vücutlarına oranla en büyük kanatlar onlarda, çünkü yaşamlarının çok büyük bir kısmını kanat çırparak geçiriyorlar.

Uçarken besleniyorlar, sinek, böcek yiyorlar, sokan yaratıkları sokmayanlardan ayırmayı da öğrenmişler, mesela *dron*ları diğer arılardan ayırt edebiliyorlar. Dron denen erkek arıları kastediyorum, kamera ve bomba makinelerini değil. Kanatlarından yağmur suyu içiyor ya da alçalıyor ve konmadan nehir yüzeylerini yalayıp geçiyorlar, hatta kanat çırparken uyuyabiliyorlar. Beyinlerinin bir tarafı kapanabiliyor, böylece diğer taraf uyanık kalırken biraz dinleniyorlar.

Epey hayret edilecek bir şey de ebabillerin kötü hava koşulları yüzünden güzergâhlarından sapmadıkları takdirde beş günde 4500 kilometre uçabilmeleri, dünyanın doğal manyetizması sayesinde nereye gittiklerini neredeyse doğar doğmaz öğreniyorlar, ortalama yolculukları on sekiz bin ila yirmi bin kilometre, üstelik ne kadar küçük olduklarını bir düşün, küçücük kuşlar.

Ne zaman gelecekler diye her gün gökyüzüne bakıyorum. Bu sene yeterince kötü geçmemiş gibi, Yunanistan'dan gelen haberlere göre nisan başlarında kuzeye doğru geldikleri sırada sert bir rüzgâr binlercesini öldürmüştü.

Dünyadaki herhangi bir şeyin böyle bir kuşun gözünden ya da beyninden ya da gökyüzündeki silüetinden daha önemli olduğunu nasıl düşünebiliriz?

Neyse Kahraman, bence bir mektuba yazılabilecek kadar çok şey yazdım. Seni sıkmadığımı umarım. Sana alabildiğine uzanan bir ufuk yollamak istedim, bu da hepimiz kapanma sürecindeyken aklımı korumamı sağlayan şeylerden biriydi.

Ama kapanma, adaletsiz muameleye maruz kalan insanlar için yaşamın adaletsizliğinin yanında hiçbir şey kalıyor.

Yakında yine yazarım.

Tanışmadığımızı biliyorum ama hadsizlik saymazsan iyi olduğunu içtenlikle umduğumu söylemek isterim.

Pencerenin öyle iyi bir şey olmadığını biliyorum ama belki bazen dışarı, avluya çıkıyordursundur, çıkıyor musun?

Gökyüzünde bir ebabil görürsen, işte o ebabil sana iyi dileklerini ileten ve seni düşünen bir yabancının mesajını taşıyor.

Dostça selamlarımla,

Sacha Greenlaw

2

İşte zamanın bir yerlerinden hareketli bir görüntü parçası daha.

İki adam, ikisi de genç, biri kısa ve tıknaz, diğeri daha uzun, daha ince, yıkıntılarla dolu geniş bir arazide yürüyorlar. Yukarılarında gri bir gökyüzü, arkalarında da duvarlardan ve baca külahlarından ibaret bir şehir silueti var. Koyu bir sohbete dalmışlar. Ama bu adamların ikisi de sağır dilsiz. Yani ellerini kullanarak ya da ağızları veya yüzlerinin büründüğü biçimleri seyredip hararetle konuşarak geçiyorlar.

Lamba direklerindeki gözcü yerlerinden birine tırmanmış on yaşlarında bir oğlan, yağ tenekeleriyle fiçilerinden oluşan bir yığına tırmanmakla meşgul başka çocuklara duyamadığımız bir şeyler bağıyor. Sanki onlar da bunu bekliyorlardı. Oğlan direktten aşağı kayıyor. Çocuklar yıkık duvarlar ve fiçi yığınının yere atlıyor. Sonra, bombalamanın ardından tuğlaları oraya buraya dağılmış alanda koşarak şehrin bu kısmından geriye kalmış şeylerin yıkıntılarının arasından açılmış düzgün bir yolda yürüyen iki adamın arkasında toplaşıyorlar, adamlar kızılı erkekli küçük bir çete hâline gelmiş çocuklardan henüz habersiz.

Çocuklar önce kahkahalarla, kameranin gözüne duyamadığımız hakaretler sıralıyor. Sonra yüzlerini şekilden şekle sokup dillerini çıkarıyorlar. Biri ellerini boynuz gibi başına dayayıp parmaklarını sallıyor. Gülerек kaçşıyorlar. Diğer çocuklar kameraya doğru koşuyor. Alt göz kapaklarını aşağıya çekiyor, burnlarını elleriyle yamyassı edip alt dudaklarını dilleriyle dışarı itiyorlar. Bir kız başparmaklarını kulaklarına sokup ellerini aşırı büyük kulaklar gibi sallıyor.

Çocuklar sahte bir tören alayı gibi adamların arkasında yürüyor. Adamların yürüyüşüyle alay ediyorlar. Gülüyor, çalımla yürüyor, bir uçta bombalar yüzünden içi dışına çıkmış sıraevlerin yanından tekmeler savurarak geçiyorlar. Başka çocuklar da alaya katılıyor. Oğlanlardan biri havayı yumrukluyor.

Hararetli bir biçimde konuşarak yolda yürüyen adamların, arkalarında bir şeyler ya da birileri olduğundan hiç haberi yok.

Biri genç ama şimdiden canından bezmiş, diğeri orta yaşa daha yakın ve taş suratlı iki kadın olanları seyrediyor. Sıraevlerden birinin kırık dökük ve kapalı kapısının önünde kollarını kavuşturmuş duruyorlar. Vesveseli bir havaları var, özellikle de adamlardan biri şapkasını eğerek onlara selam verdiğinde. İki kadın birbirine duyamadığımız sözler söylüyor, sonra adamlar yan taraftaki evin açık kapısından içeri girerken kayıtsızca seyrediyor. Birbirlerine duyamadığımız bir şeyler daha söylüyor, sonra bir karara varılmış gibi başlarını sallıyorlar.

Daniel Gluck güzel bir yaz sabahında mahvolmuş bir tarladaki ahşap kulübelerin arkasında duruyor. Burası çok yakın zamana kadar atış alanıymış, botunun altından alıp kıvrımını açtığı kâğıttaki kısmi insan şekline, nedir o, omuz mu, omuzla boyundan birer parça mı, neyse işte, ona bakıp anlıyor durumu.

Ascot.

Anlamını değiştirmiş bir sözcük (ve bir yer adı). Şimdi epey farklı bir anlama geliyor. Şimdi her şey epey farklı anlamlara geliyor. Bu tarla da yakın zamana dek epey farklı bir şeymiş, yerdeki hâlâ taze, henüz hava koşullarının gazabına uğramamış kraterlere bakılırsa küçük bir korulukmuş. Ağaçların biri hariç hepsi gitmiş. Kökleriyle mökleriyle sökülüp çıkarılmışlar.

Babasının, tarlanın ortalarına doğru bir yerdeki hayatta kalmış tek ağacın altında bir yerlerde olduğunu umuyor. Ağacın altında o kadar çok adam güneşten kaçmak için itişiyor ki başka kimseye yer yok.

Başka gölgelik yok.

İçine giremedikleri, girilmez olan birkaç ahşap bina var. Gidecek başka yer yok.

Sabah ilk iş, süt arabasının ana kapıya gelmesini beklemek.

Sonra günün geri kalanı boyunca hiçbir şey yok.

Sütçü şimdiye dek her sabah haberler getirirdi ama dün sabah getirdiği haberler evvelsi günün ve ondan önceki günün haberlerinin aynısıydı.

Almanlar Paris'te.

(Hannah hâlâ Paris'te olabilir.

Bunu bilmenin bir yolu yok.)

Peki.

Yatakhaneler ve tuvalet kokusu var.

Ya da keskin günüşiği var, o zaman da güneşin altında yeni dikenli tel çit boyunca yürüyüp sonra aynı yoldan geri yürüme ve yatakhane binalarının yanında güneşin altında durma ya da mahvolmuş tarlada güneşin altında durma seçenekleri var, Daniel Glück o anda orada.

Hava çit yürüyüşü yapılamayacak denli sıcak.

Bot giyilemeyecek denli sıcak.

Botlarını giy, botlarını çıkarma, botlarına ihtiyacın olacak, demişti babası. Yanına sıcak tutacak bir şeyler al. Duyuyor musun?

Yine güzel bir yaz sabahı, gökyüzünde hiç bulut yok; yoklama için sıraya dizilmişlerin tepesinde sonsuz mavilik. Mavi göklü güzel yaz sabahı yarım saat sonra başınızın tepesinde güneş yanığı demek.

Şapkası evvelsi gün gezintiye çıktı.

Şapkayı görebilir miyim diye tek gözle bütün kafalara bakıyor.

Diğer gözüyle de şapkayı artık her kim aldıysa alanın başında gördüğünde bozuntuya vermemeye, kendisinin ya da başkasının başına dert açmamaya hazırlanıyor.

Kırık çite yaslanıyor, elinin altında tahta sıcak.

Harika bir gün, diyor bir adam, yanından geçip gidiyor.

Yine, diyor Daniel.

Diğer elindeki, üstünde bir savaşçının tek omzunun bir kısmının görüldüğü kıvrık kâğıda bakıyor. Kâğıdı sallayıp açıyor. Epeyce kalın bir kâğıt, dayanıklı.

Kâğıdı başının üstünde tutuyor. İşe yarayabilir.

Çite dayanıyor, kâğıdı bir kenarının üstüne katlıyor, bir daha katlıyor. Hani eskiden kâğıttan kayık yapardın ya, hatırla. Şansı varsa kâğıt yeter.

Katları açıyor, baştan başlıyor.

Kahvaltuya inmişti, pazartesi sabahıydı, William Bell masada babasıyla çay içiyordu (üniformalı değildi, pazar günü kiliseye gidermiş gibi takım elbise ceketi giyip kravat takmıştı). Sabah

sekize çeyrek kala resmi bir ziyarette bulunuyordu. Açık kapının önünde, arıların vızıltısının arasında, babasının pembe gül-lü bordürlerinin yakınında bir başka West Sussex polis memuru ayakta dikilmiş bekliyordu, uzun bir yağmurluk giymişti. Böyle güneşli bir sabahta.

Ah, buradaymışsın Dan, dedi William Bell. Çoktan gitmiş-sindir diye düşünmüştüm. Donanmaydı, değil mi?

Onu almıyorlar, dedi babası. Çiş testinde şeker çıktı.

Bende şeker yok, dedi Daniel. Anlamadım ki.

Neyse işte, onu almıyorlar, dedi babası.

Şimdilik, dedi Daniel.

Babası demliğı çevirdi, Daniel'a çay koydu.

Kahvaltı et Daniel, dedi.

Hemen et, dedi alçak sesle, Daniel'a keskin bir bakış attı.

Acele etmeyin beyler, dedi William Bell, kollarını kaldırmış-tı, elleri başının arkasındaydı.

Fiyakalı rahatlığıyla William Bell'in aslında demek istediği şuydu: Elini çabuk tut.

Birkaç soru soracağız sadece, dedi William Bell. Hemen biter.

Ben üst kata çıkıp bir çanta toplayayım, dedi babası. İki dakika.

Ah, çanta toplamana gerek yok Walter, dedi William Bell. Çantaya ihtiyacı olmayacak Dan'in. Sadece Charlton Cadde-si'ne kadar gidiyoruz. Öğle yemeğine dönmüş olur.

Babam C sınıfında,* dedi Daniel.

* 3 Eylül 1939 tarihinde Birleşik Krallık'ın Almanya'ya savaş ilan etmesiyle İngil-tere'de yaşayan yaklaşık 70.000 Alman ve Avusturyalı, düşman yabancılar olarak sınıflandırıldı. Hükümetin görevlendirdiği memurlar 16 yaşın üzerindeki bütün düşman yabancılarla görüşerek bu kişileri A, B ve C olarak üç sınıfa ayırdı. A sınıftakiler kamplarda toplanacak, B sınıftakiler birtakım kısıtlamalara tabi tu-tulacaktı, C sınıftakilerse toplama kampına götürülmeyecek, kısıtlamaya maruz kalmayacak, "tehlikesiz" addedilen yabancılardan oluşuyordu, yaklaşık 60.000 kişi bu sınıftaydı. 1930'larda Nazilerden kaçmak için İngiltere'ye gelmiş 55.000 Yahudi göçmenin büyük kısmı da C sınıfına dahil edilmişti. Ancak 1940 yılının mayıs ayında Alman istilası tehlikesinin artmasıyla İngiltere'nin güneyinde yaşayan 8000 civarında Alman ve Avusturyalı'nın kategorileri dikkate alınmadı ve hepsi toplama kamplarına gönderildi. (ç.n.)

Bize bütün C sınıfları diye bildirildi, dedi William Bell. Artık Korumalı Bölgelerdeki Yabancılar Hakkındaki Tüzük ve Yönetmelikler geçerli değil, dendi bize. Genel olarak C Sınıfı. Endişelenmeyin. Sadece birkaç soru sorulacak, bize öyle bildirildi. Çayını bitir Walter, bol bol vaktimiz var.

Ben de sizinle geleyim, gelebilir miyim? dedi Daniel.

Gelebilsin oğlum, dedi William Bell. Çok düşüncelisin. Babana yoldaşlık et.

Hiç gerek yok Daniel, dedi babası.

Daniel babasının peşinden üst kata çıktı.

Başka ne işim var? dedi William Bell'in duyamayacağı kadar alçak sesle. İçeride, dışarıdan yapabileceğimden fazla yardımım dokunur.

Babası yatak odasının eşliğinde durmuş başını iki yana sallıyordu, bir elinde bir tıraş fırçası, diğerinde bağcığı açık bir bot, kışlık botlardan birinin teki.

Tanrım, dedi.

Başını iki yana sallamıyordu. Başı kendiliğinden sallanıyordu. Bütün vücudu sarsılıyordu. Titreyen elindeki tıraş fırçası titriyordu.

Hayır. Ben de geliyorum, dedi Daniel.

O zaman botlarını giy, dedi babası. Sıcak tutacak bir şeyler al. Evde ne kadar para varsa hepsini almayı da unutma.

Karakola kendi başınıza gitmek istersiniz diye düşündüm, dedi William Bell. Kendiniz gidin. Biz de iki dakika sonra arkamızdan geliriz. Varınca, nöbetçi komiser muavinine kimliğinizi bildirin, sonra giriş masasının orada beni bekleyin. Tamam mı?

Ekmekten geriye kalanı yanına al Daniel, dedi babası.

İyi misiniz efendim? dedi genç polis memuru ön kapıdan çıktıklarını görünce. Çantanızı taşıyabilecek misiniz?

Yağmurluğu üniformasının üstüne giymişti, herhalde komşular babasının evinin önünde üniformalılar olduğunu görmesin diye.

Çantalarını kendileri taşırlar Brownlee, dedi William Bell. Brownlee'yle ikimiz evi şöyle çarçabuk bir kolaçan edeceğiz, nasıl diyeyim, kitaplara bir göz atacağız sadece, sakıncası yoktur herhalde Walter. Uygunsuz ya da tehlikeli bir şey varsa bildirmek zorundayız. Yoktur, biliyorum. Ama yine de. Sadece kitaplara bakacağız.

İstediğin gibi bak Bill, dedi babası. Çıkınca kapıyı arkanızdan kilitleyin, olur mu?

Kilitleriz, dedi William Bell.

William Bell'i bir daha görmediler. Charlton Caddesi karakolunda saat on biri geçene dek giriş masasında beklediler, sonra bir hapishane arabası (*Sadece bu ikisi mi? Bu kadar mı?*) onları Brighton'a götürdü.

Brighton'daki karakolda kibritlerine, usturalarına ve Daniel'in ceket cebinde taşıdığı küçük meyve bıçağına el kondu. Bir polis memuru çantalarını aradı. Daniel'in manikür kutusunu açıp tırnak makasını aldı.

O saçma şeyi niye yanında getirdin ki? dedi babası.

Tırnaklarıma bakım yapmak için, dedi Daniel.

Hayret verici birisin, dedi babası başını iki yana sallayarak.

Babasının böcek muhafaza sıvısıyla dolu şişesini de almışlardı. Şişe, komiser muavininin masasındaydı.

Herhalde sıvıyı içme ihtimalin olduğunu düşündüler, dedi Daniel. Hayatta kalacak kelebekler adına sevindim.

Karayemiş kullanmışlığım var, dedi babası. Nadir bir tür görürsem yine bulabileceğime eminim.

Yerde, valizlerinin üzerinde oturdular, çünkü üç sandalye ve sıra doluydu. Daniel'in babası sırtını duvara, asılı duyuruların altına dayayıp biraz uyudu. Daniel kırklı yaşlarında bir adamla konuştu, uzun bir hafta sonu tatili geçirmek için geldiği Brighton'dan alınmış olan Londralı bir gazeteci.

Toplu gözaltı, dedi adam. Kendi iyiliğimiz için.

Bu sonuncusunu yüzünü ekşiterek söylemişti. İçerisi erkeklerle ve erkek çocuklarla doldu. Bazılarının çantası yoktu. Bazıları sırtlarında gömlekleriyle gelmişti, paltoları bile yoktu.

Hiçbir şey olmadı.

Başka insanlar geldi, etrafta gezinip durdular.

Babası öğleden sonra dörtte şekerlemesinden uyandı ve sabahki ekmek somunundan lokmaları en yakınındaki adamlarla paylaştı.

Ordu kamyonları geldi. Kimse kimseye bir şey sormadı. Polis, subaya bir sahife verdi, subay kâğıdı imzaladı, iade etti. Hepsi kamyonlara bindirdiler.

Babası çantasının üstüne oturdu, Daniel kendi çantasını yaşlıca bir adama otursun diye verdi, kendisi de kamyonun arkasında, brandadaki deliklerden dışarıyı görüp nerede olduklarını anlayabileceği bir yerde, yere bağdaş kurdu. Yavaş gitmelerine karşın Brighton'dan sonra yolu takip etmek zorlaştı. Adamlar kusuyordu, kamyon leş gibi kokuyordu, egzoz borusundan içeri dolan yanık benzin kokusuyla sisliydi, epeyce yavaş gitmelerine rağmen arka taraftakiler kamyonun sallanmasıyla birdenbire bir yandan diğerine savruluyorlardı sık sık.

Adamların biri karısına doğru dürüst veda edemediğini söyleyip duruyordu.

Biri, ön kapısını ardına kadar açık bıraktığını söylüyordu.

Kamyonu bir panik sardı.

Bill kapıyı kilitlemiştir umarım, dedi babası Daniel'a usulca. Beş dakika sonra bir daha söyledi.

Sonra...

sence Bill kapıyı kilitlemeyi akıl etmiş midir? dedi bir saat sonra.

Akşam ışığı.

Kamyon yeşillikli bir yerde durdu.

Durdu ve iki saat boyunca bir daha hareket etmedi.

Alacakaranlık.

Nihayet biri bir bahçe kapısını açtı ve hepsini taş bir binaya soktu. Hayvan bölmeleri.

Bertram Mills Circus, tüfeğine süngü takılı bir onbaşı, o söyledi Daniel'a. Canlı hayvanlar kışı burada geçiriyor.

(Annesiyle Hannah Londra'ya son geldiğinde, 1933 Noel'inde, hep birlikte sirke gittiler. Grand Hall, Olympia. Bir kadının kulağına bir şeyler fısıldayan bir denizaslanı vardı. Minyatür adam Hindu Bombaya, ringde dörtünale koşan bir midillinin üstünde ayakta duruyor, peşinden de dev bir at arabasının arkasında birbirlerinin üstüne tırmanmış hâlde dengede duran tütü giymiş dört kız geliyordu. Güzeller ve Çirkin. Bir kadın, sihirle peyda olmuşçasına beyaz kumrulardan bir bulutun arasından göründü. Bir cambaz grubu tepeden tırnağa altın rengine boyalıydı. Matmazel Violette D'Argens ve Aslanları: Londra'da İlk Gösteri, Matmazel göğsünü zar zor örten daracık, saten bir bluz giymişti, yırtıcı pençeli, vücudu sırf kastan ibaret vahşi bir hayvanı, verdiği emirlerle küçük bir tabureye oturtmuştu. Daniel, neredeyse yirmi yaşındaki Daniel büyülenmişti. Hannah, on üçünde miydi? On dördünde? Eve dönüş yolu boyunca takside Daniel'la alay etmişti.)

İki uzun masa vardı, sandalye sayısı fazla değildi. Uzun odanın iki yanında tahta döşemelerle tertibat kurulmuştu, üç, bir üç daha, bir üç daha. Ranzalar. Üçerli ranzalar, odada Daniel'ın karanlıkta seçebildiği son yerden öteye doğru uzanıyordu.

Dışarıda bol bol saman var! Her yabancıya şiltesini doldurmasını ve istediği kalınlığa getirmesini tavsiye ediyoruz, diye bağırdı bir er.

Daniel bir şilte doldurdu.

Bir tane daha doldurdu.

Şunda iki tane var, diye bağırdı Daniel'dan genç bir adam. Ben de iki tane istiyorum.

Her yerde yaşlılar gençler. Akla gelebilecek her yaştan insan. Adamlar kapıya en yakın, tuvaletten en uzak ranzaları kapmak

için koşturuyordu şimdi. Daniel saman dolu iki torbayla koştu. Binanın ortalarına doğru bir yerde altı üşlü bir orta kat, bir de alt kat yatak kapmayı başardı. Babasına el salladı, yataklara kimsenin el koymasına izin vermemesini söyledi. Sonra gidip battaniye aldı. Sadece iki battaniye verdiler. Dört tane isteyerek küştahlık ettiğini düşünmüşlerdi.

Battaniyeler eskiydi, kaba yündendi, pek güzel kokmuyorlardı. Babası süklüm püklüm alt yatağa oturdu, bir saman parçasını parmaklarının arasında çeviriyordu.

Odanın ucunda adamlar kuyruk olmuştu. Yatakların yanındaki alçak tuğla duvarın ardında tuvalet vardı. Sonra içerisi dumanla ve öksürükle doldu, biri soba yakmaya çalışıyordu. Sabaha karşı üçtü, dışarısı aydınlanmaya başlıyordu. Biri sobayı tutuşturmayı başardı, su kaydattı, çay yaptı.

Herkese yetecek kadar fincan yoktu.

İnsanlar olanı paylaştılar.

İşler yavaşladı. Sessizliğe benzer bir şey çöktü. Horultular, uykuda iniltiler, ara sıra panik çığlıkları.

Daniel, babasının yanındaki alt ranzadaki adamın, yetmiş sekiz yaşındayım ben, dediğini duydu. Bu şekilde yaşamamı nasıl beklerler?

Yarın nerede olduğumuzu anlayınca her şey daha iyi, daha umut verici olacak, dedi Daniel'ın altındaki ranzada yatan Daniel'in babası.

Nerede olduğumuzu bilmiyor musun? Ascot'tayız, dedi adam.

Ascot sözcüğünü camdan yapılmış bir şeymiş de ağzını kesmek istemiyormuş gibi söylemişti.

Hipodrom, dedi babası.

Kaç kere gittim, dedi adam. Kraliyet Locası'nda defalarca bulundum. Çok arkadaşım, çok hatıram var. Siz ne işle uğraşıyorsunuz beyefendi?

Bira, dedi Daniel'ın babası. İthalat, ayrıca sosis, turşu. Yiyecekler, çeşitli öteberi. Bugünlerde bir de sabun.

Üstteki ranzanın alt tarafına yumruğuyla vurdu.

Oğlum da burada, dedi. Hesaplarıma bakar ve satış elemanım olarak çalışır.

Duraklama.

Çalışırdı yani. Eskiden, dedi babası.

Hepsi geçmişte kaldı, dedi adam.

Sonra dedi ki

sevgili karım. Öldü.

Başınız sağ olsun, dedi babası.

On sene oldu, dedi yaşlı adam.

Benimki üç sene önce, dedi babası. Zaman nedir ki.

Almansınız, dedi adam.

Çocukluğumdan beri İngiltere'de büyüdüm ama belgeleri hiç almadım, dedi adam. Çok ciddi bir hata, son savaşın ardından bunu anlamam gerekirdi. Ama savaş bitmişti, ben de belgeye ihtiyacım olmadığını düşündüm. Sonra halledeyim diye gittim ama bu sefer de iş işten geçmiş, savaş başlayıp hızını almıştı, bana belge vermeyi kabul etmediler.

Cevabınıza bakarak Alman hükümetinin destekçisi olmadığınızı tahmin ediyorum, dedi adam.

Doğru tahmin ediyorsunuz, dedi Daniel'ın babası.

Bugünlerde bir Yahudinin yanında uyumam bekleniyor, dedi adam.

Burada bundan kaçınmak zor. Ayrıca diğer tarafınızdaki adam adına da, üstünüzdekilerin adına da konuşamam ama üzüntüyle bildirmek isterim ki, o ırkın bir mensubu olma şerefine nail değilim, dedi Daniel'ın babası.

Ama ben öyleyim, dedi Daniel.

Ben de, dedi beyefendinin diğer yanındaki adam.

Ben de varım, dedi bir başkası.

Ben de, ayrıca şu ve şu da, dedi bir diğeri.

Kapıdaki nöbetçi sessiz olmalarını söyledi, insanlar uyumaya çalışıyor dedi.

Hâli vakti yerinde bir kara gömlekli.* Bütün kara gömlekli-lerin ve sempatizanların şimdiye dek toplanmış olması gerekiyordu. A Sınıfı geçen sonbahar, B Sınıfı da ilkbaharda kamplara gitmişti. Daniel önüne döndü, yarım yamalak ışıktaki, duvara tutturulmuş halkayı seçti.

Hepimiz sirkteyiz artık, diye düşündü. Hepimiz yarışlardayız. Gözlerini yumdu.

Yeniden açtı.

Korkunç bir gürültü.

Altındaki babası, Daniel'in kıpırdandığını hissetti, konuştu, gürültünün ne olduğunu söyledi.

Kalk borusu.

Parlak yaz ışığında Daniel'in ilk gördüğü her şeyin, altın-da uyuduğu battaniyenin, üstünde uyuduğu tahtanın, üstünde uyuduğu saman dolu torbanın, zeminin, duvarın, tavanın, hat-ta yerden aldığı kendi çantasının bile ne kadar pis olduğuydu.

Babası kendi leş gibi saman torbasının bir kıyısına oturup işlerin nasıl gittiğini anlamak için Daniel'i seyrediyordu.

Günaydın, dedi Daniel.

Babasına kederle gülümsedi.

Oğlum, Bill Bell kapıyı kilitlemiş midir sence? dedi babası.

Kilitlemiştir, dedi Daniel. Bill iyi adamdır.

Ya kedi ne olacak? Güller? Domateslere kim bakacak? Domateslerin bugün halledilmesi gerekiyor. Domateslerle her gün ilgilenilmesi lazım, yoksa çürürler. Ya sabun? Ya biri depodaki malları çalarsa?

Babası şimdilerde, Sunlight sabunlarıyla toz sabunların satış temsilcisiydi *köpürüyorlar mı? Köpür köpür!* Yulaf ezmesini bekledikleri süre boyunca, yedikleri süre boyunca, o ilk sabah güneşin altında durdukları, etrafta dolaştıkları ve yapacak başka

* Faşist. (ç.n.)

bir şey olmadığı tüm o süre boyunca söylenip durarak benzer endişelerini sıraladı.

Böylece o ilk öğleden sonra gidip izne tabi mektup kâğıdını aldılar ve William Bell adına Steyning Polis Karakolu adresine izin verilen yirmi dört satırı yazdılar.

Ama babası görmese de posta masasının arkasındaki erin, babasının yazdığı mektuba ne yaptığını Daniel gördü, omzunun üstünden fırlatıp mektuplarla, mektuplarla, mektuplarla dolmuş, mektupların yerlere taşıdığı madeni çöp kutusuna attı.

Şimdi?

Daniel mahvolmuş tarlada duruyor ve kâğıt şapkayı kafasına takıyor.

Anında rahatlık!

Çok yaşasın eskiden yapılan atış talimleri.

Ağaca doğru gidiyor.

Ama oradaki haşlanan adamların arasında babasını görmiyor.

Gidip onu, kalabalığın her gün sütçü gelip gittikten sonra posta gelir umuduyla beklediği kapının orada bulup bulamayacağına bakacak.

Ellerinde, kolunda sıcaklık. Sıcaklık serinliyor.

Daniel gözlerini açıyor.

Ellerine bakıyor.

Biri ılık, ıslak bir bezle hafifçe ama bastırarak kolunu ovalıyor, kolunun iç tarafındaki gevşek ihtiyar deriyi.

Aa, merhaba, diyor Daniel.

Günaydın Bay Gluck, diyor hemşire, neydi adı, Paulina. Bugün nasıl sen?

Çok iyiyim Paulina, diyor Daniel, sen nasılsın?

İyiyim Bay Gluck. Ayağa kalkmaya hazır mısınız? Biraz kahvaltı?

Teşekkür ederim Paulina.

Komşusunun evinde, burası son zamanlarda onun evi oldu. Çok güzel bir ev. Şirin bir oda. Eskiden komşusunun kızının odasıydı.

Paulina örtüleri açıp Daniel'a bacaklarını yatağın yanından sallandırması için yardım ediyor.

Tuvalet. Sonra yine yatak. Kahvaltı.

Paulina'nın, komşusunun kızına bugün kampa gitmekten bahsediyor, dediğini duyuyor.

Komşusunun kızı, neydi adı, Elisabeth, evine dönmüş yine. Demek ki günlerden cuma.

Paulina da yakında ülkeden ayrılacak.

Bu konuyu konuştuklarında, bir devrin sonu, dedi Paulina'ya.

Devirler sona erer, dedi Paulina. Ben Romanyalıyım. Bili-
rim. Sona ermek zorundalar. Böylece yeni devirler başlayabilir.

Daniel gözlerini yumuyor.

Bugün uykusunda konuştu durdu, dediğini duyuyor Paulina'nın. Kampa giden arkadaşı Douglas hakkında. Sonra yarışla-
ra gittiğinden, orada kamp yaptığından bahsetti.

Douglas, diyor komşusunun kızı. İnsan adı değil. Man Adası'nda bir yer, Daniel'la babasını İkinci Dünya Savaşı'nda orada kampta tutmuşlar. Daha doğrusu biz öyle düşünüyoruz. Doğrusunu bilmek zor.

Evet, diyor Paulina. Ama söylediği bazı şeyler yerine oturdu şimdi.

Bana kalırsa orayı düşünüyor, diyor komşusunun kızı, anem ya da Zoe ona hatırlatmıştır, bir adam internetten izini bulmuş, bugün onu ziyarete geliyor. *İnternet* sözcüğünü duyunca aklına *enterne* sözcüğünün, yani toplama kamplarının geldiğine dair bir teorim var.

Bu kadar uzun seneler yaşamış bir beyefendi için zihni çok kıvrak, diyor Paulina. Yüz dört yıl. Bu ülkede yaşadığım sürede tanıştığım en yaşlı insan, üstelik tam on dört yıldır buradayım,

çok sayıda yaşlıyla çalıştım. Bugün bana elmalarla ilgili bir hikâye anlattı. Bir gün adamın biri hapishanenin kapısına hapisteki adamlar için sandık sandık elma getirmiş, o bedava elmaların kapışılıp sandıkların bomboş kalması ancak birkaç saniye sürmüş. Ama elmaları kimse görmemiş, kimse elma yememiş, kimse başkasının elma yediğini görmemiş, sonra haftalar geçince biri yasak bir uyuşturucu teklif eder gibi, bu elmayı satın almak ister misin diyerek ortaya çıkmış. Çok geçmeden de elmaların fiyatı ilk fiyatın on beş katı olmuş. Dünyanın işleri.

Kesinlikle öyle, diyor komşusunun kızı.

Annenle arkadaş bu sabah gitti, annen sana buzdolabında sosa yatırılmış mercimek olduğunu hatırlatmamı söyledi, pazar günü Londra'ya dönmenden önce görüşecektim. Bu gece Bay Gluck'ü yatırırken görüşürüz. Güzel bir gün geçirmeni dilerim. Onun da.

Neşeli vedalar.

Ön kapı kapanıyor.

Anılar artık Daniel'in aklına bir kar tanesinin sıcak bir yerde, soğuktan içeri girince yüzünüzde, elinizde, yakanızda eridiği gibi darmadağın şekilde geliyor. Bazen penceresinin önünden geçen yolda, büyüdüğü şehirlerin yollarındaki atların nal seslerini duyuyor.

At sesi değil, diyorlar burada, komşusunun evinde. Yolun ilerisindeki AirBnB stüdyo daireye gelip giden insanlar. Valizlerinin tekerleklerinin kaldırımdaki çatlaklarda çıkardığı sesler.

Ascot'taki ikinci haftalarının sonunda, İrlandalı gibi konuşan, battaniyeye sarınmış (yanında başka kıyafet yok, bir inşaattan alınıp getirildiğini söylüyor) bir adam Daniel'in babasına sordu: Sence burada ne kadar kalırız?

(Daniel'in babasının toplama kampları hakkında bilgisi olduğu lafı kulaktan kulağa yayılmış.)

Hiç bilmiyorum arkadaşım, dedi Daniel'in babası.

(Onları neredeyse üç hafta sonra başka bir yere götürdüler.)

Kempton Park hipodromunda kamyonetten indirilip bahis binasında, bahis kutularının altında yataklarını yapmaları söylendiğinde, emekli ortaçağ Fransızcası profesörü, Daniel'in babasına sordu: Sizce bizi burada ne kadar tutarlar Bay Gluck?

Ben de sizden fazla bir şey bilmiyorum beyefendi, dedi Daniel'in babası.

(Sadece bir gece. Ertesi gün onları kamyonetlerle Liverpool'a götürüp bir gemiye bindirdiler, elli kişilik her bir gruba yarım kol iriliğinde birer peynir kalıbı verip yolculuk için aralarında bölüşmelerini söylediler. Askerlerden biri süngüyle peyniri parçalara ayırdı. Daniel'a dokuz santimetrekare bir parça düştü, yarım parmak kadar.

Hepsini tek seferde yeme, dedi babası. Birazını sonraya sakla.)

Daniel Hutchinson'ın* kapısındaki dikenli telle çevrilmiş siperleri ve çifte çiti görünce babasına sordu: Sence burada ne kadar kalırız?

Babası gözlüğünü çıkardı, camlarındaki yağmuru sildi, gözlüğü yine gözüne taktı. Telin arkasındaki sıra sıra evlere baktı. Kaldırımlara yeni gömülmüş çit kazıklarına baktı. Gelenlerin arasında tanıdık birileri var mı diye görmek için yağmurdan sıyrılsıklam hâlde çitlerin iç tarafında bekleyen erkeklerin oluşturduğu küçük kalabalığa baktı.

Bana daimi gibi görünüyor, dedi.

Limandan ayrılan yolda yağmur altındaki yürüyüş sırasında kırklarındaki bir adam Daniel'a, İmparatorluk Müdafaa Komitesi'nin sabah okuma odasına gelip *bütün düşman yabancılar derhal giriş masasına* diye bağırarak onu Hampstead Halk Kütüphanesi'nden aldığını anlatıyor. Sonra dolaşıp geri kalan herkesin yüzüne bakarak kimin Yahudiye benzediği hâlde girişteki masaya gitmediğini anlamaya çalışmışlar. Karakola gidiş

* Man Adası'ndaki toplama kampı. Sakinlerinin genel profili dolayısıyla "sanatçılar kampı" diye anılırdı. (ç.n.)

yolunda bile grubu durdurup bekletmiş ve sık sık, yoldan geçen insanlardan aranan tipte olanların önünü keserek belgelerini sormuşlar.

Tepeden yukarı yürürlerken adanın yerli halkı yolun iki yanına dizilerek ağızları açık hâlde onları seyrediyormuş.

Bence Nazi olduğumuzu sanıyorlar, dedi Daniel. Nazi savaş esirleri olduğumuzu zannediyorlar.

Baksanıza, dedi yanlarında yürüyen er o zaman, siz Yahudilerin arasında bu kadar Nazi olduğu aklımın ucundan bile geçmezdi. Anlayamıyorum. Naziler sizi bu kadar sevmezken siz niye Nazileri bu kadar seviyorsunuz?

Biz Nazi değiliz, dedi Daniel. Nazilere daha zıt başka kimseyi bulamazsınız. Size bilgi vermediler mi?

Bilgi milgi vermediler, dedi asker.

Nazilerden kaçtığını zannedenleriz biz, dedi Daniel'ın yanındaki adam. Doktoruz, öğretmeniz, kimyageriz, dükkân sahibiyiz, rençperiz, fabrika işçisiyiz, aklına ne gelirse oyuz. Nazi-den başka her şeyiz.

Bize hiçbir şey söylemediler, dedi asker. Düşman yabancılar dediler. Yani Alman değil misiniz?

Almanların hepsi Nazi değil, dedi adam.

Yürüyüş alayı yavaşladı, hızlandı, yavaşladı. Bunun sebebi, alayın ön tarafındaki düşman yabancıların bir şeyin önünden geçtikleri sırada durup şapkalarını çıkartmalarıydı. Oraya gelenler, bunun ilk savaşta ölen adalılarının anısına dikilmiş bir anıt olduğunu görür görmez onlar da duruyor, varsa şapkalarını çıkarıyorlardı.

Bu hareketin pek Nazice görünmediği kesin, dedi er.

Sıranın arkasında bir yerlerden bir çavuş adımlarını hızlandırmaları için bağırdı. Daniel'ın ilerisindeki şık giyimli bir adam döndü, çavuşa bağırmayı kesmesini, daha hızlı gidemeyeceklerini, önündeki adamın yetmiş yaşından fazla olduğunu ve elinden geldiğince hızlı yürüdüğünü söyledi.

Çavuş bağırmayı hemen kesti.

Bak işte bu ilginç, dedi Daniel'ın babası. İşte bu *bambaşka* bir hikâye. Burası fena bir yer olmayabilir aslında.

Otuzarlı gruplara ayrıldılar, meydana bir ev seçmeleri söylendi, hangi evlerin boş olduğu söylendi. Söz konusu evler yazlık evlerdi, misafirhanelerdi, ev sahibeleri halıları ve mobilyaların büyük kısmını da yanlarında götürerek uzun süre önce çekip gitmişti. Pencereler maviye boyalıydı, karartma. Evler kırmızı ampullerle aydınlanıyordu. Bomboş sayılırlardı, birkaç sandalye, derme çatma masalar. Ama yatak odalarında yatak vardı. Su da vardı, soğuktu. Mutfaklarda yemek pişirmek için gaz vardı. Yemek yenebilecek tabak çanak, çatal kaşık namına pek bir şey yoktu. İnsanlar tahta parçalarıyla idare ettiler, fırsatını bulur bulmaz da kaşık benzeri bir şeyler yonttular. Her ev hane halkından birini aşçı olarak seçti, biri, temizlik gibi çeşitli görevleri sıraya koydu.

Yoksullar için tatil beldesi! Savaş olmadığı sıralarda buraya öyle derlerdi.

Ama evlerin önünde yeşil çimenlikli bir alan, o alanda da, taze açılmış bordürlerde bir yıllık çiçekler var, ötesinde de tellerin arasından, tepenin aşağısındaki deniz manzarası.

Bir hafta sonra, üstü çıplak Daniel yeni yıkadığı gömleğini kurusun diye çite asarken on yaşlarındaki bir oğlan tellerin arasından Daniel'a, Daily Mail burada güneşlenmek için lüks şezlonglarınız olduğunu söylüyor, diyor. Minyatür golfünüz, bizden fazla paranız, sıcak suyunuz, kömürünüz varmış. Kahvaltıda şekeriniz, sütünüz ve yumurtanız varmış. Pansiyoncu kadınlar yağda yumurta yapıyormuş size.

Minyatür golf. Yumurta.

Daniel omzunun üstünden sokakta gezinen yavaş hareketli adamlara bakıyor, amaçsızlar, kamburları çıkmış, sanki yumuşak yaz havası hava değil de uyuşturucu. İstilanın eli kulağında. Herkes bekliyor artık. Fransa, Belçika ve Hollanda düştü. Eli

kulağında, çoğu Yahudilerden ve faşistlerin ölüsünü istediği insanlardan oluşan bir ada dolusu adam paketlenmiş, teslim edilmeye hazır.

Adın ne? diye soruyor Daniel oğlana.

Nazice konuşsana biraz, diyor oğlan. Hadi.

Ben Nazi değilim, diyor Daniel. Yer değiştirmek ister misin?

Oğlan Daniel'a gözlerini pörtletiyor.

Bak ne diyeceğim. Ben dışarı çıkayım, diyor Daniel. Yerime sen buraya gir, tatili sen yap.

Burada tatil yapamayız, diyor oğlan. Zaten burada oturuyoruz.

Ne şanslısınız, diyor Daniel.

Sen daha şanslısın, diyor oğlan. Minyatür golfünüz var.

Burada golf yok, diyor Daniel.

Daily Mail olduğunu söylüyor, diyor oğlan.

Nazileri çoğunlukla Peveril'e aldılar, diyor ilk oğlanın arka tarafında çit kalıntılarının arasında oyalanan başka bir oğlan. Esas düşman yabancı onlar.

Biraz düşman yabancıcı konuşsana, diyor oğlan.

Ben Daniel, diyor Daniel. Sen de adını söyle.

Bunlar yabancıcı değil ki, diyor oğlan. Düpedüz İngilizce işte.

Ben de İngilizim zaten, diyor Daniel.

O zaman orada ne işin var? diyor oğlan. Dışarı çık.

Ben buraya aidim, diyor Daniel. Ailem burada.

Ailendekiler düşman yabancılar mı? diyor oğlan.

Bir anlamda, diyor Daniel. Ama aynı zamanda kesinlikle öyle değiller.

Hiçbir şey anlamadım, diyor oğlan.

Adı Keith, diyor diğer oğlan.

Kardeş misiniz? diyor Daniel.

Sana ne? diyor diğer oğlan.

Çekilin! Telden uzaklaşın!

Bir muhafız tüfeğini sallayarak çocuklara bağıyor.

Daily Mail'e benden selam söyleyin, diye sesleniyor Daniel arkalarından. Buradaki herkesin temsilcisi olarak, bir toplama kampında tutsak olduğumuzu, düşman olmadığımızı ve ağustos ayında gökler masmaviyken bile hapishanenin yine de hapishane olduğunu söyleyin.

Çocukların sırtları tepenin aşağısında gözden kayboluyor.

Hapishane. Daniel Masal Evi'ne dönüyor, babasıyla ikisinin orada kendilerine ait bir odaları var. Taşındıklarında evin adı konmuştu bile, biri evin ön penceresindeki boyaya usturayla masal yaratıklarının şekillerini kazımişti da ondan.

Tavşan kulaklı bir adam.

Efsanelerden fırlamışa benzeyen bir ağaç.

Bir korkuluk.

Kuş kanatlı bir balık.

Ağızları ve gözleri olan üç bavul.

Bir kediye tepeden bakan kocaman bir fare.

Bu şekiller, günışığının içeri girebilmesi demek.

Lüks ve geniş pencereli Yıkanan Güzeller Evi var; ünlü aslan terbiyecisi ve bir hayvanat bahçesinin fil bakıcısının içinde yaşadığı Hayvanat Bahçesi Evi var Hayvanat bahçesi, adamı bir an evvel oradan çıkarmak için uğraşüyor, çünkü gittiğinden beri filler bir şey yemez olmuş.

Tutucu Yahudiler, Yıkanan Güzeller konusunda sokak şefine şikâyetle bulundu. Sonra biri cumbalı pencerelerine Kitab-ı Mukaddes'ten şekiller kazıdı, onlar da şikâyeti kestiler, ışığın mukaddes şekiller arasından içeri süzülmesi pek hoşlarına gitmişti.

Daniel güneşli bir sabahta dükkândan çıkıyor ve çitin yakınlığında bir hengâme görüyor. En yaşlı tutsaklardan biri, uzun ve kır sakallı bir adam sakalını çitteki dikenlere kaptırmış. Çitin tutsaklar tarafındaki üç tutsak sakalı nazikçe çekiştiriyor. Çitin diğer tarafındaki iki muhafız da aynı şeyi yapıyor. İki tarafta da herkes sakalı nasıl kurtaracağının derdine düşmüş.

Uzaktan seyreden muhafızlardan biri silahının süngüsünü çıkarıyor ve hengâmeye yaklaşıyor.

Meydanın karşı tarafındaki evlerden birinde oturan iki genç ve zayıf Alman da olanları seyrediyor. İçlerinden biri ıslık çalma konusunda maharetli, Daniel onu sağda solda duyuyordu. Diğerine gelince, ıslık çalanın diğerine daima göz kulak olduğuna bakılırsa yakın akrabalar mutlaka, diğeri ıslık çalanın bir gölgesi, bir hayalet ve asker süngüsünü kaldırdığında bu hayalet kardeş kendi omuzlarının içine gömülüyor, neredeyse görünmez oluyor, sanki sihirle kendini ortadan kaybediyor.

Asker bıçağı kaldırıyor, bıçağın ağzı neredeyse kolu uzunluğunda. Bıçağın ucunu ustalıkla kullanarak sakalın çite takılmış kısmını kesiyor. Yaşlı adam geri çekiliyor, doğruluyor, kollarını sallıyor. Sakalını sıvazlıyor, yolunmuş bir yeri olup olmadığını kontrol ediyor. Telin iki tarafında herkes gülüyor ve birbirini tebrik ediyor. Sinekkaydı tıraş!

Asker yaşlı adama çeneciğindeki sakalcığına dikkat etmesini söylüyor.

Hayalet kardeş gözle görülür bir şekilde titriyor. Daniel buradan bile görebiliyor bunu. ıslık çalan kardeş, Daniel'ın fark ettiğini görüyor. Diğerinin kolundan tutup Daniel'ın yanına geliyor.

Ben Cyril, diyor. Cyril Klein. Bu da kardeşim Zelig. Son yerleşim yerimiz Croydon'du, Croydon'dan önce, Man Adası'nın Douglas şehrinin Hutchinson Kampı'ndan önce Augsburg şehrinde yaşırdık.

Zel sesini Almanya'da, Dachau adlı kampta kaybetti, diyor Cyril sonradan Daniel'a.

Kardeşimin güzel, tenor bir sesi vardır ama artık şarkı söylemez, diyor. Konuşabiliyor ama bugünlerde fazla konuşmaz. Sesi saklandı. Çantasında hoşlarına gitmeyen kitaplar bulup aldılar onu. Roman. Der Krieg der Welten. Das kunstseidene

Mädchen. Yakılmış kitaplar, o da bir Yahudi. Üç suç. Naziler Yahudilerden nefret eder, bağımsız kadınların hikâyelerinden nefret eder ve istilacıları öldürecek bakterilerin hikâyelerinden nefret eder. Siyasi mahkûm. On beş yıl. Beş mevsim, on dört ay kaldı. Gördüklerini gözlerinin ön taraflarından silemiyor.

Ama mucize, onu çıkardık.

Sonra ikimizi de çıkardık, buraya getirdik. Surrey’de şoförüm, diyor Cyril. Biraz da doktorum ama eğitimimi tamamlamadan üniversiteden fırlatıldım elbet.

Daniel, yeni gelenleri gözlemek için her gün kapıda beklediklerini biliyor zaten. Cyril, babalarını gözlediklerini söylüyor. Babalarının nerede olduğunu bilmiyorlar, annelerinin de, ailelerindeki başka herkesin de.

Bir akşam Daniel’la babasının çatı çıkıntısındaki odasında Cyril Londra polisinin Zelig’le ikisini alıp uçsuz bucaksız bir Londra mağarasına götürmesinin hikâyesini neşeyle Daniel’a anlatıyor.

Olympia.

Savaş yokken sergi olan yer, diyor Cyril. Gece gemiden bir sürü Nazi denizci inmiş. Heil hitlerler havada uçuşmuş, bıçaklardan kanımızın fışkırdığı şarkılar bol bol söylenmiş. Sonra birkaç gün sonra bizi bu adamlarla kamyonu koyup Butlin Tatil Kampı’na götürdüler. Butlin Tatil Kampı’nda pazar günü bir peder ayağa kalkıp Tanrı’dan Nazilere zafer kazandırsın istedi.

Cyril gülüyor. Sık sık gülüyor. Kolunu kardeşinin omuzlarına doluyor. Delikanlı, Zel, daha pek erkek sayılmaz, abisi ne zaman gülse dalgın dalgın gülümsüyor.

Sevgili arkadaşım Daniel, İngilizcen beş beş, diyor Cyril.

Dört dörtlük, diyor Daniel. İngiliz olarak doğdum, enklîğimi Alman olarak geçirdim, sonra altı yaşında tekrar İngiliz oldum da ondan.

Yenikliğini mi Alman olarak geçirdin? diyor Cyril.

Enikliğimi, diyor Daniel.

Sözcüğün harflerini sayıp anlamını söylüyor.

Yavru köpek gibi, köpek yavrusu gibi, diyor.

Dille gösteriş yaptığı için kendinden utanıyor. Ama Cyril pek memnun görünüyor.

Eniklemek, diyor Cyril. Eniklik.

Ben yalnızca yazları Almanım, diyor Daniel. Burada büyüdüm. Babam Alman kökenli İngiliz. Annemle burada tanışmış, o Almandı, bütün belgelerine Yahudi diye damga vurulana dek kendini hiç Yahudi olarak görmemiş, öleli üç yaz geçti, bunca maksadın hasıl olması annemin yaşama sevincini söndürdü. Beni burada doğurmuş, Watford'da, 1915'te. Savaş başlamış, babam toplama kampına alınmış, anneyle oğul Almanya'ya memleketlerine gönderilmiş. Babamla altı yaşına geldiğimde tanıştım. Savaştan sonra burada okula gittim. Yazları hariç. Yazları Almanya'da geçirirdik.

Şimdi yaz, diyor Cyril. Yani şu anda Almansın arkadaşım.

Daniel kocaman gülümsüyor.

Bana yardım yapar mısın soracağım, diyor Cyril. Benim Alman İngilizcem, Alman asıllı İngiliz olsun diye. Olur?

Daniel bunu zevkle yapacağını söylüyor.

Cyril elini cebinden çıkarıp Daniel'in eline küçük, yassı metalden yapılmış bir şey bırakıyor. Küçük, mineli bir yaka iğnesine benzeyen bir şey, arkasındaki iğne kopmuş ama ön taraftaki minelerin çoğu duruyor, şeftali rengi ve mavi, bir kızın kafası ve omuzları biçiminde. Kız yüzücü başlığı takmış, altın rengi bir şeyi başına tutuyor. Altında siyah beyaz yazıyla şöyle yazıyor:

CLACTON BUTLİN KAMPI 1939.

Şeyin yanında buldum. Ne derler, hani mektupların olduğu kutu?

Posta kutusu, diyor Daniel.

Ah!

Cyril gülüyor. Zelig cansızca gülümsüyor.

Der Briefkasten, diyor Cyril. Mektup. Kutu. Mektup kutusu. Mektup kutusunu bakıyordum, çünkü mektup kutusunun ağzı mektup kutusunun üstüne takılmış metal bir çubukla kapalıydı. Şimdi ne dendiğini öğrendim.

Ha, diyor Daniel. Mükemmel bir öğrencisin. Ama posta kutusuna bakıyordum diyeceksin.

Genau! diyor Cyril. Sonra yere bakıyorum, çünkü bu yüzen kıızı ayak altımda hissettim.

Rozetteki kızın göğsünün olması gereken yerde mavi mineyle yapılmış yükselen bir dalga var, tepesinde de beyaz mineden köpükler.

Sana verdim arkadaşım Daniel, çünkü burada hepimiz bir kayığın içindeyiz, diyor Cyril.

Hepimiz aynı gemideyiz, diyor Daniel.

Aynı gemi, diyor Cyril. Aynı gemi.

Teşekkür ederim. Ama kabul etmem mümkün değil, diyor Daniel.

Şu şeyi niye tutuyor şöyle, kulağına? diyor Cyril. Şey mi, duymamak için ne deniyor?

Sağır, diyor Daniel. Hayır, hayır. Kulak borusu olduğunu sanmıyorum. Sanırım bir şampanya kadehi bu, galiba kız bize kadeh kaldırıyor. Şerefe! der gibi. Bak. Şampanyadaki kabarcıklar. Şurada, minedeki küçük benekler.

Glasur. Schmelz, diyor Cyril.

Bir sandalyenin üstüne konmuş bir valizden ibaret masaya gözlerini dikmiş oturan Zelig o kadar alçak sesle bir şey söylüyor ki Daniel duyamıyor.

Zel, der Schmelz bir sesin yahut müziğin çok güzel olduğunu söylemek için de kullanılır diye hatırlıyor bana, diyor Cyril.

Zel sana hatırlatıyor, diyor Daniel. Teşekkürler Zel.

Zel başını sallıyor.

Senin olsun. Çok İngiliz lütfen olma. Ne olsa yazdayız. Lütfen kabul et, diyor Cyril.

Teşekkür ederim, diyor Daniel. Hediyeni kabul ediyorum. Çok nazıksın.

Zel'e bak, sevgilimi sana verdim diye zannediyor, diyor Cyril. Daha iyi hediye olmaz. Artık ömür boyu arkadaşsınız. Sana bu yüzen kızın sırtında bu adadan kaçma yolu verdim.

Daniel gülümsüyor. Rozeti valizin kapağına koyuyor.

Bir an sonra yok.

Nereye gitti?

Aranıyor ama valizin üstünde bir şey yok. Burada valiz yok. Biri kucağına bir tepsi koymuş.

Sandviç. Ne güzel.

Kuşluk kahvaltısı, diyor komşusunun kızı.

Ah, diyor Daniel. İşte burada.

Buradayım, diyor kız. Bugün cuma.

Daniel'ı yanlış anlıyor, kendisinden bahsettiğini sandı. Önemiyok.

Nasılsınız Bay Gluck? diyor kız. Haftanız nasıl geçti?

Benim haftamın nasıl geçtiğini sor, demek istiyor.

Daniel gülümsüyor. Kibar, tatlı, akıllı bir kız ama artık çocukluğundaki gibi ateş parçası değil pek. Daniel bazen buna üzülüyor, onun adına. Kız, ruhunu kemiren bir işte çalışıyor. Yapayalnız. Orası kesin. Aşına aşına yok olmasını seyretmek gibi bir şey.

Eski hamam eski tas, tas da güzel hamam da, diyor Daniel.

Çarşamba günü Siena'dan döndüm, diyor kız.

Ah, diyor Daniel.

Belediye binasındaki Lorenzetti resimlerini görmeleri için yirmi öğrenciyi gününbirlik geziye götürdüm. İyi Hükümet ve Kötü Hükümet.*

O resimleri hiç görmedim, diyor Daniel.

* İtalyan sanatçı Ambrogio Lorenzetti'nin Şubat 1338 – Mayıs 1339 tarihleri arasında tamamladığı üç fresk. (ç.n.)

Tiranın alt dişleri yabandomuzu diş gibi ağzından dışarı uzanıyor, diyor kız. Barış, Metanet, Basiret. Cömertlik, İtidal, Adalet, İyi Hükümet tasvirinin merkezinde yer alan bütün figürler kadın. Zırhını kuşanmış Metanet'in çevresi zırhlı şövalyelerle sarılı.

Başka? diyor Daniel.

İyi Hükümet duvarında, diyor kız, kusursuz bir denge ve âhenk var, bu durum freskin hayret verici derecede iyi durumda olmasına da derinden nüfuz etmiş. Öte yandan kötü hükümet duvarı fena hâlde yıpranmış.

Resimlerden birini anlatsana, diyor Daniel.

İyilerden mi olsun kötülerden mi? diyor kız.

Her zaman iyi hükümeti seçelim, olur mu? diyor Daniel.

Kız başparmağıyla telefonuna dokunuyor.

Hafızandan anlat, diyor Daniel.

Kız gülümsüyor.

Telefonu bırakıyor. Gözlerini yumuyor.

Gece göğünün altında akıllıca bir mimari, diyor. Evler, tatlı müşterek yaşam. Bir şeyler satan insanlar, çalışan, yazan, bir şeyler yapan insanlar. Evlenen insanlar. At sırtında insanlar, el ele tutuşmuş insanlar. İnsanlar tren ya da zincir olmuş, belki Venüs'ün çocuklarının dansı, belki sadece birbirlerine sarılan mutlu insanlar. Huzurlu bir şehir. Yaz gelmiş. Şen şakrak figürler. Biraz hasar görmüş ama çok değil. Güzelce restore edilmiş. Durumunu koruyor, yüzyılların ardından hâlâ parlak.

İkisi de gözlerini açıyor.

Ee, bugün gazetede ne var? diyor kız.

İktidardaki zorbalar ve şovmenler, diyor Daniel. Yeni bir şey yok. Akıllı bir virüs. Al sana haber. Menkul kıymetler sarsılacak. Bazı insanlar bundan çok büyük kâr edecek. Hangisinin daha kıymetli olduğunu bir kere daha öğreneceğiz, insan mı yoksa para mı.

Annesinin yüzünü düşünüyor. Ailesinin bütün parası hiperenflasyonda gitti. Ellili yaşlarında ihtiyarlamış şekilde öldü annesi.

Kendi hesabıma, ben genç ölmek istemiyorum, diyor Daniel. Komşusunun kızı gülüyor.

Annem burada olsaydı, onun için biraz geç kaldın Bay Yüz Dört Yaş derdi, diyor.

Kaç yaşında olursan ol, diyor Daniel. Hep genç ölersün.

Komşusunun kızı ona ıslıl ıslıl gülümsüyor.

Komşusunun kızı onu seviyor.

Babam İspanyol nezlesi dönemini atlatmış, diyor Daniel. Bu konudan bahsettiğini sadece bir kere duydum. Şahsi bir şey olmadığını unutmadan gerekiyordu, demişti. O zaman artık korkmuyormuşsun. Neyse, boşver bunu. Ne okuyorsun?

Şu anda genellikle telefonumdan haberleri okuyorum, diyor kız. Ama bir de bu var.

Karton kapaklı bir kitap uzatıyor.

Roman, diyor. Fena değil. Woolf ayarında değil tabii. Ama öyle olduğunu düşünüyor. Rilke ve Katherine Mansfield'la ilgili. İsviçre'de birbirlerine yakın yaşadıklarını ama hiç tanışmadıklarını biliyor muydun? Hiç Rilke okudun mu?

Ah, diyor Daniel. Rilke.

Rilke hakkında düşünmek istediği şeyler var. Ama şimdi Rilke'yi düşünemez çünkü Cyril yine burada, komşusunun kış bahçesindeki güzel sandalyede yanına diz çökmüş.

Her zaman Cyril'in yanında olan solgun Zelig'in hayaletine başıyla selam veriyor. Zelig de başını eğerek cevaplıyor.

İkisi de burada, kış bahçesinde değil elbette. Zel 1947'de öldü, buralarda fazla kalmadı, nasıl kalabilirdi, o kadar büyük bir süratle öyle yaşlandırılmıştı ki. Cyril 1970'te gitti, 1970 miydi?

Yine de burada işte, parlak, canlı ve Daniel'in yanında, birlikte ileriye bakıyorlar, gözleri telin arkasındaki denizin gümüş yüzeyinde.

Kardeşim çok kötü günler geçirdi, diyecek Cyril sadece. Kardeşimin hafızası, diyor Cyril, bir yangın seni kavurduktan, içindeki her şey eriyip biçim değiştirdikten sonra geriye kalan şey.

Cyril'e sadece işkence ettiler, çok az, biraz itilip kakılma. Şanslıydı. Onu merkeze götürdüler, kafasına ve midesine yumruk attılar, homoseksüel olduğunu ve asılacağını söylediler, yaşamasına izin verilmeyecek kadar çok sayıda Ari kızı baştan çıkardığını söylediler, onun gibi sakıncalılara ölüm cezası verildi, yani o öğleden sonra avluda asılacaktı, oturmasını söyleyip tam oturacağı sırada sandalyeyi altından çektiler, o da yere düştü, bir oda dolusu kahverengi gömlekli kahkahası. Bir daha yaptılar. Bir daha. Bir daha.

Sonunda binanın başka bir yerinde dikkatlerini dağıtacak başka bir şey oldu, Cyril'i unuttular. Cyril fırsatı kullanıp sıvıştı. Giderken, koridorun iki tarafına sıralandıklarını gördü, tüfeklerinin kabzaları sıraların arasından yürüyecek bir sonraki kişi için hazırды.

Sırf bu kadarcığı bile, yumruklanmak, hakarete uğramak, dehşet vericiydi. Aslında orada olmayan bir sandalyeye oturmak ve olmadığını bildiğin hâlde sandalyeye oturmaya çalışman gerektiğini, çünkü bunu yapmazsan seni oracıkta öldüreceklerini bilmek bile o kadar dehşet vericiydi ki, dedi Cyril, az daha aklını kaçırıracaktı. *Ama ayağa kalkmayı sürdürdüm. Yere her düştüğümde ayağa kalktım. Kafamın içinde yapabilirsin diyorum, Chaplin gibi olabilirsin. Kalk. Ayağa. İşte böyle. Şimdi. Ceketini süpür.*

Daniel komşusunun kızının söylediklerini duymakta ve dinlemekte zorlanıyor.

CLACTON BUTLİN KAMPI 1939.

Belki düşmüştür diye halının üstündeki terlikli ayaklarına doğru bakıyor.

Ama orada olmayacak tabii.

Zamanın başka bir yerinde, değil mi?

Nerede?

Nerede ve ne zaman düşürdü?

İnsanın başkasına hediye edeceği öyle güzel bir şeydi ki.

Kendine çok kızıyor.

Bazen çok dikkatsizlik ediyor.

Hatırlayamadığı şeyleri unuttuğu için kendine ne kadar kızdığını anlatmaya kelime dağarcığı yetmiyor.

Mesela. Âşık olduğu bir kız. Daniel bir gece karanlıkta panik içinde uyandı. Kızın parfümü Rive Gauche değildi! Daniel yıllardır kendi kendine parfümün Rive Gauche olduğunu söyledi. Ama yanlış şeyi söylüyormuş, yanlış ismi. Başka bir şeydi!

Karanlıkta utanç içinde yatıyor.

Nasıl telafi edeceğini bilmiyordu, bilmiyor. Bu işi düzeltmek zorunda.

Ama insan hafızasını nasıl düzeltir?

Çok çok özür dilerim.

Başka bir Fransız parfümüydü. Jolie. Jolie bir şey.

Odasındaki tuvalet masasındaki şişenin yan tarafında Jolie yazıyor. Diğer sözcük şişenin diğer tarafında. Kafasının içinde şişenin diğer yanını görmeye çalışıyor.

Hayır.

Göremiyor.

Kız para kazanmak için Çorba Mutfağı'nda çalışırdı. Sonra bazı resimlerini sattı. Sonra oyunculuk yaptı, Royal Court, BBC. Sonra öldü.

Çorba Mutfağı. Aşevi değildi, çorba servisi yapan bir restorandı. Londra yoksulluktan uzaklaştıkça gitgide daha fazla rahat görür olmuştu. Sanatçılar çalışırdı orada. Kız sanatçıların hepsi orada çalışırdı.

Komşusunun kızı şimdi daha ısrarcı bir tavırla bir şey söylüyor.

Çok özür dilerim, diyor Daniel. Ne demiştin?

Man Adası'nı soruyor.

Ha.

Onu nereden biliyorsun? diyor Daniel.

Kız, Daniel'in bu konuda bir şeyler söylediğini, Paulina'nın da duyduğunu söylüyor.

Ya.

Evet, diyor Daniel. Şey. Orada pek kaldım sayılmaz, düşününce hiç kalmadım gibi bir şey. Ve korkunç bir yerdi.

İstisnaiydi. Yine de korkunçtu. Ama fazla kalmadık. Babam ilk savaş boyunca kampta tutulmuş, altı yıl. Wakefield. Loft-house. Lofthouse güzel bir kampmış, üst sınıfmış, paralıymış. Annem ödemiş. Ama babam dışarıya yine de delirmiş, çok güçsüz, berbat hâlde çıkmış. Sağlığı mahvolmuş. Ömrünün geri kalanını hastalıklı geçirdi.

Daniel gözlerini yumuyor.

Masal Evi'nin karanlığında açıyor. Yatakla şilte babasında. O yüzden battaniyelerinin birini Daniel'a verdi. Daniel yerde, bir battaniye üstünde, iki battaniye de yerle arasında. Karanlıkta babasının sesi:

Wakefield da tatil yeri idi. Bölgedeki tramvay şirketinde çalışanlar için. İnsanları tatil yerlerine kapatmayı seviyorlar. Neyse işte bir kız, bir gün, on altı yaşlarında, güzel bir kız, katırtırnaklarının arka tarafında yürüyordu herhalde, su rezenelerine uzandığını gördü. Yetişebilirsem suya koyarım, bir kaşık da şeker, bulabilirsem tabii, kelekler su rezenesine bayılır diye düşünmüştüm. Ama yetişemiyordum, kız da bunu gördü, çabaladığımı gördü, çalıların arasından geçip geldi, rezene toplayıp hiç tantana etmeden tellerin arasından bana verdi. Bunun yüzünden Wakefield Hapishanesi'nde üç ay yattığını duydum. Bana özellikle haber vermişlerdi. Devlet arazisinde yağmacılık. Düşmanla işbirliği. Benim suçum. O kızı sık sık düşünürüm. İnşallah bir zarar görmemiştir. Öyle büyük bir hediyeydi ki.

Sence burada ne kadar kalacağız? diye soruyor Daniel ona.
(Haftalar oldu. Haftalar yıllar gibi geçti.)

Gerçekten umudum var, diyor babası alçak sesle.

Daniel karanlıkta hayretler içinde.

Babasının herhangi bir konuda düşüncesizce umuda kapıldığını hiç görmedi.

Bu defa farklı. Burası artık farklı bir yer, İngiltere yani, diyor babası. İyi tarafı öne çıktı. Biliyorum, biliyorum, biraz hırpalandık. Ülkenin bereketini sömüren içimizdeki düşmanlar, hepsini bağlayın hepsini hapsedin, bütün Almanlar düşman ajanı teraneleriyle kaçınılmaz bir şey bu.

Ama Bayan Rathborne parlamentoda konuşuyor. Chichester Piskoposu parlamentoda konuşuyor. Bay Wedgwood, genç Bay Foot, bir sürü kişi, istila gibi görünmesine karşın, onlar için her şey muallakta olmasına karşın yine de zaman ayırıp parlamentoda bizden bahsediyorlar. Hem Bay Foot fırsat teptiklerini söyledi, Nazilerden çok nefret ettiğimiz ve çok bilgi sahibi olduğumuz için özel yeteneklerimiz olduğunu, bir yeraltı ordusu oluşturabileceğimizi, İngiltere için savaşabileceğimizi, faydalı olacağımızı söyledi. O zamanlar kimse böyle şeyler söylemezdi. Her şey çok farklı. Artık adaletin ne olduğunu ve savaşa neden girileceğini ve girildiğinde neler olacağını biliyorlar. Para uğruna yalan söyleyen gazetelerden haberleri var. Masum insanların hapse atılamayacağını biliyorlar. Britanya halkı adildir. Beceriklidir. Metanetlidir. Çocukluk etmezler. Artık sakın ve medeniler. Bu işi düzeltecekler. Göz açıp kapayıncaya dek buradan çıkacağız. Babam demişti dersin.

Babası demişti.

Daniel 1941 yılının ocak ayının sonlarında eve döndü. Babası da tahliye kâğıtlarını o sıralarda aldı.

Steyning'e döndüler, bahar için gülleri tam zamanında budadılar. Daniel bir tıbbi muayeneden daha geçti, bu defa iş

görür raporu aldı, orduya yazıldı, Britanya tebaasıydı, o yüzden sorun değildi, Kraliyet Donanması.

Babası o yaz öldü. Daniel denize açılmıştı bile.

Wakefield? diyor komşusunun kızı. Barbara Hepworth'ün büyüdüğü yer? Taşını yapan sanatçı.

Daniel gözlerini bir başka yüzyılda, kış bahçesinde açıyor.

Kız, anne çocuk maketinden geriye kalanı kastediyor.

Bir kere yattığı bir kadın, taşın çocuk parçasını çaldı. Öylece alıp cebine attı, seneler önce.

Ama anne taş hâlâ Daniel'daydı, o yüzden umursamamıştı. Gerçi eser satılamaz bir hâlâ gelmişti. Bu da iyi bir şeydi. Başka her şeyi sattığında bunu elinde tuttuğu anlamına geliyor. İyi. Taşı çok seviyor.

Nerede olduğunu hatırlamak için aklını zorluyor. Bu evde, (şu anda nerede olduğunu hatırlamak için aklını zorluyor)

Komşusunun evinde ona ait olan odada, kitaplığın tepesinde.

Boşver şimdi onu, diyor Daniel. Acaba etrafta bir yerde küçük, renkli, metalden bir şey görmüş olma ihtimalin var mı?

Küçük, metalden ne? diyor komşusunun kızı.

Yüzücü biçimli, diyor Daniel. Başının yanında bir kadeh tutuyor, şöyle.

Kolunu kaldırıp başının yanına götürüyor, boş çay fincanını kulağına doğru eğiyor. Gamsız. Kız gülüyor.

Hayır, diyor. Gördüğümü hiç sanmıyorum. Ne o şey?

Birbirimizi tanıdığımız bunca yıldan beri, diyor Daniel, üstümde ya da evimde bir yerde küçük, yassı metalden bir şey, kız biçimli, yüzen bir kız biçimli bir yaka rozeti gördün mü hiç?

Gördüysem de hatırlamıyorum, diyor komşusunun kızı.

Küçük bir şey, diyor Daniel. Neyse. Kaybetmişim demek.

Kız yeniden kitabını okumaya başlayana dek bekliyor. Sonra çaktırmadan ayaklarının çevresindeki zemini kontrol ediyor, altlarında bir şey var mı diye terlikleriyle yeri yokluyor.

Güzel bir yaz sabahı bir adam kantinde Daniel'ı görmeye geliyor. Daniel'ın Douglas limanına vardıklarında gördüğü adam bu, yürüyüşte önündeki adam, önündeki adamın daha hızlı gidemeyecek kadar yaşı olduğu konusunda çavuşa bağırarak adam.

Kendini Bay Uhlman diye tanıtıyor. Fred.

Hâlinde tavrında çok resmi, törensel bir hava var. Öyle ki Daniel ona Fred diye hitap etmeyi düşünemiyor bile.

Bay Uhlman, genç Bay Gluck'ün Almancayı anlamasının yanı sıra anadili İngilizce olan bir adam olduğunu duyduğunu söylüyor.

Burada doğdum, diyor Daniel, sonra başka yere götürüldüm, altı yaşına kadar Almancadan başka bir şey konuşmadım. Ondan sonra sadece İngilizce. Alman benliğim altı yaşında.

Çevirilerle ilgileniyorum, diyor adam, herkes aynı şeyi söylemeye çalışırken nasıl farklı farklı şeyler söyledikleriyle. Diller arası yeteneğinle ilginç bir vaka olacağını düşünüyorum. Bu küçük kıtanın değişik versiyonlarını topluyorum.

Daniel'a dört dizelik Almanca bir şiir veriyor, şiir çok kalın, kâğıtların eskiden olduğu gibi kalın ve güzel olduğu bir kâğıt parçasına yazılmış.

Anneannem bunu tekrarlamayı severdi, diyor Bay Uhlman. İngilizce olarak senden duymak isterim.

Daniel şiiri okuyor.

Veresiye hesaplar için orada bulundurulmuş güdük kurşun kalem alıp bıçakla yontuyor. Bir parça tuvalet kâğıdının üzerine yazıyor. Bazı yerlerin üstünü çiziyor.

Hepsini baştan yazıyor, alıştırma'nın üstünü çiziyor.

Kafiye düzenini değiştirmek zorunda kaldım, gramer konusunda da affedilmez derecede serbest davrandım, diyor. İlk deneme.

Bay Uhlman şiiri okuyor.

Şükür duası etme, benim için etme.

Aşai rabbani ayini söyleme, benim için söyleme

Benim öldüğüm günde

Ne bir şarkı söylenecek ne de bir kelime.

İyi bir başlangıç! diyor Bay Uhlman.

Memnun görünüyor.

Heine sizinle aynı fikirde olur muydu bilmem, diyor Daniel.

Demek Heine'yi de tanıyorsun, diyor Bay Uhlman. İngiltere'de eğitim görmüş olmana karşın.

Kız kardeşim Alman, diyor Daniel. Ne diyorsunuz? İşinize yarar mı?

Beğendim, diyor Bay Uhlman. Çok beğendim. Güzel. Teşekkür ederim.

Belki karşılık olarak Bay Uhlman, diyor Daniel, Heine'nizin yazıldığı kâğıttan üç sayfa ödünç verirsiniz bana. Ödünç diyorum, çünkü söz veriyorum, size aynı bunun kadar güzel ya da daha güzel üç sayfa kâğıt vereceğim, elime geçer geçmez. Savaştan sonra. Unutmam.

Bay Uhlman gözlerini iri iri açıyor.

Daniel tezgâha bir tüp diş macunu bırakıyor. (Diş macunu, çikolata gibi, pahalı.)

Bu da size bir hediye, diyor. Tamam mı?

Bay Uhlman yaşlı, en az kırkında. Basına gönderecekleri mektubu imzalayan sanatçılardan biri. Mektubun bir kopyası kampta dolaştı. *Şu anda I.O.M Douglaştaki Hutchinson Kampı'nda tutulan, aşağıda imzası bulunan sanatçılar, ressamlar ve heykeltıraşlar olarak Britanyalı bütün meslektaşlarımıza ve dostlarımıza acil bir çağrıda bulunmak istiyoruz. Evlerimizi ve ülkelerimizi hem kendimiz, hem de çalışmalarımız oralarda büyük bir tehlike altında olduğu için terk ettiğimiz herkesin malumu. İngiltere'ye geldik, çünkü inancımız burada...*

Devam ediyor:

Avrupa'da demokrasinin son umudu belirsiz bir süre bir şey yaratmak bu ülkeye en büyük faydası sanat misyonu. Sanat dikenli teller ardında yaşayamaz ... bazı gazeteler içinde bulunduğumuz gergin durum binlerce kişilik kapalı topluluklardan haftalarca haber alamamak "Beyaz Kitap" unutulması için zemin hazırlıyor...

Ve bitiyor:

Ve bize, Nazi baskısından kaçan bütün sığınmacılara iade edilmesi gereken bir şey var, hiçbir sanatçının onsuz yaşayamayacağı ve üretemeyeceği şey: ÖZGÜRLÜK.

Bay Uhlman'ın eşi, diye anlatıyor Bay Uhlman Daniel'a, kendisi tutuklandıktan birkaç gün sonra ilk çocuklarını dünyaya getirmiş, Bay Uhlman'ın henüz görmediği bir kız bebek.

Daniel sanatçıların mektubunu düşünüyor.

Göreceksiniz, diyor.

Bay Uhlman teşekkür olarak hüznle gülümsüyor. Eskiden avukat olduğunu söylüyor. Lisansını ne zaman aldığını ve bir sabah işe gidip ofisinde oturduğunu ama adliyenin bir yerlerindeki feci çekiç ve testere gürültüleri yüzünden dikkatini toplayamadığını anlatıyor Daniel'a. Ne olduğunu anlamak için aşağı inip avluya çıkmış.

İşçiler bir darağacı kuruyormuş.

Hayır. Giyotinmiş.

Zamanında kaçmayı başarmış, Fransa'ya gitmiş, ressam olmuş, İspanya'ya gitmiş, seyahat eden genç bir İngiliz kadınla, Sör Henry Croft'un kızıyla, bebek kardeşlerine Marx öğreten türden (kutsal şeylere küfür!) bir kızla tanışmış. Kız ondan sonra akla hayale gelmeyecek bir şey yapmış, beş parasız bir Yahudi göçmenle evlenmiş. Karakolda Bay Uhlman'ın ceketi-

* Filistin'deki 1936 – 1939 Arap ayaklanmalarının ardından Neville Chamberlain başbakanlığındaki Britanya hükümetinin hazırladığı resmi rapor ve takip edilecek politika belgesi. (ç.n.)

nin cebine biraz mürekkeple bir paket kurşun kalem sokuşturmuş. Valizine de bu güzel kâğıtlardan bir bloknot koymuş. Bay Uhlman bloknota her gün resim çizdiğini söylüyor, en azından bir çizim, bazen daha fazla. Moralinin az mı yoksa çok mu bozuk olduğuna bağlıymış. Ne durumda olursa olsun, yardımı dokunuyormuş.

O akşam ışıklar kapatılmadan önce Masal Evi'ne geliyor ve ön kapıda Daniel'i bekliyor. O çok kaliteli kâğıttan üç boş sayfa veriyor ona.

Bu kâğıtları vermeye yanaşacağım kimse yok gibi bir şey Bay Gluck, diyor. Üç resim ediyor.

Gülümsüyor.

Dişlerimin ne kadar temiz olduğuna bir bakın, diyor.

Bir gün Daniel'in o günün resminin çizilmesini seyretmesine izin veriyor. Odasında oturuyor, kâğıdı dizlerinin üzerine oturttuğu küçük valizin kapağına dayıyor.

Boyalarla uğraşmaya o kadar hevesli değilim bu aralar, diyor. Esas hakikat çizim yapmak.

Kalemmini bırakıp yataktan kalkıyor. Valizi açıp birkaç kâğıt çıkarıyor. Daniel'a bir mürekkep çizimi gösteriyor, koyu renk.

Ascot'taki yatakhane! Atmosfer ve karanlık yatakhaneye o kadar benziyor ki Daniel oranın kokusunu alıyor yine. Her yanından soğuk bir ter boşanıyor.

Bay Uhlman Ascot'ta posta beklemekten aklını yitirecek gibi olduğunu anlatıyor.

Bir ay, diyor. Koca bir ay. Londra o kadar yakın ama kimse-den gelen bir şey yok. Çocuğum doğdu doğacak.

Daniel'a üstünde çalıştığı resimlerden birkaçını daha gösteriyor. Resimler yeni doğmuş çocuğuna ithaf edilmiş. Pek çoğunda elinde bir ipin ucunda sallanan bir balon tutan küçük bir kız yürüyerek cehennemden geçiyor. Cehennem boyunca balon kızın yukarısında havada kalıyor ve kız geziniyor, meraklı, kayıtsız, hiçbir şeyin dokunmadığı biri ve etrafında olup biten

cehenneme yaraşır şeyler kadar güçlü, hatta çizimler çoğaldıkça gitgide onlardan güçlü hâle geliyor. Yıkılmış binalar, darağaçları ve zincirli direkler, yer yer ağaçlara asılmış insanlar...

Goya'ya selam yolladım, bak, diyor Bay Uhlman işaret ederek ve çocuk perişan manzarada üst üste yığılmış kurukafa tepelerinin önünden geçerek yürüyor. Asılmış bir kadını geçiyor. Dehşet ona dokunmuyor. Neşeli bir iskeletle dans ediyor.

Daniel'in seyretmesine izin verdiği gün Bay Uhlman, içinde bir korkuluk olan bir çayır resmine kuşlar ekliyor. Resmin içinden bir patika geçiyor. Balonlu kız o patikada yürümüş, başka çocuklarla karşılaşmış, korkuluğun altında hepsi gülümsüyor; korkuluk, cesedi şişmiş ölü bir asker, çünkü şapkasında cıvıldaayan küçük bir kuş var.

Sanattan hoşlanır mısınız Bay Gluck? diyor Bay Uhlman.

Sanat hakkında hiçbir şey bilmiyorum Bay Uhlman, diyor Daniel. Kız kardeşim bazen resim yapar. Ama ben hiçbir şey bilmiyorum.

Her şeyi olduğu gibi ve olmadığı gibi görmek hoşunuza gider mi? diyor Bay Uhlman.

İkisini de görmeden edemiyorum, diyor Daniel. Bazen keşke öbür türlü olsaydı diyorum. Ama yapamıyorum.

O zaman tebrikler. Sanatçılıktan sadece bir adım uzaktasınız, diyor Bay Uhlman.

Korkarım beni asla olmayacağım biriyle karıştırıyorsunuz, diyor Daniel.

Bay Uhlman gülüyor.

1920'lerin çılgınlığında gittiği bir karnavalı bahsediyor.

Ve birden kasabadaki herkes dans delisi oldu, dans salgınıydı, diyor Bay Uhlman. Bütün kasaba dans etti de etti, delilikten ve yoksulluktan. Bu yüzden neşeye boğulmuşlardı.

Biraz daha kuş çiziyor. Kalem, kâğıdın üstünde belli belirsiz hareket ediyor ve kuşlar tarlanın üstünde toplanıyor.

Başka bir gün. Bay Uhlman'ın morali o kadar bozuk ki resim yapmaya pek mecali yok.

Cliveden' ahalisi Hitler'le dostluk kurup flört ederken ben ona karşı mücadele ettim, diyor.

Nazikçe söylüyor ama infial içinde.

Sonra tavrını değiştiriyor. Soruyor:

Kurt'la tanışmak hoşunuza gider miydi Bay Gluck?

Kurt'un adı çıkmış. Akşamları köpek gibi havlayan sanatçı o, havlamaları kampın sokaklarının dört bir yanından duyuluyor. Yatakta değil, köpek gibi sepette uyuduğunu söylüyorlar. Fincanla ve tabağıyla o şeyi yaptığında Daniel da sanatçılar kafesindeydi. Tabakla eş bir fincan bulmak ender görülen bir şey ama Kurt bulmuştu, kafedeki bir masada oturuyordu, çevresi birbiriyle konuşan insanlarla doluydu, sonra Kurt'un mırıltıları ve yaptığı şey yüzünden içerisi gitgide sessizliğe bürünmeye başladı, fincanla tabağı yavaş yavaş önünde döndürüyordu ve durmadan *yalan, yalan, yalan*** diye tekrarlıyordu. Hayır, Almanca *leise* sözcüğüydü, sessiz anlamına gelir, *sessizlik lütfen* der gibi, Kurt bunu çok ama çok alçak sesle söylüyordu *leise leise leise* tekrar tekrar, sonunda etrafındakiler *leise* oldu, sessiz kalıp dinlediler, *leise* sessizliği sudaki bir halka gibi yayıldı Kurt biraz daha kuvvetli bir sesle her seferinde biraz daha yüksek sesle *leise* derken *leise* odaya yayıldı *leise leise leise* sonunda bütün oda *leise* oldu Kurt'un gitgide daha yüksek bir sesle *leise* demesini dinlediler *LEISE* bağırarak söylüyordu artık *LEISE* sonra avazı çıktığı kadar bağırarak *LEISE* neyi var neyi yoksa çığlığına katıyordu ve artık ayaktaydı, fincan tabağını hâlâ havada çeviriyordu sonra fincanı da tabağı da şiddetle yere çaldı onlar da şiddetle yere çarpıp paramparça oldular.

* Bir Galler prensine, iki düke, bir kont ve sonunda Astor vikontlarına ev sahipliği yapmış olan malikâne ve arazisi. Bugün beş yıldızlı bir oteldir. Burada ayrıca kraliyet ailesinin 1930'larda Nazi sempatisini olduğu iddialarına atıf var. (ç.n.)

** İngilizcede "yalanlar" anlamına gelen "lies" sözcüğü, buradaki Almanca sözcükle aynı şekilde telaffuz ediliyor, Daniel o yüzden önce yanlış anlıyor. (ç.n.)

Sessizlik.

İçerideki herkes afallamış.

Sonra herkes bağıyor, gülüyor, öfkeli, mutlu. Aynı anda hepsi.

Daniel'a gelince, onun hissettiği ilk defa derin bir nefes aldığıydı, ta ne zamandan beri bilmiyor. Tutuklanmalarının öncesinden beri mi? Yıllardan beri mi, neredeyse on yıldan beri mi? Günlerin korkunçlaştığı zamanın öncesinden beri mi?

Kamptaki herkes Kurt'un eserleriyle Hitler'in bizzat alay ettiğini biliyor.

Buradaki bu şeyden çıkabilirsek ve ölü değil de sağ çıkabilirsek, diyor Cyril bir akşam alacakaranlık havlamasını dinlerken, bir köpek alıp adını Kurt koyacağım. Çok işe yarıyor, Kurt'un havlamaları yani. Bizimkinin yanındaki odadaki yaşlı adam geceleri imdat diye bağııp onu öldürmeye geldiklerini söyleyerek uyanınca kendime hadi yeniden uyu diyorum ya da Zel'e diyorum, çünkü bu sadece köpek Kurt'a cevap veren birinin sesi.

Kurt sağlam kavrayışıyla Daniel'ın elini iki elinin arasına alıyor.

Seninle tanıştığım için memnunum ve şanslıyım, diyor. Şanslı bir adamsın, her zaman mutluluk seninle.

Daniel'la el sıkışıyor.

İşte mutlu şansın genç elini sıktım, diyor. Demek ki bu savaştan sağ kurtulacağım. Üstelik kantinde çalışıyorsun. Seninle tanışmayı istememin sebebi. Bir ricam var.

Stüdyoyu göstermek için Daniel'ı üst kata çıkarıyor.

Bir kolaj yapmakla meşgul. Yanardöner dantellerden yapılmışa benzeyen bir şey.

Daniel kolajın balık derisinden yapıldığını görüyor.

Oda bir tuhaf kokuyor, keskin, tatlı. Daniel sonra Kurt'un lazımlığını tekmelediğine ve içindeki birkaç günlük kalıntıların

zemin tahtalarının arasından sızıp alt kata akacağından ve bu yüzden stüdyosunun elinden alınacağından korkup paniğe kapıldığına dair dolaşan hikâyeyi hatırlıyor.

(Hikâyeye göre Kurt dökülenleri temizlemek için üstünü başını yırtarcasına çıkarmış.

Sonra da hepsini yeniden giymiş, diyor Cyril.)

Odanın dört bir yanında kırık tahta parçalarının, bazıları da eski bir piyanonun kopuk bacaklarının üstüne oturtulmuş yeşilimsi mavi baş heykelleri, hayvan heykelleri, ne olduğu anlaşılamayan şekillerde heykeller var. Yumru yumru, pürüzlü şeyler. Fena hâlde tanıdık bir yanları var.

Kurt Daniel'a kantinde ya da dükkânda kimsenin kullanmak ya da yemek istemediği, genellikle çöpe atılan şeyleri bir kenara ayırıp sonra ona verme nezaketini gösterip gösteremeyeceğini soruyor. Boş sigara ve diş macunu kutuları, çikolata kâğıtları. Çürümüş lahana yaprakları. Ayrıca en acil ricasının yenmeyen yulaf lapaları olduğunu söylüyor, Daniel kahvaltıdan sonra çöpe atılmış yulaf lapası bulursa.

Daniel heykellerin katılaşmış yulaf lapasından yapıldığını o zaman fark ediyor, lapadan malzeme öyle küflenmiş ki heykellerin hepsinden yeşil saçlar fışkırıyor.

Bu heykeller canlı diyor.

Kurt kaşlarını çatıyor.

Daha büyük övgü yok, diyor.

Kaş çatması bir tür gülümseme.

Daniel gözlerini açıyor.

Savaşları yaşadın, diyor komşusunun kızı.

Eli Daniel'ın omzunda.

Çırpınıp dönerek bağırıyordun, diyor.

Daniel'a tepsiyle çorba getirmiş.

Yaşadım, diyor Daniel. Gerçekten yaşadım.

Neredeydin? diyor kız? Rüya da ne gördün?

Douglas şehrinde yürüyordum, diyor Daniel, hepimiz yürüyorduk, Sinema Evi'ne giden yoldaydık, yanımızdaki muhafız taşıyayım diye silahını bana verdi, çünkü yorgundu.

O zaman kaçabilirdin, rüyada yani, diyor kız. Silahın varmış. Kendi silahını o muhafıza doğrultabilirdin ve hepiniz kaçardınız.

Daniel gülüyor.

Ah, rüya değildi, diyor. Gerçekten oldu. Nereye kaçacaktık? Sadece faşistler kaçmaya çalışırdı.

Kaşığt tepsie bırakıyor.

Sonradan Bay Uhlman'la Charing Cross Yolu'nda karşılaştım. Selamlaştık, el sıkıştık, nasılsınız? Ama ondan sonra, ne diyeceksin? diyecek hiçbir şey yok. Ben de kitapçığı işaret ettim. Dedim ki, Hutchinson'da yaptığınız çizimlerin kitabı çıkmış, gerçi ben henüz kitabı görmedim, görmeyi dört gözle bekliyorum.

Güldü.

Dört gözle, dedi. Ne laf ama. Herkes öyle dört gözle bekliyordu ki kimse kitabı satın almadı. Kimse savaşıla ilgili bir şey görmek istemiyor artık. Basılır basılmaz kitabı kimse istemez oldu.

Size üç sayfa iyi kalite kâğıt borçluyum, dedim.

Borcunuzu siliyorum, dedi.

Birbirimize neşeyle veda ettik.

Onu bir daha görmedim.

Ama kitabının bir nüshasını yıllar sonra, Bay Uhlman öldükten sonra gördüm, bütün resimleri gördüm, bazılarını daha önce görmüştüm, o zaman hatırladım, biri onları zihnime dağlamış gibi hatırladım, resimlerdeki balonlu o küçük kız, Uhlman'ın kızı, yeni doğmuş çocuk, cehennemden geçmeyi sürdürüyor, ta kitabın sonuna dek ve son sayfalarda...

gölmeye başlıyor

ne yapıyor, şeyin alt tarafını yakalıyor, hani şey, din adamlarının giydiği,

Şey mi, cüppe? diyor komşusunun kızı.

Evet, ondan, cüppe, kız onu aşağı çekiyor, dev bir din adamı var, haçı gamalı haç, kız adamı cüppesinin eteğinden yakaladığı gibi hop, yere deviriyor. Sonra bir ayağı havada duruyor, sirk dansçısı ya da cambaz gibi, eli kalçasında, din adamının geniş karnının üstünde dengede duruyor, balonu gökte ta yükseklerde.

Keşke bunu gördüğümü Bay Uhlman'a söyleyip ona teşekkür edebilseydim.

Rüyada sinemaya gittiğinizi mi söylemiştin? diyor komşusunun kızı.

Ah, rüya değildi. Gerçekten gittik, diyor Daniel. Götürdüler. İki muhafız. Bizden dört yüz kişi. Kasını ayında bir gün. Sinema Evi. Cephesi sahte Tudor tarzındaydı. Çok güzeldi. The Great Dictator.* Berber Chaplin pek güzel bir kıza âşık. Kız kardeşimle adaş bir kız. Gerçekten önemliydi, Hitler'e böyle kafa tutmak yani. Ve o akşam kampa dönüşte bir konser. Schubert'ti galiba.

Hapishaneye hiç benzemiyor doğrusu, diyor kız.

Hapishane hapishanedir, diyor Daniel. Zamanını nasıl geçirirsen geçir.

Çorbayı bitiriyor.

Teşekkür ederim, diyor. Çok nazıksın.

Rica ederim, hiç önemli değil, diyor kız.

Daniel'in öğleden sonraları hep yaptığı gibi yatması için yatağa gitmesine yardım ediyor.

Bir de Bay Gluck, diyor. Bir şey soracaktım. Şey mi demiştiniz. Şeyiniz varmış. Kız kardeşiniz?

Vardı, diyor Daniel.

* Büyük Diktatör. Ülkemizde zamanında Şarlo Diktatör adıyla gösterilmiş 1940 tarihli Charlie Chaplin filmi. (ç.n.)

Başka bir şey söylemiyor.

Misafirlerin geleceği vakitten biraz önce uyandırırım sizi, diyor kız.

Misafirler, diyor Daniel.

Bugün sizi görmeye gelecek insanlar, diyor kız. Hani şu adam. Annesini tanıyormuşsunuz. Hatırladınız mı?

Daniel başını iki yana sallıyor.

Ah doğru ya, diyor.

Kız Fransız pencerelerindeki perdeleri çekip kapatmaya gidiyor.

Açık kalsın, diyor Daniel. Bugün dışarıda güzel bir ışık var.

Kız perdeleri yine açıyor.

Teşekkür ederim, diyor Daniel.

Gözlerini yumuyor.

On yedi yaşında. Kız kardeşi on ikisinde, daha çocuk. Berlin'deki dairenin ön odasındalar, Daniel yaz için gelmiş, dirseklerini denizliğe dayamış, birbirlerine yaslanarak büyük, açık pencereden dışarı eğilmişler, ikisi de aşağıdaki öğleden sonra trafiğini seyrediyor.

Tartışıyorlar. Hep tartışırlar.

Daniel, Max Linder'in daha iyi bir komedyen olduğunu söylüyor.

Kardeşi tüm kalbiyle Chaplin'ci.

Evet ama Linder kalıcı olacak, diyor Daniel. Orası su götürmez. Çok yönlü, yenilikçi. Bir kitle komedyeni, toplumsal zekâsı olan bir adam. Chaplin Linder'in yanında soytarının teki, silik bir taklit. Başka birinin numaralarını çalıp özgünü kadar iyi olacağını zannediyor. Olamıyor tabii, çünkü değil. Esas kaynak Linder. Esas olan Linder.

Hannah, Daniel'in hâline üzülmüş gibi başını iki yana sallıyor.

Kitle komedyeni, diyor.

Daniel çok safça bir şey söylemiş gibi gülüyor.

Chaplin her daim yeşil, diyor İngilizce. Max Linder, ömrü sadece bir sene süren o güzel şeylerden biri. Bekle ve gör, yaz ağabeyim.

Son zamanlarda Daniel'a böyle hitap etmeyi huy edindi, sanki Daniel gerçekten ağabeyi değilmiş gibi. Sanki bir senenin yalnızca bir mevsiminde ağabeyiymiş gibi.

Daniel en üstünlük taslar tavrını takınıyor.

Bekleyip göreceğiz, diyor.

İster bekleyelim ister beklemeyelim, diyor Hannah. Serseri züppeden uzun ömürlü olacak bence, hem de binlerce yıl farkla.

Yaz sonlarında bir sabah, gündüzler hâlâ güzel ve sıcak, geceler soğuk, eh, eylül sonu, Daniel Masal Evi'nin arkasında güneşte oturup kâğıtların katlarını açıyor.

Üç sayfa var.

İkisini alıyor, rüzgâr uçurmasın diye dizine dayayıp tutuyor, üçüncüsünü yeniden kıvrıp iç cebine tıkıyor.

Kıpkızıl saçlı genç muhafız (Daniel ona İrlandalı diyor, o da Daniel'a İngiliz diye hitap ediyor) Daniel'a epeyce uzun bir kurşun kalem parçası verdi.

Kalemi yontmak için mutfaktaki meyve bıçağı da yanında.

Sevgili küçük Hanns'ım

diye yazıyor ilk sayfanın tepesine, küçücük, elinden geldiği kadar küçük ama yine de okuyabileceği harflerle. Hannah dünyanın izin verip vermeyeceğine aldırmaksızın canının istediğini yapmaya kesinlikle kararlıyken Daniel ona Hanns der

olduğun yerde işler nasıl gezgin ruhlum?

Hanna bunu sevecek, wandervogel yani göçmen kuş karşılığı olarak gezgin ruh

yoksa Daniel'ı olgunlaşmamış mı bulur?

El yazısı berbat

El yazım berbat, özür dilerim, köreldim, bugünlerde ellerimle pek fazla sözcüklü iş yapmıyorum

bugünlerde'den yapmıyorum'a kadar her şeyin üstünü çiz
ama sana anlatacağım ve bu mektupta göreceğin gibi bunu ge-
liştirmek için çalışıyorum. Mektubum sana merhaba demek için
bir gülümseme ve kahkahayla geliyor, nasılsın? biraz dövüş alıştır-
ması yapıyor musun? Hep aklımdasın. Babamız

moral açısından fena değil

mecalsiz

berbat bir oda arkadaşı, üstelik odamız çok küçük

moral açısından fena değil, hatta bazen umutlandığı bile oluyor
evet

Sana yazdığımı bilseydi sevgilerini gönderirdi. Buraya gelme-
nin iyi sonuçları da oldu, o öldürme sıvısını Brighton'da elinden
aldılar yani Man Adası'nın kelekleri şair Laureate'nin söylediği
gibi "yaz saatlerinin ruhları" olarak telin iki tarafında istedikleri
gibi gelip gitmekte özgürler. Bak, sana söylemek için aklımda şiir
dizesi tuttum, etkilendin mi?

Hannah'nın elyazısını kafasının içinde görüyor, becerikli,
akıcı, keskin, Hannah bisiklette eğilmek daha hızlı gitmeyi sağ-
layacakmış gibi gidonun üstüne nasıl eğiliyorsa öyle eğik.

işte buradayım, evi özledim, sadece afallamış yabancı mısırlar-
nın* arasında durmayı değil, hayır afallamış yabancı mısır bizzat
benim ve evet tamam, çok basmakalıp, teşekkürler

şiir midir neyse işte Hannah'nın hoşuna gidecek, pek beğene-
cek bunu John Keats,

meyus! John Keats olsa böyle derdi, kendi kulaklarıma şiirsel bir
çan gibi çınlıyorum daha ezgili bir hikâye arıyorum ama olduğum-
muz yerin ve elimizdekilerin yetmesi gerekecek

hayır. Meyusu ve çınlıyorumu çiz. İşte buradayımdan yet-
mesi gerekeceğe kadar her şeyi sil

Ağabeyin burada Man Adası'ndaki Erkekler Adası'nda** arka-
daşları olduğunu sana bildirmekten sevinç duyuyor, aslında gerçek

* Rut Kitabı'na atıf. Afallamış yabancı mısırlar, yabancı bir ülkede bulunan insanların şaşkınlığını, kafa karışıklığını anlatan mecazi bir ifade. (ç.n.)

** İngilizce Isle of Man Erkek Adası anlamına gelir. (ç.n.)

bir dost edindim, neşeli bir adam, beraber gezip tozuyoruz, bu acayip maden kuyusu kılıklı Zwangsgemeinschaft'ta bir arkadaşı olması insanın içini rahatlatıyor

Hannah bunu beğenecek güzel

ama Daniel'ın ona

(veya başkasına)

söylemeyeceği bir şey var

Cyril'in onu içine almayı ve o gelene dek orada tutmayı ne kadar iyi bildiğini söylemeyecek, Cyril Daniel için haftanın çoğu gününde yapıyor bunu Daniel da onun için yapıyor. Daniel Hannah'yı kafasının içinde görebiliyor. Hannah görseydi anlardı. Kınamazdı. Kamp yöneticilerinin sakinlerin dürtülerini kontrol edebilmelerine yardımcı olabilmek için yulaf lapasına şap kattığı dedikodularına, bunun en önemli sonucunun insanların çoğunun yulaf lapası yemekten vazgeçmesi, ikinci sonucunun da Kurt'un daha fazla malzeme bulabilmesi olmasına gülerdi de gülerdi, gülmekten tıkanırdı, Daniel bunu biliyordu

insan burada kendini her yerden uzak hissediyor Hanns ama bir yandan sürekli beklenti içindeyiz

hepsini çiz

insan burada kendini her yerden uzakta hissetse de Hanns öyle sanatçıların ve öyle akıllı insanların arasındayım ki mutlaka sen de uygun bulurdun, ne şanslısın Dani derdin, hatta biraz ileri gidip sen de burada olsaydın kendini tam doğal ortamında hissederdin diyeceğim, tabii ortam hapishane olmasaydı

son cümlelerin üstüne bir çizgi çek

anneleri öldükten sonra Hannah'nın yazdığı mektubu hatırla, biri öldükten sonra geride kalan insanların Matern Adası'nın sakinleri hâline gelmekle mükellef olduğunu ve hava sertleşirse, bir tekneye ulaşma imkânları da yoksa adadan yüzerek uzaklaşabilmek için yanlarında mutlaka can yeleği taşımalarının gerektiğini söylemişti.

Hannah öyle akıllıdır ki. Söylenmeyecek şeyleri eskiden beri söylemiş, söyleyebilmişti. Daniel onun zayıf bir taklidi, hele de mektup yazma konusunda.

Ama satırlarına korku yansıtmayacak,

istiladan eskiden korktuğumuzdan çok daha az korkuyoruz artık
cümlesini yazmasıyla üstünü çizmesi bir oluyor

midesinin bulanmasından, umut ve umutsuzluk tahterevalisinden bahsetmeyecek, can sıkıntısı konusunda bir şey söylemeyecek, böyle olduğu için Hannah'dan azar işittiğiyle kalır, düşünebildiği için kendisiyle o kadar gurur duyduğu o güzelim satırı bile yazmayacak

yazın apaydınlık açık kapısı boyunca hep burada, tellerin arındaydık

halbuki sözcüklerin sıralanışı ona pek güzel görünüyor. Kendisinin ya da babalarının seçmeler yapılırken kazara bir odada ya da diğerinde olmaları yüzünden kendilerini Kanada'ya ya da Avustralya'ya giden bir gemide bulmalarının işten bile olmadığından bahsetmeyecek, torpillenen gemiyle* ya da onca mesafeden bile Liverpool yanarken** gökyüzünün nasıl kızıla kestiğiyle ilgili bir şey yazmayacak. Zamanın artık zaman olarak algılanmadığını, bazen kendini zorlasa da hiçbir şey yiyemediğini, bazen etrafta Ernst Dayı'nın sarhoşken yaptığı gibi yürüdüğünü söylemeyecek.

Ernst. Öldü mü acaba yoksa sağ mı?

İsmi kimseye söylemiyoruz, nerede olabileceğini düşündüğümüzü de. Yerin kulağı var ve bu kulaklar her zaman Keats'e yaracak ezgili bir hikâyeyi dinlemek için açılmıyor

*Toplama kamplarında yer sıkıntısı baş göstermesi üzerine 1940 yılında 7500 tutsak Kanada'ya ve Avustralya'ya götürülmek üzere gemilere bindirildi. Ancak bu gemilerden Arandora Star, Kanada'ya doğru yola çıkmasının ardından İrlanda sahilinin yüz yirmi kilometre kadar açığında gerçekleşen Alman saldırısıyla battı. Gemide 712 İtalyan, aralarında hem Nazi sempatzıvanları hem de Yahudiler bulunan 438 Alman ve 378 Britanyalı mürettebat vardı, yarıdan fazlası hayatını kaybetti. (ç.n.)

** Liverpool önemli bir liman olması dolayısıyla II. Dünya Savaşı'nda İngiltere'nin Londra'dan sonra en çok bombalanan ikinci şehridir. (ç.n.)

paragrafını mektubunda yazmayacak

onun yerine

biliyorum pek muhtemel değil ama şu aralar işin başından aşkındır ya da aklın başka bir şeylerle meşguldür yahut okumaya fırsat bulamıyorsundur diye senin yerine de okuyorum, durum bu işte, okuduğumda samimi oluyoruz sanki, ayrıca kamp kumandanımız çok iyi biri olduğundan kampta birkaç kitap bulunabileceğini söyledi, yani birtakım eski ciltler elden ele dolaşıyor, ne kadar çok dolaşırlarsa o kadar çok insan okuyor o kadar çok lime lime oluyorlar

bunu düzeltmesi gerekecek, çok fazla, o kadar çok var ki

ama Charles Dickens'ın David Copperfield'ının epey iyi durumunda bir nüshasını okudum. En sevdiğim yerleri şana yazardım ama kitap şimdi başka birinde ve keyifle okunduğuna kuşku yok. Annenin David zorla okula yollanırken David'e göstermek için yeni erkek kardeşi havaya kaldırdığı yerde, işte tam orada seni düşündüğümü söyleyeyim. Bu ihtiyar yaşında iyice duygusal oldum ama ne yaparsın. Ayrıca Kafka da okudum. Malikânenin bahçe kapısının önünden geçen ve kapıyı belki çalan, belki de çalmayan biri kız biri erkek iki kardeşin hikâyesi. O kısacık öykü okuduğum her şeyden daha doğru ve daha derine iniyor

Dickens kalsın ama Kafka'yla ilgili her şeyin üstünü çiz, yerine

Yine Dickens'ın yazdığı Noel'le ilgili bir de öykü okudum, bir adam bir hayaletten hafızasını silmesini istiyor, böylece hatırladığı acı verici şeyler yüzünden artık üzülmeyecek. Hayalet de bunu yapıyor, adama acı veren bütün hatıraları siliyor. Ama acı olduğu yerde kalıyor, yalnız acının nereden kaynaklandığı bilgisi yok olmuş. Sonra adam neden acı çektiğini bilemediği için garez doluyor, öfkeleniyor ve şaşkına dönüyor. Ondan sonra bu garez, öfke ve zor şeylerin hafızadan silinmesi adamla temasa geçen herkese salgın hastalık gibi bulaşıyor, çok geçmeden kasabadaki herkes hınçlı ve öfkeli artık ve bunun sebebini bilemiyorlar.

Şu anda ayrıca Thomas Hardy'nin Tess kitabının bir cildinin büyük kısmını okuyorum (Kopmuş parça başkasında, bitirip bana vermesini bekliyorum). "Kekik kokulu, kuşların yumurtadan çıktığı bir mayıs sabahında."

Burada konuşma yapan, ders veren gerçekten yetenekli insanların sayısının bolluğu açısından talihliyiz, daha geçen gün Goethe hakkında bir konuşma yapıldı, Bir Eflatun profesörümüz, bir de Rilke uzmanımız var, Gül Çanağı'ndan bahsettiğinde seni düşündüm elbette,

ama artık bütün bunları nasıl unutacağını biliyorsun

çünkü gül çanağı önünde

ve onu unutmak mümkün değil, çanak

yaşamla dolu, güller öne eğiliyor,

dışarı uzanıyor, hiç boyun eğmiyor, dik duruyorlar

biz de gidebildiğimiz kadar uzaklara gidebiliriz, güller gibi

Çevirimi beğendin mi? Hafızamda kaldığı kadarıyla yaptım, yani çok yanlış çevirmiş olabilirim. Buradaki bütün konuşmacılar hafızadan konuşuyor. Epey bir beceri doğrusu. Geçen günkü, Sanatçı Kendi Yaşını Ortaya Koymalı mı konulu tartışmamızda seni çok düşündüm. İnanmazsın Hanns, neredeyse yumruk yumruğa kavga çıkacaktı. Benimle çok gurur duyardın, çünkü sesimi yükselttim, sadece erkek sanatçılar mı, kadın sanatçıların yaşlarını ortaya koyması konusu ne olacak dedim, ben öyle deyince güle güle az daha beni odadan çıkaracaklardı ama hiç değilse yumruklaşmayı engelledim, benim sayemde hepsi hemfikir oldu ve yeniden müşterek bir şeyde buluştular. Öte yandan senin resimlerini de çok düşünüyorum. Burada ressamlar var. Gayet başarılılar ama aklımda senin resimlerin var. Çiçekli resim, yakından bakınca taçyapraklarında insan yüzleri seçildiğini düşünmüştüm hani, sırf bu yüzden artık bütün gerçek çiçeklerde bir yüz görmeden edemiyorum

yanlış mı ifade ediyorum? Çiçek resimlerinin yüzleri olduğunu söyledimde Hannah kızmıştı. Artık on altı yaşında değil,

yirmisine geldi, belki böyle şeyleri çocukça bulur, bunları geride bırakmıştır

sana söylemek için aklımda tuttuğum başka bir şey de şu, bir sandalye bacağı parçasından sana tahta bir kuş yontuyorum. Ayrıca üzüntüyle söylemem gerek, bugünlerde hani bana bahsettiğin ve tıpkı söylediğin gibi cildimi yumuşacık tutan o güzel losyondan hiç kalmadı elimde, daha da beteri doktorun kulağımın arkasındaki siğilin koptuğu yer için verdiği merhemden de kalmadı, o yüzden elime ne tür yağ geçerse onu kullanıyorum ama azar azar, çünkü bu yağlar çoğunlukla pek güzel kokmuyor.

Doktor Streliska'ya yaptığım ziyaret mutlaka ilgini çekecektir, kendisi kamptaki el yazısı ve grafoloji uzmanı. Babamız onu görmeye gitti, Doktor S babamın el yazısına baktı ve "Bir şeyler yetiştirmeye bayılan bir adamsınız" dedi. Dolayısıyla babam bundan pek hoşlandı.

"Kelebekleri havasız bırakıp boğmaya, öldüklerinde kanatlarını iki yana açıp gövdelerine bir iğne saplamaya bayılan türde bir adam olduğuna dair hiçbir şey söylemedi mi?" dedim.

En çok istediğim şey şu, elimde senden gelmiş yazılı bir şey olsaydı da Doktor S'ye gösterebilseydim keşke. "Amanın, eşsiz biri! Eşi benzeri bulunmaz biri!" derdi hiç kuşkusuz.

Ona kendi elimden çıkmış bir yazı gösterdim, "Her mevsimin adamısın" dedi. Bunun ne demek olduğuna ya da iki satır yazıya bakıp böyle şeyleri nasıl söyleyebildiğine dair zerrece fikrim yok ama hoşuma gitti. Harika bir şarkıcısın ve şarkı söyleyerek ünlü olacaksın dememesinden ötürü büyük hayal kırıklığına uğradım. Sen benim ne kadar iyi bir şarkıcı olduğumu hatırlarsın tabii. Ama azimle devam ediyorum. Arkadaşım Bay Klein'la bir yaz şarkısı yazıyoruz, Bay Klein müzik konusunda yetenekli, müzik notalarımızı çite çoraplarımızı asmak suretiyle tellere kaydetmeyi planlıyoruz, çit portemiz ada manzarası da sayfamız olacak, bitirdiğimde şarkıyı sana ithaf edeceğim. İlk mısra şöyle: "Kekik kokulu, kuşların yumurtadan çıktığı bir mayıs sabahında."

Müzik derken, esaslı müzikten bahsediyorum. Bay Rawicz burada. Bay Landauer da adadaki diğer kampların birinde. Kamp kumandanımız Bay R'den konser vermesini istedi. Bak şu işe. Bay R kampta terk edilmiş bütün eski piyanoları denedi, hepsi birbirinden berbattı, bir tanesi Bay R çalarken paramparça oldu! (Sırt ve yan tahtalarına resimler yapıldı şimdi, teller de teknik okulda elektrik iletiyor, tekerlere ne olduğunu Allah bilir, fildişi tuşlar dışı dönüştürülmeğe üzere dışıye gitti.)*

Kumandanımız Binbaşı Hubert Daniel. Ressamlara stüdyolar verdi, yazarlara kitaplar ve kâğıt verdi. Bütün mektuplarımızın elimize geçmesini sağladı ve sağlıyor. Öyle iyi bir adam. Liverpool'dan iki kuyruklu piyano getirtti ve Landauer bizim kampta kalmadığı hâlde burada konser verebilsin diye kamplar arasında özel bir düzenleme yapılmasını ayarladı.

Rawicz ve Landauer! Kralla kraliçeye konser vermişlerdi! Kralla kraliçeye verdikleri konserin ardından evlerine dönerken tutuklanmışlar ve hapsedilmek üzere buraya getirilmişler. Ve şimdi bana da konser verdiler! Otlara oturup Viyanalı Strauss'ları dinledik.

Douglas'ın iyi kalpli halkından yüzlerce kişi bizimle birlikte dinlemek için tellere üşüştü.

Şahane bir akşamdı.

Peki Hannselciğim, bu mektup bugünlük neredeyse sona erdi, İrlandalı da nöbeti bitmeden önce kurşun kaleminden kalan parçayı geri almak istiyor.

O yüzden bir daha görüşene dek hoşça kal.

Innerlichkeit'ını hep parlat ve görebileceğim bir yerde tut,

ben senin için öyle yapıyorum

sonbahar kardeşime

yaz ağabeyinden

her zaman

sevgimle

* Rawicz ve Landauer. 1932'den Rawicz'in 1970'teki ölümüne dek birlikte konserler vermiş, son derece sevilen piyanist ikili. (ç.n.)

Daniel mektubu baştan sona okuyor.

Güzel kâğıtların son sayfasının katlarını açıyor.

Dizinin üstüne eğiliyor, müsvedde kâğıtları ayağının altında topuğuyla sıkıştırıp görebileceği bir yerde tutarak baştakinden bile daha küçük bir yazıyla ve (neredeyse) hiçbir yerin üstünü çizmeden mektubu son bir kere temize çekiyor.

Sonra sırtını duvara verip oturuyor, telin ötesindeki denize bakıyor.

Adanın çok yukarılarında, martıların çok yukarısında, martı olmayan bir kuş. Bir yaz kuşu mu? mevsim böyle ilerlemişken? Öyleyse çok geç kalmış bir gezgin, muhtemelen kaybolmuş, yapayalnız.

Yukarıdaki kuş, her ne kuşuysan bu mektubu kardeşime götür.

Daniel üç sayfayı, çiziklerle dolu müsveddeyi ve temizini güzelce desteliyor.

Sayfaları yırtıp ikiye ayırıyor.

Bir daha yırtıyor sonra bir daha.

Parçaları Masal Evi'nin mutfağına götürüyor, orada aşçının kibritlerini ödünç alıyor. Çıplak koridordan geçip ön kapıdan yine dışarı çıkıyor.

Evin taş ön basamağında küçük bir kâğıt yığını oluşturuyor. Kâğıt parçalarından birinin ucunu tutuşturuyor.

Diğer parçalar da tutuşuyor.

Ateşin parçaların arasından yolladığı ısı artıyor, sonra azalıyor.

Ateş sönüp kalıntılar iyice soğuyunca Daniel yanmış kâğıtları temizliyor. Küllerini ellerine sürüyor, sonra boş ellerini açıp bakıyor.

Kararmış avuçlarında ellerinin çizgileri belirgin.

Üç yıl önce,

hayır,

sekiz yıl önce

siğilin olduğu yeri yoklamak için elini kulağının arkasına koyuyor.

Kulakları uyandı.

Siğilin yerinde çoktan beridir yeller esiyor.

Ama doktorun siğili çıkarıp bir dizi dikiş bıraktığı yeri hâlâ hissedebiliyor. Artık yok olmuş bir şeyin eskiden olduğu, o yok olmuş şeyin iyileştiği yeri hissedebiliyor.

Ama bir dakika. Şimdi gözleri de uyandı.

Komşusunun evinde, komşusunun kızının odasında.

Saat kaç?

Kahvaltı etti. Bir sandviç yedi. Çorba içti. Öğleden sonra. Hava hâlâ aydınlık.

Aylardan ne?

Güneş alçalmış.

Kışla bahar arası.

Evin önünde birileri var. Seslerini duyuyor. Fransız pencerelelerinden bakınca yoldaki arabayı görebiliyor. Arabadan inenler, evin önünde konuşup gülüyorlar.

Eh, kış vakti güzel, güneşli bir gün, havada mutlu insan sesleri duymak güzel.

Arabanın kapılarını kapatıyor ve biraz daha konuşuyorlar, gençler ve yaşlılar, bir aile.

Mutlu kuşlar gibi cıvıldıyorlar.

Resimdeki korkuluğun başının üstündeki kuşları düşünüyor. Mürekkepten birer andılar, Daniel onların canlandığını görmüştü, o kitabı gördüğünde, yıllar sonra gördüğü o kitapta hâlâ canlıydılar.

Misafir ailenin gençlerinden biri yaklaşıp Fransız pencerelelerinden içeri bakıyor, kapılardan birinin hemen önünde durup yansımalarının ardından içeri bakıyor.

Daniel'ın o zaman gördüğü kişi kız kardeşi.

Öyle mi?

Hannah?

Orada durmuş içeri bakan, Hannah'nın ta kendisi.

Öyle.

Hannah bu.

Gençlik hâlinin bir sureti.

Odanın kapısını açıyor, gerçekten Hannah, Tanrım aklımı koru, odada, on iki yaşında, bir erkek çocuk biçiminde.

Aa, merhaba, diyor Daniel.

Merhaba, diyor Hannah.

Bunca zamandır nerelerdeydin? diyor Daniel.

Trafik çok yoğundu, diyor Hannah.

Ama o kadar uzun süre oldu ki, diyor Daniel. Zaman bizi epey dağıtıp parçaladı sanmıştım.

Tam aksine, bizi birbirimize bağlayan şeyler zaman ve mekân, diyor Hannah. Bizi büyük resmin bir parçası hâline getiren. Evrensel açıdan. Sorun şu ki, ayrı bir parça olduğumuzu düşünmeye meylediyoruz. Ama bu bir yanılsama.

Ah, diyor Daniel.

Elbette Einstein'dan alıntı yapıyorum, diyor Hanna. Şey, kendimce tekrarlıyorum. Einstein insanların tek gerçek dininin öncelikle birbirimizden ayrı olduğumuz, ikinci olarak da evrenden ayrı olduğumuz yanılsamalarından kurtulma meselesi olabileceğini söylüyor ve huzura kavuşmamızın tek yolu bu yanılsamanın üstesinden gelmeye çalışmak ve gelmektir diyor. Bunu, on bir yaşındaki oğlu daha kısa bir süre önce çocuk felcinden ölmüş bir adama yazdığı mektupta söylemiş. Tamı tamına tam olarak, bugün 12 Şubat olsaydı o zaman Einstein'ın adama bu mektubu göndermesinin yetmişinci yıldönümü olurdu. Ama yıldönümü aslında bu hafta çarşamba günü. Tamı tamına tam olarak.

Ah, diyor Daniel.

Evet, diyor Hannah.

Aslında adam, Einstein'ın cevap yazdığı adam, İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarında bir sürü çocuğun hayatını kurtarmak için çok şey yapmış bir adamdı. Ama kendi çocuğunu bir hastalık sebebiyle ölmekten kurtaramadığı için üzülüyordu. O da Einstein'a mektup yazdı ve masum ve yetenekli olmanın ve ölüp toprağa karışmanın ne anlamı olduğunu, hatta bir anlamı olup olmadığını açıklamasını istedi.

Hiç kuşku yok, diyor Daniel. Sen gerçekten sensin.

Evet, diyor Hannah. Ben gerçekten benim. Sen de gerçekten sensin. Ama Einstein'ın düşüncelerini takip eder ve birleşirsek sen artı ben artı zaman artı mekân. Bütün bunlar ne yapar?

Sonra her zamanki gibi Daniel'in nihayet ona yetişmesi için bekliyor.

Ne? Hepsi birden ne yapar? diyor Daniel.

Seni ve beni sadece senden ve benden fazlası yapar, diyor Hannah. Bizi biz yapar.

İşte size zamanı intizam içinde akıtmak için bir hikâye. Evvel zaman içinde falan filan, bir kral ya da sultan ya da bey varmış, bu kralın sultanın ya da beyin de güzel bir kızı varmış, dünyanın en güzel kızıymış, saçı teni bembeyaz altın rengi kıpkırmızı abanoz gibi siyah falan filan ve evvel zaman içinde falan filan biri bu kızı kaçırmış falan filan.

Hannah Gluck bugün kent dışındaki daha küçük mezarlıkları gözden geçirip taramakla meşgul, bisikletinin sepetinde çiçeklerle mezarlıklar arasında pedal çeviriyor, bisikleti mezarların yanından geçiriyor, tarihlere bakıyor, genç ölenlerin isimlerini ezberliyor.

Güzel bir kaynak. Tam anlamıyla güvenilir değil ama doğum ve ölüm belgeleri genellikle farklı listeler hâlinde, genellikle farklı çekmecelerde ve dosya dolaplarında, hatta şanslıysanız bazen farklı binalarda tutuluyor. Şansınız varsa, hızlı hareket ediyorsanız, kimse iki kaynağı da kontrol etmeyi akıl edemiyor, tabii kontrole zahmet ederlerse.

Bu değişecek. Değişim talihin doğasında vardır.

Ama şu an için hâlâ gayet güzel işliyor.

Hannah hangi şehirde ya da kasabadaysa oradan dışarı çıkarak, özellikle civardaki köylere giderek başladı. Gerçi küçük yerlerde insanlar daha şüpheli oluyor. Ya da daha şüpheli olmaya meylediyorlar.

Hayır, daha doğrusu insanlar onu mezarlıklarda bir taştan diğerine giderken görünce ya saldırganlaşıyor ya da nezaket gösteriyorlar. Bu daima ilginç. Hangi yolu seçeceklerini hiçbir zaman anlayamıyorsunuz.

Sen de kimsin be?

Yardımcı olabilir miyim?

Hannah Gluck ikisine de hazır.

Hannah Gluck hazır olma açısından Hannah Gluck'ten fazlası. Hanna o anda Adrienne Albert, terzi. Adrienne Albert 1920'de on sekiz aylıkken Nancy'de İspanyol gribinden öldü. Orada aşağı yukarı aynı zamanda aynı şey yüzünden ölen babaannesiyle aynı mezara gömülü. Ama buna rağmen burada işte, sağ, nefes alıp veriyor, kanlı canlı herkes kadar sıcak, sadece belgelerinde yazandan biraz daha genç, bugün de bir mezarlığı gözden geçirip kendisi gibi yeniden canlandıracak başka hayatlar arıyor.

Taşın üstündeki ismi ve tarihleri görürsünüz.

Göçmüş insandan sessizce izin istersiniz.

Hatırasını başınızı eğerek selamlarsınız.

Sonra hediyeleri, isimleri ve tarihleri, yeni bir benliğe ihtiyacı olan kişiye aktarırsınız.

Dalavere değil. Çok daha karmaşık. Gerçek bir şey, tırtıl ve kelebek kadar metamorfik bir şey oluyor. Göçmüş kişi hâlâ burada ve hâlâ gerçek ve Hannah'nın yıllar önce bir sirkte gördüğü, bir bacağının ucundaki ayağının parmaklarından birinin ucunda başka iki kızın sırtında duran başka bir kızın sırtında dengede duran kız gibi bütün imkânsızlıklara rağmen dengeyi yakalama işinin bir parçası; hepsi birlikte eşkin giden dev gibi bir atın sırtındaydılar, Did You Ever See A Dream Walking şarkısını çalan sirk orkestrasının eşliğinde ringde nallarını gümbürdeten atın sırtında sadece bir kız olsaydı bile dengesini korumasının imkânsız olacağını düşünürdünüz.

Nasıl yapıyorlardı?

Bütün imkânsızlıklara rağmen.

Ve hoşunuza ister gitsin ister gitmesin nihayetinde hepimiz bir isim ve bir tarihle ve son derece önemsiz bir şekilde toprağa gireceğiz.

Ama bir zamanlar bir insanı anlatan sözcükler canlı, nefes alan bir biçimle bulunduğunda, o anda tam üstündeki dalda öten kuş gibi yalnız bir kuşun bir ağaçta ötmesi gibi bir şey oluyor, sonra kim bilir kaç bahçe uzaktaki bir kuş aynı şarkıyla cıvıdayarak cevap veriyor. Partikül partiküle, toprak zerresi toprak zerresine, bir parçacık ipek çilesi diğer ipek çilesine şarkı söylüyor. Bir şey bağ kuruyor. Bir toz zerresi, su düşüncesiyle, sonra oksijen, karbon, nitrojen, hidrojen, kalsiyum, fosfor, cıva, potasyum, magnezyum, demir, iyon vesaire düşüncesiyle buluşuyor, moleküler alfabe.

Hemen o anda sözlerin etrafında kısacık bir anlığına da olsa ısınan bir şey bir kişi anlamına geliyordu.

O kişi hakkında hiçbir şey, tek bir şey bile bilmiyorsunuz. Yine de ailevi bir şey oluyor.

Hannah ismi ve tarihi ezberlediği anda o şey olmaya başlıyor.

Sonra bir numaraya telefon ediyor, her seferinde başka bir numara, ezberlediği şeyleri tanımadığı ve hiç tanışmadığı birine aktarıyor. O kişi, kuzen gibi bir şey, bunları sanatçıya aktarıyor, sanatçı da o isme yeni bir yaşam veren kâğıtları hazırlıyor. Bir şey yer sarsıntısı gibi hareket ediyor. Ölü isim yeni kişiyi giyiniyor ve sağ biri ölü ismi benimsiyor. Başka türlü hayatı sona erecek biri için hayat oluşuyor. Oluşmamış bir hayatın başına hayat geliyor. Hayat yaşanmamış hayata zarifçe, saygıyla giriş yapıyor. Yeni doğmuş hayat şans yardım ederse, bir gözünü soğuşu atlatıp hayatta kalmaya, diğerini de sığağa teşekkür etmeye dikerek, *teşekkür ederim yaz ateşleri, ürünlerimizi ve koyunlarımızı ve sığırlarımızı esirgeyip kutsa, tanrılar bize iyi bir yıl bahşetsin*, birkaç mevsim daha direnecek.

Çok kısa süre önce ölmüşleri arayarak büyük mezarlıkların çakıllı patikalarında, küçük kasabaların ve köylerin ailelerini gömdüğü yerlerin daracık yollarında, olmayan yollarında ve çimenlik alanlarında gezip dolaşırken, o zaman yapılması gereken

şey şu diyor kendi kendine, hayat cambazlık talep ettiğinde yapılması gereken şey şu, o dev gibi çiftlik atının sırtındaki kızlar piramidinin en tepesinde duran sirk kızı gibi davranacaksın, diğerlerinin sırtından nasıl aşağı atladığını, perende attığını, parmak uçlarında talaşların üstüne indiğini, sirk sunucusunun kenardaki kâğıt halkalara yanıcı bir şey püskürttüğü ve hepsini birden ateşe verdiği yere süzülüp alev alev halkaların içinden sıçrayarak geçtiğini hatırla.

Hatta bir de palyaço, hatırla. Bir şey beceremeyecekmiş, sakarlık edecekmiş, kendi ayağına takılıp düşecekmiş gibi görünüyordu, aptal peruğu diken dikendi, üstüne büyük giysileri bir ocağın yakınlarındaki gaza bulanmış paçavralar gibi dalgalanıyordu. Oysa nasıl sporcu çıkmıştı, ateş halkalarının arasından deniz kuşu gibi, şampiyon gibi, Olimposlu tanrılar gibi dalışlarla geçmişti, hem de bir değil iki kere, sonra bir daha, sonra bir daha.

1940'ta yaz mevsiminin sonlarında bir sabah, sokakta Hannah'nın yanından ağabeyine çok benzeyen bir adam geçiyor.

Ağabeyi değil tabii. Orası neredeyse anında anlaşıyor.

Ama saniyenin binde biri kadar bir an için ağabeyi orada olmasa da, değilse de orada, karşısındaydı, adam ağabeyine o kadar benziyor ki Hannah başını ona doğru çeviriyor, sonra sokakta ardına dönüyor.

Onu görmek ne güzel!

Adam ağabeyi olmasa bile.

Sırtının şekli bile. Ağabeyinin sırtı olmasa da.

Böylece Hannah içinden gelen sese uyuyor, bakalım bu bizi nereye götürecek. Adamı takip ediyor. Adam istasyona gidiyor. Hanna istasyon boyunca onu takip ediyor. Bilet kuyruğuna giriyor, adamın arkasında duruyor. Adamın nereye bilet aldığını duyamıyor ama bilet gişesine geldiğinde sanki kocasıymış da

kavga ediyorlarmış gibi adamın sırtına doğru bir bakış atıp, onun gittiği yere lütfen diyor.

Biletçi kadın bu hanıma hiç ilgi göstermeyen, uzaklaşan adama bakıyor, dönüp Hannah'ya kaşlarını kaldırıyor. Hanna da kendi kaşlarını kaldırıyor, başını hafifçe iki yana sallıyor, yüzünün öteden beridir çilekeşmiş gibi ifadesini koruyor.

Kadın, biletin üstünde yazan fiyatın yarısını alıyor Hannah'dan.

Hannah kadına en sıcak gülümsemesini sunuyor.

Ağabeyi olmayan adamın peşinde yola koyuluyor, beş altı adım arkasında kalıyor.

Onunla aynı vagona oturuyor.

Adamın aslında ağabeyiyle uzaktan yakından ilgisi yok. Çok hafif bir fiziksel benzerlik. Olsun. O kadarı bile hoş. Adamın ağabeyi olduğunu ve vagonda birbirlerini görmezden gelerek oturduklarını hayal edebilir, sık sık yaptıkları bir şeydi.

Vagon insanlarla ve bagajlarla doluyor. İnsanlar Hannah'yla ağabeyi olmayan adamın arasına oturuyor.

Hannah oturduğu yerden adamın başının yan tarafını görebiliyor hâlâ.

Şehir hızla akıyor, mavi üstü gri. Yırtık bir posterdeki bir kadın MENTON sözcüğünden yapılmış bir kayığın içinde bir kıyı boyunca kürek çekiyor, arkada yırtılıp açılmış birtakım dağlar, başının üstünde yırtık Sai d'té sözcükleri. BUGAT. Avec Energol démarrage foudroyant en hiv. İlan panoları karanlığın üstüne konmuş parlak renkli paçavralar. Nesnelerin yüzeyi birer yalan, ilan panolarını oldukları gibi gören herkes de bunu biliyor.

(Yolculuk sebebiniz?

Annem çok hasta, öleceğini söylüyorlar.

Anneniz nerede?

Teyzemle, St Julien yakınlarında.)

Kırılıklar hızla akıyor, mavi üstü yeşil, epeyce migrenimtırak. On üç yaşında olduğu o yaz, hatırlasana, migrenlerle dolu bir yazdı. Migrenler kısmen eğlenceliydi, gözlerinin içinde sırf ona özel bir ışık gösterisi gibiydi, çizgi film karakterleri gibi titreşen üçgenler, renkleri göz alıcı, muhteşem. Siyah çizgiler, birbiri peşi sıra gelen renkli şekilleri birlikte yolda yürüyen şekillermiş gibi bir arada tutuyordu, gezgin bir bandonun geometrisi.

Baş ağrıları ve kusmalar? Hiç de o kadar eğlenceli değildi. En kötüsü de okuyamıyordu. Bir sayfaya baktığında üstünde kendi gözlerinin içini görüyordu, gözlerini kapattığında gözkapaklarının içinde gördüklerinin aynısını. Okumaya çalıştığı sözlerin ortasında boş bir daire oluşuyor, etrafında geometrik şekiller zonkluyordu, gözlerinin seçebildiği ama odaklanmaya çalışınca karşılık olarak sözcükleri bulandırdığı için odaklanamadığı sözcüklerle çevrili bir leke.

Böylece karartılmış bir yatak odasında epeyce vakit geçiriyordu.

Yatakta yatardı. Başının bir tarafında, kapalı kapının ötesinde ailenin yaz sesleri vardı (ağabeyiyle babası geri gelmişti). Diğer tarafta pencerenin kepenklerinden içeri giren şehrin yaz gürültüsü, trafik. Gündüz vakti mutlu mutlu konuşan insanlar. Gece boyunca zorbaların şarkıları.

Ne diyorsun bunlara? dedi Daniel.

Odaya girip Hannah'nın yatağının bir tarafına oturmuştu.

Nelere ne diyorum? dedi Hannah.

Her şeye, dedi Daniel.

Olup bitenleri kastediyordu.

Sonra hiç de onu kastetmemiş gibi yaptı.

Neler var? dedi. Şurada.

Yumruğuyla Hannah'nın alnına vurdu ama çok hafifçe.

Hannah onunla her zaman İngilizce konuşmaya çalışırdı, İngilizcesiyle gururlanıyordu. İngilizce bir sürü kitap okuyordu, ne bulabilirse, yaz geldiğinde onun her gün konuştuğu dili

mükemmel bir şekilde konuşarak İngiliz ağabeyini şaşırtmak istiyordu da ondan. Rekabet miydi bu? Evet. Sevgi miydi? Evet.

Burada mı? Şöyle ki. Hımın. Sinemadaki elle çizilmiş animasyonları düşün. Gayretkeş bir takım (gayretkeş kelimesini kullanma fırsatı bulduğuna memnundu, ilk defa kullanıyordu, doğru söylediğini umdu, sırf zevk için bir kere daha söyledi), gayretkeş kız ressamlardan oluşan bir ekibin bir film fabrikasındaki renklendirme masasında oturduğunu düşün. Günlerini elle renklendirme yaparak geçiriyorlar, fırçalarını tomurcuklanan İngiliz güllerinin renkleriyle, sağanak yağmurdan sonra ışıldayan pembelerle ve sarılarla dolu boya kaplarına batırıyor, sonra gözlerimin önünde dans etmeye hazırlanan küçük üçgenlerin her birini renklendiriyorlar. Ve film karesi her değiştiğinde bu renklerle onları sanki hep birlikte yürüdükleri bir yolmuş gibi bir arada tutan siyah çizgi sadece hepsinin değil üstünde yürüdükleri yolun içinden de elektrik geçiyormuş gibi titreşiyor.

Vay, dedi Daniel. Epeyce bir gösteri desene.

Doğrusu hoşuma gidiyor aslında, dedi Hannah. Bayağı eğleniyorum.

Şimdi de oluyor mu? dedi Daniel.

Hayır, dedi Hannah. Kino* Hanno şu anda kapalı.

O zaman şimdi kendini nasıl hissediyorsun? dedi Daniel.

O zaman şimdi, dedi Hannah. İlginç bir söz dizimi.

Ne ne? dedi Daniel.

Geçmiş ve şimdiki zaman birlikte, dedi Hannah. O zaman. Şimdi.

Daniel'dan şaşkın bir sessizlik yayıldı.

Gidip karanlık odanın karşı tarafındaki pencerenin yanına oturdu.

* Alm. Sinema. (ç.n.)

Hannah ona göre fazla hızlı gitmişti yine. Unutmuştu. Daniel kendisi gibi uçarı değil. Ele avuca sığmaz değil. Enerjisi istikrarlı, ağaç kökü gibi bir şey.

Şimdi mi? İyiyim, dedi Hannah. O zaman? Vahşi bir şey gibi, beni bütün bütün yutuyor, yuttuktan sonra da aslında istemediğine karar verip istifra ediyor. Şimdi ve o zamanım böyle işte. En çok da güzel yaz günlerini kaçırdığıma üzülüyorum.

Daniel incecik bir ışığın içeri girdiği kepenkteki küçük açıklıktan dışarı baktı.

Pek bir şey kaçırmıyorsun, dedi.

Dışarıda işler değiştiği için kendimi buraya kapattığımı düşünüyor, diye düşündü Hannah. Korktuğumu sanıyor. Olacakları görmedi, oluşunu görmedi, bizim gibi görmedi. Bu işin gündelik sıradanlığını bilmiyor. Mutlaka korkuyordur.

Korkmuyorum, dedi Hannah.

Korkuyorsun demedim, dedi Daniel. Öyle bir şeyi aklımın ucundan bile geçirmezdim, sen söz konuşuyken hayır.

Güzel, dedi Hannah.

Öte yandan kafan sana haber vermeden korku davranışları sergiliyor olabilir, dedi Daniel.

Böyle bir şey yapmasına izin vermiyorum, dedi Hannah. Sen de vermemelisin. Peki. İzin verirsen, bana sorduğun soruyu ben de sana sormak istiyorum.

Ne sorusu? dedi Daniel.

Bütün bunlara ne diyorsun sorusu, dedi Hannah.

Ah, dedi Daniel. Ben mi, ben öyle pek bir şey hakkında bir şey diyen biri değilimdir. Bunu biliyorsun.

Sıçrayıp kalktı. Kapıya gitti.

(Tedirgin olmuştu.

Hannah haklıydı.)

Seni bırakayım da dinlen, ihtiyacın var, dedi Daniel.

Soruyu birazcık değiştireceğim, dedi Hannah. Bütün bunlara ne diyeceksin?

Daniel kapıyı kapadı.

Hannah'yı duymuştu. Duymamış olamazdı.

(Ayrıca Hannah o cümledeki gelecek zaman kullanımından özellikle gurur duyuyordu.)

Ertesi gün ağabeyi Hannah'nın odasının kapısını açtı ve koyur renk ve ağır, iri bir şeyi, bir battaniyenin altındaki bir şeyi içeri taşıdı.

Hamile kadınlara benzemişsin, dedi Hannah yattığı yerden.

Ama hamile sözcüğüyle Daniel'ı utandırmıştı. Bunu ağabeyinin beceriksiz hareketlerinde duyuyordu.

Neyse, Daniel iri şeyi sandalyeye bırakıp örtüsünü açtı. Örtüyü katlayıp katlamamaya karar veremiyormuş gibi tutarak orada durdu. Katladı, çok düzgünce. Makineden bir tel ve bir fiş çekti.

Bütün oda vızıldamaya başladı. Odanın duvarında kare biçimi bir Ay'la, Güneş'ten bir kareye benzeyen bir ışık halkası belirdi.

Hannah eliyle gözlerini örttü.

Çok mu parlak geldi? dedi Daniel.

Hayır, dedi Hannah. Ne bu?

Kino Danno, dedi Daniel. Bilet almana gerek yok. Bugün misafirimizsin.

Hannah parmaklarının arasından bakıp Daniel odağı ayarlarken seyretti.

Chaplin. *Der Einwanderer*.*

Bir gemi, deniz tutmuş bir sürü insan güvertede ve birbirinin üstünde yatıyor, sessizce inliyor.

Geminin yanından sarkmış, şiddetle sarsılan, anlaşıldığı kadarıyla yan taraftan aşağı kusan birinin görüntüsü. Ama hayır... Chaplin bu ve kustumuyor, bir balığı canlı canlı yakalayıp gemiye çekiyor, onlara göstermek için pırıl pırıl bir gülümsemeyle dönüyor.

* Filmin orijinal adı The Immigrant, yani Mülteci. (ç.n.)

Hannah güldü.

Ellerini gözlerinden çekti.

Geminin dört bir yanında deniz tutmasından perişan olmuş gibi yapan insanlar akşam yemeği gongunun çaldığını duyar duymaz yemek salonuna herkesten önce varmak için koşturunca güldü, güldü.

Amerika'ya vardıklarında ve Chaplin onları bir iple çevirip kordona alan işgüzar gümrük memurunun neticesini tekmelediğinde güldü.

İngilizce bir başlık belirdi. *Daha sonra - aç ve çulsuz.*

(Diğer lisanı görmek heyecan vericiydi.)

Çulsuz çıplakla aynı anlama mı geliyor? dedi Hannah.

Hayır, dedi ağabeyi. Hiç paran kalmadığı anlamına geliyor.

Hannah sözcüğü ezberledi. Çulsuz. Çulsuz.

O ezberlerken, tatlı beyaz yüzü (ve Hitler'in iyi huylu olduğunu ima etmek ve kendini dünyadaki milyonlara, ayrıca Chaplin'in kazandığı türden milyonlara da sevdirmek ister gibi taklit etme kurnazlığı gösterdiği küçük bıyığı) Hannah'nın odasındaki duvara yansıyan Chaplin, Amerikan sokağında yerde bir dolar buluyor. Sonra Edna'yı, âşık olduğu ve gemide iyi davrandığı kızı buluyor. Bir lokantada yemek yiyorlar. Ama Chaplin'in bulduğu paranın sahici olup olmadığı konusunda birtakım komiklikler dönüyor, sahici değil tabii ve hiç paraları yok, yemeğin parasını ödeyemeyecekler. Canavar kılıklı bir adam olan garsonun ödeme yapamayanları neredeyse canları çıkana kadar dövmek gibi bir huyu var.

Ama lokantadaki bir ressam yüzlerini dikkat çekici ve anlamlı buluyor, içinde yaşadığı zamanı temsil eden yüzler olduğunu düşünüyor.

Kendisine poz vermelerini istiyor.

Ödemelerini önceden yapıyor.

Şakır şakır yağmurun altında mutlu son.

Ağabeyi Hannah'nın Chaplin'e bayıldığını bilirdi.

Sinemanı nereden aldın? dedi Hannah.

Fotoğrafçı dükkânından. Buraya taşımak zorunda kaldım, yarın da geri götürmem gerekiyor. Bugünkü program Chaplin'den ibaret değil, dedi Daniel. Küçük ve harika bir şeyim daha var.

Chaplin filmini projektörde geri sardı, film tersine akarken de bambaşka bir şekilde komikti. Filmin sonu parlayıp kendi etrafında fırıl fırıl döndüğünde, o kısım bile biraz heyecanlıydı.

Daniel projektörü kapattı, filmi başka bir filmle değiştirdi, iç günışığını/ayışığını yine açtı (ışık bu defa Hannah'nın gözlerini hiç acıtmadı) ve filmi makaraya geçirdi.

Bu defa film bir öncekinden bile daha beter çizgilerle doluydu, başka bir yüzyıla ait bir şeye benziyordu. Öyleydi de.

Romalı görünen heykellerle dolu bir odadaki, bir galeri ya da bir ressamın stüdyosu gibi bir yerdeki bir adam henüz heykel bile olmayan bir heykeli keskiyle yontuyor, yonttuğu şey sadece bir resim, bir testiyle bir de kupa tutan güzel bir hanımefendinin ya da tanrıçanın resmi.

Sonra çizim gerçek bir insana dönüşüyor. Sanatçıya testisinden ve kupasından içki ikram ediyor ama sanatçı kabul edemeyecek kadar afallamış durumda, böylece heykel kaidesinden inip diğer taraftaki başka bir kaideye gidiyor, orada bir arpla poz alıp sonra da arpi çalmaya başlıyor. Sanatçı heykele sarılmaya gidiyor ama heykel yok olup hiçliğe karışıyor, sanatçı yere devriliyor. Tanrıça arkasında beliriyor. Sanatçı onu yeniden yakalamaya davranıyor ama tanrıça... Bir türbana dönüşüyor!

Türban küçük bir çocuk boyunda. Odada kendi kendine dolaşıyor.

Sanatçı türbanı yakalayıp kaldırıyor, kaidelerden birine koyuyor. Ama canlı heykel yeniden beliriyor. Sanatçı onu kucaklamaya koşuyor. Heykel gözden kayboluyor, odanın karşısına

gidiyor, ilk kaidenin üstüne çıkıyor (yürüyen küçük türban da ortadan kaybolmuş) ve bir çizimden başka bir şey olmama hâline geri dönüyor. Sanatçı ellerini başına götürüp galerisinin zeminine yığılıyor.

Hannah güldü. Ellerini çırpıtı.

Sanatçının ilham perisine duyduğu kıskançlık, dedi.

Ne? dedi Daniel.

Pygmalion hikâyesinin bir versiyonu bu, dedi Hannah.

Ya, dedi Daniel.

Bu versiyonda hem ilham perisi hem de sanat eseri sanatçıdan daha sanatkâr, dedi Hannah.

İyi ama beğendin mi? dedi Daniel.

Çok beğendim, dedi Hannah.

Daniel filmi geri sardı, projektörün fişini çekti.

Şimdi karanlıkta Hannah'nın yatağının ayakucuna yatmış, fotoğrafçıdaki Bay Wirtz'in gözden kaybolan heykel filmini çeken erken dönem film yapımcısı hakkında söylediklerini Hannah'ya anlatıyordu.

Bir gün Paris'te bir sokakta çekim yapıyormuş, dedi Daniel. Kamerada bir şey takılmış, film takılmış, alet çalışmıyormuş, filmci de kutuyu açıp arızayı düzeltmiş ve yeniden çekime başlamış. Eve gidip de çektiği filmi seyredince, insanla dolu bir otobüs gözlerinin önünde bir cenaze arabasına dönüşmüş, sokaktaki insanlar gözden kaybolmuş, atlar puf diye gözden kaybolmuş ve daha önce orada olmayan insanlar belirmiş, erkekler kadına dönüşmüş, kadınlar erkeğe dönüşmüş, insanlar ata dönüşmüş, atlar insana dönüşmüş. Film yapımcısı da zamana sadece tanıklık edip onu kayıt altına almanın değil, aynı zamanda onunla sihir yapmanın bir yolunu buldum diye düşünmüş.

Bir şey Hannah'yı uyandırıyor.

Trende yanında oturan kadın dirseğini dürtmüştü.

(ALBERT Adrienne, terzi)

Tren istasyona varmış, herkes inmişti.

Sınıra yakın bir yer olduğu için burada kontroller çığrından çıkmış durumda. Güzel.

Hannah bir an için birazcık ağabeyine benzeyen adamın sırtına sessizce veda ediyor.

Bir yığın çuvala boş bir sepet, tavuk taşımak için kullanılan türden bir sepet taşıyan yoksul giyimli ihtiyar bir kadını seçiyor. Doğruca ihtiyar kadının arkasında saf tutuyor.

Annem hasta. Bilmiyorum. Şimdi geçirdiğiniz şu kadın var ya, beni o götürüyor, teyzem beni istasyondan alsın diye yollamış onu, Lyon'dan geldim, buranın yabancısıyım, kadın beni beklemebilir, kendisi sağır, bakın, bensiz gidiyor, ben de nereye gideceğimi bilmiyorum.

Kollarını iki yana açıyor. Adamın giydiği üniformaya en güzel öfkeli bakışıyla bakıyor. Adam kıpkırmızı kesiliyor, ona hiç bakmadan belgelerini geri veriyor ve başıyla geçmesini işaret ediyor.

Hannah derin bir nefes alıyor, sonra bırakıyor.

İhtiyar kadına yetişmek istermiş gibi adımlarını sıklaştırıyor. Aralarına mesafe koyarak kadının peşinden işlek sokaklardan daha تنها sokaklara, evlerin önünden geçip artık ev olmayan yerlere, kelleşmiş otlarla kamyonların yoldan içeri saptığı yerlerdeki kurumuş çamurdan başka bir şey olmayan yerlere, kasabanın eteklerine, sonra dışına, tarlaların başladığı yere gidiyor.

Askeri gri rengi ve işaret tabelalarını, sınırda uzanan engelleri görebiliyor.

Daha alçak bir yoldan tarlaların arasından geçiyorlar.

Kadın tepelere doğru gitmekten ziyade onlardan uzaklaşmaya başlayınca Hannah durup bir ağacın altında dikiliyor, ayak kabısını çıkarıp taş ararmış gibi içine bakıyor. Kadının bir grup eve doğru gözden kaybolmasına izin veriyor.

Bir çayırlığın kenarından aksi istikamette yola koyuluyor.

Her açıdan güzel bir akşam. Yoğun yaz ışığı. Hannah bir köydeki yol levhasının söküldüğü yere kadar yürüyor. Nereye gittiğini biliyormuş gibi köydeki evlerin önünden geçiyor. Çalışan insanlar onu görüyor ve kendi hâline bırakıyorlar. Hannah akşamın çimenimsi havasında toprak bir yolda kuş cıvıltıları arasında bir saatten fazla tarlaların arasında yürüyor.

Sonra kendi başına bir ev çıkıyor ortaya, bir avlu dolusu kaz geceyi geçirmek üzere yerleşmeye hazırlanıyor, evin arkasında dağlar yükseliyor.

Hannah evin bahçe kapısını açıyor.

Bir köpek havlıyor.

Bir kadın gelip kapıyı açıyor, köpeği ensesinden tutuyor.

Ne istiyorsun? diyor kadın.

Kadının ve köpeğin arkasında, evin geri kalanına açılan eşikte bir adam duruyor.

Bir bardak su rica etmek için rahatsızlık vermiştim, diyor Hannah.

Bir bardak su, diyor kadın.

Nezakatinizin karşılığını ödememi kabul ederseniz birazcık param var, diyor Hannah.

O gülümsemesiyle gülümsüyor.

Kadın dönüp adama bakıyor.

Evet, sıcak bir akşam, üstelik yürümüşsünüz, diyor adam.

Daha epey yolum var, diyor Hannah. Ama gökyüzü hâlâ aydınlık.

Söylediğiniz gibi birazcık ödeme yapabilirsiniz size menuniyetle yiyecek bir şeyler de verebiliriz, diyor adam.

Çok naziksiniz, diyor Hannah.

Masaya oturuyor. Adam köpeğe bir şey söylüyor. Hayvan huysuzlanmayı kesiyor. Kadın Hannah'nın önüne masaya bir kaşık koyuyor.

Teşekkür ederim, diyor Hannah.

Ekmek çıkarıyorlar, bir sürahiden doldurulan bir bardak su, sonra bir kâse güveç gibi bir şey. Lezzetli. Hannah bunu onlara söylüyor. Kadın gururla dikleşiyor.

Hannah onlara adının Adrienne olduğunu ve gitmek için tren bileti aldığı yerin adını söylüyor.

Yürüyerek bir saatten fazla çeker, diyor kadın. Ayrıca sokağa çıkma yasağı. Size battaniye verebiliriz, sabaha kadar beklemek isterseniz ambarda uyuyabilirsiniz.

Gerçekten çok iyisiniz, diyor Hannah. Kapınızı çalmam da benim güzel talihim.

Masaya iki banknot bırakıyor.

Gün ıştır ışmaz yola koyulacağım, diyor. Sizi daha fazla rahatsız etmem.

Hiç rahatsız etmiyorsunuz, diyor kadın.

Hannah sarılmış battaniler taşıyan adamla birlikte dışarı çıkıp ambara gidiyor. Köpek uslu uslu yanlarında yürüyor.

Dağlar, diyor Hannah. Günün ya da gecenin hangi saati olduğu fark etmez. Öyle güzeller ki.

Evet, diyor adam. Eskiden beri dağları bize ait şeyler gibi düşünürüz.

Hannah'ya gülümsüyor.

Fransa nerede bitiyor, İsviçre nerede başlıyor? diye soruyor Hannah.

Adam onu ambarın arkasına götürüp alacakaranlıkta evin arka tarafındaki keçilerle dolu küçük, çamurlu avluyu işaret ediyor. Bir ayağını çitin tellerinden öbür tarafa kaydırıyor.

Şu anda iki ülkedeyim, diyor. Keçilerim başlarını bu telden dışarı uzattıklarında birden fazla ülkenin güzel otlarının tadını sürüyor. Eskiden beri öyleydi. Sütleri mükemmel.

Bacağını geri çekiyor. Avlusunda durup tüm içtenliğiyle Hannah'ya bakıyor.

Ne şanslısınız, diyor Hannah.

Adam iyice güneş görmüş yüzünü buruşturuyor.

Buraya ailemden birilerini, sadece ara sıra olmak üzere, özellikle de küçükleri, ailemde çok çocuk var, sadece bazen, güzel manzaranızın keyfini çıkarsınlar diye sizi ziyarete getirsem, diyor Hannah. Ya da bir akrabamın eşliğinde kuzenlerimden birini yolasam. Belki onlara da bana gösterdiğiniz nezaketi gösterirsiniz. Elbette böyle bir nezakete küçük bir karşılık verilmesi koşuluyla.

Ailenizden misafirleri her zaman memnuniyetle ağırlarsınız, diyor adam. Şurası

(çitin ötesini, otlarla dolu bir arazinin ormanın başladığı kıyısını işaret ediyor)

ormanın içinden geçen patikanın başladığı yer. Sadece bir tane yüksek çit var, keçilerim denediklerinde altından kolayca geçebiliyor. Bu ormanlarda yaban hayatı çok güzeldir. Hoş bir yürüyüş olur. Ayrıca kasabada bir adam tanıyorum. Belediye başkanı. O da aile yaşamına çok düşkündür. Ona sizin eski bir dostum olduğunuzu yazacağım notu sabah bulmanız için kapının eşiğine bırakırım, giderken alabilirsiniz.

Adam eve dönüp güneş de batınca Hannah battaniyeleri ambarın yüksek bir saman yığını olan köşesinde katlayıp üst üste yığıyor. Sırtını samandan duvara verip battaniyelerin üstüne oturuyor, minnacık bir sineği bir fiskede burnundan uzaklaştırıyor. Parasını kontrol ediyor. Belgelerini kontrol ediyor. Ellerini ceplerine sokuyor ve gözlerini yumuyor.

İyi insanlar.

Talih yüzüne güldü.

Claude bu işin yürümesini sağlar.

Belgeleri ona Claude sağladı, sağlam belgeler, gerçek zanaat işi. Park çiçeklerle dolup taşıtığında ve şehir ilk defa zorbalarla dolup taşıtığında, Hannah elinde bir kitapla parkta oturmuştu, Rimbaud, Aydınlanışlar. Claude gelip yanına oturmuştu. Yakışıklıydı, ciddiye ama gülümsüyordu, uçarı bir tavırla konuşuyordu. O saisons, demişti. O chateaux. Hangi ruhun kusuru

olmaz ki? Bununla ilgili büyüü bir çalışma yaptım, mutluluk, bizi geçip gitmeyecek, bizi uyandıracak de Gaulle’le birlikte çok yaşasın.

Hannah ona dönüp gülümsediğinde Claude tek bir sözcük söylemişti: Evet?

Evet, demişti Hannah.

Parkta gezinenleri seyrettiler, olanlar hiç olmuyormuş gibi Luftwaffe’nin* kollarındaki kadınları. Çiçeklerin, kendi üstlerine dökülen çiçeklerin arasında oturdular ve Claude aynı uçarı havayla Hannah’ya gördüğü üç şeyi anlattı.

Nice’de artık kumarhane olmayan bir kumarhane görmüştü, kumarhane şilte deposu hâline gelmişti, bölge halkının mülteciler uyusun diye bağışladığı şiltelerin yüksek yığınlarının arasında kıpırdamak mümkün değıldi.

Şehirden çıkan yolun iki kenarında uçakların vurup öldürdüğü insanları görmüştü.

İnfaz edilmiş, vurulup aynı mezara atılmış bir anneyle çocuğunu görmüştü. Anneye giysilerini ıkarttırmışlardı, ocuğuyorsa giyimli hâlde gömmüştü zorbalar, annenin üstüne fırlatıvermişlerdi.

Bana başka bir şey söylemene gerek yok, dedi Hannah.

Ama Claude ona adını söyledi, o anda içinde yaşadığı adı. Hannah da ona Fransızca adını söyledi. Belgeleri olmadığını söyledi.

Claude ona yolda gerçek bir Bentley bulduğunu anlattı. Ne? Bentley’nin ne olduğunu bilmiyordu ha? Güldü. Bentley bir İngiliz arabasıydı, çok iyi bir araba, bu araba onları İngiltere’ye götürecek son gemiyi yakalamak için koşan İngilizler tarafından terk edilmişti, kapısı açıldı, motoru hâlâ çalışıyordu. Claude yine o yolda aynı şekilde terk edilmiş bir bisiklet bulmuştu, bisikleti koyduğu arabanın bagajının kapağını iple

* Alman Hava Kuvvetleri. (.n.)

bağlayıp oradan elinden geldiğince hızla uzaklaşmıştı. Arabanın benzini bitince bisiklete binmiş, Toulon yolunun geri kalanında pedal çevirmişti. Orada bahçıvanlarla buluşmuştu. Kendilerini bahçıvan olarak gösteriyorlardı. Üstelik gayet becerikli bahçıvanlardı. Midi* bölgesinin dört bir yanında bahçıvanlık yapıyorlardı.

Hiç gittin mi? dedi Hannah'ya. Çok seveceksin.

Ayarladı. Hannah'ya belge buldu. Onu bölge sınırından geçirdi. Burası uzun süre işgal edilmemiş hâlde kalmayacak. İtalyanlar istiyor. Almanlar kendileri için almaya karar verene dek İtalyanların olmasına izin verecek.

Hannah'ya asla hiçbir şey sormamıştı.

Hannah ona annesinden bahsetti, ona anlattıklarının başka birinin annesinin başına geldiğini söyledi. Bu başka birinin annesi hastaydı ve ilaç yasaktı ve ölmekle hemşireler de yasaktı. O arada zorbalar daireyi ve içindeki her şeyi almıştı.

Bana başka bir şey söylemene gerek yok, dedi Claude.

Hannah'ya bisikleti verdi.

Hamile kalmanın en iyi yolunun gülmek olduğunu söyledi, o yüzden Hannah ne yaparsa yapsın gülmemesi en iyisiydi. Sonra da Hannah'yı gerçekten güldürdü. Gülmemek imkânsızdı, Claude kusursuz bir taklitçiydi. Kapıcının taklidini yaptı. Nazilerin taklidini yaptı. Azur'daki bahçesinde kırmızı beyaz ve mavi çiçeklerini sulayan Mareşal'in taklidini yaptı.** Hannah'nın aklına gelen bütün film yıldızlarının taklidini yaptı, hem Colbert'i, hem Gable'ı taklit edebiliyordu. Fırındaki suratsız kadının taklidini yaptı. Bütün bunlarla Hannah'yı güldürdü, sonra Hannah'nın vücuduna onu tamamen anlayan bir biçimde sarıldı, Hannah'yı taklit konusunda da iyiydi, sonra bambaşka tür bir taklit.

* Fransa'nın İspanya ve İtalya'yla komşu güney bölgesi. (ç.n.)

** Almanya'ya teslim olan ve Nazilerle işbirlikçi bir idare sürdüren hükümetin başbakanı Mareşal Philippe Pétain. Kırmızı, beyaz ve mavi Fransa bayrağının renkleridir. (ç.n.)

Hannah uyanmıştı, Claude'un gitmiş olacağını düşünüyordu. Hâlâ orada yanındaydı, sigara içiyordu. Dışarıda hava aydınlanıyordu.

Yeni bir gün, dedi Claude.

Rüyamda bir tırtıl vardı, dedi Hannah. Bir tüfeğin namlusunda yürüyordu. Bu bir işaret, sen ne dersin?

Tırtıl ne tarafa doğru gidiyordu? diye sordu Claude.

Kabzadan namlunun ucuna doğru, dedi Hannah.

Tetikten uzağa, dedi Claude.

Evet, dedi Hannah.

İyi, dedi Claude. Vurulacaksan bari bir tırtıl tarafından vurulma. Kelebek tarafından vurulana dek bekleyeceğini söyle.

Hannah ona kendisiyle ilgili ilk gerçek şeyi işte o zaman söylemişti, ağzından kaçırmıştı.

(Tehlikeliydi bu. Beyninizi sıfırlamak zorundaydınız. Kendinizin çok ötesini düşünmek zorundaydınız. Hayat memat meselesiydi, üstelik konu sadece sizin hayatınız değildi. Babası, ağabeyi. Annesi ölü olarak cennette güvendeydi, şükürler olsun.

Bilmemeniz gerekiyordu, elinizden geldiğince az şey bilmeniz şarttı. Düşünmenin, her şeyi söylemenin ve söylememenin yeni yollarını bulmak zorundaydınız.)

Hannah babasından ve kelebek yakalamayı, öldürüp bir yere iğneleyerek cam arkasında saklamayı sevdiğinden düşüncesizce açık açık bahsetmişti. Bahseder etmez de pişman olmuştu. Midesi yere düşmüştü sanki. Kendini hasta gibi hissediyordu. Her an kusabileceğini düşündü.

Ama Claude omuz silkti, bitmiş sigarayı bir fiskeyle bulaşık tasındaki bir önceki akşamdan kalma kirli suya yolladı.

Yaz mevsimini iğneyle bir yere tutturamazsın, dedi.

Öpüştüler, ayağa kalktılar, güne hazırlandılar.

Hannah'nın Claude hakkında bildiği şey, ıslak gazete kâğıdının tutuşup yanmasını sağlayabilecek bir adam olduğuydu.

Onun sayesinde Hanna soğuk bir kış ısıcak geçirecekti.

Kuduz köpeklerle İngilizler.* Midi güneşinin altında dışarıdayız.

Hannah bunu söylerken yüzünü çocuğa sarılı şala dayıyor, o kadar yakın ki şal kısmen ağzında, sözlerini söz olmaktan çıkarıyor, yani kimsenin onu duymuş ya da sözlerinden anlamlı bir şey çıkarmış olmasına imkân yok.

Çiçekler şehri (masmavi gökyüzünün altındaki masmavi denizin yanında uzanan ısl ısl sahil şeridi, üstünde yükselen tepelerdeki parfüm endüstrisi için bir tomurcuk ayaklanması hâlindeki çiçek tarlaları) mültecilerle perişan.

Büyük otellerin bazıları servet kazanıyor, çünkü mültecilerin bazılarının hâlâ parası var. Daha küçük otellerin çoğu batıyor.

Claude gittikten sonra Hannah'nın yer değiştirmesi gerek. Bu şehri seçiyor. Kalacağı oteli, bebeği görünce kapıya gelen kadının yüzündeki neşeye birlikte seçiyor.

Kadın ona bir isim söylediğinde Hannah ismi derhal değiştiriyor. Kadının söylediği isim yok artık. Hannah'nın kafasında kadının ismi Madam Etienne şimdi.

Madam Etienne genç ve tatlı, öyle iyi niyetli ki Hannah'yla bebeğin önünden merdivenden yukarı koşup her sahanlıkta ona yetişmelerini bekliyor, çatı katının eğiminde bir kapıyı açıp Hannah'ya bir oda gösteriyor.

Eskidi artık, biliyorum, diyor halıdaki bir yırtığı ayak parmağıyla çekiştirerek. Ama Madam Albert bir bakarsa. Deniz var.

Madam Etienne bebeğe çok tatlı davranıyor. Ayrıca bazı günler akşam yemeğinde şalgamdan daha fazlası olacağına da bütün içtenliğiyle söz veriyor. Ne olur ne olmaz, belki sözünü

* Tamamı: Only mad dogs and the Englishmen go out in the midday sun. Öğle güneşinde sadece kuduz köpeklerle İngilizler dışarı çıkar. İlk Rudyard Kipling'in kullandığı düşünülen bu söz, Noel Coward'ın 1931 tarihli Mad Dogs and the Englishmen şarkısıyla popüler olmuştur. İngilizlerin sıcak ülkelerdeki (özellikle eski İngiliz sömürgelerindeki) davranışlarıyla alay etmek için söylenir. (ç.n.)

tutamaz diye bir göz kırpışıyla yapıyor bunu. Kendisinden yirmi yaş büyükmüşçesine (ki değil, belli ki aşağı yukarı aynı yaş-talar) saygıyla ve tekrar tekrar Madam Albert diye hitap ettiği Hannah'ya dün gece kentteki sinemalardan birinde yetkililerin içeri girip çalışanlara ışıkları açtirdığını anlatıyor. Mareşal ya da Hitler veya Mussolini çıktığında bağırıp çağıran ya da ekrana bir şeyler atanları görüp toplayabilmek için!

Bunu tasasız bir kayıtsızlık havasıyla anlatıyor, iyi de yağmur yağıyor! ya da ne güzel bir gün! veya şu komik suratlı köpeğe bak, ne matrak! yahut bugün giydiğin bluza bayıldım! der gibi.

Bir yastığı yumruklayarak düzeltirken aynı neşeli havayla dün akşam radyo dinlerlerken kocasının Les Français parlent aux Français dinlerken yakalananların 10.000 franka kadar cezaya çarptırılabilceğini, üstelik bir de hapse atılabileceğini söylediğini anlatıyor. İki sene hapis! Madam Albert odayı beğendi mi?

Çok, diyor Hannah.

Madam Etienne, şifonyerin en alt çekmecesini açıyor. Çekebildiği kadar dışarı çekiyor. Yataktan bir battaniye alıyor, dizlerinin üstüne çöküp battaniyeyi katlayarak kalın bir iç kaplama gibi çekmeceye seriyor, sonra yastığı bir uca yerleştiriyor. Çekmeceyi açık bırakıp ayağa kalkıyor, bir balerine yakışacak tavırlarla ama kendi hareketlerinin zarafetinin hiç farkında olmadan çekmeceyi işaret ediyor.

Çocuğun uyuması için, diyor. Madam Albert için uygun mu? Yoksa Madam Albert çekmeceyi fazla mı küçük buldu?

Bence gayet işe yarar, diyor Hannah.

Madam Etienne bebeği bir kere daha öpüyor, sonra uçuşur gibi odadan çıkıp merdivenden iniyor.

Hannah odadaki yatağa oturuyor.

Bebek havaya tekmeler savuruyor.

Claude, gitti.

Gruptan üç kişi daha, onlar da ortadan kayboldu.

Öldüler.

Claude öldü.

Hannah Claude'un kendi iyiliği için onun ölmüş olduğunu umuyor.

Buraya Claude'un işini yapmaya, yarın büyük otellerden birinde bir kuzeniyle buluşmaya geldi.

Bebeği hoplatıyor, atların pazara gidip geri dönmesiyle ilgili şarkıyı söylüyor. Bebek gülüyor.

Bebek sözcükler oluşturmaya başladı bile, ayrıca eline geçen her fırsatta annesine sıkı sıkı tutunarak bacaklarının kuvvetini denemek istiyor.

Mutlu bir bebek, bu da büyük şans.

Hannah günleri çocukla umutsuzluk arasında geçiriyor. Bugünlerde yaşanan iğrenç şeylerin arasında paha biçilmez bir mutluluk var.

Buradaki ilk günlerinde kollarında bebekle güzelim güneşin altında sebze tarhlarıyla dolu Promenade des Anglais'de yürüyor.

Bunu yaptığı hemen hemen her gün, bir çocuğun insanı fazlasıyla görünür hâle getirdiğini, çok fazla insanın onu tanımaya başlayacağını kendine hatırlatıyor.

Bebekle yürüyerek yeniden otel odasına dönüyor.

Böyleyken bile, bebek geldiğinden beri günler öyle hızlı geçiyor ki sanki mutluluğu kısıkanıyorlar.

Hannah aracıyla her haftanın beşinci gününde, her seferinde başka bir yerde buluşuyor. Şimdilik aracı adının Sylvie olduğunu söyleyen on dört yaşında, okullu bir kız.

Sylvie ahşap bir kapı kadar basit; sade ve zarif, kapalı ve sağlam, kilitli. Hannah bisikleti ona veriyor, hediye olduğunu söylemeden anlatıyor. Sylvie anlıyor, tarif edilen türden bir kapının iletişim becerisiyle kayıtsızca başını sallayarak teşekkür ediyor.

Ahşap bir kapının iletişim becerilerini küçümsemeyin. Her şeyin bir sesi vardır. Sylvie'nin hamurunun da kendine has, bu kadar genç bir kıza göre görmüş geçirmiş bir sesi var.

Sylvie olağan bağlantı rolüne ısınıyor. Sistem iyi işliyor. Belirlenmiş saatlerde belirlenmiş sokakta ya da meydanda birbirlerinin yanından geçiyorlar. Geçerlerken Hannah kâğıt paketini bisikletin sepetine, Sylvie'nin katlanmış yağmurluğunun ya da (çok) nadiren sepette bulunan kahverengi kâğıda sarılı et parçasının ya da Sylvie'nin büyük otellere teslim ettiği şalgamların veya pancarın veya pazının altına kaydırıveriyor.

Sylvie bir gün Hannah pakedi yiyeceklerin altına sokarken küçük eliyle Hannah'nın bileğini kavıyor.

Size getirdim madam, diyor.

Hannah'ya katlanmış bir kâğıt külah veriyor. Bir ayağını pedala koyuyor, seleye yerleşiyor ve gidiyor.

Hannah kâğıt külahı açıyor. İçi yabani çilek dolu.

Buyurun size kilitli bir ahşap kapı.

Sonra bir de Hannah'nın hiçbir şey yapmadan oturup çekmecedeyen uyuyan bebeği seyrettiği saatleri var, bebek minicik bir kayıkla suyun üstünde süzülüyormuş gibi.

Hannah'nın kendisi de denizde kürekleri kırık bir kayık, deniz o kadar çalkantılı ki Hannah enkaza dönüşmesinin an meselesi olduğunu biliyor.

Peki.

Bu kırık dökük hâlimi ne yapacağım?

Bebeğin nefes alıp vermesini ve uykusunda kıpırdanmasını seyrediyor. Rilke, insanın çocuk sahibi olmasının o çocuğun ölüm hükmünü vermek olduğunu, ölümün küflenmiş ekmekten küçük bir toprak gibi, tatlı mı tatlı bir elmanın koçanı gibi çocuğun ağzına koyulduğunu söylüyor.

Kendi anne babası, onlar bu duyguyu biliyor muydu? Ya onların anne babaları? Ve onların da anne babaları? Yine de öfkeden eser yok.

Onun yerine, o şiirin son sözcüğü unbeschreiblich. Bilmek, sözcüklerin boyunu aşılıyor.

Bebek nefes alıyor.

Nefes veriyor.

Ağzı öyle küçük ve öyle mevcut ki.

Wer den Dichter will versteh'n, muss in Dichters Lande geh'n. Ağabeyine tercüme et.

Şairi anlamak istiyorsan, şairler diyarını ziyaret et.

Şu anda kesinlikle şairler diyarındayım. Bu zaman, başka bir düzlemde.

Haftalar geçiyor.

(Bebek çekmeceye sığamayacak kadar büyüyor.)

Hannah belgeleri aktarıyor.

(Çocuk nefes alıyor, veriyor, alıyor.)

Hannah Lyon biletlerini ayarlıyor, biraz yiyecek, talimatlar.

(Çocuk sözcüklerden küçük cümleler kurmaya başlıyor.)

İsviçre'deki bir bağlantıya aktarılacak bir kaçış haritası' var, o da haritayı Londra'ya iletecek.

Ortadan kaybolacak başka insanlar.

Hannah kuzeye gitmek zorunda.

(Hannah'nın olmadığı günlerde çocuğa Madam E bakıyor. Hannah geri dönünce çocuk kollarını iki yana kocaman açıyor.)

Bu hafta iki grup var. Biri yedi çocuktan oluşuyor. Yürüyüş gezisine çıkmış gibi görünmeleri gerek. Kıyafetleri ayarla.

(Çok geçmeden Hannah çocuğu günler boyunca otelde bırakmaya başlıyor.)

Bu hafta beş yetişkin. Sağlıklarını, dayanıklılıklarını kontrol et, belgeleri ayarla. Yetişkinler söz konusu olunca sarpa sara-bilecek daha çok şey var. Bölge sakinleri araziden geçen yetişkinleri görünce daha fazla huzursuzlanıyor. Çocuklara pek o

* II. Dünya Savaşı'nda düşman hattının gerisine düşen askerlerin oradan çıkarılmasına kılavuzluk etmesi için hazırlanan, çok hafif olduğu, küçücük hâle gelene dek katlanabildiği ve buruşmadığı için ipek kumaşa basılan haritalar. (ç.n.)

kadar aldırış etmiyorlar. Rehberler, kendileri gibi genç insanları yürüyüşe çıkarmış gençler gibi görünmek zorunda.

(Madam Etienne ile düşünceli tavırlı, hiç konuşmayan ve kırılan, bozulan her şeyi tamir edebilen bir adam olan kocası parayı memnuniyetle karşılıyorlar.)

Yasalar değişiyor. Şimdi İsviçrelilerin kalmanıza izin vermesi için İsviçre sınırının on kilometre içine kadar girmiş olmak zorundasınız. Dayanıklılıkları kontrol et.

Kuzey.

Sonra tekrar güney.

Kuzey.

Sonra güney.

Artık Hannah'nın çocukla birlikte geçirmediği o kadar çok gece var ki.

O gecelerde, artık her neredeyse, uykuya dalmadan önce oturuyor ve çocuğun dizinde olduğunu kendisinin de ona pazara giden at şarkısını söylediğini hayal ediyor.

Çocuğu yanında olsun olmasın, uykudan önce çocuğa bir masal anlatıyor.

Hiçbir zaman sona ermek istemediği için tanrılarla tartışan yaz gününün masalı gibi.

Sonsuza dek süreceğim! demiş yaz günü. Gece hiç gelmeyecek! Kış hiç gelmeyecek.

Eh, tanrılar hayatlarının en güzel fıkrasını, o ana dek duydukları en komik şeyi duymuşçasına gülmüşler. Çünkü biri ya da bir şey tanrılara herhangi bir şey söylediğinde böyle olur, tanrılar böyle davranır, tanrılarla tanrıçalar balkonda toplanır ve aşağıdaki bizim pek önemsiz dünyamıza, üstünde karıncalar gibi koşturan bizlere bakarlar ve bunların hiçbir önemi yoktur, bazen acımasız davranırlar, tanrılar yani. Gülmeyi pek severler, bazen bize o kadar çok gülerler ki gülmekten yan tarafları açılıp patlamasın ve bütün tanrılıkları içlerinden akıp gitmesin diye

yanlarını tutmak zorunda kalırlar. Bir tanrıyı patlatmamak en iyisi. Oysa bu yaz günü kalkmış daha uzun sürmek istemiş. San-ki bir yaz günü yeterince uzun değilmiş gibi.

Tanrılardan biri gülmeyi kesmiş, buzdan yapılma ani bir yıldırım yollamış, yaz gününün güzel mavi gökleri kayboluvermiş. Yerine siyahlı grili kocaman kocaman bulutlar gelmiş. O bulutlardan da yağmur değil, kar yağıyormuş. Temmuz ayının en sıcak gününde kocaman, puf puf kar taneleri yağmış. O kadar kocamanlarmış ki yağarken birbirlerine yapışıyor, bir sürü küçük kartopu oluşturuyorlarmış. Yaz günleri aslında kış günlerinden daha uzun değildir ama insana uzunmuş gibi gelir, işte o gün, akşamın geç saatlerine kadar devam eden günışığında o kadar çok kar yağmış ki kapının önünde dursan yağan karların yüksekliği ta burnuna dek çıkarmış.

Çocuk elini burnuna koydu.

Kar bütün yaz çiçeklerini örtmüş. Çiçeklerin taçyaprakları titreyip büzülmüş.

Hayır! dedi çocuk.

Elleriyle ağzına kapattı.

Ama ertesi gün, dedi Hannah. Ertesi gün ne olmuş?

Gümeş, dedi çocuk.

Evet. Yaz güneşi. Güneş bütün karları eritmiş. Ama zavallı çiçeklerin bazıları soğuktan kavrulmuş, çünkü soğuk tıpkı sıcak gibi yakabilir.

Zavlı çiçler, dedi çocuk.

Ama çoğu başını güneşe doğru kaldırmış, dedi Hannah, ve bil bakalım ne yapmışlar?

Su, dedi çocuk.

Doğru. Çiçekler susamış. Erimiş karların hepsini içmişler. Ve kısa bir süre sonra başka çiçekler açmış. Kelebekler varmış, arılar da, bal yapmak için, ağaçlarda meyveler büyüsün diye, daha çok çiçek açsın diye çiçekleri ziyaret ediyorlarmış.

Yeni yaz günü başını eğmiş ve olduğum uzunluktan daha fazla yaşamak istediğim için özür dilerim, demiş tanrılara. Balkondaki tanrılar da başlarını eğerek yaz gününe nazikçe karşılık vermişler, çiçekler şehrinin halkıysa çiçeklerin ani soğuğun ardından yavaş yavaş başlarını kaldırdığını görmüş, ömürleri kısacık olsa da çiçeklerin geri gelmesine sevinmişler. Şehir halkı çiçeklerin ömrünün bir yaz olduğunu ve yazın da çok geçmeden bittiğini biliyormuş. O yüzden demişler ki... Ne demişler?

Y'aapalım, dedi çocuk.

Doğru, dedi Hannah. Şimdi bu çiçeklerle ne yapalım. Peki ne yapmışlar?

Kocıman şişe, dedi çocuk.

Kocaman bir şişe parfüm. Ve yaz bitip sonbahar, sonra da kış gelince?

Buyun, dedi çocuk.

Doğru, şişeyi açmışlar, burunlarını şişenin ağzına dayayıp koklamışlar ve güzelim parfüm kokusunu içlerine çekmişler. Ve neyi hatırlamışlar?

Çiçek, dedi çocuk.

Çiçekleri, dedi Hannah.

Başka geceler çocuğa, ertesi sabahki sebze kuyruğunun en başına geçebilmek için geceleri kasabanın pazar yerindeki bir çadırdaki yıldızların altında uyuyan çocukları anlatıyor.

Demek ki bu çocuklar neymiş? diyor çocuğa.

Akıyyı, diyor çocuk.

Doğru. Çok akıllılanmış, diyor Hannah.

Çocuğa uzaklara gidip bebeğinden ayrılmak zorunda olan annenin hikâyesini anlatıyor, annenin bebeğini sevmediği anlamına gelmiyor bu, bebeğini ne kadar sevdiği anlamına geliyor?

Taaçok, diyor çocuk.

Doğru, diyor anne. Daha da çok.

Tarlalar karardığında, gözlerin başlar parlamaya, diyor Hannah bir gece. Çok geçmeden bir yıldız ışıldar, böcekler geceyi

şarkılar. Her ses bir resim olur, tanıdığını sandığın her şey soluk gökyüzünde yabancılaşıp kararır ama bir yandan ağaçların tepeleri aydınlanır. Geçip giderken fark etmezsin karanlığın ışığı nasıl büyüttüğünü, sonunda ışık kendini karanlıktan kurtarır ve yürüdüğü sırada seni kucaklar.

Bir oduncunun oğlunun yazdığı eski bir şiir. Işık şiirdeki ağaçların tepesine dokunduğunda çocuk gözlerini kırıştırıyor, kapatıyor.

Hannah kendi ellerini kendi gözlerine kapatıyor.

İtalyanlar gitti.

Naziler şehrin dört bir yanında.

Çocuğu yatağa yatırıp üstünü örtüyor, sessizce aşağı iniyor ve Madam Etienne'e biraz konuşup konuşamayacaklarını soruyor.

Madam Etienne, gerçek konyakmış gibi görünen ve kokan bir şeyden üç kadeh dolduruyor. Kadehleri masaya koyuyor.

Gerçektir Madam Albert, diyor.

Zarif bir tavırla Hannah'ya oturmasını işaret ediyor.

Hannah ayakta durmaya devam ederek Madam Etienne'e işinin çok ağırlaştığını söylüyor.

Evet, diyor Madam Etienne.

Hannah uzun bir süre buradan ayrı kalması gerekirse Madam Etienne'le kocasının çocuğun daimi olarak onlarla yaşamasını kabul edip etmeyeceğini soruyor.

Ücretli bir misafir olarak demek istiyorum elbette, diyor. İkimize de çok iyi baktığınız için çocuğun burada güvende olacağını biliyorum. Ama işin aslı, muhtemelen uzun bir süreliğine gitmem gerekecek.

Madam Etienne'nin güzel alnında kaş çatma çizgileri beliriyor.

Para almayız Madam Albert, diyor. Öyle bir şey için asla para kabul etmeyiz.

Israr ediyorum, diyor Hannah.

Madam Etienne'nin önlüğünün cebine bir tomar para koyuyor.

Ona okuma öğretirsiniz, diyor.

Madam Etienne başıyla onaylıyor.

Teşekkür ederim, diyor Hannah.

Madam Etienne kocasına sesleniyor. Adam ellerini kurulayarak mutfaktan gelip yuvarlak masanın başında onlarla duruyor.

Karısı anlatıyor, parayı gösteriyor.

Mümkün olduğunca sık geleceğim, diyor Hannah. Bir şeylerin değişme ihtimali varmış gibi görünürse hemen gelip onu alırım.

Paul, sevgilim, diyor Madam Etienne.

Hannah şimdiye kadar adamın adını bilmiyordu bile.

Adamın adını bilemez.

Adamın adını kafasında tutamaz.

Siliyor.

Kafasında kendi çocuğunun adını da tutamaz. Elbette biliyor adını, çocuğunun adı baştan başa her yerine yazılı. Ama Hannah disiplinli. Hazır. İsmi her zaman kaybediyor.

Bunu yapmak için bir mezar hayal ediyor, bir mezar taşı ama üstünde bir şey yazılı değil.

İşte bu Hannah'nın çocuğu.

Neyin şerefine içelim? diye soruyor karısı kocasına.

Kardeşliğe, diyor kocası.

Kadehleri tokuşturuyorlar.

Sevgili ihtiyar (bir ayağı çukurda) (ha ha) yaz ağabeyim (daima senden genç olacağım ve bu konuda yapabileceğin hiçbir şey yok)

Senin için bir portremini çizdim. Resimde sana doğru yürüyorum.

Beni tanıyabildin mi?

Ne kadar uzun süredir resim yapmadığım buradan anlaşılıyor. Fena hâlde körelmişim. Ama benim işte. Sevgili Dani. Ne

çok zaman oldu. O uzun zamanı zamanın birazını yazıyla kayıt altına alarak telafi ediyorum, ilgin çekecektir, Gide'nin Prometheus'unun bir nüshasının arka tarafından büyük bir dikkatle, kitaba hiç zarar vermeden kopardığım sayfalara yazıyorum.

Dani, seni düşündüğümde güneşte oturmuş birbirimize her şeyi söylediğimiz ve hiçbir şey söylemediğimiz zamanlar geliyor aklıma, kollarımdan birini omuzlarına dolardım hep, gerçekte böyle değilse de benim hayalimde böyle, çünkü gerçek hayatta öyle bir şey yapmaya kalkacak olsaydım koluma ne biçim yumruk atacağını biliyorum.

Benimle ne kadar ilgilendiğini sık sık düşünüyorum. Patavatsızlığıma ve züppeliklerime nasıl nazikçe dayandığını, beni dinlemek ve anlamaya çalışmak için ne zahmetlere katlandığını, gerçekten büyük zahmetlere sebep olduğumu gayet iyi biliyorum ama yine de her zaman katlandın, her zaman uğraştın, uğraşıyorsun, en anlaşılmaz, en tartışmalı, en saçma sapan taleplerime bile büyük bir nezaketle yaklaştın.

Birbirimize yazacağımızı ve yazdıklarımızı yakacağımızı söylemiştik. Hatırlıyor musun?

Bu mektubu yaktığımda yayılacak ısı, dünyadaki sıcak soğuk dengesini kendine has bir biçimde değiştirecek.

O enerjiyi senden yana yolluyorum.

Bana da bir bak hele. Umutsuz vakayım. Sanki İngilizce caka satmamak elimden gelmiyor.

O yüzden yalın bir dille söyleyeceğim.

Hep aklımdasın.

Babamız da hep aklımda.

Çok hasta değildir, morali de fazla bozuk değildir umarım, senin moralini de bozmuyordur.

Bütün bunlar bitince sizi göreceğim.

Dört gözle bekliyorum.

Sıra geldi benden haberlere.

Artık bir çocuğum var.

!

Babasına benziyor, babası benim için çok iyi bir dosttu.

Ayrıca belli bir ışıkta bakınca sana da epey benziyor.

Bence bu iyiye ışaret! Kızımda ağabeyimi gördüğüm günler beni delicesine mutlu ediyor.

Tanrılara onlardan bir şey isteyecek kadar inanıp inanmadığımı bilmiyorum. Ama tanrılar varsa, cüret edebilsem şöyle derdim, affedersiniz, oradaysanız rica etsem şu güneşli yaz gününü uzatıp bu karanlık günleri kısaltır mısınız, annemin eskiden bize anlattığı masalı hatırlıyor musun? şey, seni bilmiyorum da bana anlatırdı, hani yaz günüyle tanrılar masalı, sonra tanrıların adını sıralardı? Bana tanrıları öğrettiğini şimdi fark ediyorum, çünkü güzel annemiz için biraz olsun Prusyalı ve bir şekilde öğretici olmayan hiçbir şey bulunmazdı. Öyle işte.

İyi tanrılar, büründükleri bütün kisvelerde sesleniyorum onlara, Pan'lar, Zeus'lar, Diana'lar, Flora'lar ve Poseidon'lar ve Persephone'ler, Brigid'ler ve Maeve'ler, Apollon'lar ve Athena'lar, Minerva'lar ve Mars'lar, Odin'ler ve Thor'lar, Mercurius'lar ve Hermes'ler, Balder'ler, Plutos'lar, Demeter'ler, Neptün'ler ve Venüs'ler, Baküs'ler ve Benzaiten'ler, Kore'ler, Kali'ler ve Gaiá'lar, Artemis'ler, Tanrılar ve Allahlar ve Budalar, bütün diğer kadim tanrılar, ismi şu anda aklıma gelmeyenler, umarım beni affederler, o kadar çok tanrı var ki, en önemlisi de Jüpiter,

en çok Jüpiter'e sesleniyorum

kızım büyüsün

zaman ona nazik davransın.

O rezil tanrılar şimdiden gülüyor. Seslerini duyabiliyorum.

Tanrı kakkahası, şey, tam şu anda, taşa çarpan kurşunlar gibi geliyor kulağa.

Ama bu konuda beni kızdırmazalar iyi olur.

Kızım bana ikimizi de hatırlatıyor biliyor musun.

Öyle küçük ve yeni ki, ama bir yandan şimdiden kıvrak, duyarlı, her şeye bir lafı var (ben), çabuk öfkelenmiyor (sen), kış uykusuna yatmış bir ayı yavrusu gibi uyuyor (sen), şalgamın tadını sevmiyor (doğru hatırlıyorsam ikimiz birden, ayrıca bugünlerde çoğu gün yiyecek başka pek bir şey bulunmadığından her gün ufak bir hayal kırıklığı), ona masal anlatılmasına bayılıyor (ben), benim hiç sahip olmadığım bir iç sükûnetinden kaynaklanan herkese iyi davranma hevesi var (sen), ayrıca terbiyeli ve nazik olmaya da düşkün (kesinlikle sen), sadık (ikimiz birden), içli (sen), ayrıca her şeye gülüyor, hiç komik olmayan şeyleri çok komik buluyor (galiba ben).

Geçen gün ayağını yataktaki yastıklardan birinin altına sokmuş, sonra dünya milletlerine çok önemli bir duyuruda bulunacakmış gibi beni yanına çağırdı. Kolumu bacağının üstünde havada salladı (ayağı hâlâ yastığın altında) ve küçük bir sirk sihirbazı gibi, ayak gitti! dedi. Sonra ayağını yastığın altından çıkardı ve aynı şekilde gösterişli bir tavırla konuştu: Bak! Ayak!

Ama en önemlisi, hayatımda onun gibi birini hiç tanımadım. Nevi şahsına münhasır biri.

Daha doğru dürüst büyümemiş, daha doğru dürüst konuşamayan bir çocuk, yine de şimdiden bazı açılardan öyle özgüvenli ve eksiksiz biri ki benim için sık sık bir bilmece oluyor, onun da beni bilmece gibi gördüğü belli, bazen bana çok sorgulayan gözlerle bakıyor.

Bir gün bana bakarken, kime baktığını düşünüyorsun diye sordum. Gerçek bir ciddiyetle cevap verdi: Sana.

Bir şey daha. Şimdiden ezgiyi tutturarak şarkı söyleyebiliyor, armoniyi nasıl kuracağını söylenmeden biliyor ve doğal olarak yapıyor. Oturup kendi kendine şarkı söylüyor, yaşadığımız odanın sahibi kadınla birlikte şarkı söylediğini de duydum. İşte bu yeteneği kesinlikle bizimkilerden biri değil.

Babasından almış olmalı.

Aslında sevgili Dani, bu akşam uykuya daldığı sırada yanında yatarken düşündüklerimi onun armonisine borçluyum.

Düşündüğüm şey şuydu, etrafımızda her gün olup biten şeyler kökleri olmayan bir filiz. İyilikse şalgama daha çok benziyor!

Kötülük tek bir şey istiyor, daha fazla kötülük. Kötülük kötülük kötülük kötülük tekrar tekrar sadece kötülük istiyor. Bunun kötülüğü her şeyin üstüne hızla yayılan ama sadece yüzeye tutunduğu için bir tekmeyle kolayca sökülebilen o boğucu yosunlara çok benzettiğini anlamaya başlıyorum.

Sadece düşünmek bile kötülüğü yerinden söküyor ve uçurup götürüyor.

Büyük düşünceler. Beni bilirsin. Değerli fikirlerimi senden esirgemem.

Kendi zekâmla dopdolu toy bir okullu kızken (tamam benim biricik Dani'm tamam, hâlâ öyleyim, ikincisini çoktan geride bıraksam da birincisi hâlâ benim) bir sürü şey hakkında çok fazla şey düşünürdüm.

Bütün bilgileri içimde tutabileceğime gerçekten inanıyordum, bütün anlatılanları, bütün şiirleri, bütün sanat eserlerini, öğrendiğim her şeyi içimde tutabilecektim ve her şeyin böyle toplanması ve içimde kalması artık o şeylerin benim olduğu anlamına geliyordu ve yaşamamanın sebebi işte bunu yapmaktı.

Bugünlerde ne biliyorum?

Hemen hemen hiçbir şey.

Ama bildiğim bir şey var, benim olduğunu sandığım o şeylerin hiçbirini içimde tutmamışım.

Onun yerine, bütün o şeyler beni tutuyor. Gökyüzünün altında hepimizi tutuyorlar.

Mektubu yakmak üzereyim. Söylediğimiz gibi.

Sen de hatırladın mı acaba?

Senden kuşkulandığımdan değil. Asla kuşkulanmam.

Mektubun sıcaklığı şu ya da bu şekilde sana ulaşacak

o yüzden içini ferah tut

sonbahar kardeşten

yaz ağabeyine

sevgiyle.

15 Haziran 2020

Sevgili Kahraman,

Henüz tanışmadık, son mektubumu almadıysan tanımadığın birinin sana niye mektup yazdığını merak edeceksin. Arkadaşın olduğumu ve sana dostça iyi dileklerimi göndermek için yazdığımı söylemekle yetineyim.

Nasılsın?

İyi olmanı yürekten diliyorum.

Mektubumu bu defa arkadaşlarımla e-postasından gönderiyorum, böylece her neredeyse sana iletebilecekler.

İsminle ilgili internette biraz araştırma yaptım. Senin için gündelik bir şey ama inan bana bizler için böyle bir isim hayret verici. Önce Yunan mucit ve matematik dehası Heron'a* baktım, kendisi rüzgâr santralini icat etmiş sayılır, insanların rüzgârdan enerji elde edebileceğini ilk fark edenlerden biriymiş, ayrıca sıcak suyla çalışan ilk motoru ve kendi gücüyle işleyen fışkiyelerin çok erken dönem bir versiyonunu icat etmiş. Anladığım kadarıyla atom felsefesi taraftarıymış. Öbür odada kendi kendine keman çalmayı öğrendiğini zanneden, yani bir başka deyişle berbat bir gürültü çıkaran kardeşim Robert'a bağıarak seslendim şimdi ve ona atom felsefecilerini sordum, o da atom felsefecilerinin, bireylerin her birinin birbirinden ayrı, tam ve bölünmez atomlar olduğuna inandığını söyledi, atomcu görüşü benimsersen bir fikrin ya da konunun bütününe oluşturan şeyler yerine ayrı ayrı parçalarına bakarmışsın. İşin güzel tarafı, ona bunu sormam kemanla o gürültüyü çıkarmayı kesmesini sağladı. Gerçi şimdi yine başladı.

Ayrıca folklorda Hero adlı bir kadın karakter buldum, bu ismin kızlara da verilebileceğini görmek beni gerçekten memnun etti. Bu kız, Hero yani, Leandros diye bir delikanlıya âşık olmuş,

* İskenderiyeli Heron ya da Hero. İngilizcede hero sözcüğü kahraman anlamına gelir. Sascha'nın mektup yazdığı kişinin adı Hero, yani Kahraman. (ç.n.)

Leandros her gece yüzerek Hero'nun deniz feneri gibi aydınlatılmış kulesine gidermiş. Hikâye sonunda trajik bir hal alıyor tabii. Yaz mevsimin sonunda bir gece bir deniz fırtınası Hero'nun kulesinin ışığını söndürmüş, Leandros da dalgaların arasında kaybolup boğulmuş.

Şu eski masallar yok mu, hep böyleler!

Bana kalırsa, başımıza gelen üzücü şeylerin üstesinden gelebilmemiz için böyle.

Neyse işte, şair John Keats bu hikâyenin bir versiyonunu yazmış ve Leandros'un aslında Hero'nun güzelliğinin ışığıyla boğulduğunu söylemiş. Sanki esas deniz feneri Hero'nun kendisiymiş. Bana biraz cinsiyetçi bir fikir gibi geldi, o yüzden ben de kendim bir şiir yazdım:

Leandros dalgaların arasında
Saptı dolambaçlı bir yola
Denizde buldu onu bela
Şimdi gitti başka bir diyara
Yazık yazık çok yazık
Vah etme sakın Hero
Ağlama sakın Hero
Aşk asla ölmeyecek

Şiirimi küstahça bulmayacağını umuyorum. Eski ve umutsuz bir hikâyeyi biraz komikleştirmek istedim. Üzüntüler canıma yetti artık. Bu sene çok üzüntü çektik. Üstelik biz şanslıyız. Hiçbirimiz hasta olmadık. Ama yolun karşısındaki yaşlı hanım, geçen sene bakımevine gitmişti, işte o, klavyede öldü sözcüğünü yazmak istemiyorum aslında ama o kadıncağızın başına gelen o, kendisi öldü. Yaşadığı huzurevinde on iki kişi daha öldü, bir hafta sonu boyunca, bir de bakıcı öldü, semptom gösteren bakıcıya bakan sağlık çalışanı da. Yolun ilerisindeki ilkokuldaki öğretmenlerden biri de. Bir de annemin tanıdığı bir hemşire.

Çok üzücü.

Postacımız harikadır. İsmi Sam, o kadar çok çalışıyor ki onu görünce insan küçük bir dinamoyla karşılaşmış gibi oluyor. Hastalığı muhtemelen mart ayında geçirdiğini düşündürüyor ama hiç test yaptıramamış, hâlâ da test için randevu alamıyor. Bu da ailesini görmeye gidemeyeceği anlamına geliyor. Anne babası yaşlı ve buradan çok uzakta, Blackpool'da oturuyorlar. Ayrıca belirtilere bakıldığında hastalığı geçiren ama yine test yaptıramayan elli kadar insan tanıyoruz. Yani geçirip geçirmediıklarını bilmiyorlar, gerçekten ağır hastaydılar, evlerinde kaldılar, Sam gibi, korkmuşlardı ve kimse onlara yardım etmedi, ayrıca hiçbir resmi istatistiğe de kaydedilmediler. Bir sürü arkadaşım aynı durumda kalmış bir sürü kişi tanıyor. Şimdi de hükümet kalkmış antikor ve plazma için bu insanları çağırıyor ama o zaman herkes kulak tıkamıştı, hepsi kendi hâline terk edilmiş ve öleceğini düşünmüştü. Bazıları gerçekten de öldü.

Babamın işi battı. Sevgilisi Ashley olmasaydı şu anda hiçbir şeye para bulamazdık, Ashley büyük bir cömertlikle sadece babamın değil, bizim faturalarımızı da ödüyor ve yiyecek alıyor. Babam hükümetten para almayı başarana dek böyle olacak ama hükümet de babama yardım almaya hakkı olmadığını söyleyip duruyor.

Beni sorarsan bir yığın planım vardı, oysa hepsini rafa kaldırmak zorunda kaldım ama geçirdiğimiz bugünleri daha iyi bir hâle getirmeye kararlıyım. Yeniyetmelik yıllarının muhteşem olması gerekir güya. On altı yaşındayım ve son üç ayımın en eğlenceli günleri arkadaşlarımla Netflix partisi düzenleyip saçma sapan filmler seyrettiğim günlerdi.

Ama bütün bunlardan iyi bir sonuç çıkacağına inanıyorum, o da şu, eskiden beri ezilen, üstünde tepinilen benim kuşağım her zamankinden fazla direnç kazanacak. Arkadaşlarımızla vakit geçirebildiğimiz için ne kadar şanslı olduğumuzu bileceğiz, çünkü onlarsız kalmanın nasıl olduğunu biliyoruz. Ayrıca Tanrı

şahidimiz olsun özgürlüklerimizin kıymetini bileceğiz ve bütün iyi şeyler adına özgürlüklerimiz için savaşacağız.

Ayrıca sırf hayatta kalmak suretiyle ölmüş binlerce, binlerce insana kazık atmışız gibi geliyor bana.

Kardeşim Robert tıp dehalarının bir aşısı bulacağına bel bağlıyor. Bense aşırı bulacak dâhilerin aynı zamanda iklim değişikliği dâhileri olacağına bel bağlamış durumdayım.

O zaman bir geleceğimiz olabilir.

İşte bu yüzden Hero, bir sen, bir de sağlık sistemimizde temel görevlerde çalışanlar ve işlerin yürümeye devam etmesi için canını dişine takan Sam gibi insanlar, iklimi koruma mücadelesi veren insanların ve George Floyd'un başına gelenleri protesto eden bütün insanlar, hepiniz benim kahramanlarımsınız.

Modern anlamda kahramanlığın, görülmesi gereken şeylerin üstüne parlak bir ışık tutmaya benzeyen bir şey olduğuna inanıyorum. Birinin bunu yapması, bazı sonuçları da beraberinde getiriyordur sanırım. Mesela sosyal medyada parlak bir ışık san o zaman insanlar epey sinirleniyor ve bir yandan pervaneler gibi senin alevine koşarken bir yandan da sana saldırıyorlar.

Ama belki birbirimize ve dünyaya zehir saçmaktan vazgeçmek zorunda olduğumuzu fark ederiz artık. Bunun ne kadar safca olduğunu biliyorum, çünkü zehirli şeyler hiçbir zaman durmuyor. Zoom'da yaptığımız tarih dersine porno bir görüntüyle zoom saldırısı düzenlendi mesela, görüntüyü de hepimiz gördük. Ama sanırım porno ve zehir dünyada daima olacak, insanlar da bir pandemide olalım olmayalım birbirlerine karşı zehirli davranıp davranmamaya karar vermek zorunda kalacak.

Kapanma tedbirlerinin hepimizi senin gündelik yaşamın olan şeyin çok hafif bir dozuna maruz bıraktığı şu birkaç ayda hem burada hem de dünyanın dört bir yanında olan buydu bence. Hiç de aynı şey olmadığını biliyorum, kapanma hapishane koşullarında tutulmakla aynı şey değil elbette, üstelik suçlu da değilken.

Ayrıca şu anda artık gözaltı merkezinde olmayabileceğini, nerede olduğunu kimse bilmeden bir yerlerde evsiz yaşama ihtimalin olduğunu düşününce de hayretler içinde kalıyorum. Ortak arkadaşımız yazdı ve gözaltındaki herkesin sessizce serbest bırakılma sürecinin devam ettiğini söyledi ama kimsenin ne gidebilecek bir yeri varmış, ne de geçinebilecek parası.

Sevgili Kahraman, iyi olduğunu umuyorum. İnsanların masum oldukları hâlde yasadışı süresiz gözaltından serbest bırakılmalarının sebebinin bir virüs olmasına hayret ettiğimi söylemek zorundayım, merhametli insan doğası ya da anlayış ya da iyi yasalar değil, bir virüs. Ayrıca tanıdığım biri için epey endişeliyim, kendisi evsiz. Haberlerde evsizlere otellerde oda verildiğini söylüyorlar. Tanıdığımın bir odaya yerleştirilip yerleştirilmediğini bilmiyorum. İnsanlar için bu şeyleri niye sadece virüs olduğunda yapıyoruz, neden her zaman yapmıyoruz?

Ama yazmamın tek sebebi bunlar değil.

Sana yeniden yazıyorum, çünkü ebabiller geri geldi!

Onları gökyüzünde görünce sevinçten sokağın ortasında çığlık attım. Anladığım kadarıyla sayıları geçen senekinden az ama yine de geldiler işte.

Şimdi fark ettim de, son mektubumu almadıysan, neden bahsettiğimi anlayamayacaksın. O mektubumda sana en sevdiğim kuşları, yani ebabilleri uzun uzun anlatmıştım. Yapabilirlerse her zaman, bir yıl önce terk ettikleri yuvanın olduğu yere geri geliyorlar, tabii orası kentsel dönüşüm geçirip AirBnB yapılmadıysa, gerçi şu aralar virüs yüzünden ebabillerden başka hiç kimse hiçbir yerde kalmaz ya! Buna elimde olmadan gülüyorum, bir sürü insanın bu duruma kızacağını biliyorum ama bence komik.

Ebabiller dünyanın bir ucundan buraya eşleriyle değil, tek başlarına geldi. Yuva yerlerine gidince buluşacaklar. Bebeklerini burada yaparak ömür boyu birbirlerinin eşi olarak kalıyorlar,

sonra bebekler büyüyünce gelecek yıl yine çiftleşmek için bir kere daha burada buluşana dek ayrılıyorlar. Bana sorarsan insanlar da yılın dörtte üçü boyunca böyle yapsaydı birkaç evliliğin kurtulması mümkün olurdu.

Ebabillerin yuvaları, kuş tüylerinden, kâğıtlardan ve havadan topladıkları çerçöpten yapılan yassı küçük daireler şeklinde. Bütün bunları tükürükleriyle küçük bir halka ya da derin olmayan bir kap veya fincan şeklinde birleştirip yumurtaların durabileceği bir şey yapıyorlar, sonra yumurtaları sıcak tutmak için sırayla kuluçkaya yatıyorlar. Bebekleri yumurtadan birer gün arayla çıkıyor, böylece anne ve baba ebabillerin yükü çok ağır olmuyor. Doğa ne kadar akıllı.

Bebeklerinin neye benzediğini gösteren fotoğraflarda bebekler pek bir şeye benzemiyor, ebabille uzaktan yakından ilgileri yok, daha ziyade pembe renkli acayip deri torbalara benziyorlar, tüyleri yok, kocaman kafaları kaldıramayacakları kadar ağır, gözleri henüz görmüyor.

Ama doğa o kadar akıllı ki anneyle baba bir sebepten ötürü yiyeceklerle geri dönmediği takdirde bebekler komaya benzer bir duruma girebiliyor, böylece annelerinin ya da babalarının başına bir şey gelmesi gibi bir talihsizlik olduysa ya da hava kötüyse epeyce uzun bir süre dayanabiliyorlar.

Bir talihsizlik söz konusu olmasa bile anneyle baba yuvadan her çıktığında çok çalışmak ve bin civarında sinek ya da böcek yakalamak zorunda, yakaladıklarını bir yiyecek topu şeklinde yuvarlanmış olarak boğazlarındaki bir kesede taşıyor ve yuvaya dönünce bebek ebabillerine veriyorlar.

Yani yukarıda bir yerde onları görürsen ya da seslerini duyar-san, yiyecek topladıklarından neredeyse emin olabilirsin. Çok geçmeden bebekleri yuvada kanatlarını çalıştırmaya başlayacak, Afrika'ya uzun dönüş yolculukları için güç toplayacaklar. İnsanın ağzını esas açık bırakan şey şu, tüylenip yuvadan ayrıldıkları

zaman ilk defa uçmuş oluyorlar ve bir kere havalandıklarında en azından bir yıl, genellikle de iki yıl boyunca yere inmiyorlar.

Bundan altı hafta kadar sonra, işte o zaman gitmeye başlayacaklar.

Ebabilersiz bir gökyüzüne baktığımızda annem, “Yaz bitti işte,” diyecek.

Ama henüz bitmedi!

Hâlâ birkaç hafta var.

Yukarıda seslerini duyduğunda, benden dostça selamlar getirdiklerini hatırla lütfen.

En iyi dileklerimle, ayrıca sana sağlık diliyorum.

Bu mektubu alırsın umarım,

sevgilerimle

arkadaşın

Sacha

(Greenlaw)

3

Pekâlâ, Lorenza Mazzetti 1950'lerin başında, yirmili yaşlarının ilk yıllarındayken Avrupa kıtasından insanları Britanya çiftliklerindeki işlere yardım etmek üzere ülkeye getirmeyi amaçlayan bir girişim çerçevesinde Floransa Üniversitesi'nden davet edilen bir grup öğrencinin arasında İngiltere'ye geliyor.

Kadın, daha önce anlattığım, sohbet ederek enkaz yığınına geçen sağır dilsiz iki adamın ve elinde iki valizle yüksek bir binanın kenarında duran adamın görüntülerinin olduğu filmi çeken kişi.

İtalyan öğrenciler Dover'a iniyor ve ilk olarak hepsi tepeden tırnağa polis aramasına maruz kalıyor, sonra herkesin valizi didik didik aranıyor. Polis Mazzetti'nin pasaportunu elinden alıyor. Pasaport geri verildiğinde Mazzetti hayretler içinde kalıyor, çünkü pasaportuna *İstenmeyen Kişi* ve *Yabancı* damgaları basılmış.

Aslına bakılırsa Mazzetti çiftlikte çalışamaz, bunun için fazla zayıf ve fazla ürkek. Geri dönüp bakınca bunun, savaşı epeyce şiddetli bir biçimde geçirmesinden kaynaklandığı açık. 1944 yılında, Mazzetti yeniyetme yaşlarındayken ikiz kardeşi Paola'yla birlikte halaları Nina'nın ailesinin bir parçası olarak büyütüldükleri Toskana'daki eve bir grup Nazi subayı geldi. Mazzetti ikizlerinin annesi, doğumdan kısa bir süre sonra ölmüştü, ikizler o ana dek yaşamlarını bir insandan diğerine, bir aileden öbürüne bırakılarak geçirmişlerdi. Ama sonunda bir yuva bulmuşlardı, Nina ve Albert Einstein'ın kuzeni olan kocası Robert Einstein, kendilerinden biraz büyük kuzenleri Luce ve Anna Maria'yla birlikte yaşıyorlardı.

İtalya'daki Almanlar o yaz müttefik kuvvetlerin gelişiyle geriye sürülüyordu. Wehrmacht subayları güzel, güneşli bir günde eve geldi, peşinde olduklarını bildiği için ormana kaçmış olan Robert'ı bulamayınca da iki şey yaptılar.

Evi kırıp döktüler.

Bulabildikleri bütün Einstein'ları, yani Nina'yla kızlarını öldürdüler.

Soyadları Einstein olmadığı için Lorenza Mazzetti'yi ve kız kardeşini öldürmemeye karar verdiler.

Cinayetler işlenirken diğer köylülerle birlikte bir yere kapatılan ikizler eve dönünce kuzenlerinin ve halalarının cesetlerini buldu.

Enişterleri de geldi ve cesetlerle karşılaştı. Bundan kısa bir süre sonra da intihar etti.

Böyle bir kişisel tarihçesi olan Mazzetti tahmin edilebileceği üzere şimdi İngiltere'de sinir krizinin eşiğinde. Gönderildiği çiftlikte, ağır çuvalları taşıyacak kadar güçlü kuvvetli olmadığı için, üretim bandındaki çürük patatesleri seçmeyi beceremediği için, diğer öğrencilere pişirmesi gereken yemeği yaktığı için ve ahırlardaki gübre yığınlarını yeterince çabuk temizleyemediği için çiftçiyi zıvanadan çıkarıyor.

Çiftçi Mazzetti'yi çiftlikten kovuyor.

Böylece Mazzetti bir iş ve başını sokacak bir yer bulmak için Londra'ya gidiyor.

Ama içindeki derin kırıklar, girdiği her işin bir tür gerçeküstü duruma bürünmesine yol açıyor.

Banliyöde bir kadın Mazzetti'yi yatılı hizmetçi olarak işe alıyor ama sonunda Mazzetti'nin bütün eşyalarını sokağa fırlatıp polisi çağırıyor ve onu hırsızlıkla suçluyor. (Mazzetti daha sonra aslında kadının kendisinden bir şeyler çaldığını fark ediyor.)

Şehirdeki güzel mutlu bir evde güzel mutlu bir aile onu hizmetçi olarak işe alıyor ve Mazzetti'yi güzel yaşamlarına samimiyetle kabul ediyorlar. Ama Mazzetti güzel mutlu ailede kendini

birden daha fazla hayaletle çevrili buluyor, hayaletler ayakta dikiliyor, oturuyor, etrafında geziniyorlar, sessizler, gülümsüyorlar, yeniyetme Mazzetti'nin kurşunların onlarda açtığını gördüğü deliklerden kan akıtıyorlar.

Valizim elimde bir tür mutsuzluk arayarak kaçtım gittim.

Sokaklarda kendi başına geziniyor.

Erkekler peşine düşüyor, cinsel ilişki istekleriyle onu taciz ediyorlar.

Ama sonunda Londra polisleri Mazzetti'ye alışılmadık bir şekilde şefkatli davranıyor. Onu içeri alıp yağmurdan kurtarıyor, fincan fincan çay veriyor ve kış gecesini bir karakolun sıcaklığında geçirmesine defalarca izin veriyorlar. Sonra bir gün Mazzetti kaybolmuş bir hâlde sokaklarda dolaşırken hâlini gören bir aile onu evine yemeğe davet ediyor. Mazzetti körinin tadına ilk defa bakıyor.

Sonunda Charing Cross yakınlarında sadece omlet ve çorba satan bir lokantada garsonluk ve bulaşıkçılık işi buluyor.

Bu işte kalmayı başarıyor.

Ama gerçek işi bu değil. Eskiden beri, çocukluğundan beri bir sanatçı o. Upuzun olacak bir hayatın (Mazzetti 2020 yılının başlarında, doksan iki yaşındayken Roma'da ölecek) çok geç bir döneminde, Mazzetti'nin arkadaşı Ruggero, çocukken bir gün ailesinin öğle uykusundan uyanıp ikizlerin ikisinin birden yaptığı resimlerin bahçelerini doldurduğunu, bütün ağaçlara resimler dayandığını gördüğünü hatırlayacak.

Mazzetti sisli Londra yıllarında güç bela hayatta kalırken durmadan resim ve çizim yapıyor.

Bir gün çalışmalarını alıp Slade Güzel Sanatlar Okulu'na gidiyor.

Girişte durup okula kabul edilme ricasında bulunuyor.

Kibarca hayır diyorlar. Sokaktan öylece okula girip kabul edilmeyi isteyemeyeceğini açıklıyorlar.

Mazzetti giriş salonunda durup bir yere kıpırdamıyor. İsteğini tekrarlıyor. Güzel sanatlar okulunda öğrenci olmak istiyor.

Ona işlerin böyle yürümediğini kesin bir dille söylüyor ve kesin bir dille gitmesini istiyorlar.

Mazzetti okulun müdürünü görmek istediğine dair bağırıp çağırmaya başlıyor.

Hengâme yüzünden odaların birinden bir adam dışarı çıkıyor. Mazzetti'ye müdürü niye görmek istediğini soruyor. Mazzetti okulda öğrenci olmak istediğini söylüyor adama. Dâhi olduğunu söylüyor.

Adam Mazzetti'nin çizimlerine bakıyor.

Tamam, diyor, yarından itibaren öğrencimiz olacaksın.

(Adam okulun müdürü.)

Mazzetti güzel sanatlara başladıktan kısa bir süre sonra okulda bir dolabın yanından geçiyor, dolabın üstünde bir not var: FİLM KULÜBÜ. Dolabın kapaklarını açıyor. İçerisi film malzemesi dolu.

Mazzetti hiç film çekmemiş. Ama birkaç arkadaşını bir araya topluyor, film malzemelerinden taşıyabilecekleri kadarını alıp Mazzetti'nin kaldığı pansiyona götürüyorlar.

Bu arkadaşlarının ve son derece iyi yürekli bazı yabancıların yardımıyla, en sevdiği hikâyelerden birinden, Franz Kafka'nın *Dönüşüm* öyküsünden ilham alan bir kısa film çekiyor. *Dönüşüm*, diyor yaşamının çok daha sonraki yıllarında, *bizleri geçmiş, şimdiki ve müstakbel adaletsizliklere karşı kayıtsız kılan gündelik hayhuya yöneltilmiş güçlü bir suçlama*. Filme K. adını veriyor. Filmin epey karmaşık teknik gerekliliklerinin, banyo, seslendirme ve benzeri şeylerin faturasını okula masraf yazıyor.

Birkaç gün sonra yine müdürü görmek üzere okula çağrılıyor.

Müdür Mazzetti'ye kimseden izin almadan üniversitenin adına imza attığı yüksek meblağın ne olduğunu soruyor.

Mali bir konuda imza taklit ettiyse hapse girme ihtimali olduğunu söylüyor.

Mazzetti titremeye başlıyor. Ama müdüre filmi anlatıyor.

Tamam, diyor müdür. Şöyle yapacağız. Sözünü ettiğin bu filmi diğer öğrencilere göstereceğiz, filmi beğenip beğenmediklerine bakacağım, seninle ilgili ne yapacağıma da ondan sonra karar vereceğim.

Filmin ilk gösterimi sırasında müdür Mazzetti'yi filmi seyretsin diye davet ettiği biriyle tanıştırıyor, British Film Institute'un müdürü olan bir adam.

British Film Institute müdürü, Güzel Sanatlar Okulu müdürü ve güzel sanatlar öğrencileri Mazzetti'nin çektiği filmin sonunda alkış kıyamet tezahürat yapıyorlar.

BFI Mazzetti'ye deneysel film bursu veriyor.

Mazzetti bu parayla yeni bir film üstünde çalışmaya başlıyor.

Film, Londra'nın doğusundaki enkazın ve heyula gibi yükselen yapıların arasında yaşayan ve çalışan iki sağır dilsizin hikâyesi, birbirleriyle işaret dilinde sevgiden, savaş sonrasının tozunun toprağının arasında tertemiz ve şık giyimli kalabilmenin yollarından, güzel ya da tuhaf buldukları şeylerden konuşarak sokaklarda yürüyorlar. Peşlerinde genellikle komik ve acımasız bir çocuk kalabalığı var.

Filmin adı Together.

K. gibi Together da sakın, hafif, muazzam derecede güçlü, aynı anda hem sıradan hem de neredeyse kıyametvari ve o sıralarda hiçbir filminin çektiği hiçbir filme benzemiyor.

Mazzetti yönetmen Lindsay Anderson'la tanışıyor.

Anderson ona Together'ın kurgusunda yardım ediyor.

Mazzetti, Lindsay Anderson, Karel Reisz ve Tony Richardson'la birlikte Özgür Sinema hareketinin kurucularından biri oluyor. Film çalışmaları ve programlamaları, Britanya film yönetmenliğinin olasılıklarında devrim yaratıyor. O arada Together, 1956 Cannes Film Festival'inde hem eleştirmenler hem de seyirciler tarafından ayakta alkışlanıyor ve çok seviliyor.

Lorenza Mazzetti o sıralarda bir süre ikiz kardeşiyle yaşamak üzere İtalya'ya dönüyor. Yukarıda anlatılanlar sırasında hayaletlerin onu rahat bıraktığını düşünmeyin, kanları akan hayaletler nerede olursa olsun, ne yaparsa yapsın ona eşlik ediyor hâlâ. *Çok uzun süredir bilinçaltımdalar.*

Böylece Il Cielo Cade adlı bir roman yazıyor. Gökyüzü Düşüyor. Kitap, ailesinin öldürülmesiyle, insanları ayırıştıran ve yöneten dinsel ve siyasi bölünmelerle ilgili ve çok küçük bir çocuğun bakış açısından anlatılıyor.

Mazzetti bu kitaptan sonra bir tane daha yazıyor, Con Rabbia; birebir tercümesi Hiddetle ya da Öfkeyle. Gökyüzü Düşüyor'un devamı, onca insanın başına gelenlere karşın savaştan sonra her yerde gördüğü kayıtsızlıktan öfke duyan yeniyetme devrimci bir ruhun gözünden anlatılıyor. Sükûnet ve can sıkıntısı içinde daha fazla yaşayamazdım. Elim kana ve trajediye dokundu ve can sıkıntısı bizi uyuştururken hakikatin kıyameti hazırladığını biliyorum.

Mazzetti yaşamı boyunca resim yapacak, sergiler açacak, yazacak ve pek çok biçimde yayınlar çıkaracak, başka kısa filmler çekecek; bütün eserleri gibi bu kısa filmler de masumiyet ve bilgi buluştuğunda ortaya çıkan kopuklukla ve mahvolmuş bir yetişkinlik psikolojisinin tam kalbinde bile o masumiyetin nasıl yeniden kazanılacağıyla ilgili. Roma'nın merkezindeki Campo di Fiori'de bir kukla tiyatrosu kuracak, sayısız seyirciye uzun yıllar boyunca kendi Punch ve Judy gösterisini sunacak.

Son büyük projesi Album di Famiglia, yani Aile Albümü (aile üyelerini cinayetlerin işlendiği zamana dek gösteren bir dizi portre ve Toskana'nın kırsal bölgelerinde güneşli, muhteşem bir yaz mevsiminde Nazilerin ağaçların altında gezindiğini ve faşistlerin okullarda çocuklara ders verdiğini tasvir ettiği çeşitli resimler) tarzıyla, ışığın aydınlattığı şeyin ne olduğuna bakmaksızın her şeyi aydınlattığına yönelik müşterek bir anlayış ve katıksız renkliliğiyle akıllara Henri Matisse ve Charlotte Salomon'u getirecekti.

Bir yaşam ölümle sona erer mi?

Bir yaşamı nasıl tanımlarız?

Zamanın ne olduğunu, onunla ne yapacağımızı ve onun bizimle ne yapacağını nasıl anlarız?

Herkesin yaşam çizgisi bir yerde kırılır.

Burada size anlattıklarımın çoğu Lorenza Mazzetti'nin romanlarında ve İngilizcede Londra Günlükleri adıyla basılan hatıratı Diario Londinese'de bulunabilir.

İngilizcede yaz anlamına gelen *summer* sözcüğü eski İngilizce *sumor* sözcüğünden gelir, onun kökü de Proto Hint-Avrupa dili ailesinden, aynı anda hem bir, hem de birlikte anlamına gelen *sam* sözcüğüdür.

Birazdan okuyacağınız alıntının nereden olduğunu hatırlayamıyorum. Mazzetti'yle hiç ilgisi yok ama bir yandan tepeden tırnağa hem onunla, hem de bizlerle ilgili. Ne var ki kim bilir kaç yıl önce bir deftere yazmışım ve şimdi kaynağını bulamıyorum.

Yaratıcılığın kültürel olmasının sebebi kültürden türetilmesi değil, kültürü iyileştirme amacını taşımasıdır. Bir bireyin telafi edici rüyası gibi bilinçaltı davranışlarla doygunluğa ulaşmış sanat: Kökleri derinlere inen sorunları dengelemeye ve onlarla ilgilenmeye çalışır.

Mazzetti'nin anlattığına göre, ailesinin bir yaz mevsiminde öldürülmesinin üstünden fazla geçmemişken müttefik askerlerden bir keşif kolu, İtalya'da ailenin öldürüldüğü eve geliyor. İngiliz ve İskoç askerler yeni doldurulmuş birtakım mezarların yanında oturan travma içinde iki çocuk buluyorlar.

İlk yaptıkları iş, o çocuklara İngilizce bazı şarkılar öğretmek oluyor.

Öğrettikleri ilk şarkı?

*You Are My Sunshine.**

* Sen benim güneşiğimsin. (ç.n.)

Tam iki saat sonra burada benimle buluşun, dedi Grace. Yürüyüşe çıkıyorum.

Cumartesi sabahıydı. Hâlâ Suffolk'taydılar. Güneşli ama soğuk havada, bir kafenin önündeki kaldırımda duruyorlardı.

Yürüyüşe mi? dedi kızı.

Evet, dedi Grace.

Kendi başına? dedi kızı.

Kendi başıma, dedi Grace.

Sen yürüyüşe gitmezsın, dedi kızı. Hayatımda yürüyüşe gittiğini hatırlamıyorum.

Hakkımda uzman değilsin, dedi Grace.

Biz de gelemey miyiz? dedi kızı.

Hayır, dedi Grace.

Niye? dedi kızı.

Sıkılırsınız, dedi Grace.

Ben sıkılmam, dedi kızı. O sıkılabilir.

Bana biraz para vermen lazım, dedi oğlu.

O niye? dedi Grace.

Burada iki saat bekleyip yiyip içmek için hiçbir şey almazsak insanlar kızar, dedi oğlu.

Daha demin kahvaltıyı yalayıp yuttun, dedi Grace.

Evet ama bir kafede o kadar zaman bekleyip de bir şey almazsak olmaz, dedi oğlu.

Hep burada durmak zorunda değilsiniz, dedi Grace. Gidip bir şeyler yapabilirsiniz, ne olursa. Gidin keşfe çıkın. Hava çok güzel.

Buz gibi, dedi kızı.

Kumsala inin, dedi Grace. Golf antrenmanı sahası var. Golf antrenmanı sahasına gidin.

Açık değildir, dedi oğlu. Şubat ayındayız.

Seninle gelmemizi niye istemiyorsun? dedi kızı.

Kızı aslında onunla gelmek istemiyordu. Aslında sadece bur-nunu sokuyordu çünkü Grace'in bir sebepten ötürü biraz kendi başına kalmak istediğini sezmişti.

İster inan ister inanma ama biraz kendi başıma kalmak istiyorum da ondan. Kendime göre sebeplerim var, dedi Grace.

Nereye gideceksin? dedi kızı.

Eski bir kiliseye bakmaya, dedi Grace.

Hiç de öyle bir şey yapmayacaksın, dedi kızı.

Peki siz ikiniz atari salonuna gitmeye ne dersiniz, dedi Grace.

Orası açıktır. Rıhtıma gidin.

Atari salonuna falan gitmem ben, dedi kızı.

Atari salonunda zaman geçireceksek para lazım, dedi oğlu.

Grace cüzdanını çıkarıp ona 20 poundluk bir banknot verdi.

Yetmez ki bu, dedi oğlu. Terminatör'de ancak on atış yapılır bununla.

Yeter de artar bile, ayrıca o paranın yarısını Sacha'ya vermen gerekiyor, dedi Grace.

On atışta Sacha'yı da hesaba katmıştım zaten, dedi oğlu.

Parayı kasada bozdurabiliriz, dedi kızı. Ben yaparım.

Hayır, ben yaparım, dedi oğlu. Oyun merkezinde yaparım.

Atari salonuna falan gitmiyorum ben, dedi kızı. Ver şu parayı, kasadaki adama bozduracağım.

Hayır, dedi oğlu.

Tamam, dedi Grace. Her neyse. Gidin canınız ne istiyorsa yapın, ne yaptığınız umurumda değil, sadece saat on ikide tam bu kafenin önünde, başka yerde değil, burada buluşun yeter, taksi çağırdım, saat iki buçukta Ipswich'ten Londra'ya bir tren var.

Gizli bir sebepten ötürü kendi başına vakit geçirmek istiyor, dedi kızı.

Doğru, dedi annesi. Hoşça kalın.

Doğru olduğunu düşündüğü istikamette yola koyuldu. Tamamen yanlış tarafa gidiyor da olabilirdi. Neredeyse otuz yıl geçmişti. Kilisenin adını hatırlamıyordu, hatta belki aslında öyle bir yeri bilmiyordu bile. Orayı tesadüfen bulduğundan, şehir dışında, belki bir buçuk kilometre uzağında bir yer olduğundan başka bir şey hatırlamıyordu. Ondan sonra iki yanı böğürtlen çalılarıyla çevrili tek şerit bir yoldan aşağı.

Kentin eteklerinde, daha önce orada olmayan toplu konutlar vardı.

Kilisenin artık orada olmaması pekâlâ mümkündü ya da belki biri kiliseyi şık bir yazlık eve çevirmişti, hatta kilise denize devrilmiş bile olabilirdi. Grace doğru hatırlıyorsa, bina kıyından o kadar uzak değildi.

Arkasında çocukları hâlâ sokakta didişiyordu. Grace başını bile çevirmedi. Çocukları yokmuş gibi, onları hiç doğurmamış gibi, çocukları başka birinin sorumluluğundaymış ve kendisiyle hiçbir ilgileri yokmuş gibi yoluna devam etti. Kentle bataklık arasındaki köprüyü geçti ve tepedeki konut sitesine doğru gitti.

Sonra bataklıkta sağa dön.

Ondan sonra küçük yolu ara.

Buradan sola dönecek olursa yolun onu dün, oğlunu kendi kız kardeşi zanneden yaşlı adamla tanıştıkları eve götüreceğini gördü.

Zavallı Robert!

Ama kız kardeşini gördüğünü sandığı için ne kadar mutluydu, demişti Charlotte dün akşam yemekte.

Oteldeki ahşap duvarlı restoranda yemişlerdi yemeklerini. Mumlar vardı. Aslında pek güzeldi.

Bir şekilde onu gördüğü fikriyle sevinçten uçtu, dedi Charlotte. Robert'ın kız kardeşi olup olmaması moralini etkilemedi.

Ben kız değilim, dedi oğlu. Kıza benzemiyorum.

Ama bir havan var. Kişiliğin. O adama büyük zevk verdi, dedi Charlotte. Sana dair bir şey onu can evinden vurdu. Mesele kız olup olmaman değil.

Ama benzemiyorum, dedi oğlu. Kıza benzemiyorum.

Bir oğlan çocuğunun kıza benzemesinde yanlış hiçbir şey yok, dedi Charlotte. Aslında gerçek güzelliğin vazgeçilmez niteliklerinden biri olduğu genel bir kabuldür, cinsiyetler arası birazcık simbiyoz.

Birazcık ne? dedi oğlu.

Simbiyoz, dedi Arthur.

Biyolojideki gibi mi? dedi oğlu.

Tanıştıkları yaşlı adam yüz dört yaşındaydı. Yüz dört! Akşam yemeğinde bundan bahsettiler. Ona bakan kadının akrabası olmamasının hayret vericiliğinden bahsettiler, ikisi sadece arkadaştı, yaşlı adam yaşamının bu son yıllarında kadının ya da işte ailesinin uzattığı iyiliksever elin korumasında yaşıyordu, sırf kadın çocukken birbirlerine komşu oldukları için. Kadının, yaşlı adamı tanıdığından beri bir kız kardeşi olduğundan bahsettiğini ilk defa duyduğunu anlatmasından konuştular.

Ve adamcağız ne kadar mutluydu, dedi Charlotte. Kız kardeşi orada, tam karşısındaydı. Öyle olmamasına karşın.

Bu simbiyoz mu? dedi oğlu.

Onunla tanışmak, ete kemiğe bürünmüş tarihle tanışmak gibiydi, dedi Grace. Ne hikâye ama. Birinci Dünya Savaşı'ndan beri sağ. İkinci Dünya Savaşı'nda kampa yollanmış.

Küstahlık bu, dedi oğlu. Adam bir insan. Tarih değil.

Bizim de bir savaş hikâyemiz var, dedi kızı. Babamızın annesi. Adımı ondan alıyorum. İsmi Sacha Albert'miş. Hiç duymuş muydunuz? Konserler veren bir kemancıydı.

Jeff ısrar etti, dedi Grace. Ben ona kendi annemin adını vermek istiyordum.

Tanrıya şükürler olsun ki vermemiş, dedi kızı. Yoksa şu anda hepiniz Sybil adında biriyle konuşuyor olacaktınız.

Masanın çevresinde kahkahalar.

Grace gülmedi.

Kızı Grace'ten yana suçlu bir bakış attı. Kızı bunun hassas bir mesele olduğunu biliyordu. Ama Grace hoş, kibar ve resmen hâlâ yabancı sayılabilecek insanlarla dışarıda yemekteydi, o yüzden lütfkâr olmaya karar verdi, başını sallayarak kızına ailesinin baba tarafından bahsetmesinde sorun olmadığını işaret etti.

Kızı ona müteşekkir bir bakış attı ve Jeff'in ailesinden bahsetmeye devam etti.

Fransızdı, dedi kızı. Ben on yaşındayken öldü.

Ben yedi yaşındaydım, dedi oğlu.

Babaannemizin annesi de kendisi daha üç yaşındayken savaşta ölmüş, dedi kızı. Ve babaannemi büyüten insanlar, annesinin öldüğünü öğrenmişler, çünkü savaş sırasında bir kız onları görmeye gelip olanları anlatmış. Bir pazar meydanındaki bir Nazi'nin tekmeleyip yere düşürdüğü bir kadının ayağa kalkmasına yardım ettiği sırada vurulup öldürüldüğünü söylemiş.

Babalarının bu eski hikâyesinin ne derece doğru olduğunu bilmiyoruz, dedi Grace.

Doğru, dedi kızı. Babaannem anlattı.

O anlattı diye illa doğru olacak değil, dedi Grace. Ya da çoğu aile efsanesinden daha doğru değildir diyelim. Neyse, Sacha doğunca babası ona annesinin ismini vermek için ısrar etti, ben kimdim ki karşı çıkacaktım. Harika bir hikâye. Ayrıca bu sayede Robert'ın ismini vermek bana kaldı.

Ben kimsenin adını taşımıyorum, dedi oğlu.

Her türlü çıkarsamadan azade olmanı istedim de ondan, dedi Grace.

Hikâyeden ibaret değil, dedi kızı. Gerçek.

Bütün kemanları bizde, dedi oğlu. Hepsi bir dolapta. Kimsenin çaldığı yok. Çalmayı kimse bilmiyor. Beş tane var, keman

kutularının içinde. Keman tabutu gibi. Kimse kemanları kutularından çıkarmıyor. Artık kimse onlara bakmıyor bile.

Bir tanesi gerçekten küçücük, dedi kızı. 1940'larda çocuk olduğu sıradaki ilk kemanıydı diye düşünüyoruz. Çeyrek ölçek deniyor. Sadece şu kadarlık.

Ondan küçük, dedi oğlu.

Grace Arthur'a kız konusunda sataşarak konuyu değiştirdi.

Bunca yolu anneni tanıyan bir adamla görüşmek için geldiğini sanıyordum. Kızlarla tanışmak için değil, dedi Grace.

Nihayetinde, yaşlı adam Arthur'un annesini hatırlıyor gibi görünmemişti. Ama Arthur'un elini almış, tutmuş ve bırakmamış, bırakmadan uykuya dalmıştı, Charlotte sonradan onlara Arthur'un hep birlikte akşam yemeği için buluşmalarından yarım saat öncesine kadar adamın yanında kaldığını anlattı ki akşam yemeği için saatler sonra buluşmuşlardı.

Onu uyandırmak istemedim, dedi Arthur.

Elizabeth adlı o kızıdan ayrılmak istemedin, dedi Grace.

Charlotte bir kolunu Arthur'ın omzuna dolayıp onu yanından öptü.

Çok doğru, dedi.

Yani durum kesin, dedi Grace. Onun başka bir kadına öyle bakmasına gerçekten aldırımıyorsun. O zaman siz ikiniz gerçekten birlikte değilsiniz.

Hayır değil, dedi oğlu.

O yollardan geçtik, dedi Arthur. Şimdi çok daha iyi.

Hoş birlikte olsaydık bile kime baktığına aldırış etmezdim, dedi Charlotte. Aşkır, olur.

Evet, dedi oğlu. Olur gerçekten.

İnkâr edemezsin, dedi Charlotte. Ve muhtemelen etmemen gerekir.

Keşke yeniden genç olsaydım, dedi Grace.

Neyse, Art şimdi erkek kardeşim gibi, dedi Charlotte.

Yazık sana, dedi kızı.

Doğru, Charlotte kız kardeşim gibi, dedi Arthur.

Yazık sana, dedi oğlu.

Zaman az, dedi Grace. İnsanın gençliği kısa. Adınıza sevin-
dim. Size imreniyorum. Bütün hayatınız böylece önünüzde
uzanıyor. Her ânı değerlendirmek zorundasınız. Çünkü göz
açıp kapayınca dek geçip gidiyor ve zamanınızı asla geri ala-
mıyorsunuz.

Kusura bakma Grace ama, dedi Charlotte gülümseyerek,
bence saçmalık bu. Çağlarımızla o çağ başımıza geldiğinde kaç
yaşıdaysak o yaştaki tam ve hazır benliklerimizle buluştuğu-
muza inanıyorum ben. Mesele bundan ibaret.

Ah, dedi Grace. Ne saflık. Ben de bir zamanlar gençtim,
böyle şeylere inanırdım.

Şimdi de yaşlı değilsin Grace, dedi Charlotte.

Ama Grace, adını öyle sinir bozucu bir şekilde tekrarlayıp du-
ran Charlotte'ın biraz ukalalık tasladığını düşünüyordu şimdi.

Şu son savaşta İngiltere'de insanların toplama kampına kapa-
tıldığı kimin aklına gelirdi? dedi cevap yerine.

Ben biliyordum, dedi oğlu.

Bilmiyordun, dedi kızı.

Biliyordum, dedi oğlu. Gerçekten biliyordum.

Madem Almanmış, o zaman herhalde, dedi Grace, mecbur-
dular. Herkesin güvenliği için.

Babamın savaş koleksiyonunda pulları var, dedi oğlu. Man
Adası.

Yemeğinin neyini beğenmedin Robert? dedi Grace.

Pek aç değilim, hepsi bu, dedi oğlu.

Başka ne istersin? dedi Charlotte. Ne alalım sana?

Charlotte'ın eli garsona işaret için havadaydı.

Simbiyoz isterim, dedi oğlu.

Menüde olduğunu hiç sanmıyorum, dedi kızı.

Grace ertesi gün kentte yürürken gülümsüyor. Akıllı kızı.

Akıllı kızı, yaşlı adamın odasının köşesindeki taşın Arthur'un her yere yanında götürdüğü taşın hatırı sayılır derecede benzediğini fark etmişti. Arthur çantayı açıp yaşlı adama vermek için taşı çıkarınca, yaşlı adama annesinin vasiyetinde bunu yapmasını istediğini söyleyip taşı yatağa koyunca, yaşlı adam taşı görmüş ve o acayip şeyi söylemişti

taş bir çocuk... dedi Grace dün akşam yemekte. Ne kadar acayip...

Hayır, diye araya girdi kızı. Öyle demedi. *Çocuğu geri getirmişsin*, dedi.

Elizabeth adlı kadın Arthur'dan taşı ona vermesini istemişti. Taşı adamın odasındaki heykel parçasının kavisine yerleştirmişti.

Burada gerçekten güzel duruyor, demişti kızı.

Heykel gerçek bir sanat eseri, demişti kadın yaşlı adam uyurken, Barbara Hepworth'ün elinden çıkma. Grace bunun pek mümkün olmadığını düşünmüştü. Nasıl bir yaşlı adam Barbara Hepworth'ün bir heykelini odasında öylece tutardı ki?

Ama yatağa gidince o taş parçasıyla ilgili düşünceleri kafasından bir türlü atamamıştı. Şey, belki de sanat böyle bir şeydir. Üzerinizde gizemli bir etki bırakan ama bunun sebebini bilmediğiniz bir şey. Birlikte güzel görünüyordu, o iki taş, içinde oyuk olan kavislisiyle kusursuz bir küre biçimindeki.

O anda kaldırımda yürürken kafasının ön tarafına bir görüntü doldu.

Görüntü annesinin yüzüydü ama sanki bir maskeye dönüştürülmüştü. Bir ölüm maskesi mi yoksa yaşam maskesi mi? İkisi de değil. Annesinin yüzünün bir maskesi, hem ölümün hem yaşamın ötesinde, mutlunun ve üzgünün ötesinde, aynı anda hem canlı hem ölü, hayır, hiç de ölü değil, ölü bir yanı yoktu, hiç yoktu. Kemik yapısı ve çizgileri temizdi, saftı. Cildi yaşam rengindeydi, saçları alından hafifçe geriye çekilmişti ve yüz ıstandı. Yanında daha küçük bir taş maske vardı, Grace'in on

dört yaşındaki hâliydi, annesinin öldüğü yıldaki ve maskenin yüzü evlerinin oturma odasındaki bir koltuğu, henüz ölmüş annesinin koltuğunu ateşe verdiği andaki yüzüydü. Grace kaldırımında yürürken kafasının içinde iki yüz, boş gözleriyle yan yana duruyordu.

Grace başını iki yana salladı, silkelenip kendisiyle ilgili biraz kontrol edebileceği bir hikâyeye daldı yeniden.

Bir kilise bahçesini bulmak üzere yoldaydı. Orayı bir yaz ziyaret etmişti.

Önünde bir film posterı asılı bir binanın yanından geçti.

Zafer Yolları.

Dikkatini çekmişti çünkü bina eski bir sinemaydı. O eski sinemaydı...

ve işte tam o anda bir anı, hafızasında olduğunu bile bilmediği bir anı kafasının içinde kabuğunu yaran bir tohumun yeşil filizi gibi yarılıp açıldı...

küçük kent sinemasında kulis,

tuhaf küçük bir yer değil mi, tuhaf ve sevimli

(bir Sondheim gösterisindeymişçesine şarkı söyler gibi konuşan Claire Dunn bu),

1989,

mutsuzluk yazı,

burada iki gece sahne alıyorlar, bu gece Shakespeare, yarım Dickens. Pek tiyatro bile sayılmaz tatlım, beklentilerini ona göre yeniden ayarla, dedi Frank geldiklerinde, haklı. Oyunu bembeyaz bir sinema ekranının önünde sergiliyorlar, çünkü ne perde var ne de herhangi bir örtü; ışıktandırma berbat, sahne yok gibi bir şey, daracık bir platformdan ibaret, gerçek anlamda bir kulis de yok, bütün kadronun tıkış tıkış sığıştığı bir sandık odası sadece, hepsi de repliklerini hatırlamaya çalışan toplam on dört kişi, makyaj yapacak ayna da yok.

Grace de işte bu yüzden arka kapıdan aşağı inen beton basamaklarda kendi başına oturuyor. İlk sahnelerini bitirdi.

Karakteri şimdilik öldü, yeniden sırası gelene dek gitti, yukarıdaki gökyüzü erken bir akşam mavisi, kuşlar ta yükseklerde, geldiklerinde annesinin her zaman aynı şeyi söylediği o kuşlar, bak Grace, yaz geldi artık. Gittiklerinde de aynı şeyi söylerdi hep, bak Grace, yaz bitti işte

derken arkasında biri tıslıyor

Gracenebokuyorsun, sırangeldi, geçkaldın, sırasende...

Siktir!

Grace yerinden fırlayıp hızla içeri dalıyor, basamaklardan yukarı, yamuk koridordan ileri, Sahne 5'teki, ölü kraliçe pozunu almak için ışık hızıyla platforma sıçırıyor.

Sonra Gerry ile Nige'in hâlâ sahnede olduğunu, seyircilere hâlâ sahne dışında olmuş bir sürü harika şeyi anlatmakla meşgul olduklarını görüyor.

Demek ki henüz Sahne 2'deler.

Grace'in sırasına daha birkaç sayfa var.

Ah.

Eyvah eyvah.

Böylece Grace orada, platformun ortasında dikiliyor, koşusunun ortasında donup kalmış, ellerini ne yapacağını bilemiyor, üstelik bütün seyirciler (böyle küçük, ücra bir kasabaya göre salon silme dolu sayılır) onu gördü, küçük bir kız gibi koştuğunu, ölmüş olması gereken bir kraliçe, ki meselenin özü bu zaten, oyunun gereğince işleyebilmesi için kraliçenin ölü olması sonra doğru anda canlanması gerekiyor.

Grace üç adım geri çekiliyor.

Onu gözlerden saklaması gereken perdenin olması gereken yerde duruyor sayılır şimdi.

Sırtını dikleştiriyor, başını kaldırıyor, heykel pozunu alıyor.

Seyircilerin arasından bir-iki kişi kararsızca gülüyor.

Sahnedeki delikanlılar şaşkın şaşkın Grace'e bakıyor.

Sonra Gerry repliklerine yeniden başlıyor. Grace sahnede değilmiş gibi repliklerini söylüyorlar. Nige çıkıyor, Ralph ile Ed kendi repliklerini söylemek üzere sahneye geliyorlar. Ralph panik içinde Grace'e bakıyor. Repliklerini hatırlamakta zorluk çeker zaten. Güvenilir Ed tiz sesiyle konuşmayı sürdürüyor. Sahneyi tamamlıyorlar, sonra Frank ve Joy ve Jen ve Tim ve Tony ve Tom ve diğerleri Sahne 3 için geliyor, hepsi Grace'i orada görüp afallayarak geriliyor.

Özellikle de Grace'in arkasına saklanması gereken perde çerçevesini tekerlekleri üstünde iten ve o anda o perdenin arkasında onlardan saklı duran hayret verici bir şey göreceklerine dair bir sürü repliği olan Joy.

Grace pozunu bozmuyor.

Ellerini öylece tutuyor. Doğruca Joy'dan 'öteye bakıyor. Joy sonunda anlıyor, perdeyi platformda, hastanede oradan oraya koşan bir hemşire gibi amaçsızca bir ileri bir geri itmeyi kesiyor, getirip Grace'in önüne yerleştiriyor.

Püff.

Sahneye başlıyorlar.

Seyircilerin arasında hikâyeyi önceden bilenler son birkaç dakikadır gülüşüp duruyor zaten. Bilmeyenlerse, şey, Tanrı yardımcıları olsun. Grace artık perdenin arkasında olduğundan karıncalanmayı dağıtmak için kolunu sallıyor. *İşte karşınızda hem de tüm güzelliğiyle* repliğine dek yirmi beş satır var. Sonra perde çekilip açılacak, Grace sahnedeki herkes önce heykel, sonra da canlı biri olarak ona bakarken heykel pozunu korumak zorunda, yüz yirmi satır replikten sonra konuşma sırası gelecek: *Güzel hanımımızı eski hâline getir Perditamız bulundu.* Repliklerini kafasında hazır ediyor.

*Ey tanrılar aşağı bakın
ve kutsal şişelerinizden
lütuflarınızı boşaltın*

*kızımın başının üstüne.
Ey tanrılar aşağı bakın
Ve kutsal şişelerinizden...*

Ama...

ah.

Frank bu civarda tatilde olan bir West End menajerinin bu gece seyircilerin arasında olduğunu söylemişti.

Perdenin arkasında Grace'in her yanından soğuk terler boşanıyor.

Sırasının geldiğini söyleyen Claire Dunn'dı.

O muydu? Oydu.

Grace bundan yüzde doksan dokuz emin.

Claire Dunn, Grace'in West End'de herhangi bir şekilde olma konusundaki o ana dek tek şansını sabote etti.

Ey tanrılar aşağı bakın

Kasten mi yaptı bunu?

Bile bile mi?

Ey tanrılar aşağı bakın

İncelikli Gerilim Draması'nın (STD) (bu kısaltmanın İngilizcede cinsel yolla bulaşan hastalıklar anlamına geldiği konusunda şaka yapmaya zahmet etmeyin, STD'deki herkes bu şakaların hepsini çok kez duydu) kadın üyeleri ertesi gün Dünya Dönerken'in* zorlu bir parçasını prova etmek üzere (bu sıcakta yanan bir ocağın üstünde kapağı kapalı olarak duran bir çaydanlığa benzeyen) sinemada buluşuyor. *Dünya'yı* yöneten Ed hariç erkek üyeler (ha-ha) kentin otelinin pek güzel bahçesinde bira içip *pub* usulü öğle yemeği yemekle meşgul. Şanslı köftehorlar.

Ed hepsini sinema ekranının önündeki platformda halka hâlinde oturtuyor. Yapmaları için bir alıştırma vereceğini söylüyor. Dönemeç sözcüğünü düşünmenizi istiyorum, diyor.

* The Copperfield Survey of the World as It Rolls. Charles Dickens David Copperfield'e önce bu ismi vermeyi düşünmüş. (ç.n.)

Dön, diyor. Emeç.

Hepsi boş gözlerle bakıyor.

Bir başka deyişle, kendinizi kök gibi tutunduğunuz yerde çevirin, diyor Ed. Başka biri olun. Çoklu benlik kavramında bir gezinin. Çünkü David Copperfield'ın hikâyesinin özü tam da bu. Hayatı boyunca ona kaç farklı isimle hitap edildiğini düşünün, Trot, Trotwood, Daisy, Davy. Yine de o hep aynı insan. Öyle değil mi? Yani hepimizin diğerlerinin gözü önünde tam anlamıyla bambaşka bir insan hâline dönüşeceği bir alıştırmayı yapmak istiyorum. Ama yine kendimiz kalacağız. Saat yönünün tersine gidelim. Joy. Sen başla.

Saat yönünün tersine ne? diyor Joy.

Joy, Frank'ın kardeşi, başka biri ayrıldığı için Frank'ın Kış Masalı'nda Paulina'yı oynamak üzere son anda kadroya dahil edildi. Pek drama tipi değil ama canlandırdığı Paulina, ciddi niyetler besleyen hakiki bir oyuncu olmayan birine göre gerçekten etkileyici; Joy aslında emlakçıda çalışıyor, bu oyunda oynamak için yaz boyunca izin almış, çünkü Shakespeare'i Frank yönetiyor ve Joy'dan oynamasını rica etmiş, yani Joy burada sadece tahammül göstererek bulunuyor, atölye zırvallıkları dediği şeylere katılmak için kendini sıkıya hiç zahmet edemiyor.

Kendini başkalaştırmanı istiyorum, diyor Ed.

Saat yönünün tersine mi? diyor Joy.

Saat çalmaya başladı, aynı anda ben de ağlamaya başladım satırını almanı istiyorum, diyor Ed. Ve bu satırı söylemeden önce içinde olan ama senden başka biri olan birinin doğumundan hemen önceki âna gitmeni istiyorum.

Tamam ama rol yaparken bunu zaten yapacağım, diyor Joy. Öyle değil mi? Yani bunca zahmete ne gerek?

Ed kişisel olarak incinmiş görünüyor.

Tatlı bir delikanlı, eşcinsel. Nige'la yatıyor, herkes biliyor ama o ikisi bu gerçekten pek büyük bir sırmış gibi davranıyorlar.

Grace'in de bir-iki sırrı var. Hem Tom'la hem de Jen'le (Florizel ve Perdita) yatıyor ve Tom'un da Jen'in de birbirlerinden haberi yok. Grupta hiç kimse bilmiyor, bu da biraz ayarlama gerekiyor ama şimdiye dek üstesinden geldi. Jen de Tom da Grace'i kendisine sadık sanıyor, hiç değilse yaz boyunca. Grace aslında boşta olmadığını ve daha uzun süreli bir ilişkiye giremeyeceğini ikisine de açıkça söyledi, evdeki uzun süreli erkek arkadaşı Gordon Stone'u ikisine de anlattı.

(Aslında ne evi var, ne de öyle biri. Gordonstoune İskoçya'daki, annesinin babasıyla tanışmadan önce çalıştığı pahalı bir özel okul. Prens Charles oraya gitmiş.)

Kadrodan herhangi birinin başka bir iç benliğe ulaşmasına fırsat kalmadan bir tartışma patlak veriyor.

Her zaman tartıştıkları şeyi tartışıyorlar. Artık sıkmaya başladı. Kış Masalı'ndaki Leontes'in oyunun hemen başlarında kafayı sıyırmasının sebebini tartışıyorlar.

Tartışma feminizm konusunda. Yine.

Grace iç çekiyor.

Ama mesele cinsiyet değil ki, diyor. Bir yıkım söz konusu sadece. Leontes'in, zihninin ve memleketinin üstüne durup dururken bir yıkım çöküyor. Akıldışı. Bir kaynağı yok. Öylece oluyor. Hep öyle olmaz mı, işler birden değişir, bu da her şeyin hassas ve kırılgan olduğunu, elimizde olduğunu ve sonsuza dek bizim kalacağını sandığımız mutluluğun göz açıp kapayıncaya dek bizden alınabileceğini hatırlamamızı sağlar. 1989 yılının siyasetini 1623 tarihli bir oyuna uygulamaya kalkıyorsunuz.

1611, diyor Ed.

Tamam, diyor Grace. Ama dediğim şey hâlâ geçerli. 1600'ler civarında işte, on yıl eksik, on yıl fazla.

Evet ama bunu bilemezsin Grace, tabii 1611 ve 1623 arasındaki yılların uzmanı bir tarihçi değilsen, diyor Ginette.

Hadi oradan be, diyor Grace.

Kadınların sesini yükseltmesi, kadınların dili ve karısı dil konusunda kendisinden daha üstün olduğu için Leontes'in kapıldığı kıskançlık konulu lafları yine piyasaya çıkarıyorlar.

Evet ama bütün bunlar, nasıl desem, kıyıda köşede kalmış şeyler, diyor Grace. Gerçekte olanlar bilmiyorum, salgın hastalık kadar ender görülen bir şey. Çiçekleri don vurması gibi. Bir yıkım. Tam anlamıyla durup dururken ortaya çıkıyor. Shakespeare Leontes'e söyletiyor bunu. Beyni iltihaplı.

Ama iltihap da bir sebepten kaynaklanır ya da bir yerden gelir, diyor Ginette.

Oyundaki diğer temalar da tedavi edilmesi gereken şeyin cinsiyetler arasındaki ilişkiler olduğunu işaret ediyor, diyor Jen.

Jen bile, gizli gizli yattığı Jen bile aleyhinde yer alıyor.

Grace başını iki yana sallıyor.

Gerçek kayıp hakkında hiçbir şey bildikleri yok. Hiçbirinin.

Olanlar böyle sadece, diyor. Hüzünlü bir hikâye en çok kışa yakışır. Shakespeare de hüznü zerk ediyor, hüznü bir araç olarak, oyun yazarının aracı olarak kullanıyor, her şeye kış buluşturuyor, böylece yaz yaşayabilecek, hüzünlü bir hikâyeden neşeli bir hikâye çıkarabilecekler.

Ed öğretmen tavrını takınıyor.

Bir dakikalığına en başa bakalım, olmaz mı, diyor. İlk sahneye. Camillo'nun *cesur bir çocuk, kocamış tebaayı tazeleyen bir çocuk* dediği yere.

Grace artık tartışmaya zahmet edemeyecek.

Doğa bilimleri en iyi olduğum ders değildi, diyor.

Hayır Grace, diyor Ed. Buradaki tazelenmek öyle tazelenmek değil.

Düş yakamdan, diyor Grace.

İnsanları iyileştiren bir şey anlamına geliyor, diyor Ed. Tebaa dediği de vatandaşlar, krallığın tebaası, halkı. Krallığın halkını hasta eden ya da iyileştiren şey kastediliyor.

Bu da yönetimdeki kişinin kadın düşmanı, zalim ve kötü bir lider olup olmamasıyla ilgili, suyuna gitmedikleri takdirde herkese hain ve alçak olduğunu söyleyen bağnaz, işe yaramaz bir kral ya da vali, diyor Ginette.

Evet ve bütün bunlar oyundaki cinsiyet ikilemiyle bağlantılı. Bunu inkâr edemezsin Grace, diyor başka biri.

Sonra Claire konuşuyor:

Keşke Tom da burada olsaydı, ne dersin Grace, ha? O zaman hepimiz Shakespeare'in iltihap ve muhabbet sözcüklerini ne niyetle kullandığını ve insanlar diğerlerine karşı gerektiği gibi şeffaf davranmadığında neler olduğunu açık açık tartışabilirdik.

Ne diyorsun sen Claire? diyor Jen.

Bu ekipte kimlerin Grace'in isminin anlamı olan lütuftan fazla fazla faydalandığı hakkında konuşuyorum, diyor Claire.

Bütün bunların bana fazla geldiği doğru, diyor Grace. Sigara içmeye çıkıyorum.

Claire ona el sallıyor.

Yeni bir Grace olarak dön, tamam mı? diyor Claire.

Vay be, bütün oyunu biliyorsun galiba Claire. Grace'in adının geçtiği her yeri. Bu kadar çok şeyi böyle ezbere bilmen hayret verici, diyor Ed.

Fotoğrafik hafıza, diyor Claire. Çabuk dön Grace. Jen ve Tom bekliyorlar, hepimiz bekliyoruz. Kendini toplamış bir Grace olarak dönmeni umarak.

İnsanın Hermione'yi doğru düzgün oynayıp da metni hiç anlamaması nasıl mümkün olabilir bilmiyorum, diyor arkasında biri, Grace yangın çıkışı kapısını itip açıyor.

Rahatlama.

Karanlıktan sonra göz kamaştırıcı aydınlık.

Böyle güneşin altındayken hava çok sıcak. Ta iliklerine dek buz kesmiş Grace titriyor. Bir an duruyor, bir sigara yakıyor.

Köşeye yürüyor, kentin ötesinde uzanan dümdüz araziye bakıyor. Evlerin bittiği yerin kıyısında asfalttan bir sıcak dalgası yükseliyor.

Bu yaz, gazetelerin söylediğine göre, bu ülkenin geçirdiği en güzel yazlardan biri, 1976'dan bile güzel. 1940'tan. 1914'ten.

Sigarayı yarı içilmiş hâlde atıyor, kaldırıma bastırıp eziyor.

Temalarını da alıp siktirip gitsinler.

Alıp başını gidiyor.

Nereye gittiğine aldırıyor, bir yere gidiyor işte, dönüp duran dünyadan uzak herhangi bir yere, muhtemelen Tom'un ya da belki Jen'in peşinde olan ama her şeyden önemlisi beklenmedik bir anda canlanan bir heykelin seyirci kitleleri üzerinde nasıl gerçekten de hayret verici bir etki uyandırdığını gördüğü anlaşılan ve dolayısıyla Grace'in rolünü isteyen Claire'in kendi ısı dalgasını yayan kıskançlığından uzakta bir yere.

Ya da belki Claire ortalığı karıştırmayı seviyordur sadece.

Böyle bir şeyi tahrik edici bulan bir sürü insan var.

Grace yürürken omuz silkiyor.

Tom'la seks, insanın bekleyebileceği türden, iş görüyor. Jen'le seks bayağı güzel, Jen beklenmedik bir biçimde kıvrak zekâlı ve kararlı. Uyuşturucu müptelası olan ağabeyi konusundaki duygusal çalkantılarını dinlemek zorunda kalıyor biraz. Ama Grace'in sabrı da var, uygun yüz ifadelerini (ya da tavırları) takınacak becerisi de, ne de olsa oyuncu. Zaten talihinin gösteride bu kadar önemli bir rolü olan birini düzecek kadar yaver gittiğine bir türlü inanamayan Tom'dan biraz uzak durmak iyi oluyor, son sevişmelerinde Grace'e onu sevdiğini söyledi, ona ne kadar âşık olduğunu anlattı, bu da Grace'in kusacak gibi olmasına yol açıyor hep.

Birtakım komşuların münakaşa ettiği bir evin yanından geçiyor. Bir kadın, kolunu utanç içinde görünen bir oğlanın omuzlarına dolamış şekilde kaldırımda duruyor. Oğlu mu? Annesi mi? Kadın çocuğu sevgi dolu bir cendereye almış, evin eşliğinde

duran ve memeleri hatırı sayılır irilikteki kadına bağıyor, bağırarak söyledikleri şöyle,

genelev burası, bu işlettiğin yer genelevden başka bir şey değil.

Eşikteki kadının yüzünün bir tarafı bir gülümsemeyle yukarı kıvrılırken diğer tarafı sabit duruyor, bu da yüzünün biraz işkenceci gibi görünmesine yol açıyor. Pasif saldırganlıkla dolu sakin bir sesle, ki Grace bu sesi duyduğunda bu kadın gibi birini oynaması gerekirse diye bu türden insanların güzel bir örneği olarak onu hatırlamaya karar veriyor,

çocuk iyi vakit geçiriyor sadece Bayan Mallard, diyor. Sadece eğleniyor.

Çocuk on iki yaşında daha, diye bağıyor kaldırımdaki kadın.

Kimseye zararı dokunacak bir şey yapmıyor Bayan Mallard, diyor eşikteki kendini beğenmiş kadın Grace geçerken.

Grace geçerken oğlan ona bir bakış atıyor.

Grace çocuğa göz kırpmıyor. Oğlan başka tarafa bakıyor.

Annesi var.

Ne kadar talihli bir piç olduğunu bilmiyor.

Grace yanık sarı otlarla ve böcek gürültüsüyle dolu kurumuş bir bataklıktan geçiyor. Sağında açılan tek yönlü yola sapıyor, çünkü yol epey güzel görünüyor. Pek kimsenin bu yolu kullanmadığı belli. Ortasında otlar bitmiş, ağaç dalları tepesinde kavuşuyor, böğürtlen çalıları iki yandan birbirine doğru uzanıyor.

Ne güzel, diye düşünüyor Grace.

Elini sallayarak tatarcıkları kovalıyor.

Küçücük bir kuş uçarak önünden geçiyor, çalığışu mu? Merhaba kuş.

Çalılıklar.

Yeşillikler.

Çimler yapraklar ve otlar, başları tohum yüklü yüksek otlar.

Işık altın, denizden geriye doğru yayılan tarlaların koyu altın rengi ve her şeyin yeşili, yeşil, koyu yeşil, yolun ilerisindeki ağaçlar uzun İngiliz gölgeleri düşürüyor, hayal edilmiş bir yaz gibi.

Yolun ta uzaklarında ağaçların arasından geçen güneş ışığı parçaları, yüzeyde yağmurun ardından güneş vurunca yolların parladığı gibi parlıyor.

İçindeki gramer yapısı parçalanıyor. Cümlelerin gramere uymasına gerek yok. Ne güzel.

O ağaçların dalgalanan dolgunluğu.

İngiliz yaz güneşinin altında etrafta gezinirken sadece yirmi dakika içinde şu başına gelenlere bak.

Tepeden tırnağa düşüncelere gömüldü.

Ama yaz böyledir işte. Yaz, tıpkı bunun gibi bir yolda hem aydınlığa hem de karanlığa doğru yürümeye benzer. Yaz neşeli bir masaldan ibaret değildir de ondan. Karanlık olmadan neşeli masallar da olmaz da ondan.

Ayrıca yaz her yönüyle hiç kuşkusuz hayal edilmiş bir netice demek. Sanki bir anlam taşıması şartmış gibi içgüdüsel olarak ona yöneliyoruz. Her zaman onu arıyoruz, onu bekliyoruz, tıpkı günbatımı vadeden bir ufuk gibi bütün yıl boyunca ona dönüyoruz. Tamamıyla açılmış yaprakları, gerçek sıcaklığı, yakında bir gün kuşkusuz sırtüstü yatıp yaza maruz kalabileceğimiz vaadini, çok geçmeden bir gün dünyanın bize iyi muamele edeceği vaadini arıyoruz hep. Sanki daha iyi bir son gerçekten varmış, sadece mümkün olmakla kalmayıp kesinmiş, ayaklarınızın dibine yayılacak, sırf size ait güneşli bir manzara gibi önünüze serilecek doğal bir uyum varmış gibi. Sanki bütün bunlar eskiden beri hep böyleymiş, dünya üstündeki zamanınız sıcak bir çimenliğin üstündeki bir bedenin uzun uzun, mutlu mutlu gerinmesiymiş, ağızda o çimenlerden uzun bir sapmış gibi.

Tasasız.

Ne fikir ama.

Yaz.

Yaz Masalı.

Öyle bir oyun yok, Grace.

Aldanma.

Mevsimlerin en kısısı, en uçucusu, sorumlu tutulamayacak olanı, çünkü yaz hiç tutulamaz, ancak mükemmel olduğu söylenen ya da hayal edilen, hiç var olmamış yazların parçaları, kırıntıları, anları, hatıradadır parlamalarıdır tutulabilen.

Grace'in içinde bulunduğu bu yaz bile yok aslında. Ülkenin o yüzyıldaki en güzel yazı olduğu söylenmesine karşın. Gerçekten kusursuz bir yaz gününde bunun gibi güzel ve yazı tam olarak betimleyecek bir yolda resmen yürüyor olmasına karşın.

O yüzden hâlâ içindeyken yasını tutarız.

Bir yaz günü yazın geçiciliğini düşünerek yolda yürüyüşüme bakın.

Tam ortasındaiken bile anlamını kavrayıp özüne ulaşmam mümkün değil.

On dakika sonra yol, ağaçların arasından arabalara ayrılmış bir açıklıkla sona eriyor. Bir tarafta eski bir kilise var, etrafında yeşillikli, ihtiyar ağaçların altındaki taşları çarpık çurpuk duran bir mezarlığın yayıldığı küçük, taş bir kilise. Mezarlığın kapıları açık. Bahçe yolunun sonunda kilisenin kapıları da açık. Açık kapıdan müzik geliyor.

Kilisede kim Nick Drake çalıyor? Bryter Layter albümü, nefis flütler, tam 1970'ler.

Hangi modaya düşkün rahip Nick Drake'in kiliseye gayet uygun bir müzik olduğuna karar vermiş.

Haklı. Zamansız bir melankolinin ilahisi. İngiliz yazına bir ilahi.

Mezarlığı otlar bürümüş, her yer arılarla ve çiçeklerle dolu. Grace çiçeklerin sallanan başlarının arasındaki patikada ilerliyor. Kapının önünde duruyor.

Kilisede biri müziğe eşlik ederek ıslık çalıyor. Hafif bir sürtünme sesi var. Ses kesiliyor. Yeniden başlıyor. Kesiliyor. Park

yerinde neden bir usta kamyonetinin durduğu böylece açıklanmış oluyor.

Başının yukarısındaki duvarda açık renkli bir taş var. Taşa kazınmış sözler şöyle diyor:

GEÇENİN ÇOĞU GEÇTİ
GÜNDÜZÜN ELİ KULAĞINDA
O YÜZDEN HAYDİ
KARANLIĞIN İŞLERİNİ SAVUŞTURALIM
HEP BİRLİKTE KUŞANALIM
IŞIĞIN ZIRHINI
AZİZ PAUL: ROMALILAR
13:12
1 8 7 9

Eski zamanlarda, diye düşünüyor Grace. Şövalyeler cesurken. Ve kadınlar icat edilmemişken. Kollarını bir ağaca dolarlarmış. Ve bununla yetinmeleri şartmış.

Şu eski tekerleme. Hâlâ aklının bir köşesinde olduğunun bile farkında değildi. Annesiyle babası, babası yeni arabayı açıyordu, Pazar öğleden sonra, sekiz yaşındaki Grace arka koltukta oturup gülmüştü, çünkü annesiyle babası gülüyordu ve her şey komik ve güzeldi.

Şövalyelerin cesur olduğu zamanlarda henüz bulunmayan bir şey düşünmek zorundaydın, sonra onu kafiye uyduracaktın. Babası kafiye bulma konusunda çok becerikliydi, gerçi kafiyelerin çoğu kadınlara bir şeyler yapan erkeklerle ilgiliydi, Grace'in aslında anlamadığı ama mutlaka komik olması gerektiğini bildiği şeyler.

Eski zamanlarda şövalyeler cesurken ve sutyenler yakılmazken. Sutyenleri geceleri alırlarmış kızlardan, yayıklar çalkalansın diye durmadan.

Kahkahalar.

Eski zamanlarda şövalyeler cesurken ve kadınlar çalışmazken. Bunu annesi tamamladı, dövüşken sözcüğüyle.

Eski zamanlarda şövalyeler cesurken ve kızlarda gam hiç yokken.

Sakın, dedi annesi gülerek. Sakın ha.

Ne? Sadece *oradan almışlar ilham* diyecektim, dedi babası.

Kahkahalar.

Grace de gülmüştü, arkada. İkisi de dönüp gülerek ona bakmış, sonra birbirleriyle bakışıp yine gülmüştü ama bu defa farklı biçimde.

Eski zamanlarda şövalyeler cesurken ve kadınlar sakın ha derken. İstedikleri kızları yatak odalarına çekerlermiş saçlarından tutarken.

Kahkahalar, kahkahalar.

Uzun zaman önceki kahkahalar.

Şövalyeler hiç cesur olmuş muydu? Yirmi iki yaşındaki Grace, dayandığı taş kilise duvarından sırtına bir soğukluk yürüdüğünü hissediyor.

Kilisenin içindeki bir adam, uzun sıralardan birine eğilmiş. Sırayı kazıyor gibi. Belki temizliyordur. Arkasında birini duyup duruyor, başını kaldırıyor, eşikte taşı okuyan Grace'i görüyor.

Kasetçalarını kapatıyor.

Merhaba, diyor.

Ah merhaba, diyor Grace.

Otuz yaşlarında, epeyce yakışıklı, Sweet Baby James'in kapağındaki James Taylor'a benziyor biraz ama saçları atkuyruğu biçiminde arkada toplanmış.

Sizi rahatsız etmeyeyim, diyor Grace.

Lafı ağzımdan aldınız, diyor adam. Müzik çaldığım için özür dilerim, kimsenin gelmesini beklemiyordum. Genellikle kimse gelmez.

Zımpara makinesini bırakıyor, arkasındaki küçük şapeli işaret ediyor.

Lütfen. İstedığınız kadar kalabilirsiniz, diyor.

Hayır, sorun değil, gerek yok, diyor Grace. Buraya kilise ya da öyle bir şey yüzünden gelmedim.

Ya, diyor adam. Tamam.

Geçiyordum sadece, diyor Grace, kapı açıldı, müziği duydum. Nick Drake'i severim.

Zevk sahibi birisiniz, diyor adam.

Ne yapıyorsunuz? diyor Grace.

Bu sırayı tamir ediyorum, diyor adam.

Grace'e sıranın kopmuş bir parçasını yenilediğini, yeni parçanın eskisiyle birleştiği yeri zımparaladığını anlatıyor. Zımparalanmış tahta süprüntülerini süpürüyor. Sırada, tahtanın geri kalan yerlerden farklı bir tonda olduğu bir kısım var.

Bağlantı yeri görünmüyor bile, diyor Grace. Renk farkı haric. Gerçekten iyi iş.

Bağlantıyı göstermemek, amaç bu zaten, diyor adam.

Sıranın geri kalanıyla aynı görünmesini nasıl sağlayacaksınız? diyor Grace. Yoksa böylece bırakacaksınız da zamanla yıpranacak mı?

Küçük bir mucize, diyor adam.

Teneke bir kutudaki ahşap eskitme cilasını havaya kaldırıyor.

Sonra bırakıyor, kulağının arkasından bir sigara alıp Grace'e ikram ediyor.

Hayır, lütfen. Tek sigaranız, diyor Grace.

Tam burada, cebimde bir tütün dükkânı var, diyor adam.

Teneke bir kutuyu açıyor, hemen oracıkta bir sigara daha sarmaya başlıyor.

Ya. Tamam o zaman. Teşekkür ederim, diyor Grace. Bir sırayı böyle güzel görünecek hâle getirebilmek kim bilir ne harika bir şeydir.

En güzel tarafı dayanacak olması, diyor adam. Onlarca yıl. Basit zevkler.

Basit zevkler, diyor Grace. Ben de yürürken öyle şeyleri düşünüyordum tam. Şey, daha doğrusu zevklerin sonunda dönüşükleri şeyden çok daha basit olmalarını istediğimi.

Adam gülüyor.

Sigara kâğıdının ucunu boydan boya yalıyor.

Nasıl yani? diyor.

Ah, bilirsiniz işte, diyor Grace. Her şey çok güzelken bile kendimizi onlardan mahrum ettiğimizi. Ne kadar güzel bir yaz olduğunu ve ne yaparsak yapalım güzelliğinin özüne ulaşamadığımızı.

Adam Grace'e açık kapıya gelmesini işaret ediyor, sarma sargalarını yakıyor.

Serin taş gölgesinde duruyorlar.

Yaz, diyor adam.

Yaz, diyor Grace.

İngilizcede binaların kapı üstü kirişlerine de aynı ismin verildiğini biliyor musunuz? diyor adam.

Ne ismi? diyor Grace.

Yaz.* Yapısal olarak en önemli kiriştir, diyor adam. Zemini tutar, tavanı tutar, ikisini birden tutar. Şurada bir tane var, bakın.

Arkalarındaki havada asılıymış gibi duran küçük balkonu gösteriyor.

İşte ben buna güzel bir yaz, yani kiriş derim, diyor.

Böyle yakışıklı adamlarla birlikteyken Grace genellikle ona bakıp dinliyormuş gibi yapmakla yetinir ve kendi düşüncelerini düşünür. Ama adamın söylediği şeylerin epey ilgisini çektiğini fark edip şaşırıyor.

Hiç bilmiyordum, diyor.

Bu kirişler büyük ağırlıklara dayanabilir, diyor adam. Büyük yükler taşıyabilen atlara da yaz denmesinin sebebi budur.

Gerçekten mi? diyor Grace.

* İngilizce yaz mevsimi anlamına gelen summer sözcüğü aynı zamanda kiriş anlamını da taşır. (ç.n.)

Adam kaşlarını kaldırıyor, omuz silkiyor.

Uyduruyor musunuz? diyor Grace. Şehirli kızla dalga mı ge-
çiyorsunuz?

Hayır, diyor adam. Ben de şehirliyim.

Komik, diyor Grace kilisenin eşiğinde taş duvarın beklen-
medik derecede sıcak bir yerine yaslanıp bunun kolunda yarat-
tığı histen hoşlanarak. Yani, bütün mevsimler arasında en çok
yaza anlam yüklediğimiz düşünülürse. Yazdan beklentilerimiz
açısından diyorum.

Yok, diyor adam ve sarma sigarasının ucunu bir parmağı-
la başparmağının arasında ezip sönene kadar bastırıyor. Yazlar
buna dayanabilir. Yaz ismi de buradan gelir zaten.

Sigarasını yine kulağının arkasına ilıştırıyor, Grace'e gülüm-
süyor.

Sönmüş mü? diyor. Kaç kere kendi kendimi tutuşturdum
böyle.

Sönmüş, diyor Grace. Galiba.

Kahve ister misiniz? diyor adam. Arkada Nescafe var, bir de
su ısıtıcı.

Olur, diyor Grace.

Ben John, diyor adam.

Grace, diyor Grace.

Masa biçimli eski mezar taşında buluşalım Grace. Sadece bir
tane öyle taş var, kaçırman imkânsız, şurada, arka tarafta.

Tamam, diyor Grace.

Üstünde bir kurukafa var, diyor adam. Ama epey dost canlısı
görünür. Uyarayım dedim. Hassassındır diye.

Kurukafadan falan korkmam ben, diyor Grace.

O zaman orada görüşürüz, diyor adam.

İsmi John Mison. Doğramacı ve marangoz ustası. Bahçe
kapısına park edilmiş kamyonetin yan tarafında öyle yazıyor,
Grace yazıyı buradan okuyabiliyor. Köşeyi dönüyor, otların

arasındaki kavislerden yürüyor, eski, üstü yassı mezarın üstündeki yaprakların benekli gölgesinin altına oturuyor.

Adam iki fincanı tek elinde taşıyarak çıkıyor dışarı. Çok güzel elleri var. Zanaatkâr eli. Grace onun verdiği kupayı alıyor, kendi elinde çeviriyor. Kırmızı pipet desenli bir kupa. Humphrey kupası. * *İç çabucak. Yoksa Humphrey'ler kapacak.* John Grace'ın kupayı çevirip okuduğunu görüyor.

Güzel kupayı sana verdim, diyor. Şekersiz olmasında sakınca yoktur umarım.

Şekersiz iyidir, diyor Grace.

İyi, diyor adam.

Bir kelebek yanlarından geçiyor, beyaz. Sonra bir tane daha.

Burası kelebeklerin çok özel korunduğu alan, diyor Grace.

Affedersin, ne? diyor adam.

Kelebeklerin çok özel korunduğu alan, diyor Grace. Sadece bir gün yaşıyorlar. Daha doğrusu annem kelebekler için öyle derdi.

Çok özel alan, diyor adam.

Rol aldığım oyundan bir replik, diyor Grace.

Epeyce ilginçmiş, yani aynı anda hem koruma altında olup hem de tek bir gün yaşamak, diyor adam.

Charkes Dickens böyle işte, diyor Grace. Onun sözleri, benim değil. Kelebeklerin çok özel korunduğu alan David Copperfield kitabında kelebekleri ee, aşağı yukarı yüz kırk senedir koruyor.

İşin bu mu? diyor adam. Öğrenci misin?

Mezun oldum, diyor Grace. Tam teşekküllü bir aktrisim.

Efendim, ne küllü? diyor adam.

Grace ona bölgede turnede olduğunu söylüyor.

Tek başına mı? diyor adam.

* İngiliz süt firması Unigate 1970'lerde, süt hırsızları Humphreys adlı karakterlerin yer aldığı bir reklam kampanyası başlatmıştı. (ç.n.)

Grace gülüyor.

Keşke, diyor. Hayır, bir kumpanyadayım. Kumpanyayla birlikteyim.

John sırtını mezara vererek çimenlere oturuyor, gözlerini kısararak Grace'e bakıyor.

İnsanın yoldaşları olması güzel, diyor.

Bazen, evet, diyor Grace.

Ne gibi oyunlar? diyor John.

Grace ona Copperfield'ı ve Shakespeare'i anlatıyor.

Shakespeare'de kocasının delirip çocukluk arkadaşıyla ilişkisi olduğuna inandığı bir kraliçeyim, halbuki ilişkim yok ama kocam kral olduğu için arkadaşını sürgüne yolluyor, beni zindana atıyor, bebek yaştaki kızını başka yere yolluyor, gazabı içinde istemeden oğullarından birini öldürüyor, sonra ben de ölüyorum, diyor.

Yüce Tanrım, diyor John.

Sonunda, on altı yıl sonra, kendimin bir heykeli olarak sahneye çıkarılıyorum ve ne olsa beğenirsin, canlanıveriyorum, meğer hiç ölmemişim, diyor Grace.

Ya ölen çocuklar? diyor John. Onlar da geri geliyor mu?

Sadece biri, diyor Grace. Çok huzursuz edici bir oyun aslında. Komediymiş gibi yapıyor.

Peki, yani baştan beri sağ mıydın, ölü taklidi mi yapıyordun? diyor John.

Metinde orası tam belli değil, diyor Grace. Mümkün. Ama aynı zamanda mucizeler mucizesi gibi bir şeyin olması ve ileri yaşlardaki hâlime benzeyecek şekilde yontulmuş bir heykelin canlanması ve gerçekten ileri yaşlarımdaki ben olması gerekiyor, halbuki onca yıldır ölüydüm. Aldatmacadan ziyade sihir söz konusu.

Aldatmacadan ziyade sihir, diyor John. Hoşuma gitti.

Benim de, diyor Grace. Oynamak da bayağı hoş. Güçlü.

Kilden modeller yapan, canlandıran, onları eğiten, sanat ve diğer şeyleri öğreten, kanunlara nasıl uyulacağını, birbirlerine karşı nasıl adil olacaklarını öğreten adamla ilgili şu hikâye gibi, diyor John.

O hikâyeyi bilmiyorum, diyor Grace.

Evet, usta bir düzenbaz, kilden insanlar yapıyor, sonra ilâhi kudret sahiplerinin kudretini el çabukluğu marifetiyle çalıp kilden insanlarına veriyor. Kudret sahipleri, güçlerini basit yaratıklarına verdiği için ona öfkeleniyor, bu yüzden onu bir kayaya zincirliyorlar, ondan sonra bir kartal, gagasıyla adamı her gün deşiyor, şuradan, diyor John.

Yan tarafına dokunuyor.

Ya da belki buradandır, diyor.

Diğer yanına dokunuyor.

Karaciğer ne taraftadır? diyor John.

Tam bilmiyorum, diyor Grace.

İki taraftan da, garanti olsun, diyor John.

İki taraftan da gagalanıyorum şimdi, diye şarkı söylüyor Grace.* Yukarıdan ve aşağıdan ama yine de her nasılsa.

Gülüyorlar.

Sesin güzelmiş, diyor John.

Teşekkür ederim, diyor Grace.

Yaz mevsimi için uygun Shakespeare oyununun şu perilerle ilgili oyun olduğunu zannediyordum. Yaz Gecesi Rüyası, diyor John.

Ah, periler, diyor Grace. Kış Masalı aslında baştan aşağı yazla ilgili. Yani sanki diyor ki merak etme, başka bir dünya mümkün. Dünyanın en berbat hâlinde kısıp kaldığında önemli bir şey bu. Bunu söyleyebilmek. Komediye doğru hiç değilse meyletmek.

John kollarını yapraklara ve gökyüzüne doğru iyice açıyor.

Şu anda kışı kafamda canlandıramıyorum, diyor.

* Joni Mitchell'in ünlü Both Sides Now şarkısına gönderme. (ç.n.)

Ben canlandırıyorum, hem de nasıl, diyor Grace. İki gecede bir yıllarca yaşıyorum, kış yaz kış yaz. Bu turneyi bitirdiğimde yüz yaşında olmazsam iyidir.

Babam yaz ortasında perilere saygı gösterip ceketini ters çevrilmiş hâlde giymediğin takdirde perilerin yıl boyunca çeşitli haylazlıklarla sana sataşacağına yemin ediyor, diyor John.

Hı-hı, diyor Grace. Doğru.

Her sene yapar bunu, babasının da öyle yaptığını, babasının babasının, onlardan önce de onun babasının da öyle yaptığını ve aile geleneğine saygı göstermek zorunda olduğumuzu söylüyor, diyor John.

Bak işte eski geleneklerle ve o tip şeylerle ilgili anlamadığım şey bu, diyor Grace. Çünkü yani, periler niye insanın ceketini ters giymesini istesin ki? Amaç ne?

Cüzdanını daha kolay çalabilmek için, diyor John. Kentte bir tezgâhı var, babamın yani. Meyve sebze. Biri ondan bir şeyler almaya gelirse ve bisikleti varsa, bisikletini tezgâhına dayayacak olursa, şey, eskiden bana derdi ki, birinin bunu yaptığını gördüğünde *şuranın altına giriver John, gir de bisikleti it, devrilsin. Sonra da bisikletin sahibine, işte gördün, periler bisikletini tezgâhıma dayamamanı söylüyor*, derdi. Şimdi onun için bu işi arkadaşı yapıyor, kutuların arka tarafından muşambanın altından emekliyor ve bisikleti itiyor. Bisiklet yallah yere. Periler. Arkadaşı yetmiş yaşında.

Yaşlı bir peri, diyor Grace.

John gülüyor.

İstiyorlarsa cüzdanımı alabilirler, periler yani, diyor. Umu-
rumda değil.

Değil mi? diyor Grace.

Para da para, bugünlerde herkes para konuşuyor, diyor John.

Başını iki yana sallıyor.

Ve seninse hayattan tek isteğin yeni ahşaba eski görünüm vermek, diyor Grace. Sen bir azizsin. Ya da aptalsın.

İkisi de değilim, diyor John. Para mutlaka gelir. Önemli olan para değil.

Çok demode, diyor Grace. Zamanın dışına düşmüş bir adam.

Ben mi, ben zaman hakkında bilmem gereken her şeyi biliyorum, diyor John.

Yukarıyı işaret ediyor.

Ne? diyor Grace.

Dinle, diyor John.

Tam o sırada kilise kulesindeki çan üç kere çalıyor.

Nasıl yaptın bunu? diyor Grace.

İç saat, diyor John.

Şarkı söylemeye başlıyor, Grace'in tanıdığı eski bir ezgiye söz uyduruyor:

Günışığı olacak. Bol bol güneş ışığı. Kutuplardaki buzullar. Eriyor su oluyor.

Grace gülüyor.

Bayağı güzel, diyor.

Güneş kreminizi unutmayın, diye şarkı söylüyor John. İşte okyanus geliyor. Bronzlaşmak için İspanya'ya gitmemize gerek yok, burası yanıyor.

Tiyatro grubumuza katılabilirsin, diyor Grace.

Teşekkür ederim, kalsın, diyor John. Kendim olmayı seviyorum ben.

Başını tümsekli yere dayayarak eski mezarın yanındaki otların üzerine uzanıyor.

Altta yatan kişi kızmıyordur umarım, diyor. Umarım birkaç güzel yaz geçirmiştir, artık her kimse. Pek zavallı bir taş. Ya da belki taş ihtiyacı yoktu, kim bilir. Eski günlerde öyleydi. Çünkü yani, sevdiği birinin nerede gömülü olduğunu kim unuttur? O kişi hâlâ önem taşıdığı sürece kimse unutmaz. Biliyor musun, hani şu senin şeyin zamanında, neydi adı, Dickens. Onun

zamanında çok güzel bir yaz olmuş, 1800'lerin ortasında, tıpkı bu yaz kadar güzelmış. Ama kanalizasyon sistemi yeni kurulmuş, Londra merkezinde yani, insanların ilk defa evlerinin içinde tuvaletleri olmuş, ayakyolu diyorlarmış, kanalizasyon sistemi lağım pisliklerini doğruca nehre yollamış, pislik nehri zehirlemiş, binlerce, binlerce insan, şey, ölmüş.

İkisi birden gülüyor.

Kendilerini tuta tuta gülüyorlar.

Katıla katıla gülüyorlar, gülmekten ağlayana dek.

Nefeslerini toparlıyorlar. Grace mezarın üstüne boylu boyunca yayılıyor. Yumruğuyla mezara tık tık vuruyor.

Güldüğüm için özür dilerim, diyor mezarın içindeki kişiye söylemiş gibi. Kendimi tutamadım.

Niye o kadar komikti bilmiyorum. Ama komikti, diyor John.

Burayla kim ilgileniyor? diyor Grace. Güller şahane kokuyor.

Hiç bilmiyorum, diyor John. Ama çok güzel bir yer. Burada çalışmanın güzel olduğunu söyleyebilirim.

Sonra John Mison otların üstünde yatarken kulağa önce şiir ya da bir tür efsunmuş gibi gelen bir şey söylemeye başlıyor, aslında sadece çiçek isimleri sıralıyor. Çiçek çiçek üstüne. Bitki bitki üstüne.

Kanaryaotu. Yabani sarmısak. Altıntabak. Kuş otu. Kumotu. Turnagagası. Kartalpençesi. Isırgan. Çobaniğnesi. Sarmaşık. Dönbaba. Kır menekşesi. Çayirmelikesi. Kançiçeği. Frenk maydanozu. Çuha çiçeği. Farekulağı. Şilteliotu. Unutmabeni. Sarı melekotu. Veronika. Kediotu. Papatya. Hozan çiçeği. Danaayağı. Taban ağacı. Karahindiba. Karahindibanın saçlarını da unutma.

Sarı melekotu, diyor Grace. Ne güzel. Itır.

Melek şurada, duvarda, diyor John. Baharda çiçeklenir, şimdi ısırgandan farkı yok. Ama yakmaz. Alüminyum da derler bazen,

tüfek dedikleri de olur. Gümüşümsü rengi yüzünden. Dönbaba da var orada. Kırmızı, pembe, küçücük güzel çiçekliler turnagagası. Şifalıdır. Cilde ve yaralara iyi gelir, anladığım kadarıyla radyasyon olan yerler için de iyiymiş, Çernobil'in etrafına ek-meleri lazım, dönbaba toprağın temizlenmesine yardım eder, oksijen üretir. Ama berbat kokar. Bu yüzden diğer isimleri leş ıtır gibi şeylerdir. Karga ayağı.

Çiçekler hakkında çok şey biliyorsun, diyor Grace.

Çiçek severim, diyor John.

Sonra konuşmayı kesiyorlar.

Bir süre orada yatıyorlar, Grace mezarın üstünde, John yerde.

Yakalı kumrular sık sık telaşla kanat çırparak geçiyor, başları-nın üstündeki ağaçlarda ötüşüp birbirlerine sesleniyor.

Grace gözlerini yumuyor.

Dakikalar boyunca hiçbir şey söylemiyorlar, birkaç uzun da-kika.

Grace hayatında hiç bu kadar mutlu olmamıştı.

Sonra John'un dönüp ayağa kalktığını duyuyor.

Hey, diyor John. Benimle gelsene. Evvelsi gün mola verdi-ğim sırada eski bir taşın üstünde şahane bir şey buldum.

Grace onun peşinden kilisenin arka tarafına gidiyor, John orada yere eğiliyor.

Mezar yerlerinin hemen arkasındaki böğürtlen çalılıklarının arasında aşınmış bir taş duruyor. Üstünde yazılar var.

Yosunlarla sararmış ve yeşillenmiş sözcükleri okuyabilmek için ikisinin de iyice yere eğilmesi gerekiyor.

Dinle, diyor John Mison.

İçimdeki ağaç asla ölmeyecek. Küller küllere tozlar tozlara karışsın varsın. Benim ağacım gökyüzüne kavuşuyor. Dünyaya ve bize. İçimdeki ağaç hiç ölmeyecek. Hiçbir sevgilinin uykuda-ki nefesi aşık atamaz. Sevgilimin göklerdeki utangaç müziğiyle. Yapraklardan ve havadan.

İkisi de çömeliyor.

Ne kadar güzel, diyor Grace.

Utangaç müzik, diyor John.

Ne kadar güzel bir şiir, diyor Grace. Birisi birini gerçekten çok sevmiş. İsim var mı? Tarih?

Sadece bu sözler, diyor John. Böyle bir şeyle hatırlanabiliyor-
san isme ya da tarihe ne gerek? Umarım gittiğimde ben de böyle
hatırlanırım.

Gidemezsin. Hiçbir yere gidemezsin, diyor Grace. İzin yok.

John gülüyor.

Sen gitmezsen ben de gitmem, diyor.

Ayağa fırlıyor.

O sırayı bitirmem lazım, diyor. İstersen eskitme cilasını sen
sürebilirsin. Böylece ikimiz de tarihin akışını değiştirmiş oluruz.

Yürüyerek dönüyorlar, geçerken de mezar masadan kahve
fincanlarını alıyorlar.

Bu arada, bu yaptığım büyük bir fedakârlık, diyor John. İşin
en sevdiğim kısmıdır. Eskitme cilasını sürmek.

Şeref duydum, diyor Grace.

Şeref gerçekten, diyor John.

Grace'in otuz yıl sonra hatırladığı, Kış Masalı/Dünya Dönerken
oyunlarıyla doğu vilayetleri turnesindeyken bir yürüyüşe çıktığı,
içinde bir adamın çalıştığı bir kilise bulduğu, çok karmaşık
bir hâle gelmiş olan, çok fazla insanla yatarak, yeterince yemek
yemeyerek ve kendine doğru dürüst bakmayarak kendisi için
her şeyi daha beter hâle getirdiği bir yaz mevsiminde bu adamlar
güzel, karmaşık olmayan bir öğleden sonra geçirdiği ve kilise
avlusundan kendini çok uzun süredir hissetmediği kadar özgür,
kendisi gibi ve umutlu hissederek ayrıldığı.

O günden hatırlamadığı şeylerin bazıları şunlar:

Sonrasında yürüyerek sinemaya döndüğünü hatırlamıyordu.

Prova bitmişti. Orada kimse yoktu.

Grace onları *pub*ın bahçesinde bulmuştu, orada fasulyeli ve peynirli kumpir yemişti, hiç karmaşık olmayan, lezzetten başka bir şey sunmayan bir yemek, bu da yemek açısından hayatının o noktasında epey bir başarıydı. Dünya Dönerken kadrosu, gidip ortadan kaybolduğu için ona öfkeliydi. Grace onların öfkesine gülmüş ve hepsine tek tek sarılmıştı, Jen'e, Tom'a, Ed'e ve herkese. Claire Dunn'ı bile kucaklamıştı, bunu yapınca hepsi biraz afallamıştı. Hayat çok kısa, demişti Claire'e. Boş ver gitsin. Hayat çok kısa, demişti Jen'le Tom'a. Beni istiyorsanız, sizinim, hiç değilse şimdilik. Bunun yetmesi gerekecek. Sizin için yeterince basit değilse, eh o zaman şansımıza küselim.

Jen'le Tom o yazdan sonra Grace'in hayatından silinip gitmişti. Hatta belki birlikteydiler.

Hiç değilse biraz teselli olurdu öylesi.

Grace ayrıca o akşam sinemada sahnenin önünde durduğunu ve bir annenin yüzünü hatırlamakla ilgili satırları bütün oyunun o satırları eksen almasını sağlayacak şekilde söylediğini ve Dünya Dönerken'e o sırada henüz edinmemiş olduğu bir derinlik kazandırdığını da hatırlamıyordu. Seyirciler ayakta alkışlamıştı, oyundan sonra da neredeyse bütün ekip, gözleri parlayarak Grace'in yanına gelip ona sarılmıştı, çünkü gerçek bir şey vuku bulmuştu ve ertesi gün tanımadığı insanlar, kent sakinleri ya da kente tatile gelmiş olan insanlar yolda onu defalarca durdurup ona teşekkür etmişti; gözleri, bir gece önce ekibin gözlerinin parladığı gibi parlıyordu.

Gerçekten başka biriysin sanki, demişti Ed o gece.

Ama otuz yıl sonra? Grace o diğer kişi olduğunu sonsuza dek unutmamıştı. Ertesi gün onu yolda durduranlardan birinin bir West End oyuncu menajeri olduğunu, adamın elini tutup bu gece annelik konusunda çok iyiydin, Kış Masalı'nda anne rolünde de çok iyisin, yakında çekilecek bir reklam filminde bir

rol var, senin için biçilmiş kaftan, şu numaradan beni ararsan bir deneme çekimi ayarlayalım dediğini de unutmuştu.

Gelecekte tek başına yürürken, otuz yıl önce bir kere gittiği ve özel bir yer olduğunu hayal meyal hatırladığı eski bir kiliseyi aradığı sırada, kilisenin yerine karşısına halka açık alanın büyük kısmını çeviriyormuş gibi duran, göz alabildiğine uzanan tel bir çit çıkmıştı.

İç içe iki çit vardı. İkisinin arasında yeni asfalt serilmiş bir yol uzanıyordu. Dış çitteki levhada şöyle yazıyordu:

BU ARAZI

GÜNÜN YİRMİ DÖRT SAATİ BOYUNCA

SA4A DEVRİYELERİNİN KORUMASINDADIR

DİKKAT

ÇİTE ELEKTRİK VERİLMİŞTİR

YASADIŞI GİRİŞLERİN VE HER TÜRLÜ SUÇUN

ÖNLENMESİ VE KAYIT ALTINA ALINMASI İÇİN

ALARM SİSTEMİ

GÜVENLİK KAMERALARI

DEVREDEDİR

Grace doğru yönde gittiğini umut ederek bir süre çitlerin yanından yürüdü.

Küçük, kirloş bir köpeği gezdiren bir kadınla karşılaşınca, buralarda avlusunda eski bir mezarlık bulunan bir kilise olup olmadığını sordu.

Kadın başını iki yana salladı.

Sonra

ah, Zırh'ı kastediyor olabilir misiniz acaba? dedi.

Kuvvetle muhtemel, dedi Grace.

Kullanımda değil, yani tedavülden kalkmış bir kilise, neydi o sözcük? dedi kadın. Feshedildi. Bu yoldan artık geçemezsiniz. Eskiden geçilirdi.

Bu çit niye bu kadar yüksek? dedi Grace. Hapishane mi burası?

Bu ülkeye ait olmayan insanlar için hükümetin kurduğu bir yer, dedi kadın. Ama aynı yoldan geri dönerseniz kilise avlusuna gidebilirsiniz. Şu uçtaki yola sapın, çıkmaz sokağı geçin, yaya yolundan yukarı çıkın, araziye geçip bittiği yerden itibaren kayalık yolu takip edin.

Grace, köpek bokunu torbaya almak için eğilen kadına oraya varmanın ne kadar süreceğini sordu.

En fazla yarım saat, dedi kadın.

Sonra kadın içinde köpek boku olan torbayı çitin üstünden aşırarak istermiş gibi savurdu. Torba dış çitin tepesindeki dikenli tellere takıldı ve yırtılıp açıldı.

İsabet, dedi kadın.

Grace hayretler içinde ona baktı.

Bunu niye yaptığını kadına sormayı düşündü.

Sormamayı tercih edeceğine karar verdi, karışmaması en iyisiydi.

Döndü ve geldiği yoldan geri yürüdü.

Sahile yöneldi.

Britanya bugünlerde insanın kafasını karıştıran bir yerdi.

İsabet bir ihtimal kadının köpeğinin adı olabilir miydi?

Yoksa kadın köpek bokunu dikenli tellere fırlattığı için mi tam isabet demişti? Çocukların birbirlerinin spor ayakkabılarını elektrik tellerine atması gibi?

Peki kadın bunu göçmenlerden hoşlanmadığı için mi yapmıştı?

Yoksa SA4A'dan mı hoşlanmıyordu?

Eğlence olsun diye mi yapmıştı? sebepsiz yere?

Saygıdeğer birine benziyordu.

Bırak artık peşini.

Grace de öyle yaptı.

Ona bir bakın şimdi, İngiltere'nin doğusunun erozyona uğrayan kıyısında aynı anda hem gelecekte hem şimdi ki zamanda hem de geçmişte yürüyor. Yeni patikadan ayrılmıyor, bütün tabelalarda yazdığı gibi tehlikeli kenarlardan uzak duruyordu. Yürüdüğü sırada, o sıralarda turnede sergiledikleri Dickens oyununun başka parçaları da kafasının içinde gömülü oldukları yerden tam teşekküllü bir hâlde çıkıp çıkıp geldi.

*Annemin değiştiğini hatırladığım ve yok olduğunu bildiğim yüzü, kalabalık bir caddede gözüme çarpan herhangi bir yüz kadar belirgin bir şekilde gözümün önüne gelmişken o yüzün artık var olmadığını söyleyebilir miyim?**

Grace karanlıkta ve aydınlıkta sinema sahnesinde dikilip David Copperfield'ın ölmüş annesiyle ilgili söylediği bu sözleri söylediğini hatırlamıyordu, hem de hiç.

Ama geçmişteki o gece, bu replikleri söylediği sırada kendi annesinin çoktan göçmüş yüzünün içine dolması hissi o kadar kuvvetliydi ki, seyircilerin arasından birkaç kişi gözyaşlarına boğulmuştu. Kaybettiklerini ve unuttuklarını sandıkları şeyin olanca parlaklığıyla ve canlılığıyla içlerine dönmesi karşısında paramparça olmuşlardı.

Grace hatırlamıyordu.

Onun yerine, geçmişten gelen satırlar dağılıp gidiyor ve kendisi de yürümeye devam ediyorken insanların birbirleriyle alıp veremediğinin ne olduğunu düşünüyordu.

İnsanlar birbirlerinden ne istiyordu?

Annesiyle babası ne istemişlerdi de işler öyle sarpa sarmıştı?

Kendisi Jeff'ten ne istemişti?

Jeff ondan ne istemişti ya da onun için ne istemişti?

Ashley ona Grace'in vermediği ya da veremediği ne veriyordu?

O oylamada, hani ülkeyi peynir kesme teliyle kesermişçesine ikiye bölen, kendi ailesini ikiye bölen, gündelik şeyleri kimsenin ne yapacağını bilemediği, ne oy vermiş olurlarsa olsunlar bir

*David Copperfield, İş Bankası Kültür Yayınları, çev. Meram Arvas. (ç.n.)

sürü insanın birbirini incitmek için kullandığı bir hınç seviyesine taşıyan, artık çocuklarından biri için lanetleme vesilesi, diğeri içinse sırf farklı oldukları için başkalarına saldırma ehliyeti hâline gelebilen o oylamada, kendisi için o kadar önemli ama Charlotte adlı o parlak zekâlı genç kız gibi biri için *ceset üstündeki sinek* diye nitelendirilebilecek derecede banal o oylamada birbirlerinden ne istemişlerdi?

Peki ya hepsi elimizden giderse, diye düşündü. Sacha'nın ve kıyamet öngörülerinin, Sacha uykusunda çok yüksek sesle bağırarak için gecenin bir yarısında iki evdeki herkesi uyandıran o şeyin, alevler içindeki dünya imgesinin, kızının zihnindeki yıkımın, bütün bunların gerçek olduğunu bir düşün.

Aman canım, aptallaşma. Gerçek değildi.

Hiçbir zaman öyle bir şey olmayacaktı.

Bildikleri yaşamı ciddi anlamda yıkıp geçecek bir şey olmayacaktı.

Yıkım tamamıyla zihindeydi, dünyada değil.

Mesela diyoruz, sadece mesela. Diyelim oldu.

O zaman bütün bunlar ne anlam taşırdı?

Niye buradaydık?

Mümkün olduğunca çok para kazanmak için mi?

Onca insanın yüzümüze karşı ismimizi bağırması için mi, hatta belki bize ait olmayan bir ismi, tıpkı televizyonda yalanlar atan ünlü Claire Dunn gibi?

Bu dünyada bulunmanızın amacı gerçekten bir bahçede bir ağacınız olması mıydı? Ağaca baktığınızda size ait olduğu için tatmin olup keyif almanız, kendinizi tamamlanmış hissetmeniz miydi, ağaç size ait değilse onu ortadan kaldırmak mı istiyordunuz?

Sol tarafta bir kilise kulesi gördü.

Yolunu denizden içeri, karaya çevirdi. Çalılıkların arasındaki daracık bir patikadan, kulenin çevresindeki çıplak ağaçlara doğru kayd.

Ama vardığında orayı daha önce bulunduğu bir yer olarak hatırlayamadı.

Burası mıydı gerçekten?

Biraz hayal kırıklığına uğramıştı.

Eh, uzun zaman önceydi.

O zaman yazdı.

Işık Zırhı Kilisesi. Ne tuhaf bir isim.

Eski zamanlarda, şövalyeler cesurken.

Ona bakmak için dönen annesi, gülüyor ama yüzünde incinmiş bir ifade var.

Kilise avlusunun kapısı kilitliydi. Grace de alçak taş duvara tırmandı. Kış güneşinin altında mezarların yanından geçti, dallardan bir sürü kuş havalandırdı. Hiç de hatırladığı gibi olmamasına karşın burası çok güzeldi. Sırf bunun için bile, geldiğine değmişti, çok güzeldi, kışın bile, burada bir sürü mezarla kuru yapraklardan başka bir şey olmamasına rağmen.

Kilisenin kapısını denedi.

Kilitli.

İçinde elektrik zımbırtıları duran şu metal kutulardan birinin üstüne çıktı. Kafesli bir pencerenin alt tarafından içeri baktı.

Kilisede hiçbir şey yoktu. Bomboş, taş bir mekândı sadece.

Sıralar nereye gitti acaba, diye düşündü Grace.

Bunu düşünürken içeride bir kilisenin sırasının onarılmasına yardım ettiğinin hatırası bütün canlılığıyla kafasına doldu, vay canına.

Gerçekten yaptım!

Sıradaki tahtalardan bir parçayı yenilemişti, şu adam işte, yeni parçayı boyamama izin vermişti.

(Metal kutudan indi.

Bu düşünceyle gülümsüyordu.)

Sırayı tamir ediyordu. O kısmı benim boyamama izin vermişti, böylece yeni parça sıranın geri kalanıyla aynı renk olacaktı.

Kilisenin yan tarafına yaslandı, etrafındaki toprağa gömül-müş tüm o taşlara, ağaçların çıplak gövdelerine baktı.

Kutu gibi bir şeye benzeyen bir mezar vardı, değil mi? Üstü-ne oturmuştum, ya da uzanmıştım.

Hatta sıcakta mezarın üstünde uyuya mı kalmıştım ne?

Duvardan destek alarak doğruldu, köşeyi dönüp mezarlığın diğer tarafına gitti. Başka mezarlar, yine çalılıklar ve otlar. Ama dalların altında o kutu mezarlardan biri vardı gerçekten, bir masa kadar, yüksek bir tek kişilik yatak kadar büyüktü.

Grace mezara gidip üstündeki yazıları okudu.

Thomas Lummis'in, karısı Anna'nın ve sadece sekiz ay ya-şamış Marjorie Lummis adlı bir bebek de dahil olmak üzere Lummis ailesinin başka üyelerinin mezarıydı.

Tarihler. Üstünde kat kat peçelere, tiyatro perdelerine benze-yen bir şey olan bir kurukafa kabartması.

Bunların hiçbirini hatırlamıyordu.

İyi ama bir de şiir yok muydu?

Taş levhaların etrafını çepeçevre dolaştı.

Hayır, burada şiir yoktu.

Grace mezara yaslanıp elleriyle gözlerini örttü.

Küçük, güzel bir taş, üstünde bir şiir. Arkada bir yerde, çü-rüsün diye üst üste yığılmış yaprakların yanında. Öyle miydi?

Ama Işık Zırhı Kilisesi'nin arka tarafı boydan boya çitle ka-patılmıştı.

Gerçi çit bir yerde yırtılmıştı, köpek boyu, tilki boyu hiza-sında bir yerden. Grace açıklıktan zorla geçti. Elini birtakım otların arasına daldırdı. Aralarında bir şey olduğunu hissedebili-yordu. Dal parçalarının bir kısmını kırıp temizledi. Diğerlerini geriye itti. Karşılık olarak hemen yerlerine döndüler.

Ama o zaman kesinlikle bir taş vardı, üstüne bir şiir kazınmış bir taş. Ve inanılmaz derecede hoş bir adam. Onunla, ne kadardı, iki üç saat geçirmiştim, doğramacıydı, adını hatırlayamıyorum.

James? John? Konuşmuştuk, sadece konuşmuş, pek bir şeyden de bahsetmemiştik, aslında pek bir şey de yapmamıştık, öylece takılmış, arkadaşmışız gibi mezarlıkta vakit geçirmiştik, halbuki birbirimizi tanımıyorduk, yeni tanışmıştık ve görüşmeyi sürdürmek aklımıza bile gelmedi ve adam tamir ettiği bir kilise sırasını boyamasına yardım etmeme izin verdi, böylece sıra, şey, yeni gibi değil, eski gibi görünecekti. Bulduğu, üstünde isim de tarih de yazmayan, belki yüz, belki iki yüz yaşında bir mezar taşını göstermişti bana. Ve taşı okuyabilmek için ikimiz de yere çökmüştük.

Hatırladığı buydu.

İşte taş. Hâlâ buradaydı. Eski ve kavisliydi, havadan ve bitkilerden ötürü aşınmıştı. Grace taşın ön tarafındaki otları yoldu. Şiiri okuyabilmek için eğilebildiği kadar yere eğildi. Taşın üstündeki sözcükleri parmağıyla takip etti.

Ne güzel bir dörtlük.

Telefonunu iyice aşağıya doğru tuttu, çocuklara göstermek için şiirin bir fotoğrafını çekti.

Ayağa kalktı. Geç kalmıştı.

Yetişilecek bir tren vardı. On dakika içinde bir kaldırımında dikilen hiddetli iki çocuk olacaktı.

Çitteki delikten çıktı. Harekete geçti.

Kayalık patikada gökyüzü dört bir yanında alabildiğine uzandığı sırada deniz havasında yürüyerek şehre giden yolu yaralamışken çektiği fotoğrafa baktı ve güzel bir resim olmasına karşın taşın üstündeki sözcüklerin hiçbirinin görünüp okunmadığını, aslında sadece dal parçalarından bir bulanıklığı, eski bir taşın yüzeyini ve parlak renkli yosunları kaydetmiş olduğunu ancak o zaman fark etti.

İşte, diyor Arthur, bu günleri böyle atlatacağız.

Mart ayının sonları yaklaşıyor. Charlotte ile Art aynı ülkenin farklı sahillerindeler. Art doğuda, Charlotte batıda.

İki yıldır birbirlerinden ne bu kadar uzun ayrı kaldılar, ne bu kadar uzak, o yüzden ikisi de durumu garipsiyor.

Ya da belki garipseyen sadece Charlotte'tır.

Art'ın aşkı bulduğu ve buna benzer şeyler düşünülürse. *Hayat arkadaşı*. Art kız arkadaş ve erkek arkadaş sözlerini sevmez. Art ile Charlotte üç yıldan fazladır birbirlerinin *hayat arkadaşı değiller*. *Hayat arkadaşı olmamaya* karar vermek, yaptıkları en iyi şeylerden biriydi.

Ama yine de tuhaf, hiç değilse Charlotte için. Daha geçen ay tanıştığı bazı yabancılar sihir yapmış gibi Art'ın ailesi olmayı başardı. Aynı şekilde tuhaf olan bir başka şey de şu, Art'ın yaşlı teyzesiyle birlikte Art'ın ölmüş annesinin Cornwall'daki evinde yaşayan kişi Charlotte şimdi, o kadar büyük bir ev ki insana anlamsız geliyor. Fazla anlamlıymış ama hiçbir anlamı yokmuş gibi görünen bir başka şey de Art burada değilken eşyalarının çoğunun burada olması. Kitapları, defterleri Art sanki odadan bir dakikalığına çıkmış gibi yüzüstü açık bırakılmış hâlde evin dört bir yanına dağılmış. En sevdiği kupa hâlâ mutfaktaki bu-luşıklıkta baş aşağı duruyor. Art'ın kokusunu taşıyan bir tişört hâlâ burada, Charlotte'ın yatak odasındaki bir sandalyenin arkasında. Art'ın kendi yatak odasında gece uyanırsa içmek için her zaman başucunda tuttuğu eski plastik su şişesinde, son kez doldurduğu zamandan kalma su duruyor hâlâ. Yatağındaki yastıkta hâlâ başının izi var, örtüler Art yataktan on dakika önce

kalkmışçasına, son defa odasında olduğunda Worthing'deki işlerini bitirip yaşlı adamla buluşmak için Suffolk'a gitmelerinin birkaç gün ardından yeniden o yatağa dönmesinden başka bir ihtimali bir an için düşünmemişçesine geriye doğru katlanmış.

İşler hızla değişebilir. Değişir işte.

Şu anda bütün dünya hep birlikte bu dersi öğreniyor, şu ya da bu şekilde.

Değişen şeylerden biri, yaklaşık on beş gündür ilk defa bugün konuşmaları.

Charlotte güvenmemeye çalışıyor. Ama öyle bir ilk bakışta aşkı ki Art o ilk bakıştan beri eve gelmedi. Uzaktaki ilk haftalarını Londra'ya giderek ve yeni aşkıyla orada kalarak geçirdi, o sırada üniversite öğretmenleri hâlâ işe gidiyordu, hafta sonları da birlikte sevgilisinin annesinin evine yollanıyorlardı. Kapanma tedbirleri geldiğinde Art seçimini yapmıştı.

Dinliyor musun? diyor Art.

Telefonda konuşuyoruz, diyor Charlotte. Sence dinliyor muyumdur dinlemiyor muyumdur, çıkarımın ne?

Pek bir çıkarımım yok, diyor Art. Gerçi o aptal James Bond telefonunu kullandığına göre yapacak başka bir şeyin pek yok zaten, o yüzden dinliyorsundur herhalde.

Art kızgın, çünkü Charlotte yeni yıl yaklaşırken 2008 yılından kalma bir Sony C902 kullanmaya başladı, özel bir set hâlindeki on yıllık Quantum of Solace bağlantıları, ön gösterim fotoğrafları, ekran koruyucuları, Charlotte'ın daha önce hiç duymadığı bir zil sesi hazır yüklenmiş olan bir telefon bu. Charlotte telefonu Noel'den önce aldı, böylece internet ona sahip olamayacak ya da yeni hayalet uzvu veya beyni olma çabasında başarı sağlayamayacaktı.

Aslında telefondan internete girilebiliyordu.

Ama Charlotte Art'a girilmediğini, telefonun bunun için fazla eski olduğunu söyledi.

Charlotte'ın olmayan ağı,* dedi Art ona bunu söylediğinde. Akıllı telefonun olsaydı, diyor şimdi, birbirimizi görebilirdik. Nerede olduğunu görebilirdim. Neredesin?

Merdivende oturuyorum, diyor Charlotte.

Yalan bu.

Akıllı telefonun olsaydı şu anda hangi basamakta oturduğunu görebilirdim, diyor Art.

Peki bunu niye görmek isteyesin? diyor Charlotte.

(eBay'in gönderdiği kutu gelip de Charlotte paketi açarak telefonu kurup Art'ı ilk defa o telefondan aradığında, benim telefonumdan daha pahalıya patlamış, demişti Art.

Charlotte yatak odasından bahçeye bakıyordu. Art bahçenin hobi bahçesine çevirdikleri kısmındaydı. Konuşurken birbirlerine el sallamışlardı.

Hiçbir şey yapmayan bir telefona o kadar çok para verdiğine inanamıyorum, demişti Art.

Negatif kapasite, demişti Charlotte. Üstümden sıyrıp attığım bütün o eski benliklerin her yere peşimden gelip yeni yağmış, el değmemiş, tertemiz bir kar örtüsü olan hayatımın dört bir yanında ayak izlerini bırakmalarını istemiyorum.

Ne kadar soğuk olduğunun bir ispatı daha, demişti Art.

Havalı demek istedin galiba, dedi Charlotte.

Hayır, kesinlikle soğuk demek istedim, dedi Art.

Sonra Charlotte'a bir internet sanatçısı, yazarı ve yayıncısı olarak böyle bir şey yapmasının bayağı hazımsızlık olduğunu söyledi.

Hazımsızlık? dedi Charlotte.

Huysuzluk, dedi Art.

Huy...? dedi Charlotte.

Fevri, dedi Art. Asabi.

* E.B. White'in yazdığı, Charlotte isimli bir örümcekle domuz yavrusu Wilbur'un dostluğunun anlatıldığı Charlotte's Web (Charlotte'in Ağı) isimli çocuk kitabına gönderme. (ç.n.)

Bu konuşmayı yaptığımız sırada telefonundan sıfat mı bakıyorsun? dedi Charlotte.

Belki, dedi Art.

Gördün mü? dedi Charlotte. İşte bu yüzden.)

Neyse, diyor Art. Telefon ettim, çünkü bu günleri atlatmamızın yolu hiç kuşkusuz dinlemek, iletişim kurmak ve birbirimizle teması koparmamak.

Bu günleri hiçbirimiz öyle çabucak atlatamayacağız, diyor Charlotte. İçimden bir ses bu günlerin şöyle ya da böyle kalıcı olacağını söylüyor.

Yatağına oturuyor, odasının kapısına dayanmış sandalyenin oradaki küçük ışığa bakıyor.

Hayır, diyor Art. Her şey eninde sonunda geçer. Mutlaka. Ama kendi günlerimizi elimizden geldiğince farkındalıkla dolu bir biçimde geçirmeyi tercih etmek zorundayız.

Öff, diyor Charlotte.

Günümüzün nasıl akacağı konusunda seninle konuşmak istediğim fikri de buradan aklıma geldi, diyor Art.

Günümüzün, diyor Charlotte.

Şey, senin gününün, diyor Art. Ve benim günümün. Ve bir dereceye kadar evet, herkesin gününün.

Bak, diyor Charlotte, altı yüz kilometre uzaktayken ve resmen başkasının erkek arkadaşıyken bana ne yapacağımı söyle...

Hayat arkadaşı, diyor Art.

Talimat veriyorsun, diyor Charlotte, düzenli yemek saatlerim olacak, sabah sekizde kalkacağım ve günümün yoldan çıkmasına izin vermeyeceğim, spor yapacağım falan filan, günümü böyle geçireceğim. İyi, bütün bunları bütün ayrıntılarıyla biliyorum zaten. Senin gibi ben de serbest çalışan biriyim ne de olsa. Tecrit edilmişlik bizim her gün yaşadığımız şey. Değil mi?

Sesinin yeterince kaygısız çıktığını umuyor.

İyi de ben sadece ikimizi kastetmiyorum ki. Bütün insanlığı kastediyorum, diyor Art. Anladın işte. Bütün insanlığı.

Günlerini nasıl düzenleyecekleri hakkında bütün insanlıkla mı konuşmak istiyorsun? diyor Charlotte. Hırslı bir hedef.

Artık hepimiz aynı gemideyiz, diyor Art.

Evet, gerçi insanlığın hatırı sayılır bir kısmı geminin, nasıl desem, ambarında, diyor Charlotte.

Diyorum ki, diyor Art. Bunu atlatmamızın yollarından biri, seninle benim birbirimize her gün merhaba dememiz. Şimdi yaptığımız gibi, yani kişisel olarak, samimi bir biçimde, telefonda.

Birbirimize telefon edeceğiz, diyor Charlotte. Sana evreka dedirten dâhiyane fikrin bu mu yani?

Birbirimizi her gün mutlaka arayacağız, diyor Art, sadece birkaç dakikalığına, baskı yok. Ama ayrıca, şunu da dinle. Bunu sanatsal bir havaya sokacağız. O gün yaşadığımız ya da gördüğümüz bir şeyi birbirimize her gün açıkça, bilinçli bir şekilde anlatacağız.

Açıkça, diyor Charlotte.

Evet, diyor Art.

Başka nasıl anlatacağız ki zaten? diyor Charlotte. Anlatmadan mı?

Ha, diyor Art.

Bir de madem bunu söylüyorsun, diyor Charlotte. Senin Elisabeth şu anda beni arayıp seninle her gün kişisel ve samimi bir temas kurmamı istediğini biliyor mu?

Ben onu demek... diyor Art.

Elisabeth nasıl bu arada? diyor Charlotte.

İyi. Ayrıca ben onu kastetmedim, kastetmediğimi sen de biliyorsun, diyor Art.

Peki yaşlı adam nasıl? diyor Charlotte.

İyi, iyi, diyor Art. Şükürler olsun. Şükürler olsun ki burada, çünkü geçen yıl kaldığı bakımevinde bir sürü insan çok hastaymış. Kimseye test yapılmamış. Bakıcısı söyledi. Bakıcısı her gün

geliyor, gün içinde epeyce insanla ilgileniyor, yalnızca Daniel’la değil.

Maskesi ve eldiveni var mı? diyor Charlotte. Kimsede yok gibi.

Amazon’dan maske almış, diyor Art. Ön kapıda gizlice takmak zorunda, çünkü çalıştığı yer, kimseye resmi olarak güvenlik ekipmanı dağıtılmadığı için bakıcıların herhangi bir şey kullanmasını yasaklamış, ayrıca bölüm müdürüne de eşitsizlik suçlamalarının önüne geçmesi ve malzeme yetersizliğini bildirmemesi talimatı verilmiş.

Amanın, diyor Charlotte. Yüce Tanrım.

Biliyorum, diyor Art. Her nedense hükümet hepsinin aynı derecede tehlikede olmasını istiyor. Ayrıca ziyaret ettikleri ve ilgilendikleri insanların da.

Elisabeth’in ailesi nasıl? diyor Charlotte.

Herkes iyi, diyor Art, Elisabeth’in annesi iyi. Hayat arkadaşı, o da iyi. Ama şimdi hepimiz burada olduğumuzdan ev bayağı küçük gelmeye başladı. Elisabeth’le ikimiz ön odayı yatak odasına çevirdik. Telefonla çok uzun konuşmamam en iyisi. Neyse. Ne diyordum. Bunu her gün yapabiliriz, seninle ben, Art ile Charlotte, sembolik olarak sadece, birbirimizin gününe açılan ufak bir kapı gibi.

Anladım, diyor Charlotte. Sembolik olduğumu söylüyorsun.

Hayır söylemiyorum, diyor Art.

Beni her gün aramanın ya da benim seni her gün aramanın benim açımdan uygun olup olmadığını soruyorsun, diyor Charlotte. Değil mi?

Evet, diyor Art. Ama. Birbirimize anlattığımız şeyleri dinleyeceğiz, sonra telefonu kapatıp diğerinin anlattığı şeyi yazıya dökeceğiz. Ben sana düşündüğüm, gördüğüm ya da neyse işte öyle bir şeyi anlatacağım, sonra sen de düşündüğün, gördüğün ya da neyse işte öyle bir şeyi bana anlatacaksın. Sonra ben gidip

bana anlattığın şeyden hatırladıklarımı ya da çıkardıklarımı yazacağım, sen de sana anlattığım şey için aynısını yapacaksın. Sonra bunları internete yükleyeceğiz, insanlar da isterse kendi yorumlarıyla ya da düşünceleriyle katkıda bulunabilecek. Kendi karantinamızdan dünyanın geri kalanına her gün bir hediye veriyormuşuz gibi. Günlerin geçmesini sağlamak için. Günleri birbirinden ayırmak için, hem senin hem de benim için ama yalnız bizim için değil.

Charlotte panjurun kenarından içeri giren ışık çizgisine bakıyor.

Charlotte? diyor Art. Orada mısın? Alo?

Peki madem, bugün karantinandan bana nasıl bir hediye vereceksin? diyor Charlotte.

Tamam. Mesela, diyor Art. Biraz önce pencerenin önünden geçen bir güvercin gördüm, ağzında uzun bir dal parçası vardı, o kadar uzundu ki, dal yani, kuştan o kadar büyüktü ki, o dalla uçarken güvercinin dengesi bozuluyordu. Ama güvercin yine de uçtu. Sürekli dengesini düzeltmek, bir tarafa doğru eğilmesini engellemek zorunda kaldı. Ama uçtu.

Sessizlik.

Sonra:

Bu mu yani? diyor Charlotte.

Hı, diyor Art.

Gününün görsel özeti bu mu? diyor Charlotte. Gördüğün ve bana anlatmak için yanıp tutuştuğun şey?

Evet, diyor Art. Ama. Belli ki. Yani, çünkü, çünkü, bunu görünce o güvercinin o dal parçasıyla yuva kuracağını anladım, bunu anlıyorum, değil mi? Ve her şeyin gerçeküstü olduğu, pek çok insana, özellikle de evlerine tıkılıp kalmış onca insana, dikiş yerlerinden ayrılıp parçalanıyormuş gibi görünen bu dünyada, gayet anlamlı bir şey. Biz bunları yaşarken doğada yaratıklar kendilerine yuva kurmak için koşturuyor. Anlamlı bir şey. Umut verici ve doğal. Bunu inkâr edemezsin.

Peki, diyor Charlotte. Ve bunun karantinadaki dünyaya anlatmaya değer bir şey olduğunu düşünüyorsun, çünkü?

Tecrübe ettiğim şeyi gayet iyi niyetli bir şekilde incelememin ve bu tecrübe aracılığıyla diğer insanlarla bağ kurmaya ve onların da benimle ve seninle bağ kurmasına izin vermeye yönelik kararlılığımın önünü niye tıkıyorsun? diyor Art.

Tıkamıyorum, diyor Charlotte.

Gıcıklık yapıyorsun, diyor Art. Romantizmden hiç nasibini almadığını unutmuşum.

Romantik olmamak aşktan aptallaşıp klişeleşmiş romantikliğe yenik düşmeye beş basar, diyor Charlotte.

Kıskanıyor musun? diyor Art.

Hayır, diyor Charlotte.

Kendimi biraz daha iyi hissediyorum, diyor Art. Böyle hızsızlık ettiğin için sanki gerçekten yanında gibiyim. Neyse. Şimdi. Sen de bana düşündüğün ya da gördüğün bir şeyi anlat. Sonra gidip birbirimizin yaşadığı anlarla ilgili çıkarımlarımızı yazalım, sonra iki versiyonu da internete yükleyelim, hem kendimizinkini, hem de diğerininkini. Sonra da... Sence bunu Doğada Sanat sitesinde yayınlatalım mı?

Charlotte pijamasının altının belindeki ipi parmağına sımsıkı doluyor, sonunda parmağı zonklamaya başlıyor. Charlotte o zaman ipi büyük bir hızla açıyor.

Düşünüyordum da, diyor. Doğada Sanat platformumuzda daha fazla devam etmek isteyip istemediğimi bilemiyorum.

Sessizlik.

Sana söyleyecektim, diyor Charlotte.

Tamam, diyor Art. Peki. Şey. Evet. Haklısın. Değişmesi gerek. Bu yeni durumla doğrudan yüzleşmesi gerek. Peki. Belki, ne bileyim, ismini mi değiştirsek, yeni bir isim mi versek? Gelişimde Sanat'a ne dersin?

Atalet Sanatı'na ne dersin? diyor Charlotte.

Ah, diyor Art. Anlıyorum.

Demeye çalıştığım şey şu, artık Doğada Sanat projesiyle ilgili bir şey yapmak istemiyorum, diyor Charlotte.

Yani projeden ayrılıyor musun? diyor Art.

(Sesi incinmiş çıkıyor şimdi.

Güzel.)

Hem zaten, diyor Charlotte. Önerdiğin şeyi yapacak olsaydık, yaptığımız şey tam olarak sanat sayılmazdı. Değil mi? Senin teklif ettiğin şeyle olmazdı.

Ne demek istiyorsun? diyor Art.

Sanat öyle bir şey değil, onu diyorum sadece, diyor Charlotte.

Karanlıkta oturan Charlotte, bir parmağının tırnağının zaten kıpkırmızı kesilmiş kenarını başparmağının tırnağıyla di-dikliyor.

Madem öyle, madem ben kendi başıma bunu bilemem ya da buna karar veremem, bu konuda tek otorite sensin, o zaman sanatın nasıl bir şey olduğunu bana bir kere daha açıklamak ister misin? diyor Art.

Sanat şöyle bir şey, diyor Charlotte, şöyle, şöyle, ee, karşılaştığın bir şey seni öyle alıp götürür, öyle değiştirir ki ee, hem kendi içine dalar, hem kendinden öteye gidersin, sanat sana duyularını geri verir. Bizi kendimize döndüren bir, ee, şok dalgasıdır.

Şu anda dünyanın dört bir yanında öyle bir şok hüküm sürüyor ki bu dediğin doğru olsaydı söz konusu şok yerkürenin tamamını gelmiş geçmiş en büyük sanat projesine dönüştürmeye yeterdi be, diyor Art.

Şimdi, diyor Charlotte, şimdi. Şimdi, sanat eskiden beri ahlak ve rastlantısallık gibi kavramların üstesinden gelmekle ilgili bir şeydi...

Gerçekten sanatla ilgili bir karantina tartışması mı yapacağız? Şu anda? diyor Art.

Rastlantısallık, diyor Charlotte, ve beklenmedik olaylar ve...

Parmağındaki artık kanamaya başlamış yeri didikliyor yine.

Hı hı, diyor Art. Tamam. Sen hepimizin başına gelenler hakkında kocaman kocaman sözler bulmaya devam et, böylece hepimizin başına gelenleri düşünmek zorunda kalmazsın, oldu mu? Ben de oturup dal taşıyan güvercinimin kabul edilme-ye yetecek denli çarpıcı olmadığını, durum böyleyken kalkıp baştan aşağı yanlış düşüncelere kapılarak sanatın herhangi bir şey konusunda herhangi bir şey hissetmenin, düşünmenin ve söylemenin altından kalkılması imkânsız bir baskıya maruz kaldığı bugünlerde bize bu tür şeyleri hissetmemize, düşünmemize, sonra da ifade etmemize yardım edeceğini bildiğimiz bir şey olmaksızın söyleyemediğimiz, açıklayamadığımız ya da ifade edemediğimiz şeylerle barışmak ve onları anlamakla ilgili bir şey olduğunu düşünmek gibi bir densizlik ettiğime kafa yorayım.

Yalnız, diyor Charlotte. Sanat kimseye yardım etmekle ilgili bir şey değil.

Ya, öyle mi? diyor Art. Dünya görüşünü kim kopardı senin?

Sanatın yaptığı var olmaktır, diyor Charlotte. Sonra sanatla karşılaştığımız için biz de var olduğumuzu hatırlarız. Ve günün birinde artık var olmayacağımızı.

Telefonun öbür ucunda Art esniyor.

Charlotte onunla yıllarca birlikte yaşadığı için, tepesi iyice attığında esnemeye yatkın olduğunu biliyor.

Sonra Charlotte da esniyor.

Esnemen bana bulaştı, diyor. Karantina da bir yere kadarmış.

Evet, diyor Art. Bak ne diyeceğim. Şu anda biraz sinirliyim. Belki bu konuyu başka bir gün konuşuruz.

Tamam, diyor Charlotte.

Tamam, diyor Art.

Aradığın için teşekkür ederim, diyor Charlotte. Ayrıca kusura bakma, biraz şey davrandım, biliyorsun işte.

Bu telefon görüşmesini bana gördüğün ya da duyduğun bir şeyi anlatarak bitirirsen kusura bakmam, diyor Art.

Yapamam, diyor Charlotte. Gitmem gerek. Gidip şey Iris'e odalar için yardım etmek istiyorum. Yoksa her şeyi kendi başına yapar.

Ben de tam onu soracaktım, diyor Art. Teyzem nasıl?

Harika, diyor Charlotte.

(Aslında Iris'i üç gündür görmedi.)

İnsanı şaşkına çeviriyor, diyor Charlotte. Bisikletle kasabaya gidip geliyor, kendisinden otuz yaş genç insanlara torba torba yiyecek ve öteberi taşıyor, yanından geçtiği herkese bağırarak merhaba diyor, bir şeye ihtiyaçları olup olmadığını, bir yardımını dokunup dokunmayacağını soruyor. Onu dışarı çıkmamaya ikna edemedim, edemiyorum. Denedim. Durdurulması mümkün değil.

İhtiyar Iris'e ne yapacağını söyleyemezsin, diyor Art. Kimse söyleyemez. İkiniz o kadar benziyorsunuz ki.

Charlotte'ın kalbi ikiye katlanıyor sanki. İçi acıyor.

Bahçeden eve girdim, şiltelerden birini üçüncü kata sürüklerken yakaladı onu, biliyorsun işte, döner merdivenden yukarı, diyor Charlotte. Diğerlerini taşımaya yardım edebilir miyim? dedim, hayır hayatım, bu sonuncusu dedi. Bu da diğer altı şilteyi çoktan yukarı taşımış olduğu anlamına geliyor. Kendi başına. Kendi gücüyle. Bana hiç söylemeden. Aslına bakarsan, Iris tam formunda.

Tam formunda, diyor Art. İşte bahsettiğim gibi bir internet sayfası için güzel bir isim. Yarın konuşur muyuz? Herkes ne zaman geliyor?

Charlotte işte tam o noktada telefonu kulağından uzaklaştırıp kapatma tuşuna basıyor.

Telefonu pijamasının üstünün cebine koyuyor.

Ağladı ağlayacak.

Niye ağladı ağlayacak hâlde?

Epey beklenmedik bir şey yüzünden. Grafitilerle doldurmuş trenlerin rengârenk yanları, trenlerin içlerinde ve otobüslerin pencerelerinde insanların burunlarını bastırdığı yerlerdeki lekeler.

Charlotte ağlıyor, çünkü bütün bunları çok özlüyor.

Sırf düşünmek bile. Bir güvercini düşünmek. Ve Art'ın güvercini gagasında bir dalla görmesini ve kısa sayılabilecek bir süre önce olsa da aslında bir ömür önce bindikleri bir trenin penceresindeki bir lekeyi düşünmek. Ve geçtikleri bir istasyonun yan hattındaki turuncu ceketli bir grup işçi. Charlotte'ın içi her şeye ve herkese, genç yaşlı bütün insanlara, herkese, bir güvercinin uçarak geçtiğini görmesi hakkında düşünmüş düşünmemiş ya da bir toplu taşıma yolculuğunda cama yağlı bir burun, ağız ya da parmak lekesi bırakmış herkese karşı sevgiyle doluyor.

Bu his onu öyle dolduruyor ki gözlerinden dışarı boşanmak zorunda. Gidebileceği başka bir yer yok.

Art'a duyduğu sevgiyle ağlıyor.

Gözü pek benliklerine, gezip dolaşmalarına ağlıyor, trende, otobüste yanında oturan Art'a, ikisinin birden yeni arabanın kapılarını çarparak kapatıp dünyaya açılmalarına, arka koltukta uzanan Art'a, ona çocukluğunu hatırlattığı için bunu yapmayı seviyor.

Sevgisinin düzeyi burnunu tıkadı.

Yatak örtülerinin arasında oturuyor, ağzından nefes alıyor ve 2012 yılında ölen annesini ve ondan bir sonraki sene giden babasını özlüyor.

Sevgili Tanrım.

Artık tamamen kimsesiz.

Başka birinin ailesinin evinde oturuyor, kendi ailesinin değil.

Elleriyle yüzünü örtüyor ve ellerinin içine doğru sessizce ağlıyor.

Hadi bakalım.

Kendine gel.

Şükürler olsun ki öldüler de bu işten kurtuldular, burada oturup onlar için endişelenmiyorsun.

Kalk. Aşağı in.

Iris'e yardım et.

Yerinden kıpırdamıyor.

Dışarıda gün hiçbir şeye aldırmandan sürüyor, havada bir şeyler yapan kuşlarla ve benzeri şeylerle dolu.

Charlotte karanlıkta oturuyor.

Parmağının yanına bakıyor ama içerisi neyin kanadığını ve neyin kanamadığını göremeyecek kadar karanlık.

Jaluzinin kenarından hâlâ içeri giren ışık çizgisine bakıyor.

İzolasyon bandı olsaydı jaluziyi pencerenin çerçevesine yapıştırıp o ışığın içeri girmesini engellerdi.

Aşağıda izolasyon bandı vardır.

Ama bu alt kata inmek demek.

Peki. İki sandalye var. Biri kapı kolunun altına sıkıştırılmış. Diğerini kullanabilir, arkalıgına bir yastık oturtup jaluziye dayayabilir, böylece jaluzi pencereye dayanır. O zaman o ışık çizgisi ortadan kaybolur.

Ayağa kalkıyor, Art'ın Pussy Grabs Back tişörtünü sandalyenin arkasından alıyor, odanın bir köşesine fırlatıyor. Sandalyeyi kaldırıyor. Pencereye götürüyor. Bir yastık alıyor, yerleştiriyor.

Işık azalıyor.

Charlotte. Evet. Charlotte.

Kendini enikonu devrimci gören Charlotte.

Her şey değişmek zorunda. Her şey.

Şimdi? Her şey değişti.

Gerçi Iris bundan o kadar emin değil.

Iris, Charlotte'ı bilgisayarlardan birinin yakınlarında ne zaman görse, amanın, *blog*da yazmanız gereken ne kadar çok şey var, deme huyu edinmişti.

Charlotte, Doğada Sanat ekibindeki diğer üç kişiyi kapanmadan önce evlerine yollamıştı.

Bunu niye yaptın? dedi Iris.

Aileleri var, onlarla olmaları gerek, dedi Charlotte. Hem zaten o kadar çok insanla aynı ortamı paylaşmamamız gerekiyor.

Onlara ihtiyacımız var, dedi Iris. Evden çalışabilirler mi? Hepiniz bu kişisel koruyucu ekipman sıkıntısı konusunda yazmalısınız. Herhangi bir konuda hükümetlik yapacağını bir an bile aklından geçirmemiş, işe yaramaz ve dikkati başka yerde olan bir hükümetin çok geç harekete geçmesi hakkında yazmalısınız. Devlet konusunda tek düşündükleri devleti mümkün olan en hızlı şekilde parçalayıp içeri boşaltmaktır. İktidardayken, hem kendileri, hem de arkadaşları bol bol para kazanırken her şeyin böyle ellerinde patlayacağı kimin aklına gelirdi.

Hı-hı, dedi Charlotte.

Bu hükümetin çığrından çıkmış kayıtsızlığı yüzünden bu ülkede kaç kişinin öldüğünü ve öleceğini yazmalısınız, dedi Iris. Yirmi bin ölümle kurtulursak iyi olacağını söylüyorlar. İyi!

(Iris'in İtalya'da, onları bu felaketin hızı konusunda bilgilendiren arkadaşları var.)

Ekibe ulaş, dedi Iris. Yazmalarını sağla. Serbest yatırım fonu sahiplerinin bu olup bitenlerden şimdiden milyarlar kazandığını yazsınlar. Başka insanların uğradığı kayıplardan gelen milyarlar onların hesabına giriyor. O arada hemşireler, doktorlar ve temizlik görevlileri çöp poşeti giymek zorunda kalıyor. Çöp poşeti. Hükümet onlara çerçöplermiş gibi davranıyor. Sağlık sistemimiz insanları ölüme terk etmekten mutlu değil. Onlarla hükümet arasındaki fark bu, hükümet, emrindeki sürünün kelle hesabını tutmaktan memnun, sanki hepimiz sığıрыз, sanki sahibimiz onlar ve paranın gelmeye devam etmesini sağlamak için binlercemizi ölüme yollamaya hakları var. Kafaları çalışmıyor. Brexit'e çocuk gibi öyle bir takılmışlar ki komşularımızdan

gelen yardım ve malzeme tekliflerini kabul etmiyorlar. Sirtından bıçakladıkları halka bir yığın laf salatısıyla Dunkirk ruhu pazarlarken veri bilimcisi ahbablarıyla danışmanlarına ve Google'daki arkadaşlarına *pandemi verisi modeli* yaptırdıklarına kalıbımı basarım.

Hı-hı, dedi Charlotte.

Bu ülkeyi, hiçbir zaman gereğince kıymet verilmemiş insanların bir arada tuttuğunu yazın, dedi Iris. Sağlık çalışanları ve gündelik işçiler, postacılar, fabrikalarda, süpermarketlerde çalışanlar, hepimizin yaşamını ellerinde tutanlar. Bunu yazın. Kudretli Etonlular bir kez daha dize geldi ve işin esasen uysal kuzularda bittiği anlaşıldı. Çünkü inan bana, buradan itibaren işler iki yöne de gidebilir, bunu düşünmemiz gerek, hem de hemen, ayrıca aynı hızla bir araya gelmemiz gerek, çünkü benim tecrübeme göre kudretliler uysal kuzuların yüksek yerlere çıkmasından hoşlanmaz.

İyi de ne konuda bir araya geleceğiz?

Karantina?

Charlotte başını iki yana salladı.

Bir düşünün. Charlotte kendisine internet aktivisti derdi, şimdiyse aslında baştan beri sadece devrimcilik oynayan biri olduğunu biliyor, Good Life Bless This House türü komedi dizilerine yaraşacak bir devrimci, nostaljik bir devrimci. 1970'lerden yirmi yıl sonra doğmasına ve söz konusu bu yılların, okuduğu sayısız kitaptan, seyrettiği sayısız filminden öğrendiği üzere tarihin en hararetli siyasal, geleceğin habercisi ve parçalanmış yılları arasında olmasına karşın Charlotte kültür ve 1970'ler konulu tezinde, yetişkinliğe çoktan ermiş olan Gilbert O'Sullivan'ın popüler kültürdeki ilk şarkılarını neden 1940'lı yıllardan okullu bir çocuk kıyafetiyle söylemeyi tercih ettiğine ve bu seçimin şarkıcının daha sonraki şarkı sözlerini, listelerdeki yerini ve kültürel mirasını nasıl etkilediğine uzun uzun yer vermişti.

Charlotte. Ne kadar uğraşırsam uğraşayım doğal olarak yine yalnızım neden ah neden neden la la la la* türü bir devrimciden daha fazlası değil.

Mesela, biraz önceki tipik Iris tiradında gerçekten duyduğu, ciddi olarak fark ettiği tek sözcük patlamaydı. Sözcüğü fark etmişti çünkü tam o sırada kendini kafasının çok yakınında bir patlama olmuş gibi hissediyordu, bütün duyularını ve algılarını tersyüz etmiş, onu dengesini kaybetmiş, tuhaf biçimde sağırlaşmış, söyleyecek hiçbir şey bulamaz hâlde bırakan bir patlama.

Çok özür dilerim Iris, dedi. Şu anda kendimi son derece bağlantısız hissediyorum.

Hiçbir şey bağlantısız değildir, dedi Iris.

Iris Art'ın teyzesi. Charlotte'ın onunla akrabalığı yok. Sol görüşlü, görmüş geçirmiş bir aktivist. Kaç yaşında olduğunu Charlotte'a söylemiyor ama seksenlerinde olmalı. Greenham, Porton Down, ayrıca anlaşılan yıllar önce hem de bu evde bir tür komünün başındaymış. Sonra biri komünü kovalamış, ev metruk hâlde, çürümeye terk edilmiş.

Sonra Art'ın ticari zekâ sahibi annesi, Iris'in bu evden hoşlanmış kız kardeşi, boş ve harabeye dönmüş evi kendisi için satın alıp elden geçirtmiş. Iris burada ilk yaşadığı zamanlarda ortada olmayan duvarlara toslayıp durduğundan feryat figan şikâyet ediyor hep.

Sonra Art'ın annesi ölmüş, evi ve içindekileri Iris'in ölene dek orada yaşamasına izin verilmesi koşuluyla Art'a bırakmıştı.

Sonra Art'la Charlotte Doğada Sanat ekibini de burada yaşamaya çağırmıştı. Bedava pansiyon.

Artık her şey değiştiği için bu kocaman evde Charlotte ile başka birinin teyzesi yaşıyor. İkisinin de kendine ait bir katı var. Charlotte'ın odasının olduğu katta altı oda daha var. Charlotte bu odayla yanındaki banyo hariç evin ya da bu katın başka bir

* Gilbert O'Sullivan'ın Alone Again (Yine Yalnız) şarkısına gönderme. (ç.n.)

yerini görmeyeli üç gün oluyor. Bir dakikaya dönüyorum, demişti Iris'e. Üç gün önceydi bu.

Iris her gece kapıyı tıklatıp bir tabak yemekle bir sürahi suyu kapının önüne bırakıyor.

İlk gece sordu:

ateşin var mı?

Hayır, dedi Charlotte kapının diğer yanından.

Öksürük? dedi Iris.

Hayır, iyiyim, dedi Charlotte. Gerçekten. Hasta değilim.

Yani kendini hasta hissettiğin için karantinaya girmedin? dedi Iris.

Hayır, dedi Charlotte. Daha ziyade karantinada olmayı çok istediğim için karantinadayım diyebiliriz.

Tamam o zaman, dedi Iris. Hasta gibi olursan ya da o belirtilerden herhangi birini gösterirsen söyle. Ya da herhangi bir belirti. Ya da bir şeye ihtiyacın olursa. Her gün gelip seni yoklayacağım sakıncası yoksa. Acele etme, keyfine bak.

Charlotte Iris'in, çalı çit olması gereken bir karakter var etmek isteyen bir animasyon filmi yaratıcısının ortaya çıkaracağı türde bir çalı çite benzediğini düşünüyor biraz. Saçları karma-karışık. Iris bu karmakarışık saçların arasından kuşları gibi boncuk gözlerle bakıyor dışarı. Charlotte'ın anlayabildiği kadarıyla Art'ı kısmen o büyütmüş.

Kendisinden hiç bahsetmiyor. Onun yerine şöyle şeyler söylüyor:

Evet, şu anda burada olup bitenler bizim için gerçeküstü. Ama bir yerlerde asla olağanüstü hal ilan edilmesi gereken bir durum değil. Şu dünyada didine didine iki yakasını bir araya getirmeye çalışan çoğu insan için hayatın normalde de bok gibi gerçeküstü olmadığını düşünmemiz saflık olur.

Charlotte şu anda bunları kaldıracak durumda değil.

Ayrıca yaşlı bir insanın küfretmesi insanı biraz afallatıyor. Bu durum, Charlotte'ın kendi arzularını da görmesini sağladı.

O ana dek her zaman kendini bir aktivist olarak görmüştü. İşin erbabıyla tanışana dek.

Bana Ire deyin. Ire öfke demek ama içimde ismimden başka bir öfke kalmadı artık. Öfkenin çok ötesine geçtim.

Charlotte'ın içindeki taşlaşıp ölmüş, soğukkanlı aktivisti yenilgiye uğratan şey Iris'in böyle donanımlı, böyle pratik, böyle kusursuz olmasından kaynaklanan bir şey mi?

Charlotte, Art'ın âşık olduğunu Suffolk'tan buraya döndüğünde Iris'e anlattı.

Iris'le ikisi birlikte güldüler, birlikte meraklandılar. Sanki birbirlerine benziyorlarmış gibi.

Sonra Charlotte Iris'e Art'la birlikte SA4A Göçmen Geri Gönderme merkezinde tutulanları ziyarete gideceklerini anlattı (aptallık etti, bencil tarafı bunu biliyor artık), orada süresiz olarak tutulan akıllı ve düşünceli, genç bir viroloğun onlara büyük bir özenle anlattığı şeyden, üstelik bu daha şubat başlarındaydı, o sıralarda İngiltere'de pek kimsenin virüsü ciddiye aldığı yoktu, çeşitli ülkelerde yayılmaya başlayan ve İngiltere'ye o anda oturdukları Göçmen Geri Gönderme Merkezi'nin hemen yanında bulunan ve pistlerinden havalanıp başlarının üstünden geçen uçakların içinde oturdukları odayı birkaç dakikada bir resmen zangır zangır sallayan havaalanından giren virüsten Iris'e bahsetti, virüsün o anda yolun hemen ilerisindeki ve geceyi orada geçirmek üzere birazdan yola çıkacakları şehirde de bulunduğu anlaşıyordu.

Virolog, virüsün kendisinin tutulduğu merkeze girmesi hâlinde burada bulunan bütün tutsakların virüse yakalanacağını söyledi, çünkü pencereler sert plastikten ve metal parmaklıklardan oluşuyordu, hiçbirinin dış dünyaya açılması mümkün değildi, içerideki tek hava merkezin havalandırma sisteminde dönüp durarak filtrelerden geçen eski havaydı.

Iris'in gözleri parlamıştı.

Onları sessizce bırakacaklar, dedi. Gözaltında tutulan insanların ölüp berbat bir halkla ilişkiler kâbusuna dönüşmesini istemezler.

Derken bir hafta önce hükümetin böyle bir salgına karşı en hassas durumda olduğu düşünülen birkaç yüz yasadışı göçmeni serbest bıraktığına dair bir haber patladı.

Sadece bununla kalmayacak, dedi Iris. Bu daha buzdağının görünen ucu. Hem nereye bırakılmış bu insanlar? Niye bırakılmışlar? Nereye gidecekler?

Bilmiyorum, dedi Charlotte.

Yakında bir sürü hassas durumdaki masum insan evsiz olarak sokaklarda kalacak, dedi Iris, paraları yok, aileleri yok, kalacak bir yere korkunç derecede muhtaç olacaklar.

Sanırım öyle, demişti Charlotte.

Sizin Doğada Sanatlar artık gittiğine göre on üç boş odamız var, dedi Iris, üç de kocaman ortak salon. Bu da insanlar için on altı ayrı odanın mümkün olduğu anlamına geliyor. Artie'ye onun için bir sakıncası olup olmadığını soracağım. Onun odasını da kullanıp kullanamayacağımızı da soracağım o zaman on yedi eder.

(Art'ın başka insanlarla birlikte başka bir yerde olmasının ilk günleriydi.)

Onun odasını ne için kullanıp kullanamayacağımızı soracaksın? dedi Charlotte.

Sadece iki işi halletmemiz gerek, dedi Iris, insanlar gelmeden önce yani.

Hangi insanlar? dedi Charlotte.

Çünkü bence birkaç aylığına herkese yetecek kadar yiyeceğimiz var, dedi Iris.

(Iris haftada üç kere yakınlardaki sağlıklı ürünler toptan satış mağazasında çalışıyor hâlâ, ambar da çuval çuval mercimek ve pirinç gibi şeylerle dolu, Iris'in genellikle olağanüstü durum zihniyetinde olmaya yatkınlığı sebebiyle.)

Hayır, esas sorun, dedi Iris, artan bok yükü ve bu yükün nasıl halledileceği olacak.

Bok mu? dedi Charlotte.

Kanalizasyon Chei Bres için eskiden beri sorun olmuştur, dedi Iris, burada ne zaman birkaç kişiden fazlası yaşasa öyle olur.

Chei Bres nedir? diye sordu Charlotte.

(Iris'in 1970'li ve 80'li yıllarda burada birlikte yaşadığı devrimci grubun adıdır belki diye düşünmüştü.)

Chei Bres bu evin eski adı, dedi Iris. Keltçe düşünce evi demek, kuluçka evresinin geçirildiği ev. Zihin evi ve rahim evi. Ve kız kardeşim bu evi yenilediğinde kanalizasyon sistemini yenilemeyi unutmuş. Sevgili ölü kardeşimin arkasından kötü konuşmuyorum elbette. Ama kendisi bütün parlak zekâsına rağmen hiçbir şeyin derinine mecbur olduğundan daha fazla dalmaya zahmet etmezdi. Bu evin temel yapısı da buna dahil. Burada sadece iki kişi yaşarken aşırı kalabalıktan kaynaklanan lağım sorunları çıkıyordu. Yani. İlk ihtiyacımız, şu anda elimizde olan dan daha büyük bir foseptik tankı.

Charlotte Iris'in söylediği her şeyi sakın sakın başını sallayarak onaylamıştı. Bir yandan da kendini arabayı mümkün olan en süratli şekilde kullanarak kasabadaki Asda'ya giderken görüyordu, alabildiği kadar tuvalet kâğıdı alıyor, sonra da eski dairesini yeniden kiralayıp kiralayamayacağını sormak için eski ev sahibini arıyordu, kiralamasa bile hız sınırlarının üstünde araba kullanarak Londra'ya gidiyor ve elinden geldiğince çabuk bir şekilde eski evine benzer bir daire buluyordu.

Niye tuvalet kâğıdı?

Avustralya'da herkesin panik alışverişinde aldığı şey tuvalet kâğıdı da ondan.

Yani mantıklı düşününce raflarda tükenecek ilk şey o olacak.

İnsanın her zaman tuvalet kâğıdına ihtiyacı olur.

Peki niye eski dairesi ya da ona benzer bir yer?

Eski dairesi tek kişilik bir daireydi, içinde başka birinin yaşamaması için yer yoktu da ondan. Başka birinin bokuna da yer yoktu.

Charlotte ayağa kalkıp gerindi.

Bir dakikaya dönüyorum, dedi sanki sadece tuvalete gidiyormuş gibi. Ceketini, cüzdanını, bilgisayarını, dış fırçasını vesaireyi almak için parmak uçlarına basa basa üst kata çıktı.

Arka kapıdan sessizce dışarı süzüldü.

Ambarın köşesini dönüp evden kimsenin göremeyeceği yere geldi, arabanın kapısını açtı.

Sürücü koltuğuna oturdu, kapı hâlâ açıktı.

Sonra dizüstü bilgisayarını açtı ve *foseptik tank satıcıları cormwall* yazdı.

Sonra eve döndü, Iris'e birinin kazmasıyla gelmesini sağlamak için arayabileceği bir numara verdi.

Hiç değilse bunu yapmıştı.

O zaman içinde hâlâ biraz hayat vardı.

Iris'le ilgili can alıcı şey bu işte. Hiç şaşmadan ve insanın gözünü yıldıracak biçimde daima haklı çıkması.

Savaş lisanını ve savaş görüntülerini kullanmaktan vazgeçseler keşke. Savaşta değiliz. Olanlar savaşın tam tersi. Pandemi duvarları, sınırları ve pasaportları tıpkı doğanın bildiği gibi anlamsız kılıyor.

O akşam, bitmek bilmeyen haber bültenlerini yarım saat kadar seyrettikleri sırada,

Iris, dedi Charlotte. Tehlikeli yaştasın. Kendini tecrit etmen gerekiyor.

Tam adamına söyledin, dedi Iris. Tecrit benim için ö, l, ü, m diye yazılıyor. Ama merak etme, öyle hemen ölmeye hiç niyetim yok. Ayrıca tehlikeli bir yaş diye bir şey de yok. Şu anda hepimiz tehlikeli yaşıyoruz.

Aptallık ediyorsun, dedi Charlotte. İyi niyetlerin bir şey ifade etmez. Bir virüse karşı etmez.

Bana biraz sağduyu bağışla, dedi Iris. Şu anda hepimiz o çizginin üstündeyiz, bir çağla diğerini birbirinden ayıran çizginin. O eski şarkı nasıldır biliyorsun, değil mi?

Hangi eski şarkıymış o acaba? dedi Charlotte.

Bir zamandan diğerine her geçtiğimizde insanların dünyanın dört bir yanında törensel bir havayla söyledikleri şarkı var ya işte? dedi Iris.

İnsanların yılbaşlarında kollarını göğüslerinde çaprazlayıp diğer insanlarla el ele tutuşarak söyledikleri şarkıdan birkaç dize söyledi.

Hemdert dostum, elimi uzatıyorum sana, diye söyledi şarkıyı. Sen de kendi elini ver bana.*

Dertli dostum mu? dedi Charlotte.

Dertli demek değil. O sözcük dert ortağı anlamına geliyor, dedi Iris. Ve tamam, biliyorum, elimizi gerçek anlamda uzatamayacağımızı gayet iyi biliyorum. Yapmamız gereken, mümkün olan her şekilde nasıl el uzatabileceğimizi anlamak.

Dertli dostum.

Bir dost.

Charlotte televizyonlu odadan çıktı. Merdivene oturdu, içinde bir şey uyuşuk ve ölüydü, şey gibi, ne gibi?

Tuvalet kâğıdı rulosu.

Eliyle, yumruğuyla göğsüne şiddetle vurdu.

Canı yandı.

Güzel.

Bir daha vurdu.

Ölü benliğini nasıl bir darbeye canlandırırısın?

Iris'in geldiğini duydu. Iris geçerken bir eliyle Charlotte'un başına şefkatle ve hafifçe dokundu; bir kolunun altında bir yiğın çamaşır taşıyordu, ağzında da bir tornavida vardı.

* Özellikle İngilizce konuşulan ülkelerde yılbaşı gecelerinde söylenmesi gelenek olan meşhur Auld Lang Syne şarkısı. (ç.n.)

Çamaşırları koridora bıraktı, ön kapılara gitti, iç kapının kilidine bir şey yapmaya girişti.

Charlotte'ın gördüğü kadarıyla Iris kilidi yerinden söküyordu.

Yale zımbırtısını yuvasından çıkarıp yere attı. Sonra gidip dış kapının üstünde çalışmaya başladı.

Kilitleri mi değiştiriyorsun? dedi Charlotte.

Burada hiçbir yerde kilit olmayacak, bizim kapanmamızda hiçbir surette kilit olmayacak, dedi Iris. Onca zamandır kilit altında tutulan insanlar söz konusuysen hayır.

Charlotte'ın içindeki tuvalet kâğıdı rulosu iyice bembeyaz kesildi.

Çamaşırları müştemilata götürmemi ister misin? dedi.

Hepsi temiz, dedi Iris. Ama cidden yardım etmek istiyorsan, evde bulabildiğin bütün tişörtleri bana getirebilirsin.

Niye? dedi Charlotte.

Maske, dedi Iris. Benim on iki maskem var. Otuz altı ila kırk maskeye ihtiyacımız olacak. En az otuz altı, kişi başı iki maske, böylece herkesin yedek maskesi olur. Seninle ben de dahil. Mutlak makasını getir. Göstereyim.

Charlotte, tişört aramak için üst kata çıkan biri gibi üst kata çıktı.

Bir dakikaya dönerim, dedi.

Odasına girdi.

Üç gün önceydi bu.

Kapıyı kapattı.

Sandalyelerden birini aldı, arkalığını kapı kolunun tam altına sıkıştırdı, böylece kimse kapıyı dışarıdan açamayacaktı.

Jaluziyi indirdi.

Sonra gidip yatağına oturdu.

Yatağına girdi.

Örtüleri ta başının üstüne dek çekti, çünkü jaluzinin kenarından içeri bir ışık çizgisi giriyordu hâlâ.

Kollarını kendine sardı.

Charlotte'ın ağsız telefonuna bir kısa mesaj geliyor.

Art'tan.

Nihayet aradığı ve tartıştıkları günün daha sonraki bir saati.

Mesajda şöyle diyor:

Sana şu hikâyeyi anlatmayı unuttum. Hani bizimle birlikte Brighton'dan Suffolk'a gelen Greenlaw ailesi var ya? Bugün Daniel'in adına bir paket geldi. Pakette çok küçük bir keman kutusu, keman kutusunun içinde de çok küçük bir keman vardı.

Çocukları hatırlıyor musun? Hani sana fena hâlde abayı yakan oğlanı?

Bir not yazmış. Sevgili Bay Gluck, geçmişten gelen küçük bir hediyenin hoşunuza gideceğini düşündüm. Kardeşinizden sevgilerle, Robert Greenlaw. Küçük keman gerçekten pek güzel. Daniel konunun ne olduğunu hatırlayamadı ama kemana çok sevdi, keyiften havalara uçtu. Yatağının yanında tutuyor. Ama annesiyle babasının çocuğun kemana gönderdiğini bilmediğine bahse girerim. Sende e-posta adresleri ya da ev adresleri falan var mı? Konuşup sormamız gerekiyor.

Charlotte mesajı bir kere daha okuyor.

Kardeşinizden sevgilerle, Robert Greenlaw.

Charlotte gülümsüyor.

Uzanıp yatağın yanındaki ışığı yakıyor.

Bay Gluck'u ziyaret etmelerinin ardından o aileyi arabayla hepsinin birlikte kaldığı otele götürdüğü zamandan aklında kalanlardan bazıları.

Çocuk: Taşa niye çocuk dedi?

Anneleri: Çok yaşlı biri. Yaşlı insanların kafası karışır.

Çocuk: Bana hiç kafası karışık mış gibi görünmedi.

Anneleri: O kadar kafası karışık ki seni kız zannetti.

Kız: Kıza benziyorsun.

Çocuk: Sadece bir an için beni tanıdığı biri sandı, hepsi bu. Meselenin kız ya da oğlan olmakla ilgisi yoktu. Einstein'dan bahsettiğimizde kafası karışık değildi.

Charlotte: Einstein'dan ne zaman bahsettiniz?

Çocuk: Einstein hakkında bir sürü şey biliyordu. Einstein'ın çocukken keman çaldığını biliyordu, Einstein'ın Mozart'ı ne kadar sevdiğini biliyordu. Ayrıca bana Einstein'ın Almanca ne anlama geldiğini söyledi. Sadece bir isim değilmiş, iki sözcük-müş. Kelime anlamı bir taş ya da taşmış. İşte sonra Einstein'ın taş teorisinden bahsettik, onu da biliyordu.

Charlotte: Einstein'ın taş teorisi nedir?

Çocuk: Gerçeğin bizim gördüğümüz ya da gözümüze görünen şeyler olmadığı ve bunu ispat edebilirsin, zihnin yönlendirmeye ne kadar açık olduğunu ve gerçeklikle ilgili nasıl durmadan bir şeyler uydurduğumuzu farklı renklerdeki taşları geometrik şekillerde dizip sayarak ispat edebilirsin. Sonra birkaç taş daha ekliyorsun, tamam mı? Ama taşları yeniden sayınca bir şey eklememişsin gibi, çünkü çıkan sonuç öncekiyle aynı görünüyor.

Anneleri: Şimdi de benim kafam karıştı.

Çocuk: Ayrıca partiküllerin nasıl bir araya geldiğinden de bahsettik, yani iki partikül karşılaştığında ikisinin de içinde bir şeyin nasıl değiştiğinden. Ondan sonra o iki partikül birbirine hiç yaklaşmasa bile biri değişince diğeri de değişiyor.

Kız: Evet, Arthur'la Elisabeth'in tanışması da öyle oldu. Aman Tanrım. Başka fark eden var mı?

Anneleri: Ah, ben ettim.

Kız: Charlotte, sen gördün mü?

Yatakta yatan yaşlı adamlar, Arthur'un annesini hatırlamışa benzemeyen ama Arthur'un elini tutup bir türlü bırakmayan o neşeli ve büyüleyici yaşlı adamlar o odada geçirilen öğleden sonra-da Charlotte, Elisabeth adlı kadının Art'ı gördüğünü görmüştü.

Arthur'un da kadını gördüğünü görmüştü.

Şey, demişti Arthur o gece Suffolk'ta yatakta. Çok, çok fazla ortak yönümüz var da ondan.

Charlotte'ın sorduğu bir soruya cevap değildi bu. Charlotte bir şey söylememiştir. Arthur durup dururken açıklamaya ya da bir şeyi yüksek sesle ifade etmeye çalışmaya başlamıştı, aslında Charlotte'tan ziyade kendine. Ama Charlotte sorması gerektiğini, Arthur'ın bağlantısıyla bağlantı kurması gerektiğini sezmişti, anlamıştı. O da öyle yapmıştı.

Ne gibi? demişti.

Şey, mesela. İkimiz de babalarımız etrafımızda olmadan büyümüşüz.

Charlotte sırtüstü yatıp tavandaki avizenin etrafındaki alçı süslere baktı. Işık kaynağının çevresinde meyvelerle çiçekler.

Nasıl bir his? dedi.

Nasıl desem, şey, doğru gibi geliyor, dedi Art.

Doğru, dedi Charlotte.

Sanki gözlerimin önünde upuzun bir manzara açıldı, yaz manzarasının üstünde kilometrelerce uzayıp giden bir gökyüzü, dedi Art.

Hı-hı, dedi Charlotte. Tamam.

Yani, şey gibi, biliyorum işte, dedi Art.

Neyi biliyorsun? dedi Charlotte.

Onunla birlikte olmam gerektiğini, dedi Art.

Eskiden benimle ilgili olarak bildiğini söylediğin gibi mi? dedi Charlotte.

Ay, dedi Art. Kendime öyle söylediğim zaman işi fazla zorladığımı eskiden beri biliyordum, ikimiz de biliyorduk.

Doğru, dedi Charlotte.

Onunla ilgili konuştuğumda zorlamıyorum, dedi Art. Çok farklı gibi geliyor bana. Hayret verici. Afallatıcı bir şey. Çok güzel. Nasıl diyeyim, şey, öyle işte. Nereye gidiyorsun? Saat on bir buçuk. Niye giyiniyorsun?

Canım yürüyüşe falan çıkmak istedi, hepsi bu, dedi Charlotte.

Benim de gelmemi ister misin? dedi Art.

Hayır hayır, sorun yok, dedi Charlotte. Biraz hava almak istiyorum sadece.

Arabanın anahtarını mı alıyorsun? dedi Art.

Biraz arabayla gezebilirim, dedi Charlotte.

Uzun sürer mi? dedi Art.

Hayır, dedi Charlotte.

Arabayla gezintinin ardından döndüğünde yatak boştu. Yattığı yatakta hâlâ Art'ın sıcaklığı vardı.

Art çantasının üstüne bir not bırakmıştı.

Ben Elisabeth'teyim. Yarın arabayı sen al. Nerede olduğumu ve ne yaptığımı anlamayı başarınca eve kendim dönerim.

Charlotte altı hafta sonra, bir ömür sonra ılık gölünün içinde oturuyor ve kemanla ilgili mesajı tekrar okuyor.

Hatırlayınca yüksek sesle gülüyor.

Çocuk. Kırılısın da elini kessin diye ablasının avucuna cam yapıştıran oğlan.

Otele giderken bir deniz fenerinin yanından geçtiklerinde çocuğun Albert Einstein'ın bir keresinde mecburi bir yalnızlık döneminin (deniz feneri bekçilerinin işleri gereği her gün katlanmak zorunda oldukları gibi) bilime ya da matematiğe yatkınlığı olan genç insanlar için iyi bir şey olacağına, çünkü onlara kesintisiz bir şekilde yaratıcı olma şansı vereceğine dair bir fikri olduğunu anlattığını hatırlıyor.

Söylediği hiçbir şeye inanma, dedi ablası Sacha.

Doğru ama, dedi çocuk. Einstein gerçekten söylemiş bunu. Royal Albert Hall'da bir konuşma yapmış, o zaman söylemiş.

Evet, kesin söylemiştir, dedi ablası. Charlotte, Robert sana Einstein'ı anlatmak istiyor.

Ekim 1933'te, dedi çocuk. Kanıtlayabilirim. Gerçekten. Bir kitapta yazıyor. Kitap yanımda.

Charlotte kitabın gerçekten çocuğun yanında olduğunu hatırlıyor. Hatta aslında kitap yanında idi ve yanında başka bir şey de yoktu.

O gece otelin *pub*ında akşam yemeği yedikleri sırada anneleri, oğlunun bir gece için valiz hazırladığını ama içine ne pijama ne de diş fırçası koyduğunu anlatıyor. Çantada sadece Albert Einstein'la ilgili bir kitap varmış.

Evet, fazla yük taşımayı sevmez de ondan, dedi ablası. Işık hızında seyahat edebilmek için.

Ondan sonra o ana dek her konuda kedi köpek gibi didişen iki çocuk bu şakaya yerlere yıkılarak güldü, neşeleri bulaşıcıydı, restorandaki herkesin onların masasına dönmesine yol açan türdendi, sessiz olmaları gerektiğini ya da rahatsız edici bir şeyler olduğunu düşündükleri için değil, bir oda dolusu yabancıların kaynaşmasını sağlayacak sıcacık bir şey olduğunda çevrilen başlar gibi dönüp bakmışlardı.

Charlotte doğrulup oturuyor.

Kalkıyor.

Pencerenin yanındaki sandalyeden yastığı alıp yere bırakıyor. Sandalyeyi masaya götürüyor. Bir ışık daha yakıyor.

Amanın, bu odanın şöyle bir temizlenip havalandırılmaya ihtiyacı var.

Tekrar o tarafa dönüp pencereyi açıyor.

Ha şöyle.

Art'ın tişörtünü yerden alıyor. Yine sandalyenin arkasına asıyor. Oturuyor.

Masanın başında, James Bond telefonuyla Art'a bir cevap mesajı yazmaya girişiyor.

Yeni tanıştığımız sıralarda Kings Cross'un kuzeyinde yürüyüş yaptığımız günü düşünüyordum, yazdı, şu apartmanların önünde duvarın üstüne dizilmiş şeyleri görmüştük hani, yanlarında satılık levhası vardı, seramik köpeği satın almıştın, üs-

ründe 3,5 £ yazıyordu hatırlıyor musun, adama bir beşlik verip üstü kalsın demiştin.

Charlotte o sırada *bu adam salağın teki* diye düşünmüştü. Saçma sapan bir çöp satın almıştı. Köpeği ya çok küçük ya da çok beceriksiz biri yapmıştı, beyaz ve sarı renkli pişmiş kil, ortasından yamulmuş bir gövde, biçimsiz patiler ve iki kulağında da parmak izleri seçilebilen bir köpek kafası.

Charlotte zamanla o seramik köpeğe bayılır olmuştu.

Tabii bunu Art'a hiç itiraf etmemişti.

Galiba o köpeği aldığı an, aslında sevgili olmamamız gerektiğini benim de anladığım andı ama seni yine de sevdim, diye düşünüyor.

Bunu yazmıyor. Mesajın yazdığı kadarını da siliyor.

Dehşet içindeyim. Ayrıca acayip acayip rüyalar görüyorum. Bütün vücudumdaki acıların vücudumu tepeden tırnağa kaplayan boyalara döndüğü bir rüya gördüm.

Bunların hiçbirini yazmıyor.

Onun yerine şöyle yazıyor:

Greenlaw'ların e-posta adresi bende olacaktı. Arar bulurum. Ashley'nin yeniden konuşmaya başlayıp başlamadığını merak ediyorum. Ona şu lorenza mazetti filmiyle ilgili bir link göndermeyi çok istiyorum. Şimdi göndereceğim.

Güvercin hikâyen için teşekkür ederim. Bu konuda yazacağım, yazdığım yazıyı yarın sana gönderirim. Neyse, bugün gördüklerim hakkında sana anlatacağım hikâyeye gelelim, internete girdim ve zamanında gittiğimiz yerlerin bazılarının bazı fotoğraflarına baktım, her yer kapanmaya gitmiş, her yer biliyorsun işte sanki her yerde gökyüzünden bir el inip herkesi toplamış götürmüş ya da orada yaşayan insanlar bilgisayarda silinmiş gibi o zaman fotoğrafçılığın ilk günlerinde hareket hâlindeki her şeyin fotoğraftan kaybolduğu geldi aklıma çünkü pozlama çok uzun sürüyordu, mesela atlar ya da trafik veya yolda yürüyen insanlar. Uçucu bir hâle gelip hepten

gözden kayboluyor ya da hayaletimsi lekelerle dönüşüyorlardı. Sonra pariste montmartrede kaldığımız o sokağın kapanmadaki birkaç resmini buldum hatırlıyor musun hani yatak o kadar gıcırdıyordu ki ikimiz de uyuyamamıştık onun yerine oturup yeni günün doğuşunu seyretmiştik? Neyse sokağı görünce nefesim kesildi çünkü sokağı 1940'larda geçen bir film için set olarak kullanıyorlarmış, kapanma tedbirleri gelince çekimleri kesmiş ve her şeyi olduğu gibi bırakmışlar paris işgal altında bütün binaların ön cephesi kahverengi. Fotoğraflardaki çok az sayıda insan modern çağlardan geçmiş ziyarete gelmiş kabarık montlu, yüzleri maskeli hayaletler gibi görünüyordu, bir de her zamanki gibi küçük bir paris köpeğini yürüyüşe çıkarmış 21. yüzyıldan bir çift. Ben de kapanma nedeniyle yarım kalan film neymiş diye baktım. adieu m. haffman diye bir film, hayatta kalmak için saklanmak zorunda kalan yahudi bir kuyumcunun hikâyesi kuyumcu dükkânını genç yardımcısına devrediyor. Yardımcısı kuyumcudan sevgiliyle bir çocukları olmasına yardım etmesini istiyor. Önce tiyatro oyunuymuş, fransada beğenilmiş, ona da baktım ve tesadüfe şapka çıkardım. Oyunu jean-philippe daguerre diye bir adam yazmış. Şimdi. Acaba günümüzün oyun yazarı daguerrenin dagerotipin mucidi ve ortadan kaybolma etkisinin pek çoğunda görüldüğü en erken dönem fotoğrafların bazılarını çeken kişi olan louis daguerreyle bir akrabalığı olması bir ihtimal mümkün mü. En meşhur fotoğraflarından biri 1830ların sonlarındaki du temple bulvarı fotoğrafı, günün işlek bir saatinde çekilmiş ve hareket eden ya da canlı hemen hemen her şey fotoğraftan silinmiş, durup ayakkabılarını boyatan bir adam hariç. Başka herkes gözden kaybolmuş! İnternette o adamın fotoğrafı çekilen ilk yaşayan insan olduğu yazıyor. Sadece kıpırdamadan durması sayesinde. Evet ama diye düşündüm kaybolmuş diğer bütün insanlar da aslında orada. Sadece biz onları göremiyoruz. Bugünden sana anlatmak istediğim şey bu. İnsanların durmadan ah işte bugünler böyle, ne yapalım neredeysek oradayız dediğini bilirsin. Aslında daha doğrusu nerede değilsek oradayız.

Quantum of Solace telefonunda bu mesajı yazması bir saat sürdü.

Gönder tuşuna basıyor.

Elindeki telefonun ekranı siliniyor, sonra telefon kendiliğinden kapanıyor.

Ne?

Hasiktir be.

Charlotte telefonu yeniden açıyor.

Mesaj kaybolmuş.

Kaydedilmemiş.

Gönderilenler dosyasını kontrol ediyor.

Orada da yok.

Kahkahayı basıyor.

Mesaj nerede değilse orada!

Baştan başlıyor.

*Sana çok uzun bir mesaj göndermeye çalıştım ama james bond telefon mesajıma el koydu. Onun yerine daha kısa bir tane yazıyorum. Greenlawların eposta adresi *bir yerlerde* olacaktı. Ayrıca şu posta kutusu şeyini yazan ashleyyle de temasa geçelim ve yazdıklarını kullanabilir miyiz diye soralım bence. Bir yayınevi kurabiliriz. Atalet sanatı. Ha ha. İnternetin yanı sıra gerçek kitaplar da olabilir demek istiyorum. Lisanın ne olduğunu ve bize neler yaptığını, şimdiki zamanın yanı sıra şimdiye dek neler yaptığını ve şu anda hepimize olanlar bir süreç hâlinde devam ederken neler yaptığını anlatmak için kullanabiliriz. *Konuşmak iyi oluyor. Birkaç gündür kendimi kaybetmiştim ama artık döndüm.* Dengesiz dalı taşıyan güvercin için ve her şeyi derleyip toplama isteğin için teşekkürler. Bu konudaki düşüncelerimi yarın göndereceğim sana, belki çocuğun kemani yollamasıyla ilgili bir şeyler de yazarım. Çok tatlı bir hikâye. Ve yönetmen mazzetti hakkında bir-iki yazı yazıp internete yüklemek istiyorum ne dersin. Ayrıca biraz kulis yapmaya başlamalıyız. Iris tanıdığı bir alman sanatçının banka hesabına*

baktığını ve hesapta 9000 avro bulduğunu söylüyor. 9000 avro! Peki bu para nereden gelmiş? Alman hükümetinden ülkenin bütün sanatçılara ve sanat işçilerine kayıtsız şartsız. Doğada sanatta bununla ilgili de bir yazı mutlaka bence.

Tamam.

Gönder tuşuna basıyor.

Mesaj gidiyor.

Güzelce gitmiş görünüyor.

Gönderilenler kutusunda.

Charlotte tişörtü sandalyenin arkasından alıp burnuna götürüyor. Tişört Art, odun yongası, sirke kokuyor.

Charlotte gülümsüyor.

Kardeşinden sevgilerle.

Postadan gelen bir paketi açtığınızı ve içinde bir keman kutusu ama çok küçük bir keman kutusu bulduğunuzu hayal edin. Keman kutusu yavrusu gibi bir şey. Kutunun içinde küçük bir keman, keman yavrusu gibi. Kemanın tutulabilmesi ve korunması için oyulmuş yerde o yumuşak minder gibi kaplama olurdu. Her şey reçine ve tahta ve bu iki şeyin birleşimi kokardı.

Charlotte yataktan kalkıyor.

Sandalyeyi kapıdan çekiyor. Kapıyı açıyor. Aşağı bakıyor.

Ayaklarının dibinde çorba kâsesi.

Kâseyi Iris bıraktı, belki iki saat önce.

Ama çorba hâlâ biraz ılık.

Charlotte eşiğe oturuyor.

Çorbanın tadı gayet güzel.

Oteldeki o gece ne yapacağını hiç bilmeden, nereye gideceğine ya da sonunda nereye varacağına dair hiçbir fikri olmadan, sadece kendi yolunu çizmesi gerektiğini yoksa ortada yol mol kalmayacağını bilerek aşağı indiğinde, Greenlaw ailesinin hâlâ restoranın *pub* tarafında oturduğunu gördü.

Grace birine mesaj yazıyor ya da telefonunda bir şey okuyordu. Çocuklarsa evet, didişiyorlardı.

Duyar kasmak, dedi çocuk.

Yozlaşmışlıktan her zaman daha iyidir, diye yapıştırdı kız. Ayrıca ne kadar benliğim varsa o kadar da lisana ihtiyacım var, o kadarını istiyorum. Sen de öyle yapmalısın.

İngilizceden başkasına ihtiyacım yok, dedi çocuk. Daha fazlasına ihtiyaç duymak ya da daha fazlasını bilmek vatanını sevmemek demek.

Piyon, dedi kız. Piyondan başka bir şey değilsin.

Niye öyleymişim? dedi çocuk. Sensin piyon. Scrooge gibisin. Palavrasın*. Kes sesini.

Gerizekâlı, dedi kız. Kendi kendine düşündüğünü sandığın ve seni koruduğunu hayal ettiğin şeyle aptallaşmışsın. Aa, merhaba Charlotte.

Aa, dedi çocuk. Selam.

Charlotte masaya oturdu. Grace ona başıyla selam verdi, sonra başını yarısı boşalmış şişeye doğru salladı.

Keyfine bak, dedi.

Sen bakmazsan bütün şişeyi kendi başına içecek, dedi kız.

Tatildeyim, dedi Grace. Yetişkinler böyle yapar.

Evet bazı yetişkinler, dedi kız.

Almayayım ama teşekkür ederim, dedi Charlotte.

Araba anahtarını sallıyor.

Gidiyor musun? dedi çocuk.

Belki, dedi Charlotte. Duruma göre. Siz ikiniz niye kavga ediyorsunuz?

Kavga etmiyorduk, dedi çocuk.

Ediyorduk, dedi kız. Önce bana kurtçukların nasıl sıçrayabildiğini anlatarak midemi bulandırdı, az daha kusacaktım.

* Humbug. Charles Dickens'ın Bir Noel Şarkısı kitabındaki huysuz ve kötü kalpli Ebenezer Scrooge'un en sık kullandığı sözcük. İngiltere başbakanı Boris Johnson, 2019 yılında parlamentodaki bir oturum sırasında kullandığı dil nedeniyle kendisini uyaran İşçi Partisi milletvekiline bu sözcükle karşılık vermişti. (ç.n.)

Sıçırıyorlar ama, dedi çocuk. Perendeler atarak gövde uzunluklarının otuz katına kadar havalanabiliyorlar. Küçük cambazlar gibiler.

Sonra artık başka ülkelerin yabancı dillerini öğrenmenin hiçbir anlamı olmadığını söyledi, dedi kız.

Ne, Fransızca ve Almanca gibi mi? dedi Charlotte.

Ah, kendi ülkemizdekileri bile, dedi kız. Mesela Galce. Ashley'nin konuştuğu dil.

Diller, dedi Charlotte, tek başlarına var olmazlar. Aile gibidirler. Sürekli birbirlerinden beslenirler. Tecrit edilmiş bir dil diye bir şey yoktur.

Çocuk kıpkırmızı kesildi.

Ah, sadece şeytanın avukatlığını yapıyordum, dedi. Gerçekten öyle düşünmüyorum. Bence diğer diller tamı tamına tam olarak havalı. Sadece bu işin tekelinin kendisinde olduğunu düşünmesini istemedim, şeyin, şeyin,

Neyin? dedi kız.

Benim, dedi çocuk. *Pub* masasındaki araba anahtarına baktı. Yarın sabah çok erken bir saatte yola çıkacağız, dedi Charlotte. Siz kalkmadan. Sabah altıda falan.

Kesinlikle biz kalkmadan, dedi Grace.

Ya, dedi çocuk.

O yüzden yatacaktım, dedi Charlotte, ama sonra aklıma geldi. Robert, gitmek istediğini söylediğin yere daha gitmedik.

Einstein yerine mi? dedi Robert. Gerçekten mi?

Duruma bağlı, dedi Charlotte. Bir ya da iki şeye. Birincisi, annenizin ikinizin gelmesinde bir sakınca olmadığını söylemesi, çünkü saat onu on geçiyor, bir yere gitmek için epey geç oldu. İkincisi de o yerin buradan ne kadar mesafede olduğu.

Kaprisine böyle boyun mu eğeceksin? dedi Sacha.

Uzak değilse, dedi Charlotte. Gelmek isteyen herkes gelebilir.

Robert neredeyse sandalyesini devirerek ayağa fırladı. *Pub*-dan koşarak çıktı, ahşap merdivenden odalara doğru paldır küldür tırmandığını duydular.

Ben gelmiyorum, dedi Grace. Beni hesaba katmayın. Kendimi tamamıyla Val ile iletişim kurmaya adanmış durumdayım.

Telefondaki arkadaşın mı? dedi Charlotte.

Val Policella, dedi Grace. Elin nasıl Sacha?

Son sorduğunda nasılsa öyle, dedi Sacha.

Bandajı değiştirdik, dedi Grace. Biraz kirlenmeye başlamıştı. Sacha, Charlotte görsün diye elini uzattı.

Acıyor mu? dedi Charlotte.

Sadece Robert acıyor mu diye sorduğunda, dedi Sacha. O zaman gerçekten çok ama çok acıyor.

Robert'ın gitmesine sen de onunla gidersen izin veririm, dedi Grace.

Asla gitmem, dedi Sacha.

Robert elinde açık bir kitabı sallayarak paldır küldür yeniden içeri daldı. Kitabı masaya güm diye çarptı, şarap şişesi sallandı.

Roughton Heath, dedi Charlotte. Doğru telaffuz ettim mi?

Ruffton, dedi Sacha. Rowton. Bu masada kimsenin İngilizce bilmemesi ne kötü.

Ama oraya gitmek için adının nasıl telaffuz edildiğini bilmemize gerek yok. Var mı? dedi Robert.

Ben gitmezsem sen de gidemezmişsin, annem öyle diyor ve ben de hayatta gitmem, dedi Sacha.

Robert, alt tarafı bir çalılık olduğunu biliyorsun, dedi Grace. Görecek hiçbir şey olmayacağını biliyorsun. Hava karanlık olacak. Karanlıkta bir sürü çalılık ve ağaç göreceksin sadece.

Yine de, dedi Charlotte. Oraya gittim diyebilirsin.

Ama sadece ben de geldiğimi söylersem, dedi Sacha. Ve öyle bir şey söylemiyorum.

Küçük kardeşimin sana fena hâlde abayı yaktığını biliyorsun değil mi? dedi Sacha yarım saat sonra sürücü koltuğundaki

Charlotte'in arkasından; Robert'in mesanesini bir çalılığa boşaltabilmesi için farların ışığında çimleri gümüş rengi bir bankette durmuşlardı.

Sesi ciddiydi.

Gerçekten çok kolay incinir, dedi.

Charlotte dikiz aynasının üstündeki küçük ışığı açtı, dönüp Sacha'ya baktı.

Senden biraz daha küçüktüm, dedi Charlotte, Amerikalı bir kuzenim bizimle kalmaya gelmişti. Sanırım hâlâ kuzenimdir, yani dünyanın bir yerlerindedir ama nerede olduğunu bilmiyorum, kızı o zamandan sonra bir daha hiç görmedim. Bir yazı bizimle geçirmeye gelmişti, benden yedi yaş büyüktü, ben on yaşındaydım. Ve onun dünyadaki gelmiş geçmiş en şahane şey, hayatımda tanıdığım en harika en heyecan verici insan olduğunu düşünüyordum. O da bunu biliyordu. Ve bana karşı çok iyiydi.

Annemle babam daha sonra kuzenin ziyaretini daima çok korkunç günler olarak andı, kuzenimin rezaletler çıkardığını, bir sürü derde yol açtığını, kasabadaki gece kulübünden sabahın dördünde her yeri aşk ısırıklarıyla dolu hâlde döndüğünü söylüyor, sorumluluğunu aldıkları için korktukları zapta gelmez bir çocuktan bahsediyorlardı. Yıllar boyunca onların birinden bahsettiğini ve bu birinin onlara ne kadar kötü günler geçirttiğini söylediklerini duydum ve kuzenimi kastettiklerini hiç anlamadım. O şeyleri kim için söylediklerini yaşamımın ancak daha ilerleyen günlerinde anlayabildim. Muhteşem iyi komik kuzenim için. Şimdi düşünüyorum da, bana iyi davranması hayatımı dramatik bir biçimde değiştirdi.

Hı hı, dedi Sacha *dinliyorum* dermiş gibi.

İnsanlar onları sevdiğini düşünürse, dedi Charlotte, şey, bu iki tarafa da çekilebilecek bir durum. Sevmek ve sevmek bol miktarda güç oyunu içerir. Böyle güçlü bir bağlantı, başka biri

için dünyayı daha büyük bir hâle getirme fırsatıdır. Ya da daha küçük. Seçim her zaman bize bağlı.

Hı hı, dedi Sacha.

Bir cuma gecesi saat on birde Einstein'ın izini sürmemizin sebebi bu, dedi Charlotte.

Kardeşim siber zorbalıktan çok çekti, dedi Sacha.

Ya, dedi Charlotte.

Aslında çok zavalıca, dedi Sacha. Okulundaki zorbalardan biri Robert'ın küçükken şarkı ödülleri kazandığını öğrenmiş. Kazandı gerçekten, muhteşem, tiz bir sesi vardı, söylediği şarkılarla bizim oralarda ünlü olmuştu diyebilirim. Bunu öğrendiklerinde Robert'la dalga geçmeye başladılar. Sonra Robert çok akıllı olduğu için sataşmaya başladılar ondan sonra sosyal medyadaki bir sürü çocuk ve o başlığa yazan troller ona intihar etmesini söyleyip durdu.

Tanrım, dedi Charlotte.

Böylece onu başka bir okula aldılar, dedi Sacha.

Şükürler olsun, dedi Charlotte.

Ama eski okuldan biri yeni okuldan birine yazmış, dedi Sacha, ondan sonra her şey sil baştan orada da olmaya başladı.

Bak sana ne diyeceğim, dedi Charlotte. Keşke senin gibi bir kız kardeşim olsaydı.

Senin neyin var? dedi Sacha. Erkek kardeşin mi var?

Charlotte güldü.

Arthur var, dedi.

Ama onunla kan bağınız yok, dedi Sacha. Gerçekten ailen değil.

Aile olmak için kan bağının şart olduğunu mu düşünüyorsunuz? dedi Charlotte.

Bence faydası dokunuyor, dedi Sacha. Ayrıca zararı da oluyor. Robert arabaya döndü.

Ne? dedi. Ne konuşuyorsunuz? Benden mi bahsediyorsunuz? Charlotte'a yüz tanıma projesini anlatsana, dedi Sacha.

Hayır, dedi Robert.

Hadi hadi, dedi Sacha. Gerçekten iyiydi. Okulda EN-TEL-DANTEL diye bir proje yaptı, yüz tanıma teknolojisi aracılığıyla alınan yüz izlerinin gece göğündeki yıldızlar gibi haritalandırıldığı bir serigrafi dizisi, yalnızca yüzleri takımyıldızların çizgilerle birleştirileceği resimler gibi göstermişti, hani hangisinin ayı, hangisinin büyükayı ya da Orion olduğunu anlayabilmek için yıldızların arasına çizgiler çekip resim yapmaya çalışırsın ya. Robert'ın takımyıldızları yüzlerden oluşuyordu, bir tane bana, bir tane annemize, bir tane de babama yaptı, her desenin altına adımızı yazdı...

Ama Ashley'e yapmadım, dedi Robert.

Sonra da resimlerin altında ENTELİ DANTELE ÇEVİR sloganını yazdı, dedi Sacha.

Şahaneymiş, dedi Charlotte. Ashley'ye niye yapmadın? İkinizin arkadaş olduğunuzu zannediyordum.

Evet, doğru. Ashley ile Robert etle tırnak gibidir, dedi Sacha.

Çok yakın tarihli arkadaşlığımızın geriye doğru giden çizgisinin o noktasında Ashley ile ben birbirimizle pek de dostça konuşmuyorduk, dedi Robert.

Neyse, mesele şu, okulda başı derde girdi, dedi Sacha. Serigrafilere sadece resim sınıfının duvarlarına alaycı sözcükleri tekrar tekrar tutturabilmek için yaptığını söylediler. Ama ben diyorum ki. Gerçekten güzel şeylerdi. Devrim yaratacak türde. Bana kalırsa duvara asmamalarının sebebi de bu.

Charlotte çocuklara bir keresinde keşke Facebook'un sisteme sızabilsem dediğini anlattı, herkesin fotoğraflardaki yüzünü ve vücudunu Pokemon yüzleriyle değiştirmek istemişti. İkisi de buna kahkahalarla güldü, çok daha küçük yaştaki çocuklar gibi arka koltuktan ön koltuklara sarılarak güldüler. Sacha Noel haftasındaki devrimci planının şehrin dört bir yanındaki ofis binalarının cam kapılarını tuzla buz etmek olduğunu söyledi,

böylece evsizlerin sığınabilecekleri sıcak ve korunaklı yerleri olurdu.

Bunun sebebi bizim oradaki evsiz bir adama fena hâlde yanıp tutuşması, üstelik cidden çok yaşlı bir adam, otuzlarında ya da kırklarında, dedi Robert. Ayy!

Yanıp tutuştüğüm yok, dedi Sacha.

Sadece birazcık tütüyor musun? dedi Charlotte.

Adamın yüreğini ısıtmak istiyor, dedi Robert. Ya da bir şeyi ni işte. AY. Ona paradan fazlasını verdiği kesin. AAAH.

Ya sen Robert? dedi Charlotte. Dünyayı değiştirmek için planın var mı hiç?

Ben realistim, dedi Robert.

O ne demek oluyor? dedi Charlotte.

Yani dünyayı değiştirmek yapılamayacak bir şey, dedi Robert.

Bozguncu, dedi Sacha.

Evet evet, bir sen bir de şu gün gelecek hepimiz giysi yerine yaprak giyeceğiz dünya görüşün yok musunuz, dedi Robert.

Öyle olacak, dedi Sacha. Her şeyi değiştireceğiz. Ayrıca yapraklar gerçekten önemli. Oksijeni onlar sayesinde elde ediyoruz.

Mağrur kibir, dedi Robert.

Ne? dedi Charlotte.

Bir kişinin dünyayı değiştirebileceğini düşünmek, dedi Robert.

Einstein konulu bir gezide söylemek için fazla kibirli bir laf, dedi Charlotte.

Evet ama yani, şimdi o Albert Einstein'dı, dedi Robert.

Sen de Robert Greenlaw'sun, dedi Charlotte.

Robert Greenlaw burada yatıyor, büyük Sacha Greenlaw'un kardeşi, dedi Sacha.

Evet, mezartaşımnda gerçekten öyle yazacak, dedi Robert. Robert Greenlaw. Zavalıcık. Bir zamanlar birinin kardeşiydi.

Robert Greenlaw, dedi Sacha. Bir zamanlar birinin kardeşiydi. Vah ablasına.

Robert Greenlaw, dedi Robert. *Sermet* kazanarak tanındı. Ve ablası Sacha Greenlaw. Evsiz insanlara bot alsınlar diye dağıtarak bir *sermet* harcamasıyla tanındı.

Kaç kere söyledim sana, botlarını çalmışlar, dedi Sacha.

O senin uydurman, dedi Robert.

Evsizlerin botları daima çalınır, dedi Sacha. Evsiz insanların sık sık karşılaştığı gaddarca davranışlardan biridir bu.

Ya da evsizlerin onlara daha fazla para vermen için söylediğı şeylerden biridir, dedi Robert.

Sermet nedir? dedi Charlotte.

Çizgi filmlerde gördüğümüz büyüklükte bir servet, dedi Robert. Geldik mi?

Charlotte arabayı karanlığın içinde kuş uçmaz kervan geçmez bir yerde durdurmuştu.

Bakın, dedi.

Navigasyon ekranını işaret etti.

Arabalarını gösteren imlecin solunda ekranda ROUGH-TON HEATH sözcükleri vardı.

Charlotte farları söndürdü.

Hepsi indi.

Orada durdular.

Ay pasparlaktı.

Ayıışığında görebildikleri, yekpare bir karanlıktı.

Buraya niye gelmiş demiştin? dedi Sacha.

Kitapta diyor ki, dedi Robert, Naziler üstünde Einstein'ın resmi olan ve HENÜZ ASILMADI yazılı posterler dağıtıyorlarmış. Einstein Belçika'daymış, biri orada olduğunu Nazilerin bildiğini ve onu yakalamaya geldiklerini haber vermiş. Bu fundalıklarda kulübesi olan kaymak tabakadan bir İngiliz siyasetçi varmış, siyaset hayatına aşırı sağ kanatta ve Hitler'in iyi bir şey

olduğunu düşünerek başlamış ama sonra fikrini değiştirmiş ve Einstein'ı yanında kalmaya, fundalıklardaki bir kulübede yaşamaya davet etmiş. Einstein da teklifi kabul edip ne kadardı, bir ay falan fundalıklardaki kulübede yaşamış, arazi bekçileri ona göz kulak olmuş, o da vaktini yalnız başına geçirip teoriler üzerinde çalışmış, bir ya da iki ay sonra da Amerika'ya gitmiş. Burada yaşadığı o bir ayda köydeki postaneye gider, şekerleme almış. O postaneye gidebilir miyiz?

Yeniden arabaya bindiler.

Navigasyonun Roughton Postanesi olduğunu söylediği yere gittiler.

Arabanın pencerelerinden postaneye baktılar.

Sizce 1933'teki postane midir hâlâ? dedi Robert.

Anlamak zor, dedi Charlotte.

Yolda biraz daha ileri gidip kapalı bir *pub*ın yanında durdular.

Bak, dedi Charlotte. Robert.

Bunu alçak sesle söylemişti, çünkü Sacha sargılı elini belli bir açıyla vücudundan uzak tutarak kıvrılıp uykuya dalmıştı.

New Inn'in kapalı ön kapısının yakınlarında yuvarlak bir plaket vardı, tarihi yerlere çakılan mavi plaketlerden. Üstünde Einstein'ın adı yazıyordu.

Charlotte arabadan indi. Robert da. İkisi de Sacha'yı uyandırmamak için kapılarını biraz aralık bıraktı.

ALBERT EINSTEIN

Nazi zulmünden kaçıp Amerika'ya giderken bir süre burada kalmış, Roughton Heath'te bir kulübede yaşamıştır.

Eylül 1933

Altında, plaketin Eastern Daily Press* ve Norwich School of Art & Design** tarafından yapıldığı belirtiliyordu.

* Bölgesel günlük gazete. (ç.n.)

** Norwich Tasarım ve Sanat Okulu. (ç.n.)

Sanat, tasarım ve dördüncü kuvvet, dedi Charlotte. Çok yaşıyorlar.

Sence buraya gelmiş midir? Bir bira içmek için? dedi Robert.

Bana öyle geliyor ki, dedi Charlotte, gelmiş olsaydı burada, Albert Einstein Nazi zulmünden kaçıp Amerika'ya giderken bir bira içmek için buraya uğradı, Eylül 1933 yazılı bir plaket olurdu.

Ama mümkün, dedi Robert. Kitapta köyde hiç kimsenin onu tanımadığı yazıyor. Bir bira içmek için buraya gelmiş olabilir, insanlar kim olduğunu anlamamışlardır.

Mümkün, evet, dedi Charlotte.

Mümkün, dedi Robert. Mümkün mümkün mümkün.

Mümkün sözcüğünü söylemeye devam ederek kapalı mekânın giriş kapısının önünde dikkatli adımlarla bir aşağı bir yukarı yürüdü.

Sence onun bastığı toprakların bir kısmına basıyor muyumdur? dedi.

Einstein'ı niye bu kadar seviyorsun? dedi Charlotte.

Bu gezegendeki hemen her şey hakkında düşünmüş en parlak zekâlardan biri olmasından başka bir sebep mi soruyorsun? dedi Robert. Yüzü kuzuya benziyor da ondan.

Ah, dedi Charlotte.

Evrene gerçekten âşıktı da ondan, dedi Robert.

Evet, dedi Charlotte.

Işığın mimarisini anlamak istiyordu da ondan, dedi Robert.

Işığın mimarisi, dedi Charlotte. Hoşuma gitti. Şiir ismine benziyor.

Öyle mi? dedi Robert.

Evet, dedi Charlotte. Sen mi buldun?

Bilmem, dedi Robert, bir yerde okumuş olabilirim. Benim söyleyeceğim bir şeye benzemiyor. Ve seninle ben, yani ben demek istiyorum, bir karadeliğin kenarında dursaydık. Durmuyoruz ama. Ama bir karadeliğin kenarında dursaydık. Ve diyelim ki sen kenara benden yakın duruyor olsaydın.

Tamam, dedi Charlotte.

Ve sonra ikimiz de dünyaya dönseydik, dedi Robert. O zaman ben senden çok daha hızlı yaşlanırdım, çünkü karadelikten daha uzakta duruyordum ve dünyaya döndüğümüzde aradaki yaş farkı kapanabilirdi.

Çok ilginçmiş. Bana anlattığın için teşekkür ederim, dedi Charlotte.

Einstein'ın bir zamanlar yürüdüğü yerlerde yürüme ihtimalini artırmak için binanın dışından dolanıp köşeyi dönerek yürümeye karar verdiler.

Yürürlerken Robert Charlotte'a bir adamın, yaşlı bir adamın değil, epeyce genç bir adamın, Wetherspoons'tan çıkarken çok sarhoş olduğu için tökezleyip yüzüstü kaldırıma düştüğünü, sonra pantolonu ve iç çamaşırı bileklerine kadar inmiş hâlde dört bacağıının üstünde emekleye emekleye ta deniz kıyısına kadar gittiğini gördüğü günü anlattı.

Üstelik günlerden cuma ya da perşembe bile değildi, dedi Robert. Daha pazartesiydi. Yanında başka sarhoş arkadaşları yoktu, eğlenmiyordu. Sadece sarhoştı. Ve sen, ben, herkes, herkes her yerini görebiliyordu.

Ah, dedi Charlotte.

İlkellik, dedi Robert.

Durumu ifade etmek için güzel bir sözcük, dedi Charlotte.

Öyle bir dünyada yaşamak istemiyorum, dedi Robert.

İlkelliğin ve sıradan halkın her geçen gün birbiriyle iyice kaynaştığı bir dünyada yaşadığımıza kuşku yok, dedi Charlotte.

Evet, dedi Robert.

Üzgün üzgün söylemişti bunu.

Ama içimizdeki ilkel dürtülerle hiç ilgilenmezsek, dedi Charlotte, bütün o şeyler nereye gider?

Bilmiyorum, dedi Robert. Kemiklerimize?

Bence o konuda ne yapmamız gerektiğine karar vermek zorunda kalalım diye yüzeye çıkarlar, dedi Charlotte. Şimdi,

gördüğün o adam var. Bir de şey var, sen söyledin işte. Ayrıca güneş ışığından bir sütunun yapısını anlamak için ömürleri boyunca çalışan insanlar da var.

İyi ama ya bütün bunların bir karışımıysan. Ve sadece biri olmak mümkün değilse? dedi Robert. O zaman ne olursun?

İnsan? dedi Charlotte. Şey, biliyorsun. Ablasının eline cam bir şey yapıştıran biri? Japon yapıştırıcısıyla?

Sadece cam değildi, dedi Robert. Camdan çok çok daha fazlasıydı.

Neydi peki? dedi Charlotte.

Zamandı, dedi Robert.

Zaman, dedi Charlotte. Başkalarına verdiğimiz hediye zaman mı yani?

Robert omuz silkti.

Bilmiyorum, dedi.

Ben de bilmiyorum, dedi Charlotte. Einstein olsa ne derdi?

Derdi ki, dedi Robert, insan türü olarak en iyi entelektüel araçlarımızı yıldızlara bakarak edindiğimizi söylerdi. Ama zekâlarımızı kullanma şeklimizin sırf bu yüzden yıldızların sorumluluğunda olamayacağını söylerdi.

Vay, dedi Charlotte. Robert. Ne şahane bir şey söyledin.

Öyle mi? dedi Robert.

Her yanından memnuniyet yayıldı.

Ama ben söylemedim bunu, dedi. Einstein söylemiş.

Ama şimdi sen söyledin, dedi Charlotte. Şu an için sen söyledin. Nasıl desem, bilmem ki, hedefi vurur gibi söyledin. Nakavt eden yumruk. Kusursuz zamanlama. Tam isabet.

Karadeliğe tam isabet, dedi Robert.

Bir zamanlar bizzat Einstein'ın belki bir ihtimal durmuş olduğu bir otoparkta gece göğünün altında durdular ve karanlıktaki iğne ucu gibi-parıldayan kadim ve özgün ve çoktan ölmüş yıldızlar anlamına gelen ışıklara baktılar, sonunda Robert'ın ablası

uyandı, ona el salladıklarını görünce paltosunu omuzlarına çekti, arabadan inip soğukta durdukları yere geldi ve hep birlikte adını bildikleri takımyıldızları işaret etmek ve bilmedikleri için de tahmin yürütmek üzere yukarı baktılar.

1 Temmuz 2020

Sevgili Sacha Greenlaw,

Bana mektup yazdığın için çok teşekkür ederim. Çok kibar bir davranış.

Kuşla ilgili birçok şey anlattığın için teşekkür ederim.

Bugün sana yazıyorum çünkü bu kuşu ve ailesini gökyüzünde gördüm. Sana söylemeyi çok istiyorum.

Arkadaşlarımız Charlotte ve Arthur, mektuplarını bana verdi. Çok hoşuma gitti. Bana hayatının hikâyelerini anlattığın için teşekkür ederim. Benim hayatımı hayal ettiğin için teşekkür ederim. Senin hayatını hayal etmeme izin verdiğin için teşekkür ederim. Kahraman adının efsanelerini anlattığın için teşekkür ederim. Komik şiir için teşekkür ederim.

Vietnam İngilizcesinde ismim ANH KIET. KIET'teki E'nin doğru olması için gereken şeyi bilgisayar klavyesinde yapamıyorum, üstünde çatı gibi bir şapka, altında da nokta gibi küçük bir işaret olması gerek. Vietnamcada adım geniş omuzlu birinin ya da iki tane geniş, sağlam çatılı evin resmine benziyor, çatılardan biri diğerinin üstünde. İsmimdeki sözcüklerin ayrı ayrı anlamları

ANH: ağabey/sen

KIET: şaheser

Bir araya gelince İngilizce kahraman sözcüğü gibi bir anlam yapıyorlar. Ben kahraman değilim! Şaheser değilim! Ama birinin ağabeyiyim.

Şimdi serbest bırakılmış on beş kişiyle, ortak arkadaşımız

Charlotte ve teyzesi Iris'le bir evde yaşıyorum. Çok, çok iyi insanlar. Göçmen Geri Gönderme Merkezi, kapılarının kilitlerini açtı ve karanlık bir gecede bizi sokağa bıraktı. Çok yağmur yağıyordu, o yüzden havaalanına gittik ve Giden Yolcu bölümünde koltuklarda uyuduk. Telefonda bir arkadaşımızı çağırdık. Şanslıydık. Bizi bulmaya geldiler. Arkadaşlarımız kahve satan üç kamyonla bizi buraya getirdi, uzun yolculukta çok güzel işe yaradı!

İnsanlar hastalanırsa az tıp bilgim birazcık faydalı oluyor. Bir adam hastaneye gitti ve öldü. Ama şimdi buradaki herkes iyi. Ayrıca yaz bahçesinde çiçeklerin düzgünce büyümesine yardım ediyorum. İyi bir bahçıvanım. Şimdiye kadar hiç bilmezdim! Yeni bir adamım. Bahçe burada çok güzel. Bir yerinde yüzlerce daha eski gül var. Beni çok mutlu ediyor.

Mektupların beni çok mutlu ediyor. Kuş mesajların için teşekkürler. Her milletin kuşu. Bir yangından sonra sadece külle yaratılmış bir şey gibi, sanki külden yapılma narin bir işaret. Ama aslında gemiyi denizde tutan çapa kadar güçlü.

Bugünlerde senin ve ailenin iyi olduğunu kalbimden umarım.

Yazın daha bitmediğine ve gökyüzümde kuşlarının daha fazla haftaları olacağına katılıyorum. Çok mutlu oluyorum.

Gökyüzünde gördüğüm kuş, mektuplarındaki iyiliğin kuşu, senin gökyüzünde kendi ailesinin biçimleriyle sana doğru uçacak. Benim en iyi dileklerimi ve sıcak sevgilerimi getirecekler. Sana ve ailene, arkadaşlarına, sevdiklerine sağlık ve şans.

arkadaşım Sacha Greenlaw'a

arkadaşın ve ağabeyin

ANH KIET / Kahraman

Teşekkür

Bu kitap yazılırken I. ve II. Dünya Savaşları sırasında Birleşik Krallık'taki esir kamplarıyla ilgili, başta Ronald Stent'in ve büyük usta Fred Uhlman'ın metinleri olmak üzere bazı çevrimiçi ve basılı kaynaklardan yararlanıldı. Robert Greenlaw'un kitap boyunca atıfta bulunduğu eser, Andrew Robinson'un yazdığı Einstein on the Run (Yale). Ebabil kuşlarının yaşamıyla ilgili başvurduğum bir sürü kaynak arasında en ilham vericisiyse açık ara farkla David Lack'ın Swifts in A Tower (Unicorn) kitabıydı.

Teşekkür ederim Simon.

Teşekkür ederim Anna.

teşekkür ederim Hannah, Lesley L, Lesley B, Sarah, Richard, Emma, Alice, Hamish Hamilton ve Penguin'deki herkese de teşekkür ederim.

Teşekkür ederim Andrew,

teşekkür ederim Tracy,

Wylie's'daki herkese de teşekkür ederim.

Bu ülkenin Göçmen Geri Gönderme Merkezleri'ndeki
günlük yaşamı bana anlatan ismi gizli arkadaşşıma
teşekkür ederim.

Brighid Lowe'a ve Henry Miller'a kocaman teşekkürler,
Brighid'e ve Zidane Press'ten Robert Osborne'a özel olarak
duygudaşıklıkla dolu teşekkürler.
BFI'dan Robin Baker'a, SFI'dan Gaby Smith'e,
Olivia Smith'e ve Donald Smith'e teşekkürler.
Jeremy Spandler'a ve Feminist Library'ye, V&A'nın
Word and Image departmanına teşekkürler.

Teşekkür ederim Kate Thomson,
teşekkür ederim Lizzie, Dan, Nel ve Béa.

Isla Casson ve Anna-Maria Hartmann,
sizlere özel teşekkür borçluyum.

Her şeye can veren türde bir aile hikâyesi dolayısıyla Batia
Nathan'a ve Idit Elia Nathan'a ve Rachel Rosner'in anısına

ve ölümsüz Winter's Tale masalı için
Gillian Beer'a özel olarak teşekkür ederim.

Teşekkür ederim Mary.

Teşekkür ederim Xandra.

Teşekkür ederim Sarah.

Man Booker finalisti Ali Smith'in "Mevsimler Dörtlemesi" adlı serisinin son romanı, hafızayı, affetmeyi, hafife almayı ve ânı yakalamayı öven, düzyazı şeklinde yazılmış bir şiir."

– *The New York Times*

Bu, değişimin eşiğindeki insanlar hakkında bir hikâye... Karakterleri aynı ailenin üyeleri ama birbirlerine çok yabancı olduklarını düşünüyorlar. Böylesi bir gerçek ortada duruyorken temel sorulardan birinin dillendirilmesi de çok vakit almıyor: Aile dediğin nedir? Sınırları nerede başlar, nerede biter? Ve ortak hiçbir şeyleri olmadığını düşünen insanlar, sadece aynı aileye üye oldukları için bu gerçeği görmezden gelebilirler mi?

Vivaldi'nin Dört Mevsim'de notalarla yaptığı neyse Ali Smith'in Mevsimler Dörtlemesi'nde sözcüklerle yaptığı da o... Bu, kusursuz bir kaos, anlatılması ya da özetlenmesi mümkün görünmeyen bir metin senfonisi ki, bu kitapla nihayete eriyor...

kafkakitap.com

9 786257 994668
online alışveriş: kitap365.com

KDV'den
muafır.